

2021 •

○ METINĖ ATASKAITA

Valstybinė energetikos
reguliavimo taryba

www.vert.lt

(8 5) 213 5166

Verkių g. 25C-1, Vilnius

vert VALSTYBINĖ
ENERGETIKOS
REGULIAVIMO
TARYBA

TURINYS

1.	ĮŽANGOS ŽODIS	3
2.	VEIKLOS PRINCIPAI	12
3.	VERT TIKSLAI 2022 M.	16
4.	2021 METŲ VEIKLOS RODIKLIŲ SANTRAUKA	19
5.	VERT PAGRINDINIAI VEIKLOS REZULTATAI 2021 M.	26
5.1.	Elektros sektorius	26
5.1.1.	Švarios energijos paketo įgyvendinimas	26
5.1.2.	Elektros energetikos sektoriaus reguliavimo pokyčiai	28
5.1.3.	Suderintos investicijos elektros energetikos sektoriuje	30
5.1.4.	Reguliuojamos kainos ir tarifai elektros energijos vartotojams	30
5.1.5.	Elektros energetikos sistemos patikimumo ir paslaugų kokybės užtikrinimas	35
5.1.6.	Tinklų kodeksų ir gairių įgyvendinimas	36
5.1.7.	Atsinaujinančių išteklių sektoriaus reguliavimas	40
5.1.8.	Elektros energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga	42
5.1.9.	Elektros sektoriaus įmonių patikrinimai ir tyrimai	47
5.2.	DUJŲ SEKTORIUS	49
5.2.1.	Gamtinių dujų sektoriaus reguliavimo pokyčiai	49
5.2.2.	Suderintos investicijos gamtinių dujų sektoriuje	51
5.2.3.	Reguliuojamos kainos ir tarifai buitiniams vartotojams gamtinių dujų sektoriuje	52
5.2.4.	Gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų kokybė	56
5.2.5.	Tinklų kodeksų ir gairių įgyvendinimas	56
5.2.6.	Regioninė gamtinių dujų rinka	56
5.2.7.	Dujų energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga	57
5.2.8.	Naftos ir naftos produktų įmonių priežiūra	62
5.3.	ŠILUMOS SEKTORIUS	66
5.3.1.	Šilumos sektoriaus reguliavimo pokyčiai	66
5.3.2.	Šilumos sektoriaus suderintos investicijos	69
5.3.3.	Reguliuojamos kainos	69
5.3.4.	Šilumos energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga	80
5.4.	VANDENS SEKTORIUS	85
5.4.3.	Vandens sektoriaus reguliavimo pokyčiai	85
5.4.4.	Vandens sektoriaus suderintos investicijos	86
5.4.5.	Reguliuojamos kainos	86
5.4.6.	Vandens įmonių patikrinimai	90
6.	LICENCIJAVIMAS	91
6.1.	Leidimai verstis veikla energetikos sektoriuje	91
6.2.	Leidimų verstis nefasuotų naftos produktų prekyba sektorius	93
6.3.	Energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo veiklos atestatai	95
6.4.	Energetikos darbuotojų atestavimas	96
6.5.	Dujų sektoriaus leidimai	97
6.6.	Šilumos sektoriaus licencijos	97
6.7.	Vandens sektoriaus licencijos	97
7.	GINČAI IR POVEIKIO PRIEMONĖS	98
7.1.	Energetikos ūkio subjektų ginčai	98
7.2.	Teisminiai ginčai	99
7.3.	Poveikio priemonės	104
7.4.	Pažeidimų priežasčių analizė	107
8.	VARTOTOJŲ INTERESŲ GYNIMAS IR VEIKLOS VIEŠINIMAS	110
8.1.	Vartotojų kreipimaisi	110
8.2.	Vartotojų ginčų nagrinėjimas	113
8.3.	Informacinė veikla ir švietimas	115
9.	FINANSAVIMAS	121
10.	VEIKLOS EFEKTYVUMAS	123
10.1.	Strateginis planavimas	123
10.2.	Struktūra ir darbuotojai	127
10.3.	Kvalifikacijos kėlimas	129
10.4.	Veiklos auditas	129
11.	TARPTAUTINĖ VEIKLA	131
	PRIEDAI	138

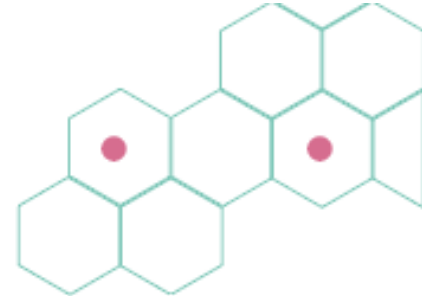

IŽANGINIS ŽODIS

Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (VERT) šiemet minėjo 25 metų veiklos sukaktį. Per visus tuos metus VERT nuolat augo ir kaupė gerąją praktiką. Profesionalumas, gebėjimas išgirsti kitokią nuomonę ir atvirumas - kartinės VERT vertybės. Šį kartą, pristatydami VERT nuveiktus praėjusių metų darbus, klausimus paprašėme užduoti visuomenės atstovo - apie tai, kas rūpi kiekvienam piliečiui. Tikiuosi, tai taps tradicija.

Dėkoju kolektyvui už susitelkimą, atkaklų darbą ir kūrybišką požiūrį. Tikrai turime kuo pasidžiaugti, nes priėmėme vienus svarbiausių strateginių sprendimų energetikos sektoriuje. Ačiū!

Renatas Pocius

Delfi žurnalistas Vytautas Budzinauskas kalbina VERT pirmininką Renatą Pocių apie svarbiausius praėjusių metų sprendimus ir šių dienų aktualijas.

Vasaros pradžia daugeliui buitinių elektros vartotojų gali tapti ne poilsio, o įtampos laikotarpiu, nes tūkstančiai jų privalės pasirinkti nepriklausomą tiekėją. Reguluojančios institucijos vadovas sako, kad kitokio scenarijaus tikėtis sunku: dėl rinkose brangios elektros gyventojai turbūt dels apsispręsti iki paskutinės minutės. Tiekėjai jau rengiasi antplūdžiui. VERT tarybos pirmininkas Renatas Pocius interviu „Delfi“ taip pat komentavo elektros ir dujų kainų šuolio vartotojams kompensavimą, tinklų sinchronizavimui rūpesčių keliančias žaliavų kainas ir kitas temas.

– Pone R. Pociu, nors Vyriausybė nežada dar kartą atidėti elektros tiekimo rinkos liberalizavimo antrojo etapo, ar tai reiškia, kad dabar viskas bus sklandu, o gal paskutinę dieną visi supuls rinktis tiekėją? Ar užteks laiko iki birželio 18 dienos apsispręsti 400 tūkst. vartotojų?

– Iš tikrųjų, rizika yra. Rinkose yra aukštos kainos, šiandien nepriklausomi tiekėjai siūlo aukštesnes kainas, negu kad visuomeninio tiekimo kaina, tai akivaizdu, kad vartotojas, pakeitęs tiekėją, kuomet anksčiau pakeis, tuo greičiau mokės tą aukštesnę kainą. Tai jam net finansiškai neapsimoka šiandien. Tai akivaizdu, kad antrojo etapo vartotojai tą pasirinkimą atliks paskutinėmis dienomis, kada jau privalės tą padaryti. (O) jeigu nepasirinks tiekėjo iki birželio 18 dienos, tai tokiu atveju nuo liepos 1 dienos mokės pakankamai didelę kainą, tai yra, biržos kainą plius 25 proc. (tai yra garantinis tiekimas – red.). Problema gali būti. Turime diskusijas su rinkos dalyviais, įskaitant nepriklausomus tiekėjus, jie jau irgi taip pat kėlė klausimus, kaip bus su liberalizavimo procesu, nes jiems labai svarbu žinoti, ar vis dėlto yra planuojamas to proceso atkėlimas, ar ne, tam kad galėtų dėti savo žmogiškuosius išteklius. Nes visi supranta, kad jeigu nebus atkėlimo, tai, kaip ir minėjote, visi greičiausiai birželio mėnesį supuls pasirinkti nepriklausomą tiekėją ir tuomet bus toks bumas, kurį reikės atlaikyti. Kiek mums yra žinoma, tiekėjai ruošiasi galimam tokiam elektros vartotojų antplūdžiui. Tikėkimės, kad pavyks susidoroti su šitu iššūkiu.

– Jūs išsakėte savo matymą apie vartotojų psichologiją, o koks būtų jūsų patarimas, nors ir suprantu, kad VERT turi žvelgti į situaciją nešališkai. Bet ar dabar neskubėti, ar laukti?

– Kiekvienas vartotojas pasiskaičiuoja. Mes kalbame tikrai apie pačią elektros kaip produkto kainą, bet tikrai žinome, kad yra tiekėjų, kurie siūlo ir ilgalaikius kontraktus šešeriems metams, kontraktą fiksuoti kainą 24 centai ar kitokią kainą, tai ji yra pakankamai patraukli. Taip pat gali būti, kad vartotojui pasiūlys kažkokį paketą (...). Latvijoje yra vienas elektros tiekėjas, kuris tuo pačiu teikia ir interneto paslaugas. Ir sako: jeigu sudarysi elektros tiekimo kontraktą, aš tau internetą už 1 Eur tieksiu. Tai jeigu man dabar kaip tik reikia interneto ir rinkoje jis kainuoja 20 Eur, o elektra nors ir pabrangs 5 Eur, bet aš 20 Eur išlošiu.

– Bet renkantis ilgalaikes sutartis, ar nėra didelės rizikos, jeigu susitari, pavyzdžiui, už 24 centus, o elektros kaina kris? Tada žmogus praloš. Gal geresnis kažkoks vidurio kelias?

– Tai čia turbūt kiekvienas vartotojas renkasi, kas jam yra prioritetas. Jeigu vartotojui yra prioritetas žinoti savo biudžetą ilgalaikėje prasme ir sakyti, kad jam nepatinka, kai vyksta kainų šuoliavimas, nori gyventi ramiai stabiliai ir pasiryžęs dėl to galbūt sumokėti šiek tiek brangiau ilgalaikėje perspektyvoje žiūrint, tais momentais, kai kaina gal bus šiek tiek mažesnė, negu jo fiksuota, tai čia vartotojo pasirinkimas.

– Praėjusių metų pabaigoje minėjote, kad planuojamas „profilaktinis“ pokalbis su tiekėjais: ar jis įvyko?

– Mes iš tikrųjų turėjome tokią diskusiją, buvo iškilę klausimų ir tam tikrų dvejonų dėl rizikų suvaldymo, dėl elektros energijos tiekėjų masinių bankrotų, tai proaktyviai ėmėmės veiksmų, bet – kaip supratome iš tiekėjų – rizikos buvo valdomos, nes jie buvo arba finansiniais produktais suvaldę šitas rizikas, apsidraudę savo elektros prekybą tam tikra dalimis, arba buvo siūlomi kintami kontraktai, su birža susieti. Kas irgi automatiškai rizikas panaikino.

– Pavojaus, kad dar kas nors iš tiekėjų pasitrauktų, nėra?

– Na, žinote, pavojai yra net ir nesant tokioms ekstremalioms situacijoms rinkose: sakykime, tiekėjai priima kažkokį neteisingą sprendimą prekybine prasme ir atsitinka taip, kad subankrutuoja. Bet nematome rizikų, kad gali atsitikti kažkas blogo.

– Ar matote VERT vaidmenį liberalizavimo procese ir po 2023 metų?

– Liberalizavimas dar nesibaigia: ir šie metai, ir turbūt jis nesibaigs su 2023 metais, nes šitas procesas bus gyvas, vartotojai reguliariai domėsis, keis tiekėją, klausimai, į kuriuos reikės atsakymų. Atsiras galbūt kažkokie nauji produktai. Kalbant apie praėjusius metus, tai buvo du pagrindiniai projektai iš mūsų pusės įgyvendinti, tai vienas iš jų – palyginimo skaičiuoklės sukūrimas, kas, matome, tikrai palengvino vartotojų pasirinkimo galimybę ir vartotojai vienoje vietoje gali paprastai ir nesudėtingai pasilyginti nepriklausomo tiekėjo siūlymus. Priemonė tikrai pasiteisino ir iš vartotojų gauname ne vieną padėką. Antras, kad mes kaip reguliavimo institucija norėjome prie liberalizavimo proceso prisidėti šiek tiek kitaip. Nusprendėme, kad VERT komanda keliauja per savivaldybes ir konsultuoja gyvai atėjusius vartotojus, paaiškina liberalizavimo esmę, prasmę. Pernai apėmėme 42 savivaldybes fiziškai, konsultavome ir šiemet planuojame šitai tęsti.

– Kokie sprendimai dar turi būti priimti dėl elektros ir dujų kainų buitiniams vartotojams, siekiant amortizuoti jų augimą?

– Kalbant apie liepos 1 dieną, pagal teisės aktus turėsime iki gegužės pabaigos nustatyti tarifus buitiniams vartotojams tiek elektros, tiek gamtinių dujų. Turės būti mūsų sprendimai be jokių kompensacijų, pirmiausia: tai yra, kaip atrodytų kaina šiandien rinkos sąlygomis.

Čia atkreipčiau dėmesį, kad elektrai mes nustatysime kainas tik tiems, kurie patenka į trečią liberalizavimo etapą, nes sprendimų apie tai, kad būtų atidėtas liberalizavimas, nėra. Ministerija kalba apie tai, kad jų ir nebus. Tai reiškia, gegužės pabaigoje bus nustatytos rinkos kainos, bet iki to laiko kartu diskutuojame ir su Energetikos ministerija, yra planai, kad bus priimtas tas vadinamas antiinfliacinis paketas, kuris leis mums nustatyti šalia ir kainą, kuri jau būtų įvertinus dotacijos apimtį.

Vartotojas matys, kokią kainą mokėtų nesant antiinfliaciniam paketui, ir galiausiai nustatysime kainą, kuri bus taikoma jau galutiniam vartotojui ir kuri, bent jau preliminariais duomenimis, neturėtų didinti tarifų buitiniams vartotojams daugiau negu 40 proc.

– Ar galima pasakyti, kiek bus „iki 40 proc.“. Ar čia bus, pavyzdžiui, 30 proc.?

– Kol kas tikslaus skaičiaus šiandien negalime įvardinti, bet turbūt esmės nekeičia, ar bus 38 proc., ar 40 proc. – pora ar vienas procentinis punktas. Bet tikslas, kad neturėtų didėti daugiau negu 40 proc. (...). Istorškai kainų augimo procesas prasidėjo ne šitą pusmetį, bet pirmi sprendimai buvo VERT priimti praeitų metų vasarą, kuomet mes padidinome dujų tarifus vienai iš grupių 50 proc. Buvo didžiulis tam tikra prasme šokas mūsų visuomenei, tai buvo įvardyta pakankamai drastišku kainos augimu. Bet jeigu pažiūrėtume retrospektyviai: kas tuo metu atrodė labai ženklų, tai iš šios dienos perspektyvų buvo pakankamai simboliška. Lygiai taip pat turėjome pakankamai nemažą tarifų augimą nuo šių metų sausio mėnesio (...). Bet, kaip matome, šių metų vasario mėnesį Ukrainoje prasidėjo karas, ir tos prognozės, kurios buvo praeitų metų gale, jos nepasitvirtino ir dujų bei elektros kainos rinkose išliko pakankamai aukštos.

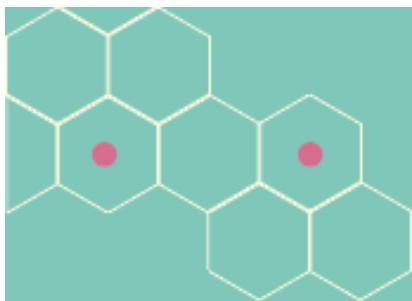
Jeigu atsitiktų – taip greičiausiai nebus, – kad nebūtų priimta jokių sprendimų dėl kompensavimo, kainos galėtų augti kartais. Elektros atveju galėtų augti 200 proc., tai čia praktiškai trim kartais, dujose irgi beveik 2,5 karto.

– Ar nenutiks taip, kad Europai neišsprendus išteklių diversifikavimo uždavinio, Lietuvoje reikės vėl po kurio laiko kalbėti apie energijos kainų kompensavimą buitiniams vartotojams? Vėl galbūt Seimui priimti sprendimus? Ar yra tokia tikimybė?

– Tikimybė visą laiką egzistuoja, to nenuneigsime. Bet ir mes jau ne vieną kartą skatinome energetikos įmones ir toliau turbūt tęsime diskusijas apie tai, kad kompensacija turėtų būti tas kraštutinis variantas, kai yra išnaudojamos visos galimos priemonės, alternatyvos kainų stabilizavimui, nedidėjimui ar panašiai. Tai šiandien diskutuojame su energetikos įmonėmis, kartu su Energetikos ministerija turime diskusiją apie tai, ar būtų galima taikyti kitas priemones, tokias kaip finansinių produktų energijos portfelio diversifikavimo priemonę: pirkti dujas ne iš vieno šaltinio šimtu procentų. Galbūt galima dalį iš vieno, dalį iš kito.

Turime Inčukalnio saugyklą Latvijoje, kur irgi priklausys nuo to, kaip mums regione seksis užpildyti šitą saugyklą, tai tas irgi turės tiesioginės įtakos ir mūsų tiekimo saugumui, patikimumui artėjant žiemos sezonui. Taip pat ir kainoms rinkoje. Tų priemonių visuma ir sėkmingas jų įgyvendinimas iki ateinančios žiemos irgi gali lemti, kaip atrodys kainos rinkose ir kaip atrodys kompensavimas.

– Dėl portfelio diversifikavimo reikės poįstatyminių teisės aktų?

– Įstatymu jau viskas nustatyta, buvo Prezidentūros siūlymai, kuriems buvo pritarta, ir būtent jie numato arba įgalina energetikos įmones veikti laisviau. Dabar tiesiog yra įgyvendinimo stadija. Mes esame patvirtinę šiuo metu metodologiją, gamtinių dujų principus, leidžiančius ir įgalinčius taikyti įmonėms šitas priemones, bet dėl konkrečių priemonių diskutuojame.

– Kokia proporcija bus kompensuojama iš antiinfliacinio paketo nepriklausomą tiekėją jau pasirinkusiems vartotojams, ir tiems, kurie liks reguliuojami?

– Niekas negali pasakyti, ar nebus pakeitimų ar patikslinimų šitoje schemoje po to, kai įstatymo projektas nukeliaus į Seimą. Bet pagal šiandien, kas yra dėliojama, tai būtų visiems kompensuojama ta apimtimi, kad tarifas nedidėtų daugiau negu 23 centai už kilovatvalandę (tai yra, neviršytų 23 centų už kWh – red.). Tai reiškia, numatytos „grindys“. Ir jeigu, sakykime, nepriklausomas tiekėjas tau parduoda už 32 centus, tai, vadinasi, bus kompensuojami 9 centai.

Kitaip sakant, visiems bus proporcingai kompensuojama. Čia priklausys nuo to, kokį tu kontraktą turi: vienas gali turėti 32 centus, kitas 30 centų. Vienam bus kompensuojama iki 23-jų didesnė dalis, kitam mažesnė, bet vis tiek 23 centai bus tos „grindys“.

– Trumpai prisiminkime svarbiausią šiuo metu vykdomą energetinės infrastruktūros projektą Baltijos šalyse – elektros tinklų sinchronizavimą su Europa. Jūsų vertinimu, ar viskas sklandu, ar yra rizikų?

– Čia turbūt geriausiai galėtų atsakyti perdavimo sistemos operatorius („Litgrid“), bet turbūt vieną aš gal įvardysiu pagrindinę, ką mes iš operatoriaus esame išgirdę ir patys visi matome: viena iš rizikų yra ženkliai augančios statybų ir medžiagų kainos. Tai tos rizikos, kurias reikės suvaldyti tam, kad įgyvendintume tuos projektus, ir suvaldyti tuos biudžetus, kurie tiems projektams skirti. Aišku, jie turės būti pakoreguoti.

– Užbaigdami su elektros energetikos sektoriumi prisiminkime Astravo atominę jėgainę. Ar ši tema uždaryta, pagrindiniai sprendimai priimti, ar dar yra planų iš jūsų pusės?

– Dar vienas labai svarbus darbas, atliktas praėjusiais metais, tai yra metodikos patvirtinimas, vadinamas Astravo elektros importo uždraudimo dokumentas, kuriame buvo numatyta, kad elektra iš Astravo atominės elektrinės į rinką neturėtų patekti. VERT laikėsi principinės pozicijos, kad tie dokumentai arba tie metodikos projektai, kurie buvo pateikti perdavimo sistemos operatorių, tikrai matėme trūkumų ir tai nebuvo dokumentai, kurie visiškai apriboja elektros energijos patekimą.

Diskutavome ir su Latvijos, Estijos, reguliuotojais, neradome bendro sprendimo ir bendrų sąlyčio taškų. Todėl praėjusiais metais Lietuvos reguliuotojo vienašališkai priimta metodika, kuri neleidžia komerciškai patekti (Astravo AE) elektros energijai į mūsų rinką (...).

Pabandysime padiskutuoti tarp reguliuotojų, ar vis dėlto neturėtume žengti paskutinio žingsnio, kuris gal būtų daugiau simbolinis, – turime dvi atskiras metodikas, – bet parodyti bendrą solidarumo ženklą ir patvirtinti galiausiai bendrą metodiką, kuri apie tą patį kalbėtų.

– Aptarkime dujų sektoriaus aktualijas. Energetikos ministras D. Kreivys yra sakęs, kad jeigu atsiras „drąsuolių“, perkančių dujas iš „Gazprom“, Vyriausybė imsis sprendimų. Kaip toli gali eiti Lietuva, nesant kol kas oficialių ES sankcijų ar boikoto rusiškoms dujoms?

– Čia politinis sprendimas, pradėkime nuo to. Lygiai kaip su Astravo elektra, tai irgi buvo politinis sprendimas ir jeigu toks politikų požiūris, tai akivaizdu, kad reguliuotojas negali prieštarauti (...). Bet tą ribojimą įtvirtinti turėtų būti įstatymo pakeitimai, lygiai taip pat, kaip ir Astravo atveju, kur yra specialus „antistravinis“ įstatymas.

– Šią savaitę turėtų pradėti veikti dujotiekis su Lenkija GIPL. Kokia situacija su jo kainodara? Ar čia yra kokių nors sprendimų?

– Esame parengę projektą lenkų reguliuotojui, kur raginame nelaukti, bet jau daryti kažkokį pereinamąjį laikotarpį, kad kiek įmanoma greičiau po truputį mažintume tą tarptautinį tarifą ant (dujų įleidimo) taškų. Ką mes norime pasakyti: tų tarifų panaikinimas arba sumažinimas įgalintų tiekėjams Lietuvoje, – nebūtinai „Ignitis“, nesvarbu, kas ten prekiautų – buitiniams vartotojams įsigyti dujų Europos biržose TTF (Nyderlandų indekso) kainomis ir juos įsigyti ateities sandorių kainomis, kurios paprastai didžiąja dalimi būna palankesnės, ir diversifikuoti savo portfelį ir tokiu būdu jas atsigabenti, nesant tarifų, pakankamai palankiomis sąlygomis.

O kai šiandien yra tie tarifai ant sienų, pavyzdžiui, Vokietijos-Lenkijos, Lenkijos-Lietuvos, jie sumuojasi, tada tas dujų produktas labai išbrangsta, tas vadinamas pancaking'as (tarifų susisumavimas – red.) išbrangina, ir nebepatrauklu. Jeigu nėra tų tarifų, dujos juda laisvai. Tai čia toks siekis ilguoju laikotarpiu.

– Kokia GIPL vertė naujame geopolitiniame kontekste?

– Kiekviena nauja alternatyva, ar tai būtų vamzdis, ar terminalas, ar kita alternatyva, kuri padeda sumažinti priklausomybę nuo Rusijos, turbūt šiandien labai reikšminga ir GIPL lygiai taip pat, ne išimtis. GIPL ir saugumo prasme jis labai svarbus dujotiekis ir kartu mūsų terminalo panaudojimo prasme, nes nemaža pajėgumų dalis terminale šiems metams rezervuota būtent dujų eksportui į Lenkiją. Tai reiškia, kad mūsų terminalas yra įgalinamas dirbti ir mūsų vartotojams dėl to, kad terminalas dirbs maksimaliai apkrautas, sumažės našta dėl dujų saugumo dedamosios.

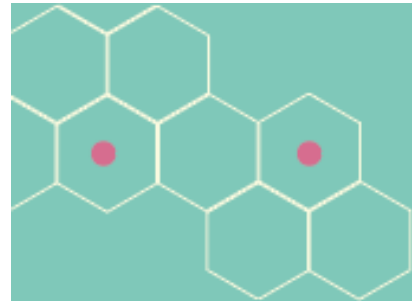
Mes irgi neseniai priėmėme sprendimą, kuris įsigalios nuo šių metų gegužės 1 dienos, peržiūrėjome terminalo kainodarą ir patvirtinome, kad terminalo dujinimo kaina nustatoma kaštais grįstu tarifu, tai nebelieka SGD dedamojoje Klaipėdos terminalo (išlaikymo kaštų) dalies. Ir šitas sprendimas lems tai, kad vartotojai per metus sutaupys už terminalo saugumo dedamąją 26 mln. Eur.

Tai būtent šitos jungtys ir būtent galimybė įgalinti mūsų terminalą veikti maksimaliu režimu sutaupo po ne vieną dešimtį milijonų eurų Lietuvos vartotojams.

– Likus dienoms iki momento, kai GIPL sujungs Baltijos šalis ir Suomiją su vakarų Europos dujų sistema, koks buvo Tarybos indėlis į projektą?

– VERT vaidmuo buvo pakankamai reikšmingas. Čia lygiai kaip sinchronizacijos projektas – Europos bendro intereso projektai. Ir tam, kad gautum finansavimą iš Europos Sąjungos šitų projektų įgyvendinimui, turėjo būti priimti bendri reguliuotojų sprendimai, tai reiškia, kad priimant GIPL sprendimą, kartu su Lenkijos, Vokietijos, mes, latviai ir estai, penki reguliuotojai turėjome priimti bendrą sprendimą (dėl kaštų ir naudų) ir mes čia buvome lyderiaujantys.

Procesas buvo pakankamai sudėtingas, jis truko ne vienus metus, mums reguliuotojams tarpusavyje nepavyko susitarti (...). Bet viskas baigėsi sėkmingai, tiek sinchronizacijos, tiek GIPL atveju priimtas teigiamas (Europos Komisijos) sprendimas dėl finansavimo.

– Jeigu Suomija su Estija statytusi SGD terminalą, ar reikėtų dar trečio – Latvijos – terminalo rytinėje Baltijos jūros pakrantėje?

– Nesiryžčiau spėlioti, kiek tų terminalų reikėtų, bet turbūt ką galima tikrai pasakyti, kad mūsų vieno Klaipėdos SGD terminalo neužtenka mūsų bendrai Baltijos ir Suomijos rinkai. Jeigu kalbėtume tik apie Baltijos – tada dar taip.

– Dar vienas svarbus energetikos sektorius – šiluma. Kai kurie gamintojai užsiminė, kad jiems sunku išgyventi, vos ne į nuostolį dirba. Ar dar planuojate kažką padaryti?

– Tas klausimas buvo labai opus, berods, prieš kelis mėnesius, Kaune. Kai pasileido Kauno atliekų deginimo jėgainė, ta rinka pasidarė super perteklinė, žiūrint iš generacijos pusės. Mes jau esame finišo tiesiojoje, turėjome nemažai diskusijų ir konsultacijų su Konkurencijos taryba. Tas mechanizmas, kurį planuojame įgyvendinti, tai yra, leisti visiems dalyvauti 70 proc. pajėgumų pirminiame aukcione, o po to dalyvauti dar balansavimo aukcione jau su likusiais 30 proc. – jis neribotų konkurencijos. Gavome iš Konkurencijos tarybos atsakymą, kad suminiai kaštai nedidina naštos vartotojams, tai toks mechanizmas galėtų būti įgyvendintas. Esame jau parengę metodikos projektą ir artimiausiu metu turbūt jį patvirtinsime. Tai pats principas, kad išlaikysime esamą generaciją ir leisime visiems konkuruoti su šiek tiek mažesniais pajėgumais.

– Kokie svarbūs sprendimai laukia? Kaip suprantu, tobulinsite minėtą elektros kainų palyginimo skaičiuoklę, Baltijos šalių dujų rinkos klausimas irgi yra darbotvarkėje?

– Tie pagrindiniai planai yra toliau vystyti bendrą regioninę rinką, čia turbūt ne vien tik Baltijos, jeigu kalbant apie dujas, bet turime planų, diskutavome, kad turėtume ir į Lenkijos gamtinių dujų rinką keliauti, bandyti ten ieškoti bendrų sąlyčio taškų, kad įgalintume ten prekybą. Taip, tęsti palyginimo skaičiuoklės modernizavimo darbus. Bet turbūt dar svarbesni darbai, kurie mūsų laukia ateityje, tai yra jūrinio vėjo aukcionų įgyvendinimas. Kitas yra Švarios energetikos paketo įgyvendinimas, ten yra turbūt daugiau nei 30 naujų funkcijų, priskirtų VERT. Baterijos – ateina naujas elementas į energetikos sektorių. Proveržio atsinaujinančių (energijos išteklių) paketas ateina, tai irgi reguliuotojui yra ką veikti. Konkurencija šilumos ūkio sektoriuje. Atliekų reguliavimas – jei pamenate, mums buvo priskirta apskritai nauja funkcija, kurios iki šiol nevykdėme, atliekų ir netgi deginimo jėgainių reguliavimas. Tarp kitko, įgyvendiname projektą: Energetikos darbuotojų atestavimo informacinė sistema EDAIS. Projektas leis sertifikuoti visus energetikos darbuotojus. Jeigu taikytume analogiją – „Regitros“ vairuotojų egzaminavimo sistema. Bus energetikos egzaminavimo sistema ir mes tą sistemą turime įgyvendinti iki 2024 metų. Tikslas turėti viską vienoje vietoje, vienoje sistemoje, ne kaip šiandien. Pakankamai sudėtingas projektas, bet manome, kad visiems bus tik į naudą.

– Dėkoju už pokalbį.

VERT 2021 M. VEIKLOS REZULTATAI

EKONOMINĖS PRIEŽIŪROS REZULTATAI

Reguliuojami ūkio subjektai, vnt.

3 263

Reguliuojamos veiklos pajamos, mln. Eur

2 549

Vartotojų sutaupymai, mln. Eur

88

Suderintos investicijos, mln. Eur

503

Sankcijų suma į biudžetą, tūkst. Eur

77

SVARBIAUSI VERT VYSTOMI PROJEKTAI

EEKPIS

LRAIC

EDAIS

DSAIS

ELEKTROS RINKOS LIBERALIZACIJA

VERT SPRENDIMAI

VERT posėdžiai

84

Viešosios konsultacijos

48

VERT nutarimai

1 801

Sprendimai dėl kainų

193

Sprendimai dėl leidimų

1 150

Įmonių patikrinimai

4

Ginčai / skundai

47

Avarijų sutrikimai

13

Administraciniai nusižengimai

186

TECHNINĖS PRIEŽIŪROS REZULTATAI

Pažymos ir atestatai

862

Įmonių patikrinimai

6 210

Nustatyta pažeidimų

2 603

SVARBIAUSI VERT VYSTOMI PROJEKTAI (PLAČIAU ŽR. PRIEDE NR. 1)

PROJEKTO PAVADINIMAS	ELEKTROS ENERGIJOS KAINŲ PALYGINIMO INFORMACINĖ SISTEMA (EEKPIS)*	LONG-RUN AVERAGE INCREMENTAL COST (LRAIC)*	ENERGETIKOS DARBUOTOJŲ ATESTAVIMO SISTEMA (EDAIS)*	DUOMENŲ SURINKIMO IR ANALIZĖS INFORMACINĖ SISTEMA (DSAIS)*
PROJEKTO TIKSLAS	Nepriklausomų elektros energijos tiekėjų pasiūlymų palyginimas.	Pagrindinių techninių ir ekonominių LRAIC modelio suformavimo principų nustatymas.	Veiklos procesų, susijusių su energetikos darbuotojų atestavimu, patobulinimas, panaudojant skaitmeninius būdus.	Reguliuojamų ūkio subjektų duomenų, rodiklių ir kitos informacijos surinkimas elektroniniu būdu.
PROJEKTO NAUDOS GAVĖJAI	Daugiau kaip 309 000 kartų (2022-03-17 duomenimis) vartotojai naudojo sistemą.	Elektros energetikos rinkos dalyviai ir vartotojai.	Rinkoje energetikos darbuotojų atestavimo paslaugas teikia 7 akredituotos sertifikavimo įstaigos, kurios kartu su energetikos įmonėmis per metus atestuoja apie 13 000 energetikos darbuotojų.	563 ūkio subjektai ir apie 927 išoriniai naudotojai. Per 2021 m. buvo pateikta apie 4000 ataskaitų.
PROJEKTO NAUDA	Vartotojai pagal vartotojams aktualius kriterijus gali išsirinkti jų poreikius atitinkantį nepriklausomą elektros energijos tiekėją.	Projekto pagalba nustatomos VERT reguliuojamų paslaugų ilgo laikotarpio vidutinės padidėjimo sąnaudos.	Energetikos darbuotojų tinkamas ir kvalifikuotas atestavimas yra reikšmingas ir tiesiogiai susijęs su darniu energetikos sektoriaus veikimu.	Efektyvus bei skaitmenizuotas reguliuojamų ūkio subjektų duomenų surinkimo procesas.
PROJEKTO VERTĖ (EUR SU PVM)	86 500,00	167 851,20	1 377 000,00	495 872,91
PROJEKTO ĮGYVENDINIMO LAIKOTARPIS	2021 m. birželio mėn. – 2021 m. rugsėjo mėn.	2021 m. kovo mėn. – 2021 m. spalio mėn.	2020 m. birželio mėn. – 2024 m. sausio mėn.	2021 m. sausio mėn. – 2021 m. gruodžio mėn.
IŠSAMIAU APIE PROJEKTĄ	https://skaiciuokle.vert.lt/	https://www.vert.lt/elektro/Puslapiai/lraic-modelis.aspx		https://dsais.vert.lt/

2. VEIKLOS PRINCIPAI

2021 m. VERT strateginį tikslą - užtikrinti vartotojams energetikos paslaugų kokybę ir prieinamumą efektyviai veikiančiose rinkose - įgyvendino, vykdydama Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programą.

MISIJA

VERT – ateities lyderis šiandien, kuriantis tvarią reguliavimo aplinką.

VERT STRATEGINIS TIKSLAS

Užtikrinti vartotojams energetikos paslaugų kokybę ir prieinamumą efektyviai veikiančiose rinkose.

UŽDAVINYS:

Diegti ir plėtoti išmaniuosius sprendimus.

UŽDAVINYS:

Perteklinės naštos, kylančios iš VERT reguliavimo, mažinimas, taikant „vienas iš – vienas į“ principą.

UŽDAVINYS:

Vidinių procesų optimizavimas.

UŽDAVINYS:

Energetikos sistemų integravimas.

UŽDAVINYS:

Vartotojų įgalinimas.

UŽDAVINYS:

Visuomenės elgsenos formavimas, priimant informatyvius ir pagrįstus sprendimus.

UŽDAVINYS:

Užtikrinti mažmeninės ir didmeninės prekybos alternatyviaisiais degalais kontrolę.

UŽDAVINYS:

Patikimas ir efektyvus energetikos įrenginių ir sistemų eksploatavimas.

2021 m. svarbiausi darbai

Veiklos skaitmenizavimas

Sukurta Nepriklausomų elektros energijos tiekėjų Elektros energijos kainų palyginimo informacinė sistema (toliau - EEKPIS), kuri sudaro galimybę vartotojams pasirinkti tinkamiausią kainos pasiūlymą ir priimti sprendimą, remiantis objektyvia informacija.

Inovacijų plėtra ir skatinimas

VERT pakeitė investicijų derinimo, skirstymo / perdavimo paslaugų kainodaros ir apskaitos teisės aktus, kuriais numatė sąlygas ir paskatas ūkio subjektams diegti inovacijas.

Bandomosios energetikos inovacijų aplinkos teisinis reglamentavimas - nustatyta visuma priemonių, kurios leidžia realioje aplinkoje laikinai diegti ir išbandyti naudą visuomenei teikiančias energetikos inovacijas, ribojant tokios asmenų veiklos mastą ir taikant kitas vartotojų ir visuomenės interesų apsaugos priemones.

Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos (toliau - EDAIS) projektas

Tikslas - informacinių technologijų pagalba kompiuterizuoti ir paspartinti atestavimo įstaigų veiklos procesus atestuojant energetikos darbuotojus bei VERT veiklos procesus, susijusius su energetikos darbuotojų atestavimu, pakeisti duomenų srautus, sukurti elektronines energetikos darbuotojų atestavimo paslaugas.

Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos sukūrimo ir diegimo paslaugų viešasis pirkimas paskelbtas 2022 m., viešojo pirkimo procedūrą planuojama baigti ir su tiekėju EDAIS sistemos sukūrimo ir diegimo paslaugų sutartį sudaryti iki 2022 m. gegužės 31 d.

Alternatyviųjų degalų įstatymo įgyvendinimas

VERT 2021 m. atliko Sankcijų skyrimo taisyklių pakeitimus, kuriais reglamentavo sankcijų skyrimą degalų tiekėjams ir (ar) transporto sektoriaus gamtinių dujų tiekėjams už pažeidimus. Parengė reikiamų teisės aktų Degalų iš atsinaujinančių energijos išteklių apskaitos vienetų sistemos dalyvių įpareigojimų ir reikalavimų įgyvendinimo vertinimo tvarkos aprašo ir Degalų tiekėjų fizinių patikrinimų tvarkos aprašo projektus, kurie patvirtinti 2022 m. kovo 31 d.

Vertės kūrimas

Dėl VERT sprendimų vartotojai sutaupė 88,09 mln. Eur. VERT suderino reguliuojamiems ūkio subjektams investicijų 503,324 mln. Eur sumą, kas užtikrins patikimesnį ir saugesnį, išmanesnį paslaugų teikimą. VERT kuria Energetikos darbuotojų atestavimo informacinę sistemą. Pagal savo reikšmę šalies energetikos sistemai energetikos darbuotojų tinkamas ir kvalifikuotas atestavimas yra tiesiogiai susijęs su darniu energetikos sektoriaus veikimu.

Elektros sektorius

Trečiųjų šalių pralaidumo skaičiavimo metodika

VERT, atlikusi elektros tarpsisteminių jungčių pralaidumo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis [analizę](#), nustatė, jog 2021 m. pradžioje, prasidėjus Baltarusijos atominės elektrinės komercinei eksploatacijai, fizinis Baltarusijoje pagamintos elektros srautas į Lietuvą reikšmingai išaugo. VERT, siekdama įgyvendinti Lietuvos Respublikos būtinųjų priemonių, skirtų apsaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymo nuostatas, patvirtino Tarpsisteminių jungčių pralaidumo nustatymo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis metodiką. Šios metodikos nuostatos perdavimo

sistemos operatoriui AB „Litgrid“ leido paskirstyti tokius komercinės prekybos elektros energija pralaidumus su trečiosiomis šalimis, kuriais buvo prisidėta įgyvendinant Būtinųjų priemonių, skirtų apsaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymą.

Elektros tinklų sinchronizacijos projektas su kontinentinės Europos tinklais

VERT 2021 metais priėmė sprendimus dėl Baltijos regiono tarpzoninio pralaidumo paskirstymo metodikos dėl balansavimo pajėgumų mainų (dalyvaujant Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) veikloje), dėl AB „Litgrid“ disbalanso pirkimo-pardavimo sutarties standartinių sąlygų atnaujinimo ir suteikė išimtį dėl perdavimo sistemos operatoriaus prijungimo prie Europos dažnio atkūrimo rezervų balansavimo energijos mainų platformos (MARI), dėl ko įgyvendinant šiuos sprendimus ateityje bus prisidedama prie sėkmingos sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais, užtikrinant būtinas balansavimo paslaugas.

Elektros rinkos liberalizavimas

Surengta elektros energijos liberalizavimo viešinimo kampanija. VERT sukūrė EEKPIS. VERT ekspertai aplankė 43 savivaldybes, susitiko gyvai su gyventojais, konsultavo, kaip pasirinkti elektros energijos tiekėją, paaiškino elektros kainos apskaičiavimo principus.

Švarios energijos paketas

Įgyvendinant Švarios energijos paketą, VERT priėmė sprendimus dėl ribojimų operatoriams turėti energijos kaupimo įrenginius bei pasiekė bendrą Baltijos šalių sprendimą įkurti regioninio koordinavimo centrą Taline. Centro vadovai bus skiriami rotacijos principu. Baltijos šalių perdavimo sistemos operatoriai turės vienodą koordinacinio centro akcijų kiekį.

Kainodaros sprendimai elektros energetikos sektoriuje

VERT 2021 m. patvirtino atnaujintą Ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) apskaitos modelį ir jo rezultatus 2022–2026 metams (naujas reguliavimo periodas nustatytas AB „Litgrid“ ir AB „Energetikos skirstymo operatorius“). Minėti pakeitimai leis išlaikyti balansą tarp naudos vartotojams ir įmonių tvaraus įsiskolinimo lygio bei užtikrinti efektyvų esamos infrastruktūros panaudojimą, būtinas investicijas į tinklą, atsižvelgiant į valstybės strateginius tikslus.

Gamtinių dujų sektorius

Regioninė gamtinių dujų rinka

2021 m. pab. 4 šalių perdavimo sistemos operatoriai (toliau - PSO) parengė ir pateikė nacionalinėms reguliavimo institucijoms susitarimo projektą dėl regioninės dujų perdavimo sistemos įleidimo tarifo ir tarpusavio kompensavimo mechanizmo (toliau - ITC susitarimas) tarp Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos PSO. Reguluotojai, įvertinę gautą dokumentą, išsiuntė PSO raštą su prašymu patikslinti ITC susitarimą taip, kad ITC užtikrintų PSO sąnaudų padengimą. Balandžio mėn. PSO pateikė pakoreguotą ITC susitarimą, kurį pakartotinai analizuoja reguliavimo institucijos. Tikimasi, kad bendra Lietuvos ir FINESLAT perdavimo paslaugų zona galėtų pradėti veikti nuo 2023 m. spalio mėn.

Suskystintų gamtinių dujų terminalo veiklos testinimo užtikrinimas

VERT suderino AB „Klaipėdos nafta“ investicinį projektą „SGD laivo-saugyklos įsigijimas“, kurio vertė ne didesnė nei 138,4 mln. Eur (be PVM). Investicija užtikrins SGD terminalo

veiklos tęstinumą bei Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimą, išlaikant SGD terminalo Lietuvai teikiamas naudas.

Dujotiekių jungtis tarp Lietuvos ir Lenkijos (GIPL)

2022 m. gegužės mėn. pradės veikti nauja dujotiekio jungtis tarp Lenkijos ir Lietuvos (GIPL arba Santaka), t. y. gamtinių dujų perdavimo sistemoje atsiranda naujas Santakos įleidimo/išleidimo taškas. Dėl to VERT atliko Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodikos pakeitimus, konsultavosi su rinkos dalyviais ir ACER dėl perdavimo sistemos operatoriaus kainodaros, patvirtino gamtinių dujų perdavimo paslaugų kainas Santakos tarptautiniame sujungimo taške bei AB „Amber Grid“ naudojimosi perdavimo sistema taisykles.

Šilumos sektorius

Šilumos tiekimo schemos organizavimo peržiūra

- Siekdama paskatinti tolimesnį šilumos tiekimo rinkos formavimąsi, VERT organizavo diskusijas su rinkos dalyviais dėl galimo šilumos gamybos aukciono modelio keitimo, teikė viešajai konsultacijai patobulintas naudojimosi šilumos perdavimo tinklais taisykles.
- VERT viešųjų konsultacijų metu teikė pastabas bei tobulino Šilumos ūkio įstatymo pakeitimus siekiant konceptualiai peržiūrėti apsirūpinimo karštu vandeniu klausimus, šilumos gamybos rinkos viziją, šilumos energijos kilmės garantijų išdavimo bei garantinio šilumos tiekimo klausimus.

Šilumos gamybos konkurencijos skatinimas

- Esant beprecedenčiam energijos išteklių kainų augimui VERT priėmė sprendimus, kurie skatina ūkio subjektų konkurenciją dalyvaujant šilumos gamybos aukcionuose, įvertinant aktualią situaciją energijos išteklių rinkoje.

Skatinamoji kainodara

- Siekiant vertinti bendrą įmonių veiklos efektyvumą buvo peržiūrėta Šilumos kainų nustatymo metodika ir joje numatyti reguliuojamų įmonių sąnaudų vertinimo (lyginimo) principai.
- Atsižvelgiant į reikšmingus kuro kainų pokyčius buvo numatytas lankstesnis kuro kainų ribojimas, vertinantis ne konkretaus mėnesio įmonės sunaudoto kuro kainas, tačiau vidutinę, per metus sunaudoto biokuro kainą.
- Siekiant skatinti investicijas į klimato kaitą mažinančias ir inovatyvias priemones numatytas investicijos grąžos priedas.

Vandens sektorius

- Įmonių finansinio gyvybingumo užtikrinimo priemonių įgyvendinimas: VERT, atsižvelgdama į griežtėjančius reikalavimus ūkio subjektams užtikrinti saugų ir kokybišką paslaugų teikimą, kaip pirmą iš būdų didinti įmonių galimybes investuoti į infrastruktūrą, užtikrinančią reikalavimų įgyvendinimą, priėmė sprendimą atsisakyti investicijų grąžos ribojimo, kuris buvo nustatytas, įvertinus sektoriaus infrastruktūros vertę ir sąnaudų lygį.
- Valstybės kontrolės rekomendacijos dėl nelicencijuotų vandens tiekėjų veiklos: įgyvendintos priemonės, kurios nelicencijuotiems tiekėjams neleis teikti geriamojo vandens tiekimo paslaugų gyventojams: nustatyti visi Valstybės kontrolės ataskaitoje minimi ūkio subjektai, teikiantys geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas be licencijų, vykdoma veiklos perdavimo viešiesiems geriamojo vandens tiekėjams kontrolė.

3. VERT TIKSLAI 2022 M.

2022 m. tikslai elektros energetikos ir atsinaujinančių išteklių sektoriuje:

- patvirtinti Švarios energijos paketo įgyvendinamuosius teisės aktus (planuojami 25 teisės aktai, kurie prisidės prie vartotojų įgalinimo, energijos kaupimo įrenginių bei operatorių užsakomų papildomų (sisteminių) ir lankstumo paslaugų vystymo);
- modernizuoti EEKPIŠ, siekiant sudaryti vartotojams sąlygas skaidriai įsivertinti nepriklausomų tiekėjų pasiūlymus ir objektyviai pasirinkti tiekėją;
- patvirtinti teisės aktus, susijusius su jūrinio vėjo energetikos plėtra Lietuvoje, kurie prisidės prie strateginių tikslų atsinaujinančios energetikos srityje įgyvendinimo;
- diegti didmeninių sandorių priežiūrai (duomenų analizei) skirtas programines priemones, siekiant užtikrinti rinkos skaidrumą ir vientisumą bei piktnaudžiavimo rinkoje prevenciją (REMIT);
- parengti ir priimti elektros energetikos sektoriaus tinklų kodeksus įgyvendinančius teisės aktus (planuojami 8 teisės aktai), kurie prisidės prie vieningos bei integruotos regioninės bei Europos Sąjungos rinkos sukūrimo.

2022 m. tikslai gamtinių dujų sektoriuje:

- kurti bendrą Baltijos ir Suomijos šalių regioninę gamtinių dujų rinką, kuri teiktų ekonomines naudas Lietuvos vartotojams;
- kurti reguliavimo aplinką, skatinančią konkurencingą ir efektyvų gamtinių dujų jungties su Lenkija išnaudojimą;
- atsižvelgiant į gamtinių dujų rinkos pokyčius ir SGD terminalo strateginį vaidmenį regione užtikrinant tiekimo saugumą, pakeisti SGD terminalo teikiamų paslaugų kainodarą, kuri taip pat sudarys sąlygas reaguojant į rinkos pokyčius mažinti naštą Lietuvos vartotojams, mokantiems tiekimo patikimumo saugumo dedamąją;
- inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant užtikrinti efektyvesnę perdavimo sistemos ir SGD terminalo infrastruktūros panaudojimą ir bendradarbiaujant su Baltijos šalių reguliavimo institucijomis teikti siūlymus politiką formuojančioms institucijoms, kad būtų užtikrintas gamtinių dujų tiekimo saugumas Baltijos šalių regione;
- diegti didmeninių sandorių priežiūrai (duomenų analizei) skirtas programines priemones, siekiant užtikrinti rinkos skaidrumą ir vientisumą bei piktnaudžiavimo rinkoje prevenciją (REMIT).

2022 m. tikslai šilumos sektoriuje:

Šilumos gamybos aukciono modelio peržiūra

- peržiūrėti ir patikslinti šilumos gamybos aukciono modelį, leidžiant šilumos gamintojams priimti lankstesnius dalyvavimo šilumos gamybos aukcionuose sprendimus.

Šilumos kainodaros lankstumo didinimas

- kainodaros priemonių, leisiančių įvertinti biržose susiformuojančių energetikos išteklių (pavyzdžiui, elektros energijos) kainų pokyčius, peržiūra;
- papildomų šilumos kainų dedamųjų sąrašo išplėtimas dėl šilumos kainų nustatymo metu nenumatytų pokyčių;
- šilumos tiekimo įmonių finansinį gyvybingumą užtikrinančių priemonių įvertinimas;
- šilumos sektoriaus lyginamųjų rodiklių nustatymo ir taikymo metodikos peržiūra.

Šilumos sektoriaus įmonių kompetencijos didinimas reguliavimo apskaitos ir kainodaros srityse, duomenų atvėrimas visuomenei

- apskaitos ir reguliuojamos veiklos ataskaitų rengimo mokymų organizavimas, šilumos įmonių personalo konsultavimas;
- šilumos bazinių kainų dedamųjų nustatymo bei perskaičiavimo projektų rengimą palengvinančių informacinių priemonių atnaujinimas;
- informacijos apie reguliuojamosios veiklos sąnaudas ir kainas atvėrimas visuomenei, panaudojant interaktyvius automatizuotus analitinius įrankius (šilumos kainų žemėlapių atnaujinimas ir automatizavimas).

2022 m. tikslai vandens sektoriuje:

Įmonių finansinio gyvybingumo užtikrinimo priemonių įgyvendinimas

- kainodaros priemonių, leisiančių užtikrinti vandens įmonių finansinį gyvybingumą, įgyvendinimas.

Valstybės kontrolės rekomendacijos dėl nelicencijuotų vandens tiekėjų veiklos (bendras terminas iki 2024 m.)

- duomenų apie nelicencijuotus geriamojo vandens tiekėjus rinkimas;
- licencijų neturintiems ūkio subjektams, pateikus prašymą geriamojo vandens tiekimo ir (ar) nuotekų tvarkymo licencijai gauti, licencijų išdavimas ar neišdavimas.

Priemonių, užtikrinančių paslaugų teikimą ir reikalavimų vykdymą, jei vandentvarkos įmonei panaikinama licencija, įgyvendinimas (garantinis tiekimas, jei būtų priimtas naujas įstatymas)

- Garantinio geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo vykdymo tvarkos ir sąlygų aprašo rengimas;
- garantinio geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų paskyrimas;
- 2 procentų mokesčio skaičiavimas regione veikiantiems geriamojo vandens tiekėjams.

Pagrįstų investicijų į saugų ir kokybišką paslaugų teikimą derinimas valstybės reguliuojamoms kainoms nustatyti

- vandens įmonių investicijų derinimas.

Vandens sektoriaus įmonių kompetencijos didinimas reguliavimo apskaitos ir kainodaros srityse

- apskaitos ir reguliuojamos veiklos ataskaitų rengimo mokymų organizavimas, vandens įmonių personalo konsultavimas;
- bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų projektų rengimo mokymų organizavimas, ataskaitų ir projektų rengimo programinių priemonių įgyvendinimas.

Alternatyviųjų degalų įstatymo įgyvendinimas

VERT, vadovaudamasi Alternatyviųjų degalų įstatymu, bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Muitinės departamentu prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybine mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir UAB „Baltpool“, prižiūrės, ar kiekvienais kalendoriniais metais degalų tiekėjai ir transporto sektoriaus gamtinių dujų tiekėjai įgyvendina įpareigojimus, kad kiekviename vidaus rinkai patiekto benzino ir dyzelino litre būtų įmaišyta įstatyme reglamentuota biodegalų dalis, skaičiuojant pagal bendrą degalų ir biodegalų mišinio energinę vertę. Degalų tiekėjams ir

(ar) transporto sektoriaus gamtinių dujų tiekėjams, nevykdantiems ar neįvykdžiusiems Alternatyviųjų degalų įstatyme nurodytų įpareigojimų, VERT taikys sankcijas.

Atliekų tvarkymo įstatymo įgyvendinimas

Lietuvos Respublikos Seimui 2021 m. gruodžio 23 d. priėmus Atliekų tvarkymo įstatymo pataisas, VERT pavesta tvirtinti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos regioninę kainą ir nustatyti viršutinę atliekų deginimo 1 tonos įkainio ribą. Taip bus eliminuota galima rizika nepagrįstai kelti atliekų deginimo kainas. VERT 2022 metais turi patvirtinti įgyvendinamuosius poįstatyminius teisės aktus. Taip pat įsteigti naują struktūrinį padalinį, organizuoti darbuotojų atrankos konkursus, aprūpinti darbuotojus materialiniais ištekliais.

2022 m. instituciniai tikslai:

- VERT kompetencijų panaudojimas, siekiant pažangos reguliuojamuose sektoriuose.
- Informacijos viešinimas visuomenei aktualiais energetikos klausimais, priimant vartotojams svarbius sprendimus.
- VERT veiklos efektyvumo užtikrinimas, orientuojantis į aukščiausius veiklos standartus, gerąsias tarptautines praktikas.
- Aktyvi VERT lyderystė tarptautinėse organizacijose.
- Aktyvus dalyvavimas valstybės institucijose, teikiant ekspertinę poziciją reguliuojamų sektorių klausimais.

4. 2021 METŲ VEIKLOS RODIKLIŲ SANTRAUKA

EKONOMINĖS PRIEŽIŪROS REZULTATAI, VARTOTOJŲ SUTAUPYMAI

SEKTORIAI	REGULIUOJAMI ŪKIO SUBJEKTAI, VNT.	VARTOTOJŲ SUTAUPYMAI, MLN. EUR	REGULIUOJAMOS VEIKLOS PAJAMOS, MLN. EUR	SUDERINTOS INVESTICIJOS, MLN. EUR	SANKCIJŲ SUMA BIUDŽETĄ, TŪKST. EUR
	3 072	63,90	1 040,0	191,9	-
	44	20,70	913,00	162,83	3611
	77	3,49	399,00	56,134	66921,18
	70	-	197,00	92,46	6553
IŠ VISO:	3 263	88,09	2 549,00	503,324	77085,18

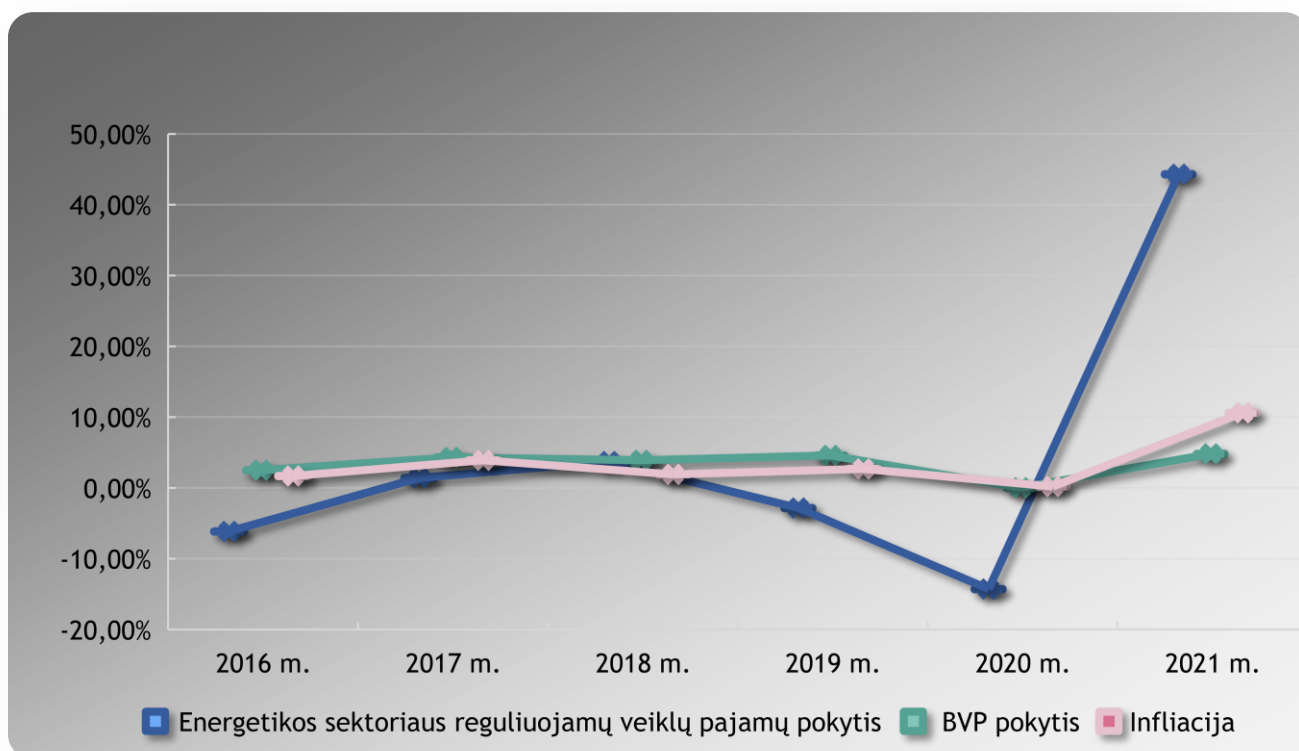
TECHNINĖS PRIEŽIŪROS REZULTATAI

SEKTORIAI	PATIKRINIMAI, VNT.	NUSTATYTA PAŽEIDIMŲ, VNT.	TECHNINĖS BŪKLĖS VERTINIMO PAŽYMOs, VNT.	ATESTATŲ RENGTI IR EKSPLOATUOTI ENERGETIKOS RENGINIUS IŠDAVIMAS, VNT.
	496	957	1 093	632
	218	436	895	175
	3 633	-	-	-
	491	369	256	156
	175	63	16	48
IŠ VISO:	5 013	1 825	2 260	1 011

Pagrindiniai reguliuojamų sektorių rodikliai

○ **Infliacija, BVP ir reguliuojamų pajamų pokytis.** 2021 m. infliacija sudarė 10,6 proc., BVP pokytis 4,8 proc. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamos veiklos pajamos, palyginus su 2020 m., išaugo 44,29 proc. Pajamų augimas susijęs su energijos išteklių kainų augimu tarptautinėse rinkose.

1 pav. Infliacija, energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių pajamų ir BVP pokyčiai, 2016-2021 m., proc.

Šaltinis - VERT, Lietuvos statistikos departamentas.

○ **Sektorių pajamų pokytis.** 2021 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamos veiklos pajamos sudarė 2 549,6 mln. Eur, t. y. buvo 44,29 proc. didesnės nei 2020 m. (1 766,94 mln. Eur).

Gamtinių dujų sektoriuje reguliuojamos veiklos pajamos 2021 m. didėjo beveik pusantro karto - nuo 366 mln. Eur iki 913 mln. Eur (perdavimo, SGD sistemos operatoriaus reguliuojamos veiklos pajamos mažėjo, o skirstymo operatorių ir tiekimo įmonių - augo). Gamtinių dujų tiekimo įmonių pajamos iš esmės didėjo dėl importuojamų gamtinių dujų (produkto), įsigyjamų pagal dvišalius sandorius ir biržose, kainų šuolio 2021 m. Tai lėmė ir viso gamtinių dujų sektoriaus reguliuojamos veiklos pajamų augimą.

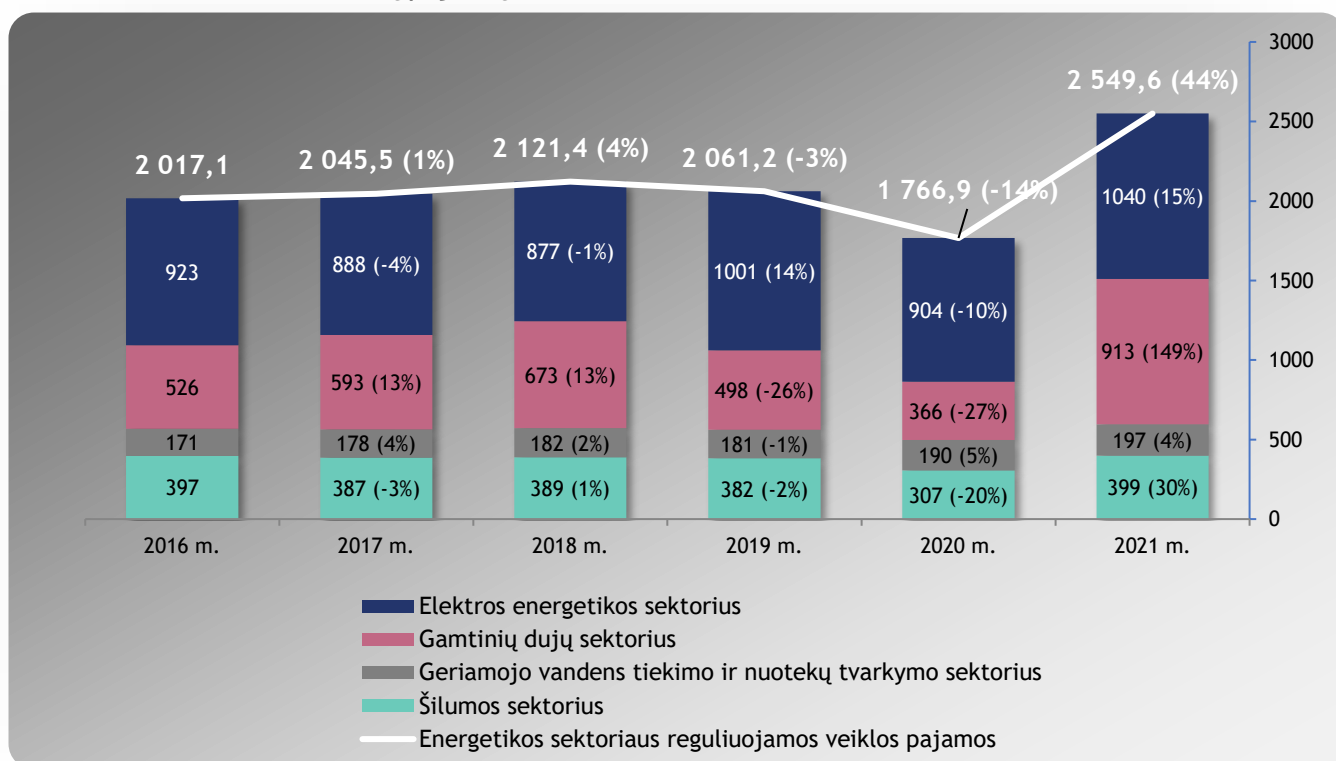
Šilumos energijos sektoriuje 2021 m., palyginus su 2020 m., reguliuojamos veiklos pajamos didėjo 29,97 proc. - nuo 307 mln. Eur iki 399 mln. Eur. Pajamų didėjimą lėmė realizuoto šilumos kiekio pokytis, kurį sąlygojo žemos temperatūros šildymo sezono metu.

Elektros energetikos sektoriuje įmonių reguliuojamos veiklos pajamos didėjo 15 proc. - nuo 904 mln. Eur iki 1040 mln. Eur. Iš esmės tai lėmė didesnės pajamos mažmeninėje

elektros energijos prekybos rinkoje (nepriklausomas elektros energijos tiekimas) dėl išaugusios elektros energijos kaip produkto kainos.

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje reguliuojamos veiklos pajamos didėjo 4 proc. - nuo 190 mln. Eur iki 197 mln. Eur. Pajamų didėjimą lėmė 11,1 proc. išaugę realizuoti paslaugų kiekiai ir 1,1 proc. išaugusios paslaugų kainos.

2 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pajamų dinamika, 2016-2021 m., mln. Eur

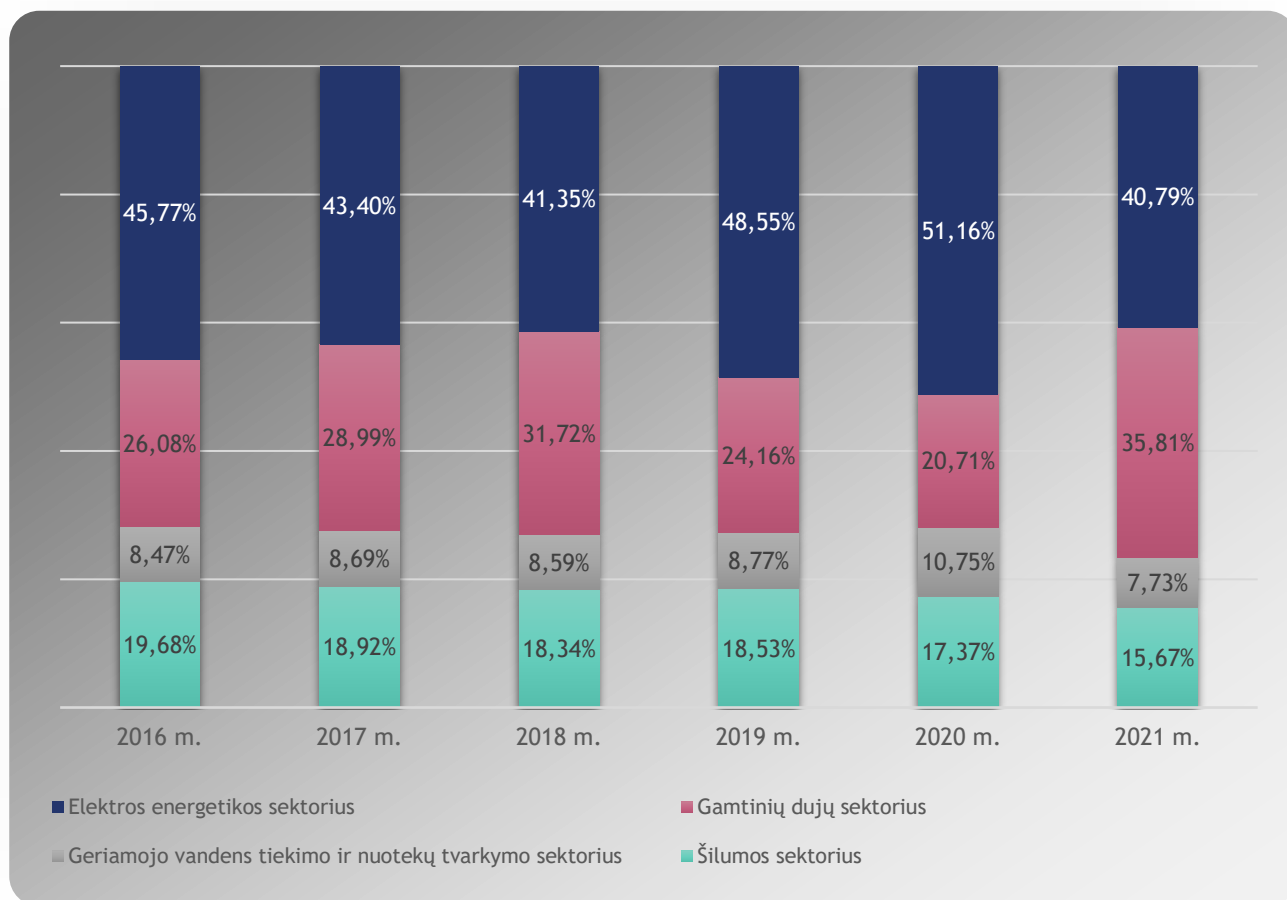
Šaltinis - VERT.

○ **Pajamų struktūra.** Didžiausia dalis bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pajamų struktūroje tenka elektros energetikos sektoriui. Nors šio sektoriaus pajamos 2021 m., palyginus su 2020 m., didėjo, tačiau bendroje pajamų struktūroje - mažėjo 10,37 procentiniais punktais.

Bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių pajamų struktūroje gamtinių dujų sektoriaus pajamų dalis 2021 m. didėjo labiausiai, t. y. 15,10 procentinio punkto.

Šilumos sektoriaus pajamų dalis, palyginus su 2020 m., mažėjo 3,02 procentinio punkto, geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriaus - 1,71 procentinio punkto.

3 pav. Energetikos sektoriaus reguliuojamų veiklų pajamų struktūra, 2016-2021 m., proc.

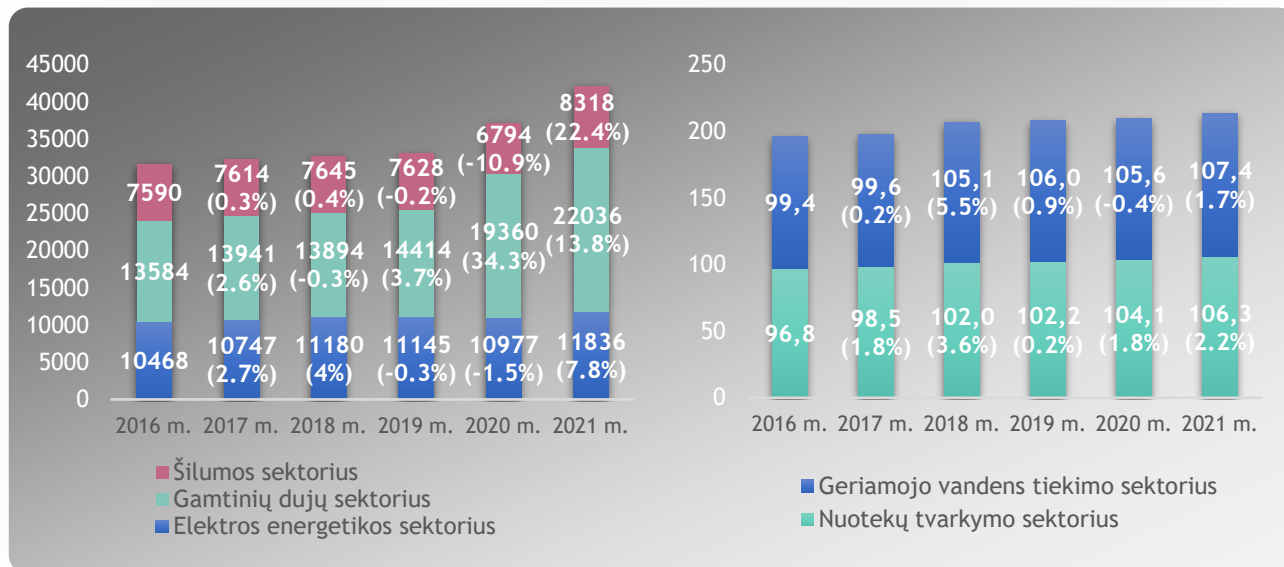

Šaltinis - VERT.

○ **Paslaugų kiekiai.** 2021 m., palyginti su 2020 m., labiausiai augo šilumos sektoriaus pardavimai. Jų augimas sudarė 22,43 proc. (nuo 6 794 iki 8 318 GWh). Gamtinių dujų sektoriaus pardavimai didėjo 13,83 proc. - nuo 19 360 iki 22 036 GWh, elektros energetikos sektoriuje - 7,83 proc. (nuo 10 977 iki 11 836 GWh), geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje - 1,94 proc. (nuo 209,71 iki 213,77 mln. m³).

2016-2021 m. laikotarpiu daugiausia - 62,22 proc. augo gamtinių dujų sektoriaus pardavimai (nuo 13 584 iki 22 036 GWh), geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje - 11,11 proc. (nuo 192,4 iki 213,8 mln. m³), šilumos sektoriuje pardavimai augo 9,59 proc. - nuo 7 590 iki 8 318 GWh, elektros energetikos sektoriuje pardavimų augimas sudarė 13,07 proc. (nuo 10 468 iki 11 836 GWh).

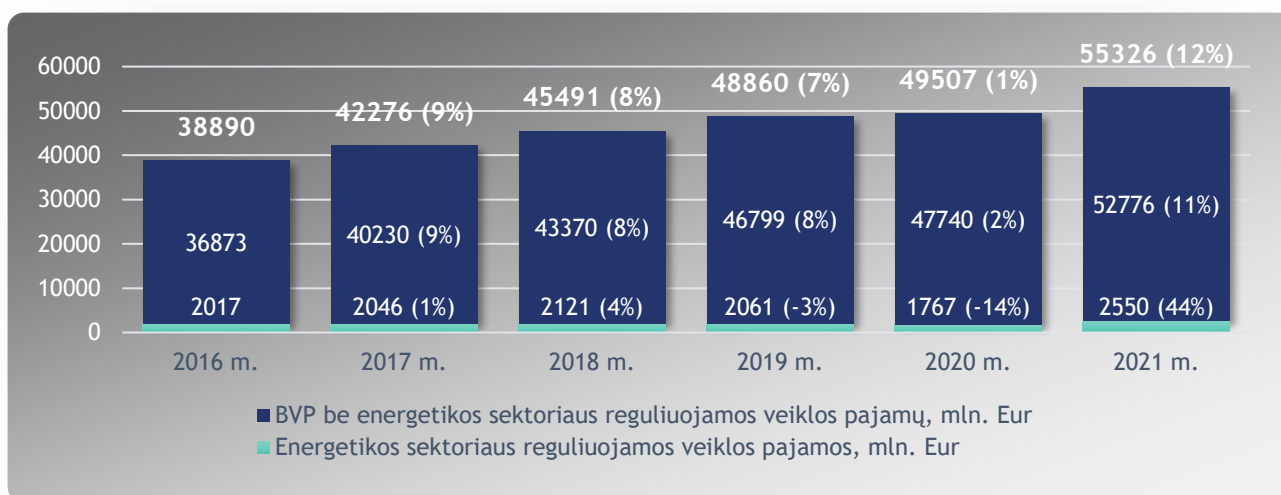
4 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pardavimų dinamika, GWh ir mln. m³, 2016-2021 m.

Saltinis - VERT.

○ **Reguliuojamų sektorių dalis BVP.** Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP 2021 m. buvo didesnė nei 2020 m. ir sudarė 4,8 proc. 2020 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP sudarė 3,7 proc.

5 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP, 2016-2021 m., mln. Eur

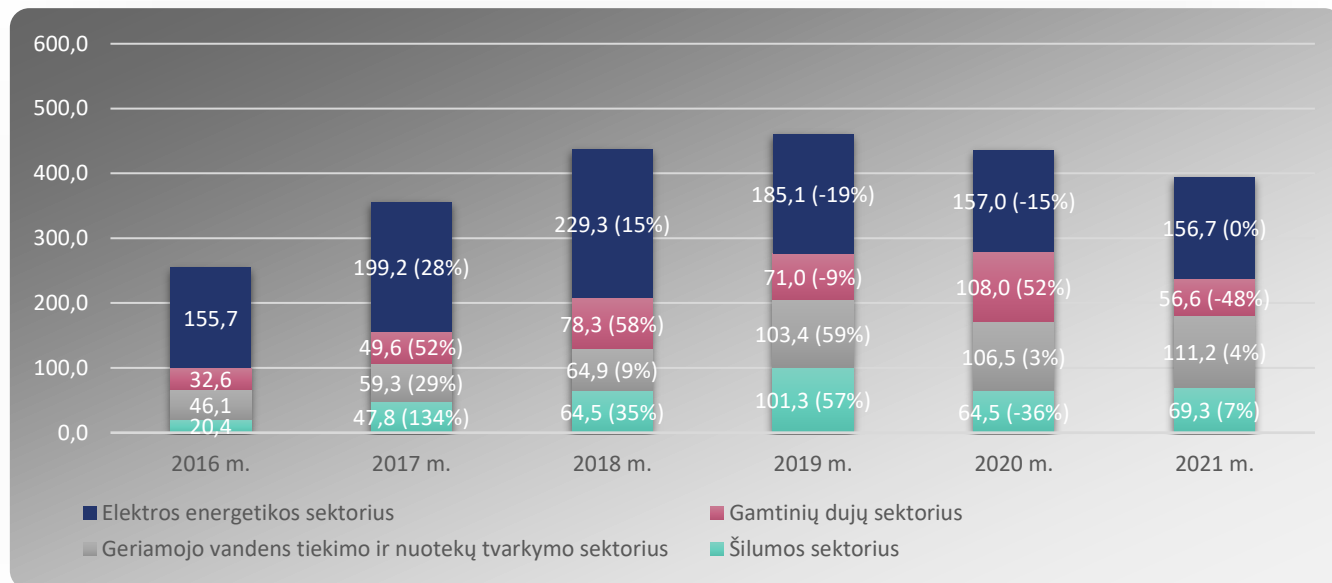
Šaltinis - VERT, Lietuvos statistikos departamentas.

○ **Sektorių investicijos.** 2021 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriuose faktiškai įgyvendinta investicijų už 393,8 mln. Eur, t. y. 9,68 proc. mažiau nei 2020 m.

Vertinant pagal atskirus sektorius, šilumos sektoriaus investicijos 2021 m., palyginus su 2020 m., augo 7,45 proc. - nuo 64,5 iki 69,3 mln. Eur, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus investicijos didėjo 4,41 proc. - nuo 106,5 mln. Eur iki 111,2 mln. Eur.

Gamtinių dujų sektoriaus faktiškai atliktos investicijos 2021 m. sudarė 56,6 mln. Eur, t. y. 47,59 proc. mažiau nei 2020 m., elektros energetikos sektoriaus faktinės 2021 m. investicijos - 156,7 mln. Eur (t. y. 0,2 proc. mažiau).

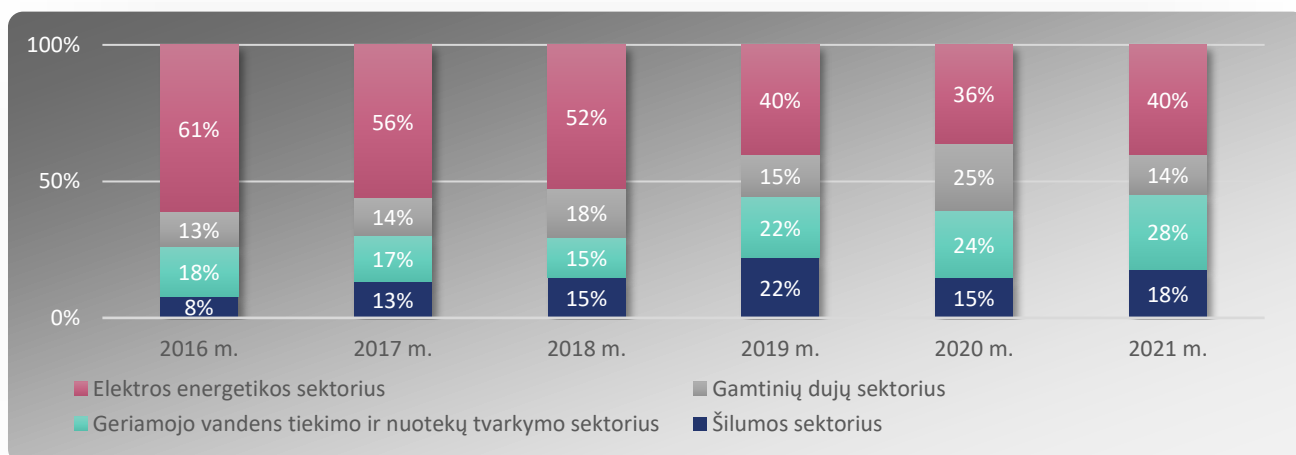
6 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių investicijos, 2016-2021 m., mln. Eur

Šaltinis - VERT.

Didžiausią dalį - 40 proc. - bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų struktūroje 2020 m. sudarė elektros energetikos sektoriuje atliktos investicijos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus investicijos - 28 proc., šilumos sektoriaus - 18 proc., gamtinių dujų sektoriaus - 14 proc.

7 pav. Atskirų energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis bendroje energetikos sektoriaus struktūroje, 2016-2021 m., proc.

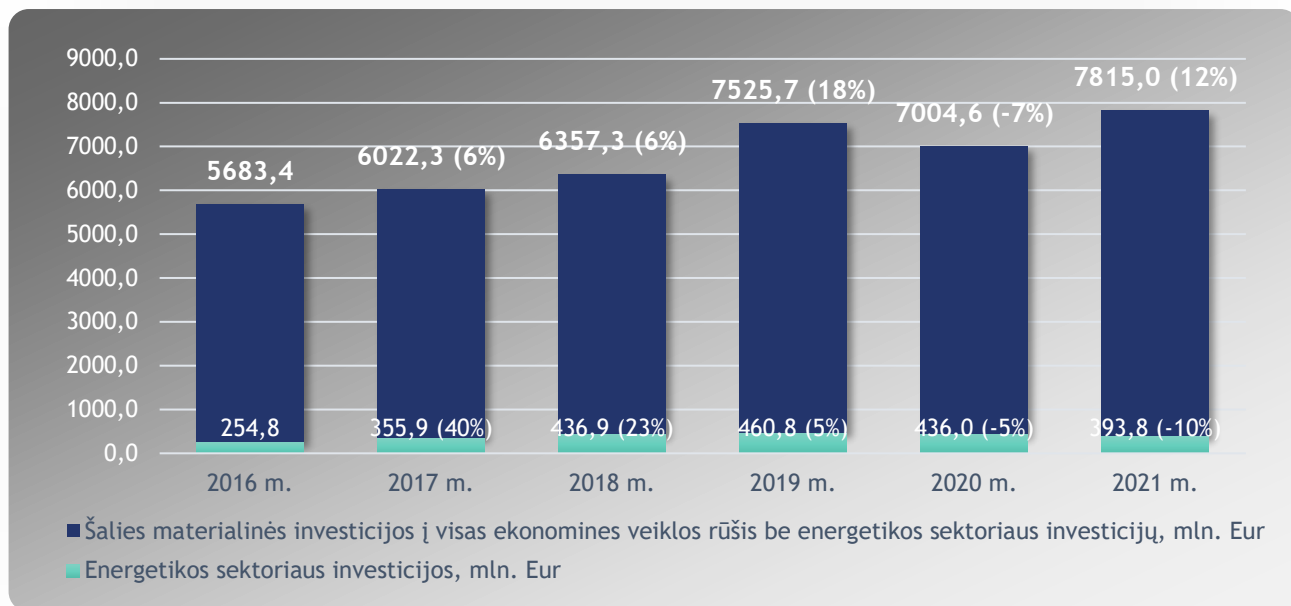

Šaltinis - VERT.

○ Įtaka šalies investicijoms. 2021 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis šalies materialinėse investicijose sudarė 5,0 proc., t. y. 19,05 procentinio punkto mažiau nei 2020 m.

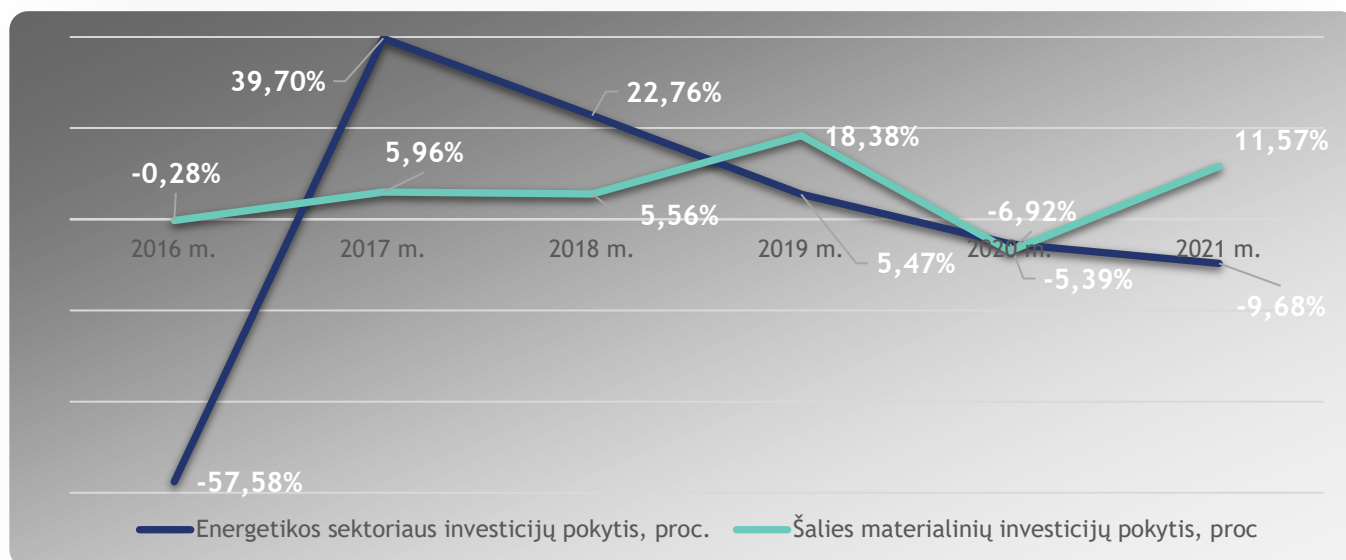
Igyvendintų investicijų apimtis energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriuose, palyginti su 2020 m., mažėjo 9,68 proc., šalies materialinės investicijos didėjo 11,57 proc.

8 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis Lietuvos materialinių investicijų struktūroje, 2016-2021 m.

Šaltinis - VERT, Lietuvos statistikos departamentas.

9 pav. Šalies materialinių investicijų ir energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų pokytis, 2016-2021 m.

Šaltinis - VERT, Lietuvos statistikos departamentas.

5. VERT PAGRINDINIAI VEIKLOS REZULTATAI 2021 M.

5.1. ELEKTROS SEKTORIUS

5.1.1. Švarios energijos paketo įgyvendinimas

Baltijos šalių regioninio koordinavimo centro pasiūlymo tvirtinimas

Tikslas – įsteigti regioninę instituciją, kuri užtikrins aukšto lygio koordinuotą sistemos valdymą ir tiekimo saugumą bei patikimumą.

ACER, kurios veikloje aktyviai dalyvauja VERT, glaudžiai bendradarbiaudama su Europos Sąjungos nacionalinėmis reguliavimo institucijomis, paskelbė sprendimą, kuriame apibrėžiami ir patvirtinami sistemos eksploatavimo regionai, kurių pagrindu pagal 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (toliau – Reglamentas) bus steigiami regioniniai koordinavimo centrai.

Baltijos šalių regioninis koordinavimo centras pakeis dabar veikiantį regioninį saugumo koordinatorių ir bus atsakingas už regioninius pralaidumų paskirstymo skaičiavimus, regiono rezervo pajėgumų apimties nustatymą, saugumo analizes, bendrų tinklo modelių sukūrimą, adekvatumo prognozes ir kitas užduotis, taip pat prisidės prie PSO sistemos apsaugos ir veikimo atkūrimo planų vertinimo. Regioninis koordinavimo centras bus pagrindinis koordinatorius vykdant Baltijos šalių energetikos sistemos sinchronizaciją su kontinentinės Europos tinklais.

Pagal Reglamento nuostatas visi sistemos eksploatavimo regiono PSO atitinkamoms reguliavimo institucijoms pateikia pasiūlymą įsteigti regioninius koordinavimo centrus. Įgyvendinant šias nuostatas, VERT patvirtino AB „Litgrid“ ir kitų Baltijos šalių PSO parengtą pasiūlymą dėl Baltijos šalių regioninio koordinavimo centro steigimo.

Buvo pasiektas bendras Baltijos šalių sprendimas, jog regioninio koordinavimo centro būstinė bus Taline, centro vadovai bus skiriami rotacijos principu, taip pat Baltijos šalių PSO turės vienodą koordinacinio centro akcijų kiekį bei tokį patį kiekvienos šalies ekspertų – atstovų skaičių. Baltijos šalių regioninis koordinavimo centras turi pradėti veikti ne vėliau kaip 2022 m. liepos 1 dieną.

Elektros energijos kainų palyginimo priemonė

Tikslas – sukurti įrankį, palengvinantį nepriklausomo elektros energijos tiekėjų kainų palyginimą ir tiekėjo pasirinkimą.

VERT 2021 m. rugsėjo mėn. buitiniams vartotojams pristatė naują elektros kainų palyginimo skaičiuoklę – įrankį, kuris palengvins nepriklausomo elektros energijos tiekėjo pasirinkimo procesą bei užtikrins platesnę informaciją vartotojams apie tiekėjų taikomus elektros energijos tarifus. Skaičiuoklė leidžia palyginti skirtingų nepriklausomų elektros energijos tiekėjų pasiūlymus pagal vartotojams aktualius kriterijus: vartotojo metinį (mėnesinį) elektros energijos suvartojimą, laiko zonų skaičių, atsinaujinančios energijos

poreikį, plane siūlomos kainos fiksavimo trukmę (1–12 mėn., 13–24 mėn. ar ilgesnių nei 2 metų trukmės kainų pasiūlymus). Pasirinkus kriterijus, vartotojui yra pateikiami tiekėjų siūlomi planai, rikiuojant juos nuo pigiausio iki brangiausio. Skaičiuoklę galima rasti VERT svetainėje <https://skaiciuokle.vert.lt/>.

VERT patvirtino Nepriklausomų elektros energijos tiekėjų pasiūlymų palyginimo priemonių patikimumo ženklą suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašą, kuris įsigaliojo nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. VERT suteikta teisė rinkoje atsirandančioms elektros kainų palyginimo sistemoms suteikti patikimumo ženklą. Patikimumo ženklas indikuos, kad palyginimo priemonė yra nepriklausoma nuo rinkos dalyvių, nepriklausomų elektros energijos tiekėjų planai yra skaidriai, objektyviai lyginami tarpusavyje, o palyginimo rezultatai yra nešališki tiekėjų atžvilgiu. Ūkio subjektas, siekiantis palyginimo priemonei gauti patikimumo ženklą, turės kreiptis į VERT, kuri atliks ūkio subjekto palyginimo priemonės funkcionalumą išbandymus ir priims sprendimą dėl patikimumo ženklo suteikimo arba nesuteikimo.

REZULTATAS:**Sudarytos sąlygos inovacijų plėtrai**

• Aiškiau apibrėžta skatintinos energetikos inovacijos sąvoka

• Nustatyti energetikos inovacijų skatinimo kriterijai, skatinimo taisyklės ir mechanizmai

• Suteikiamas 50 proc. inovacijos vertės finansavimas per tarifą

• Skiriama papildoma investicijų grąža pasiteisinusiai inovacijai

VERT atliko investicijų derinimo, skirstymo / perdavimo paslaugų kainodaros ir apskaitos teisės aktų pakeitimus, kuriais numatė sąlygas ir paskatas ūkio subjektams diegti inovacijas. Energetikos inovacijos - tai nauji ar iš esmės patobulinti produktai, technologijos, verslo sprendimai, paslaugos, tokių produktų ir paslaugų teikimo būdai, veiklos modeliai, kurie dėl naujų ar naujai pritaikytų technologijų arba dėl kitų priežasčių teigiamai veikia energetikos veiklą ir teikti naudą visuomenei. Patikslintas bandomosios energetikos inovacijų aplinkos teisinis reglamentavimas - nustatyta visuma priemonių, kurios leidžia realioje aplinkoje laikinai diegti ir išbandyti naudą visuomenei teikiančias energetikos inovacijas, ribojant tokios asmenų veiklos mastą ir taikant kitas vartotojų ir visuomenės interesų apsaugos priemones. Tikimasi, kad VERT poįstatyminių teisės aktų pakeitimuose numatytos inovacijų skatinimo priemonės prisidės prie energijos vartojimo efektyvumo didinimo, atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo skatinimo, inovatyvių energetikos technologijų, kurios mažins išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir aplinkos oro teršalų kiekį, plėtotės.

VERT 2021 m. rudenį patvirtino atnaujintą ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) apskaitos modelį ir jo rezultatus 2022–2026 metams, o modelio įgyvendinimas užtikrintas atlikus Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodikos pakeitimą. Modelio rezultatai taikomi LITGRID AB ir AB „Energos skirstymo operatorius“. Minėti pakeitimai leis siekti reguliuojamų įmonių veiklos tvarumo bei reguliavimo aplinkos stabilumo, išlaikyti balansą tarp naudos vartotojams ir įmonių tvaraus įsiskolinimo lygio bei užtikrinti efektyvų esamo infrastruktūros panaudojimą ir efektyvias investicijas į tinklą, efektyviausių prieinamų technologijų diegimą, tuo pačiu atsižvelgiant į valstybės strateginius tikslus ir užtikrinant elektros energetikos tinklo transformaciją. Metodikoje be kita ko įtvirtinami saugikliai, užtikrinantys griežtesnę elektros energetikos įmonių ilgalaikės investicijų programos įgyvendinimo kontrolę. Siekiant stebėti operatorių atliekamas investicijas į tinklą taip pat pakeisti apskaitos reikalavimai, numatant informacijos apie investavimą pateikimą VERT.

REZULTATAS:**Skatinama efektyviai investuoti**

Reguliuojamų įmonių veiklos tvarumas

Efektyvus esamos infrastruktūros išnaudojimas

Efektyvios investicijos į tinklą

Pagrįsta, optimali investavimo apimtis

REZULTATAS:**Užtikrinamas sistemos patikimumas**

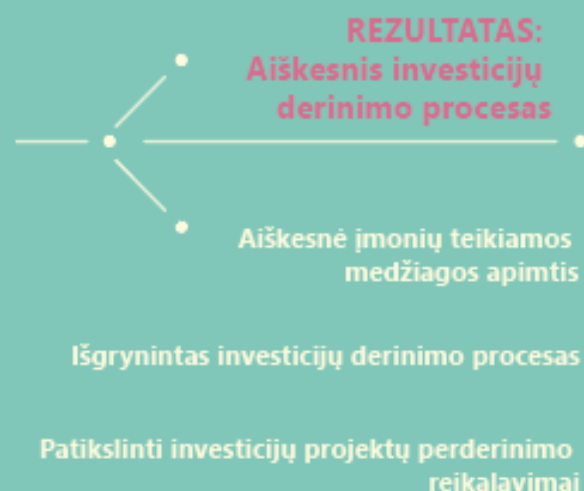
Lietuvos energetinis saugumas

Patikimas perdavimo sistemos darbas su kontinentinės Europos tinklais

VERT atliko prijungimo prie elektros tinklo, izoliuoto darbo ir sisteminių paslaugų kainodaros bei apskaitos teisės aktų pakeitimus dėl UAB „Energy Cells“ numatomo įrengti ir izoliuoto darbo rezervo paslaugai teikti 200 MW kaupimo įrenginio, kuris užtikrins energetikos sistemos saugumą iki sinchronizacijos su KET, o po sinchronizacijos su KET - pasitarnaus sparčiai augančių atsinaujinančių energijos šaltinių integracijai į esamą perdavimo sistemą.

VERT atliko Investicijų derinimo ir vertinimo tvarkos esminius pakeitimus, iš esmės pakeisdama investicijų kategorijas bei numatydama kompleksinį investicijų vertinimą ekonominiu ir techniniu požiūriu. Taip pat patikslinti investicijų projektų perderinimo reikalavimai (derinant investicijų sąrašą vertinama investicijų pogrupio bendra viršijimo suma, o ne kiekvienos investicijos vertės viršijimas atskirai), atsisakyta investicinių projektų jautrumo analizės, atnaujintos informacijos teikimo formos, supaprastinta įgyvendintų investicijų pateikimo tvarka.

REZULTATAS:
Papildoma paskata vykdyti tvarius sprendimus

Skatinami projektai, mažinantys klimato kaitą

Pagerėja įmonių veiklos kokybė perkant specifines paslaugas iš išorės

VERT atnaujino Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodiką numatydama galimybę CO² mažinantiems projektams taikyti papildomą investicinę grąžą bei suteikdama galimybę reguliuojamoms įmonėms suderinti projektus, skirtus pakeisti reguliuojamosios įmonės eksploatuojamą reguliuojamą ilgalaikį turtą, perkant paslaugas iš išorės.

VERT nustatė gaminančio vartotojo į elektros tinklus patiektos, bet per kaupimo laikotarpį neatgautos elektros energijos kainos apskaičiavimo tvarką garantinio tiekimo atveju. Pagal šią tvarką skirstomųjų tinklų operatoriai kasmet ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo kaupimo laikotarpio pabaigos turės apskaičiuoti ir savo interneto svetainėje paskelbti 1 kWh neatgautos elektros energijos kainą, kuri taikoma kompensuojant už per praėjusį kaupimo laikotarpį neatgautą elektros energiją. 1 kWh neatgautos elektros energijos kainą lygi visų gaminančių vartotojų per praėjusį kaupimo laikotarpį į elektros tinklus patiektos elektros energijos kainos svertiniam vidurkiui, kuris nustatomas atsižvelgiant į elektros energijos kainą elektros energijos biržoje Lietuvos zonoje.

5.1.3. Suderintos investicijos elektros energetikos sektoriuje

Bendra VERT suderintų 2021 m. ir 2022 m. I ketv. elektros energetikos įmonių investicijų vertė (be 10-mečio elektros tinklų plėtros planų) buvo 191,9 mln. Eur. Elektros energijos perdavime investicijos buvo 13,8 mln. Eur, elektros energijos skirstyme - 169,1 mln. Eur, elektros energijos gamyboje - 9 mln. Eur.

1 lentelė. Elektros energetikos įmonių 2021 m. ir 2022 m. I ketv. suderinta investicijų vertė (mln. Eur)

Investicijų projektų tipas	Perdavimo sistemos operatorius (AB „Litgrid“)	STO su daugiau kaip 100 tūkst. vartotojų (AB „Energijos skirstymo operatorius“)	STO su mažiau kaip 100 tūkst. vartotojų (mažieji STO)	Gamybos įmonių investicijos (AB „Ignitis gamyba“)
1. 10 metų tinklų plėtros planai 2021-2030 m., mln. Eur	1 379, 8	-	-	-
2. Investicijų sąrašų derinami investicijų projektai 2021 metams, mln. Eur	13,8	154,9	0,05	1
3. Individualiai derinami investicijų projektai, mln. Eur	-	14,1	-	8

Šaltinis - VERT

Suderintuose ilgalaikiuose (10 metų) tinklų plėtros planuose pagrindinės investicijos skiriamos tinklo stiprinimui ir rekonstrukcijai - perdavimo tinklų plėtrai skirtose investicijose didžiausią dalį sudaro strateginių valstybės projektų investicijos - 648,3 mln. Eur ir nudėvėto tinklo atstatymas - 588,4 mln. Eur. Skirstomųjų tinklų atveju daugiausiai numatoma investuoti į tinklo rekonstrukciją - 906 mln. Eur, siekiant gerinti skirstomojo tinklo kokybės rodiklius.

Bendrai derinamų investicijų sąrašų investicijos yra nukreiptos į esamo elektros tinklo atnaujinimą ir modernizavimą, ryšių, valdymo sistemų, fizinei ir duomenų apsaugai, nematerialiam turtui (informacinėms sistemoms) ir padės užtikrinti tinklo vientisumą bei išmanumą.

Apie elektros energetikos sektoriaus įmonių 2021 m. faktiškai atliktas investicijas skaitykite Priede Nr.2.

5.1.4. Reguluojamos kainos ir tarifai elektros energijos vartotojams

Elektros energetikos sektoriuje VERT taiko kainų reguliavimą 11 ūkio subjektų atžvilgiu.

2021 m. VERT naujam reguliavimo periodui nustatė kainų viršutines ribas dviem infrastruktūrinėms įmonėms (AB „Energijos skirstymo operatorius“, AB „Litgrid“) ir koregavo kainų viršutines ribas 4 infrastruktūrinėms įmonėms (AB „Achema“, AB „Lifosa“, UAB „Dainavos elektra“, AB „Akmenės cementas“), bei 1 tiekimo įmonei (UAB „Ignitis“). Taip pat nustatė rezervinės galios užtikrinimo ir izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugų kainas šias paslaugas teikiantiems subjektams (AB „Achema“, AB „Ignitis gamyba“, AB „Panevėžio energija“, AB „Orlen Lietuva“, UAB Kauno termofikacijos elektrinė).

Infrastruktūros įmonių paslaugų kainų viršutinės ribos

VERT patvirtino atnaujintą ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) apskaitos modelį ir jo rezultatus. Minėtas LRAIC apskaitos modelis naudojamas nustatyti perdavimo sistemos operatoriaus ir didžiausio skirstomųjų tinklų operatoriaus leistinių pajamų dalį, t. y. jo rezultatai lemia į minėtų bendrovių kainų viršutines ribas įskaičiuotų nusidėvėjimo sąnaudų ir investicijų grąžos apimtis 2022-2026 m. reguliavimo laikotarpiu.

Plačiau apie LRAIC modelio taikymą nustatant kainas skaitykite Priede Nr. 2.

Kitoms infrastruktūrinėms reguliuojamoms įmonėms, turinčioms mažiau kaip 100 tūkst. vartotojų, LRAIC modelis netaikomas ir skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos nustatytos 2020-2024 m. reguliavimo laikotarpiui, todėl 2021 metams atliekamos jų korekcijos.

2 lentelė. Elektros infrastruktūros įmonių 2022 m. kainų viršutinės ribos (KVR)

Ūkio subjektas		Reguliavimo laikotarpis, metai	2021 m. KVR	2022 m. KVR	Skirtumas, proc.
Perdavimas (AB „Litgrid“)		2022-2026	0,721	0,684	-5,22
Sisteminės paslaugos		-	0,762	0,589	-22,7
ESO	VĮ	2022-2026	1,167	0,892	-23,56
	ŽŪ		2,171	1,959	-9,77
AB „Achema“		2020-2024	0,52	0,57	+9,62
AB „Akmenės cementas“	VĮ	2020-2024	1,210	0,905	-25,24
	ŽŪ		1,281	1,513	+18,1
AB „Lifosa“	VĮ	2020-2024	2,267	2,34	+3,22
	ŽŪ		3,271	3,482	+6,46
UAB „Dainavos elektra“	VĮ	2020-2024	1,058	1,164	+10,08
	ŽŪ		1,801	2,275	+26,32

Šaltinis - VERT

VERT, įvertinusi perdavimo sistemos operatoriaus sąnaudas ir neatitiktis už ankstesnius laikotarpius, 2022 metams nustatė 5,22 proc. mažesnę perdavimo paslaugos kainos viršutinę ribą. Mažėjimą sąlygojo naujam reguliavimo laikotarpiui nustatyta mažesnė nusidėvėjimo sąnaudų ir investicijų grąžos apimtis, dėl patvirtinto atnaujinto LRAIC apskaitos modelio bei įvertintos faktinės investicijų grąžos, palygintos su nustatyta investicijų grąža, neatitiktys už praėjusius laikotarpius.

VERT, įvertinusi daugiau nei 100 tūkst. vartotojų savo aptarnaujamoje teritorijoje turinčio skirstomųjų tinklų operatoriaus sąnaudas ir neatitiktis už ankstesnius laikotarpius, 2022 metams nustatė 23,56 proc. mažesnę elektros skirstymo paslaugos VI tinklais kainos viršutinę ribą ir 9,77 proc. mažesnę elektros skirstymo paslaugos ŽI tinklais kainos viršutinę ribą. Mažėjimą sąlygojo naujam reguliavimo laikotarpiui nustatyta mažesnė veiklos sąnaudų apimtis, dėl patvirtinto atnaujinto LRAIC apskaitos modelio sumažėjusi nusidėvėjimo sąnaudų ir investicijų grąžos apimtis ir įvertintos faktinės investicijų grąžos, palyginus su nustatyta investicijų grąža, neatitiktys už praėjusius laikotarpius.

Sisteminių paslaugų kaina 2022 m., palyginus su 2021 m., sumažėjo 22,7 procento. Kaina mažėja dėl skirtumo tarp ankstesniais metais faktiškai patirtų sąnaudų ir VERT nustatytų prognozuojamų sąnaudų, taip pat dėl perdavimo sistemos operatoriaus prognozuojamo didesnio elektros energijos kiekio. Ši paslaugų kaina nustatyta atsižvelgiant į rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutines ribas, izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo poreikį bei PSO 2022 m. prognozuojamą paslaugų kiekį.

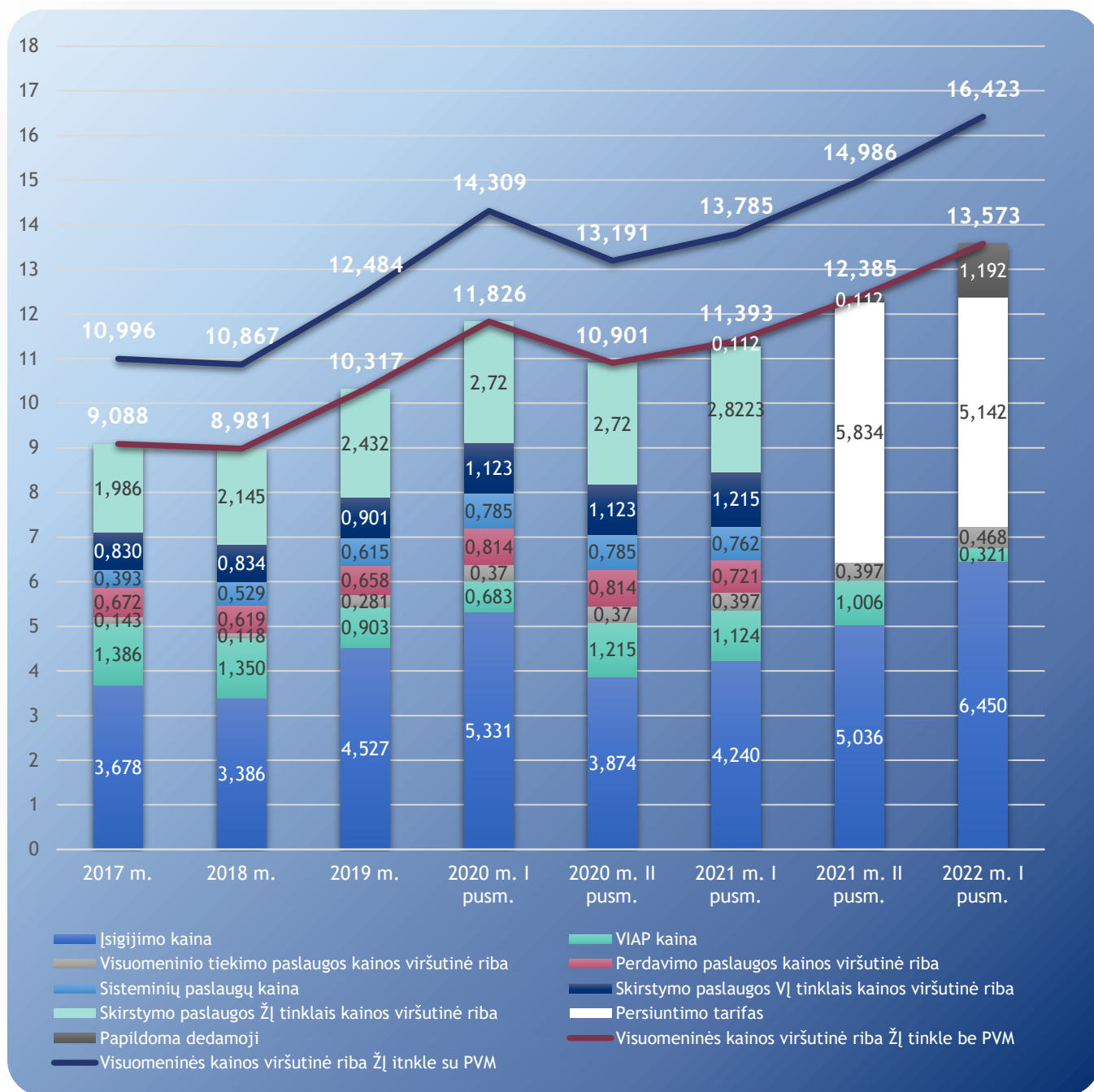
Rezervinės galios paslaugų kainos

AB „Litgrid“ pateikė planuojamą vidutinį 397 MW/h antrinio avarinio galios rezervo užtikrinimo paslaugos poreikį ir taip pat iki tretinio aktyviosios galios užtikrinimo paslaugos pradžios informavo, kad izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugai bus reikalingi visų gamintojų, galinčių teikti tretinio aktyviosios galios rezervo ir izoliuoto darbo paslaugas, pajėgumai. Atsižvelgdama į tai, VERT nustatė AB „Ignitis gamyba“ padalinio Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo užtikrinimo (dažnio atkūrimo rezervo) paslaugos, AB „Ignitis gamyba“ padalinio Lietuvos elektrinės kombinuoto ciklo, 7 ir 8 blokų bei AB „Panevėžio energija“, AB „ORLEN Lietuva“, UAB Kauno termofikacijos elektrinės tretinio aktyviosios galios rezervo užtikrinimo (pakaitos rezervo) paslaugos kainų viršutines ribas 2022 metams ir AB „Ignitis gamyba“ avarijų, sutrikimų prevencijos ir jų likvidavimo paslaugos pajamų viršutinę ribą, kurią 2022 m. bendrovė teiks su Kauno Algirdo Brazausko hidroelektrine ir Kruonio hidroakumuliacine elektrine. Taip pat VERT nustatė izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugos kainų viršutines ribas šių ūkio subjektų įrenginiams: AB „Ignitis gamyba“, AB „Panevėžio energija“, AB „Orlen Lietuva“, UAB Kauno termofikacijos elektrinei ir AB „Achema“. Siekiant sudaryti vienodas konkurencines sąlygas, minėtų paslaugų kainų viršutinės ribos yra konfidencialios ir viešai neskelbiamos.

Visuomeninės elektros energijos kainos viršutinė riba

VERT 2022 m. I pusmečiui nustatė 14,6 proc. didesnę visuomeninės elektros energijos kainos viršutinę ribą vartotojams, prijungtiems prie vidutinės įtampos tinklų, ir 9,58 proc. didesnę kainos viršutinę ribą vartotojams, prijungtiems prie žemos įtampos tinklų. Šioje kainoje VERT reguliuojamos persiuntimo kainų dedamosios mažėjo 12 proc., tačiau didėjimą lėmė elektros įsigijimo kainos augimas 28 proc.

10 pav. Visuomeninė elektros energijos kaina ir jos dedamosios

Šaltinis - VERT

Prijungimo prie elektros tinklų įkainiai

VERT, įvertinusi AB „Energijos skirstymo operatorius“ patirtas faktines sąnaudas, prijungiant vartotojus prie elektros tinklų, nustatė vartotojų prijungimo prie elektros tinklų įkainius 2022 metams. Poveikį įkainių didėjimui turėjo kapitalizuotų darbo užmokesčio sąnaudų įvertinimas įkainiuose, rangovų medžiagų kainų augimas, o mažinantį poveikį turėjo kai kurių rangos darbų sutarčių įkainių mažėjimas, sumažėjusios vidutinės projektavimo kainos.

3 lentelė. 2021-2022 m. prijungimo įkainių palyginimas

Vartotojų grupė	Įkainis už 1 kW elektros įrenginių leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą (Eur)		Pokytis, proc.	Įkainis už 1 m elektros tinklo nutiesimą (Eur)		Pokytis, proc.	Projekto parengimo įkainis (Eur)		Pokytis, proc.	Maksimali kompensuotina projektavimo kaina (Eur)		Pokytis, proc.
Metai	2021	2022		2021	2022		2021	2022		2021	2022	
I	15,75	28,82	+82,95	-	-	-	-	-	-	-	-	-
II	96,23	83,06	-13,68	34,28	34,98	+2,02	628,61	572,83	-8,87	628,61	572,83	-8,87
III	56,12	40,68	-27,51	37,43	42,66	+13,96	835,05	654,79	-21,59	835,05	654,79	-21,59
Vartotojai, kurių naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti galia didesnė nei 500 kW				Moka pagal faktinę darbų kainą						1 432,72	881,59	-38,47
Vartotojai, kurių naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti galia ne mažesnė nei 1 MW				Moka pagal faktinę darbų kainą						4 961,93	1 981,01	-60,08

Šaltinis - VERT

Naudojimosi jungiamosiomis linijomis (NJL) tarifas

VERT pagal 2014 m. kovo mėn. įsigaliojusius Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (toliau – EEĮ) pakeitimus nustato naudojimosi jungiamosiomis linijomis tarifą, kuris taikomas elektros energijos eksportui į trečiąsias šalis. VERT 2021 m. patvirtino naudojimosi jungiamosiomis linijomis (toliau - NJL) kainą, taikomą 2022 m., kuri siekia 6,84 Eur/MWh, t. y. 18,8 proc. didesnė nei 2021 m. (5,76 Eur/MWh).

VERT, nustatydamą kainų viršutines ribas, priėmė sprendimus, kuriais buvo sutaupyta vartotojų lėšų.

4 lentelė. Sutaupymai dėl VERT priimtų kainodaros sprendimų

Reguliuojama įmonė	Bendrovės siūlymas pajamų lygiui, Eur	VERT nustatytas pajamų lygis, Eur	Sutaupymas, Eur
AB „Litgrid“	97 621 915	75 317 748	22 304 167
AB „Energijos skirstymo operatorius“	279 823 000	239 665 318	40 157 682
AB „Akmenės cementas“	214 196	125 079	89 117

UAB „Dainavos elektra“	554 154	553 346	808
UAB „Ignitis“ (visuomeninio tiekimo paslaugos kainos viršutinė riba)	5 676 202	5 616 057	60 145
UAB „Ignitis“ (skirstymo paslaugos buitiniams vartotojams papildoma dedamoji, skirta skirtumui tarp visuomeninio tiekėjo faktinių ir prognozuotų pagrįstų sąnaudų kompensuoti)	58 256 785	56 972 653	1 284 132
Iš viso:			63 896 051

Šaltinis - VERT

5.1.5. Elektros energetikos sistemos patikimumo ir paslaugų kokybės užtikrinimas

VERT 2021 m. įvertino perdavimo tinklų operatoriaus AB „Litgrid“ ir skirstomųjų tinklų operatoriaus AB „Energijos skirstymo operatorius“ ankstesnio reguliavimo periodo (2016-2020 m.) faktinius persiuntimo patikimumo rodiklius ir naujam 2022-2026 m. reguliavimo periodui nustatė minimalų persiuntimo patikimumo lygį su pagerinimo užduotimi. Pagerinimo užduotis nustatoma įvertinus per reguliavimo periodą planuojamų investicijų į elektros tinklų rekonstravimą ir modernizavimą įtaką tinklo patikimumui. Šis reikalavimas nustatyti pagerinimo užduotį numatytas 2021 m. pakeitus Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimus.

VERT perdavimo sistemos operatoriumi AB „Litgrid“ naujam 2022-2026 m. reguliavimo periodui nustatė minimalius persiuntimo patikimumo rodiklius - vartotojams elektros energijos vidutinę nutraukimo trukmę (AIT) 0,934 min. (su 8,9 proc. pagerėjimo užduotimi) ir nepersiusios elektros energijos kiekį (ENS) 27,251 MWh (su 10 proc. pagerėjimo užduotimi). Skirstomųjų tinklų operatoriumi AB „Energijos skirstymo operatorius“ naujam 2022-2026 m. reguliavimo periodui nustatė šiuos minimalius persiuntimo patikimumo rodiklius - vartotojams elektros energijos vidutinę nutraukimo trukmę (SAIDI) 94,058 min. (su 15 proc. pagerėjimo užduotimi), vartotojui tenkantį vidutinį nutraukimų skaičių (SAIFI) 1,062 karto (su 10 proc. pagerėjimo užduotimi). Minėti rodikliai turėtų skatinti operatorius užtikrinti teikiamų persiuntimo atkūrimo paslaugų kokybę bei investicijų prioretizavimą probleminiuose tinklo ruožuose.

Plačiau apie persiuntimo patikimumo reikalavimus skaitykite Priede Nr.2.

5.1.6. Tinklų kodeksų ir gairių įgyvendinimas

VERT 2021 m. prisidėjo ir prie kitų svarbių sprendimų, susijusių su Europos Sąjungos reglamentais (tinklų kodeksais ir gairėmis) – individualiai ar Baltijos šalių lygiu priėmė 4 teisės aktus, o dalyvaudama ACER veikloje prisidėjo dar prie 4 teisės aktų. Taip pat VERT priėmė dar 3 dokumentus, kuriuos rengti pareiga kyla iš nacionalinių teisės aktų, kurių tematika yra panaši į tinklų kodeksais ar ES reglamentais reglamentuojamus didmeninės rinkos klausimus. Visi aukščiau išvardinti dokumentai plačiau pristatomi šioje skiltyje. Pažymėtina, kad Taryba yra ACER Reguliuotojų valdybos (angl. *Board of Regulators* - BoR) narė, kurioje kartu su kitais reguliuotojas tvirtina bendrus su Europos Sąjungos energetikos rinka susijusius dokumentus.

Rinkų susiejimas (prekyba)

Svarbu paminėti keturis 2021 m. patvirtintus dokumentus, susijusius su tarpzoninių pajėgumų paskirstymu prekybai didmeninėse energijos rinkose, tokiose kaip kitos paros rinka, einamosios paros rinka, ateities sandorių rinka su fiziniu elektros energijos pristatymu. Papildomai 2021 m. ypač didelis dėmesys skirtas prekybos su trečiosiomis šalimis klausimams.

Pirmuoju klausimu ACER patvirtino [dokumentą](#), pagal kurį Europos Sąjungos valstybės suskirstomos į skirtingus regionus, kuriuose taikomos harmonizuotos tarpzoninių pralaidumų skaičiavimo ir paskirstymo taisyklės. Lietuva ir toliau priklauso Baltijos pralaidumo skaičiavimo regionui, kuriam taip pat priskirta Estija, Suomija, Latvija, Lenkija ir Švedija.

Taip pat ACER patvirtino perkrovų pajamų paskirstymo metodikos pakeitimus Europos elektros energetikos rinkoms. Patvirtinta metodika užtikrina skaidrų ir nediskriminacinį perkrovų pajamų paskirstymą tarp PSO. Perkrovos pajamos susidaro dėl elektros energijos didmeninėse rinkose susiformavusių kainų skirtumų skirtingose Europos Sąjungos šalių prekybos elektros energija zonose, kurios ribojasi su Lietuvos elektros energijos prekybos zona. Lietuvoje perkrovų pajamas valdo perdavimo sistemos operatorius AB „Litgrid“.

2021 m. spalio 4 d. ACER išleido sprendimą dėl [ilgalaikių perdavimo teisių garantijų \(LTTR\) ir kompensacijų išlaidų dalinimosi užtikrinimo ES](#). Sprendimas nustato dvi taisykles dėl išlaidų dalijimosi tarp PSO: pirmasis principas reguliuoja išlaidas patirtas dėl ilgalaikių tarpzoninių pajėgumų apribojimų prieš ateinančios dienos garantijų terminą, o antrasis principas reguliuoja išlaidas patirtas kompensuojant ilgalaikes perdavimo teises po tarpzoninių pajėgų perskirstymo į vieną kitos paros kainų susiejimo mechanizmą. Principai bus taikomi kartu su regioninėmis pralaidumų skaičiavimo metodikomis.

VERT kartu su Suomijos, Latvijos bei Estijos reguliuotojais parengė vertinimą [„Ateities elektros rinkos rizikos apsidraudimo galimybių analizė Suomijos, Estijos, Latvijos ir](#)

Lietuvos prekybos zonose“, skirtą nustatyti, ar išankstinių sandorių elektros energijos rinka užtikrina pakankamas elektros kainų skirtumo rizikos draudimo galimybes.

Ataskaitoje išnagrinėti elektros kainos rizikos apsidraudimo produktai, kuriuos siūlo NASDAQ finansinių priemonių birža, ir apskaičiuoti įvairūs šių produktų statistiniai efektyvumo vertinimo rodikliai. Bendru Baltijos jūros regiono reguliuotojų sutarimu pripažinta, kad tinkamiausias naujas elektros energijos kainų rizikos draudimo produktas, kurį galės naudoti ir Lietuvos rinkos dalyviai, būtų tarp Suomijos ir Estijos įvedamos ilgalaikės finansinės perdavimo teisės. Šio produkto įgyvendinimas planuojamas nuo 2023 metų, kurį užtikrins Estijos ir Suomijos perdavimo sistemos operatoriai.

Taip pat ACER 2021 m. lapkričio 29 d. paskelbė sprendimą dėl ilgalaikių perdavimo teisių paskirstymo harmonizavimo, skirtą naudoti su elektros energija susijusioms išvestinėms finansinėms priemonėms, kurios padės rinkos dalyviams draustis nuo rizikos, patiriamos dėl didmeninių elektros energijos kainų svyravimo. Pažymėtina, kad Lietuvoje šiuo metu tokiais produktais nėra prekiaujama.

Trečiųjų šalių pralaidumo skaičiavimo metodika

VERT, atlikusi elektros tarpsisteminių jungčių pralaidumo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis analizę, nustatė, jog 2021 m. pradžioje, prasidėjus Baltarusijos atominės elektrinės komercinei eksploatacijai, fizinis Baltarusijoje pagamintos elektros srautas į Lietuvą reikšmingai išaugo. VERT, siekdama įgyvendinti Lietuvos Respublikos būtinųjų priemonių, skirtų apsaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugi branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymo nuostatas, patvirtino Tarpsisteminių jungčių pralaidumo nustatymo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis metodiką. Šios metodikos nuostatos perdavimo sistemos operatoriui AB „Litgrid“ leido paskirstyti tokius komercinės prekybos elektros energija pralaidumus su trečiosiomis šalimis, kuriais buvo prisidėta įgyvendinti Būtinųjų priemonių, skirtų apsaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugi branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymą.

2021 m. rugsėjo 13 d. VERT patvirtino Lietuvos elektros energijos perdavimo sistemos operatoriaus (PSO) AB „Litgrid“ parengtą Tarpsisteminių jungčių pralaidumo nustatymo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis metodiką. Metodika užtikrina, kad Lietuva-Baltarusija jungtis nebūtų naudojama prekybai Baltarusijoje pagaminta elektros energija, o šioje jungtyje būtų leidžiamas techninis srautas, kuris reikalingas sistemos patikimumui ir saugumui.

2022 m. sausio 31 d. VERT atnaujino Tarpsisteminių jungčių pralaidumo nustatymo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis metodiką, kurioje buvo detalizuoti techninio srauto dydžiai pagal faktinę tinko situaciją ir linijų atjungimus, atnaujinant kiekvieną dieną srautų pasiskirstymą.

Pagrindinis VERT siekis - rasti bendrą sprendimą, kad būtų užkardyta elektros energijos, pagamintos Baltarusijoje, kurioje jau pradėjo veikti nesaugi branduolinė elektrinė, prekyba Baltijos valstybėse. Taip pat siekti, kad būtų užtikrintas **tvarus Baltijos šalių elektros rinkos balansas tarp trečiųjų šalių elektros**, ES šalių elektros bei vietinės generacijos, kartu ir sąlygos, nepriklausomai nuo trečiųjų šalių importo, **įgyvendinti**

sinchronizacijos projektą 2025 m. ir sėkmingai siekti Europos Sąjungos „Žaliojo kurso“ (angl. *Green Deal*) tikslų.

Elektros energijos balansavimas

Svarbu paminėti tris 2021 m. patvirtintus dokumentus, susijusius su balansavimo rinkų funkcionavimu.

Pirmasis yra ***ACER priimtas sprendimas dėl rinka pagrįsto Baltijos regiono tarpzoninio pralaidumo paskirstymo metodikos dėl balansavimo pajėgumų mainų***. 2021 m. vasario mėnesį Baltijos regiono nacionalinės reguliavimo institucijos pateikė prašymą ACER priimti sprendimą dėl atitinkamos metodikos patvirtinimo.

Efektyvus tarpzoninio pralaidumo paskirstymas prisidės prie tarpvalstybinių balansavimo pajėgumų rinkos kūrimo. Ši metodika bus naudojama siekiant užtikrinti efektyvų ir skaidrų tarpvalstybinių pajėgumų paskirstymą balansavimo rinkai ar rezervų dalinimuisi, mažėtų kiekvienai šaliai reikalingų išlaikyti rezervų kiekis ir būtų sumažintos operatorių balansavimo išlaidos - mažėtų ir kainos gautiniams elektros energijos vartotojams.

Antrasis svarbus dokumentas yra VERT suderintos AB „Litgrid“ atnaujintos ***Disbalanso pirkimo-pardavimo sutarties standartinės sąlygos***. Atsižvelgus į šio dokumento pakeitimus ir į Komisijos reglamento (ES) 2017/2195, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, reikalavimus, VERT pripažino netekusiu galios Balansavimo energijos kainos reguliavimo tvarkos aprašą.

Atlikti šie esminiai pakeitimai:

- *Keičiama disbalanso kainos skaičiavimo tvarka. Ši kaina mokama už balansą atsakingos šalies nuo nuokrypio nuo planuoto vartojimo ar gamybos grafiko.*
- *Numatyta, kad operatorius turi teisę sustabdyti rinkos veiklą vadovaudamasis VERT patvirtintomis Rinkos veiklų sustabdymo ir atkūrimo bei atsiskaitymo, kai rinkos veikla sustabdyta, taisyklėmis.*
- *Dokumentu įgyvendinamas ACER sprendimas dėl disbalanso mokesčio nustatymo principų harmonizavimo.*

Atnaujinta tvarka turėtų labiau skatinti rinkos dalyvius išvengti patiriamo disbalanso ir užtikrinti nuoseklų ir labiau harmonizuotą atsiskaitymo už disbalansą taisyklių taikymą, kartu prisidedant prie elektros energijos sistemos efektyvumo didinimo galutinių vartotojų naudai.

Europos dažnio atkūrimo rezervų balansavimo energijos mainų platformoje - pagal 2017 m. lapkričio 23 d. Komisijos reglamentą (ES) 2017/2195, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, numatyta, jog negavus išimties visi perdavimo sistemos operatoriai (toliau - PSO) prie **Europos rankinio aktyvinimo dažnio atkūrimo rezervų** (toliau - **MARI platforma**) turi prisijungti iki 2022 m. liepos 24 d. Vadovaujantis Reglamento nuostatomis, AB „Litgrid“ kartu su Latvijos ir Estijos perdavimo sistemos operatoriais parengė prašymą Baltijos šalių nacionalinėms reguliavimo institucijoms leisti nukrypti nuo numatytos prisijungimo prie MARI datos ir nurodė objektyvias tokio prašymo priežastis.

Baltijos šalių elektros energijos sistemos daugiausia balansavimo energijos gauna iš Šiaurės šalių PSO. Prisijungimas prie MARI platformos vienu metu su Šiaurės šalių PSO rinkos dalyviais yra svarbus siekiant toliau tęsti bendradarbiavimo procesą, kad būtų užtikrinta likvidi balansavimo rinka ir saugus bei ekonomiškai efektyvus Baltijos šalių elektros energijos sistemos balansavimas. Siekiant efektyviai išnaudoti MARI rinką ir neturėti kelių skirtingų balansavimo režimų regione, Baltijos šalių prisijungimas prie MARI platformos turi būti suderintas su kaimynių valstybių, ypač Šiaurės šalių, pasiruošimo ir prisijungimo prie MARI platformos. Tikimasi, kad Šiaurės šalių PSO prie MARI platformos prisijungs 2023 m. III ketv. - 2024 m. II ketv. VERT, atsižvelgusi į šį prašymą, suteikė išimtį, pagal kurią Baltijos šalių perdavimo sistemos operatoriai prisijungs prie MARI platformos kartu su Šiaurės šalių PSO, bet ne vėliau kaip 2024 m. liepos 24 d.

MARI platforma leis ES valstybėms narėms dalytis ištekliais, kuriuos naudoja jų perdavimo sistemos operatoriai, kad būtų užtikrintas balansas tarp elektros gamybos ir vartojimo. Prisijungimas prie MARI platformos padidins sistemos patikimumą, operatorių ir rinkos dalyvių veiklos efektyvumą bei sukurs galimybes integruoti daugiau elektros gamybos iš atsinaujinančių išteklių. Taip pat prisijungimas prie bendrų Europos rinkos platformų ir dalyvavimas bendruose sistemos valdymo ir rinkos mechanizmuose yra viena iš būtinų sąlygų Baltijos šalių sinchronizacijai su kontinentinės Europos tinklais.

Perdavimo sistemos eksploatavimas ir sistemos veikimas

Papildomai svarbu paminėti dar du patvirtintus dokumentus, susijusius su saugiu sistemos eksploatavimu.

Pirmasis dokumentas yra VERT patvirtintos *Perdavimo sistemos operatoriaus metodikos dėl Rinkos veiklos sustabdymo ir atkūrimo bei atsiskaitymo*.

Šios metodikos harmonizuos reikalavimus su kitomis ES šalimis dėl techninių ir organizacinių priemonių, kuriomis būtų prisidedama prie to, kad incidentai sistemoje neplistų ar nesunkėtų ir būtų išvengta trikdžių ir totalios elektros energetikos sistemos avarijos išplitimo į kitas sistemas.

Dokumentas numato rinkos veiklų laikino sustabdymo kriterijus ir procedūras, veiklų atkūrimo procedūras, kuriomis turi vadovautis perdavimo sistemos operatorius ir už balansą atsakingos šalys, rinkos veiklų laikino sustabdymo ar atkūrimo ryšio palaikymo principus ir procedūras, kuriomis turi vadovautis kiekviena šalis, dalyvaujanti rinkos atkūrimo procese, taip pat atsiskaitymo už disbalansą, balansavimo pajėgumus ir balansavimo energiją taisyklės disbalanso apskaitos periodams, kuriems buvo sustabdyta rinkos veikla. Numatyta stabdyti tokias rinkos veiklas, kaip, pavyzdžiui, tarpzoninio pralaidumo teikimą paskirstymui ir už balansą atsakingos šalies pareigą teikti balanso grafikus.

Taip pat svarbu ir tai, kad stabdymas vyktų tik tuo atveju, kai būtų tenkinami taisyklėse nustatyti kriterijai ir kai sistemos būseną būtų avarijos, totalios elektros energetikos sistemos avarijos (*black-out state*) ar sistemos atkūrimo būsenose.

Antrasis dokumentas yra ACER patvirtinti **Europos regioninio koordinuoto tinklo eksploatavimo saugumo analizės metodikos pakeitimai**.

2020 m. gruodžio mėn. Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo organizacija (ENTSO-E), atstovaujanti Europos perdavimo sistemos operatoriams, pateikė pakeitimus jau praeityje ACER patvirtintai ir galiojančiai koordinuotos tinklo eksploatavimo saugumo analizės metodikai (CSAM). Pakeitimai yra susiję su taisomųjų veiksmų įtraukimu į atskirus tinklo modelius, svarbių tarpzoninių tinklo elementų koordinavimo ir sąnaudų paskirstymo metodikomis, taip pat su tarpzoniniais taisomaisiais veiksmais susikertančiose zonose (Inter-CCR). ACER peržiūrėjo ir patvirtinto PSO siūlytus metodikos pakeitimus ir pateikė pataisytą CSAM versiją, pagal Komisijos reglamento (ES) 2017/1485, kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės, 75 straipsnį.

5.1.7. Atsinaujinančių išteklių sektoriaus reguliavimas

Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kaina

VERT nustato VIAP biudžeto lėšų poreikį, VIAP kainas ir lėšų paskirstymą VIAP teikiantiems asmenims. Bendras 2021 m. VIAP biudžetas - 110,53 mln. Eur, daugiausia iš jų tenka gamybai iš atsinaujinančių energijos išteklių (toliau - AIE) - 95,08 mln. Eur ir VIAP lėšų grąžinimui vartotojams, atitinkantiems EEĮ 74¹ straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus, už jų suvartotą elektros energijos kiekį, viršijantį 1 GWh per praėjusius kalendorinius metus, 85 proc. sumokėtos VERT nustatytos viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kainos dalies, susijusios su AIE gamyba (15,55 mln. Eur). **2022 metų planuojamas biudžetas 72,10 mln. Eur, didžioji dalis lėšų skiriama AEI gamybai.**

5 lentelė. VIAP lėšų biudžetas ir kainos 2020-2022 m.

	2020		2021		2022
	<i>Planuota</i>	<i>Išmokėta</i>	<i>Planuota</i>	<i>Išmokėta</i>	<i>Planuota</i>
Iš viso VIAP lėšų, mln. Eur, iš jų:	136,70	145,48	110,53	39,32	72,10
Elektros energijos iš AIE gamybai remti (įskaitant balansavimą ir centralizuotą supirkimą), mln. Eur	120,85	132,26	95,08	28,95	59,62
VIAP lėšų grąžinimas pagal EEĮ 74 ¹ straipsnį, mln. Eur	15,55	11,46	15,17	10,17	12,26
VIAP kaina, ct/kWh	<i>I pusr.</i> 0,683	<i>II pusr.</i> 1,251	<i>I pusr.</i> 1,124	<i>II pusr.</i> 1,006	<i>I pusr.</i> 0,321

Šaltinis - VERT

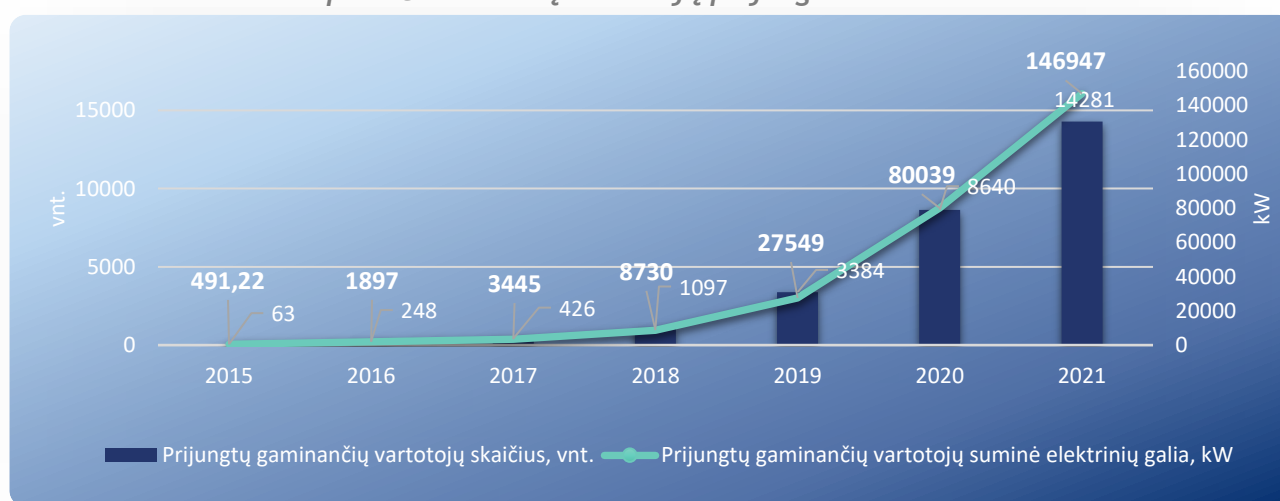
Pagrindinė priežastis, lemianti skirtumą tarp išmokėtų ir planuotų VIAP lėšų, yra skirtumas tarp prognozuojamos vidutinės elektros energijos rinkos kainos ir faktinės kainos. Siekiant sumažinti dėl šios priežasties susidariusį skirtumą tarp VIAP lėšų poreikio ir faktiškai surenkamų lėšų tiek 2020 metais, tiek 2021 metais, buvo patikslinta VIAP kaina II pusmečiui.

Gaminančių vartotojų pasinaudojimo tinklais kaina

VERT nuolat stebi elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių gaminančių vartotojų (toliau - gaminantys vartotojai) skaičiaus augimo dinamiką bei siekia, kad atsiskaitymo už paslaugas kainodara sudarytų sąlygas tolesnei gaminančių vartotojų plėtrai. Tuo tikslu VERT dalyvavo tarpinstitucinės darbo grupės veikloje, teikdama siūlymus dėl gaminančių vartotojų veiklos sąlygų gerinimo (kaupimo laikotarpio ilginimo ir atsiskaitymo kainodaros komerciniams gaminantiems vartotojams).

Per 2021 metus gaminančių vartotojų skaičius padidėjo 5 641, kurių elektrinių įrengtoji galia - 66,908 MW. Iš viso 2021 m. pabaigoje gaminančių vartotojų buvo 14 281, o jų elektrinių įrengtoji galia siekė 146,947 MW (2020 m. pab. - 8 640 gaminančių vartotojų, kurių elektrinių įrengtoji 80,039 MW).

11 pav. Gaminančių vartotojų prijungimo statistika

Šaltinis - VERT

2021 m. VERT nustatė gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugos kainas 2022 m. Kaip ir numato teisinis reguliavimas, buvo nustatyti **keturi kainų variantai, priklausantys nuo** įtampų ir paslaugą teikiančių elektros tinklų operatorių. Nustatant kainas yra vertinami skirstomųjų tinklų operatoriaus pagrįsti kapitalo, operaciniai bei kiti su paslaugos teikimu susiję kaštai, gaminančių vartotojų metiniai pagamintos ir į elektros tinklus pateiktos elektros energijos kiekiai bei atgauti iš skirstomųjų tinklų elektros energijos kiekiai, gaminančių vartotojų elektrinių įrengtoji galia bei operatoriaus gaunama nauda.

AB „Energijos skirstymo operatorius“ teikiamos paslaugos kainos visais variantais mažėjo. Pagrindinės kainos mažėjimo priežastys I-III variantais - nustatytos mažesnės perdavimo (įskaitant sisteminės paslaugas) paslaugos ir skirstymo paslaugos kainos, o IV variantu - nustatyta didesnė prognozuojama elektros energijos rinkos kaina.

6 lentelė. AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2022 m. ir 2021 m. naudojimosi elektros tinklais paslaugos kainų palyginimas

Variantai	Matavimo vnt.	2022 m.		2021 m.		Pokytis (proc.)	
		VL	ŽL	VL	ŽL	VL	ŽL
I variantas. Vienanarė, mokama už 1 kWh atgauto iš elektros tinklų elektros energijos kiekio	Eur/kWh	0,018	0,037	0,023	0,045	-22	-18
II variantas. Vienanarės, mokama už 1 kW elektrinės įrengtosios galios	Eur/kW	11,86	25,01	16,26	31,68	-27	-21
	Eur/kW/mėn.	0,99	2,08	1,36	2,64		
	Eur/kWh	0,009	0,019	0,011	0,022		
III variantas. Dvinarė Paslaugų kaina	Eur/kW	5,93	12,50	8,13	15,84	-28	-21
	Eur/kW/mėn.	0,49	1,04	0,68	1,32		
IV variantas. Elektros energijos kiekio procentinis dydis, kuriuo atsiskaito už naudojamą elektros tinklais	Proc.	21	33	26	41	-19	-20

Šaltinis - VERT

Plačiau apie atsinaujinančių išteklių sektorių ir statistiką skaitykite Priede Nr.2.

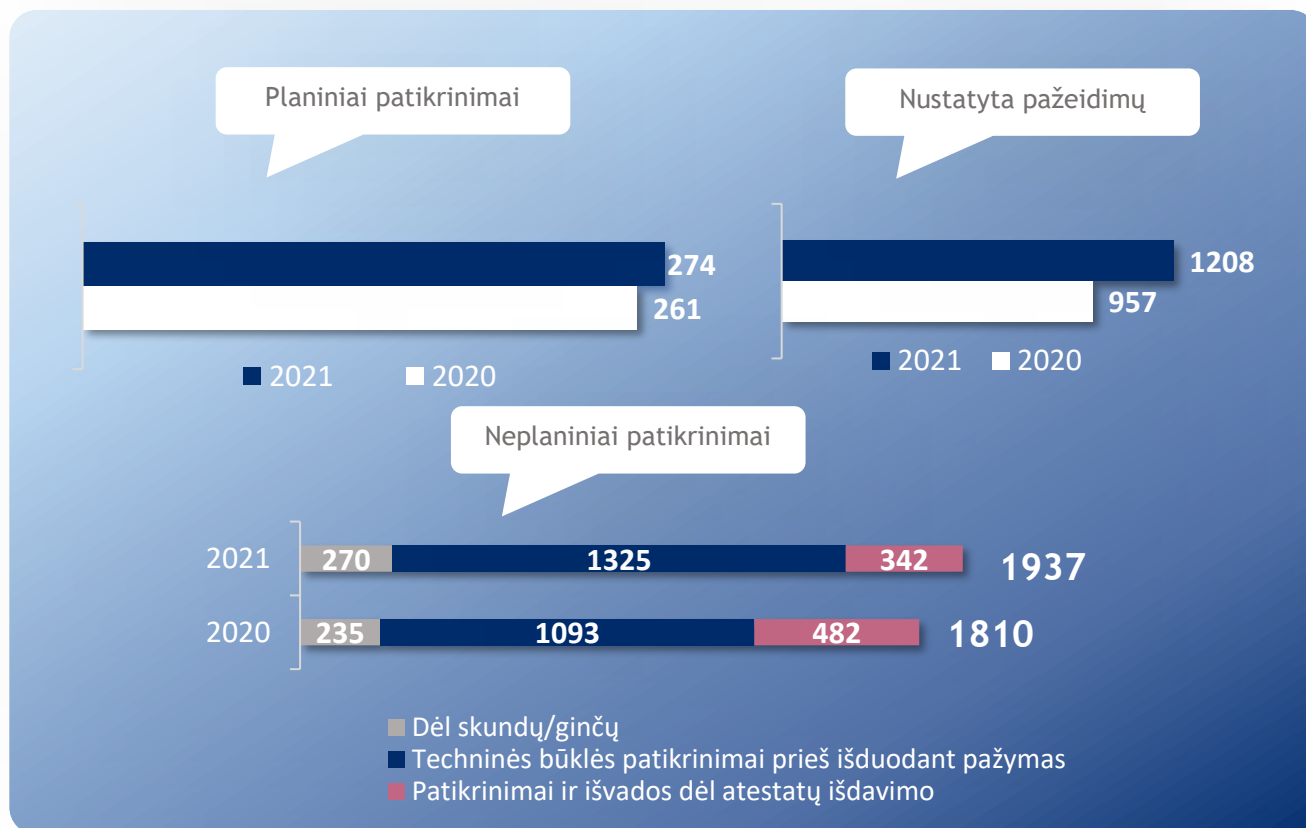
5.1.8. Elektros energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga

VERT atlieka elektros energetikos valstybinę kontrolę ir priežiūrą (patikrinimus), kurių metu įvertinama elektros energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga. Šiais VERT sprendimais siekiama išvengti galimos grėsmės šalies gyventojų saugumui, sveikatai ar elektros gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veikloms.

Patikrinimo metu rasti pažeidimai objektuose nėra esminiai, bet jie galėjo sukelti pavojų aptarnaujančiam personalui bei ten galintiems patekti pašaliniais asmenimis. Dėl vykstančių procesų tinkle vartotojams tiekiamą elektros energiją galėjo neatitikti standarto reikalavimų, sumažėtų tiekimo patikimumas, galėjo būti sugadinami elektros įrenginiai, sutrumpėti tarnavimo laikas. Atramų korozija ir irimas sąlygojo energetikos įrenginių tarnavimo laiko sutrumpėjimą, galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas. Aukštų medžių šakos galėjo užtrumpinti ar nutraukti laidus ir nutraukti elektros energijos tiekimą vartotojams. Nutrūkusiam laidui nukritus ant žemės arba, esant drėgnam orui, prisilietus prie medžio, galėjo nukentėti ar net žūti pašaliniai asmenys.

Elektros energijos gamybos įrenginiai

12 pav. Elektros energetikos objektų patikrinimai

Šaltinis - VERT

Užtikrinant elektros energetikos objektų ir elektros įrenginių techninę saugą, atlikta 12 įmonių elektros energijos gamybos įrenginių, kurių vienetinė elektros energijos gamybos galia yra 5 MW ir daugiau, įrengimo ir (ar) eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra. Atlikta 6 elektros energijos gamybos įrenginių (elektrinės) nuo 500 kW iki 1 MW įrengtosios galios, išskyrus saulės ir vėjo elektros energiją naudojančius įrenginius, įrengimo ir (ar) eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra. Patikrinta 12 didesnės nei 1 MW galios saulės ir vėjo elektrinių.

Nustatyti šie pažeidimai: nėra atlikti visi varžų matavimai, trūksta operatyvinių pavadinimų/užrašų, netinkamas įžeminimo kontūro ženklinimas, nėra izoliatorių OL, atramos pažeistos korozijos, susidariusios apnašos, atestavimo taisyklių pažeidimai, užrakinimo mechanizmų pažeidimai.

Elektros perdavimo tinklai ir elektros skirstymo tinklai

Nustatytu periodiškumu atlikta elektros perdavimo tinklų objektų ir įrenginių (21110 kV OL, 13 110/10 kV TP, 4 110 kV KL), elektros skirstymo tinklų objektų ir įrenginių (10

rajonų elektros tinklai, trys 35 kV OL, 10 35/10 kV TP, 5 SP) įrengimo ir (ar) eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra.

Nustatyti šie pažeidimai: trūksta saugos ženklų, neatitinka schemos ir informacinės lentelės, aptrupėjusios atramos, alyvos nutekėjimas, korozija, trūksta operatyvinių pavadinimų/užrašų, nėra KL žymenų, sutrūkę OL izoliatoriai.

Vartotojų elektros įrenginiai

Atlikta 28 vartotojų didesnės kaip 1 MW galios elektros įrenginių (išskyrus visuomeninės paskirties pastatų elektros energetikos įrenginius), 38 vartotojų didesnės kaip 500 kW, 33 vartotojų mažesnės kaip 1 MW galios elektros įrenginių (išskyrus visuomeninės paskirties pastatų elektros energetikos įrenginius) įrengimo ir (ar) eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra.

Nustatyti šie pažeidimai: neatlikti žemiminio įrenginių varžos matavimai, nepaskirti atestuoti asmenys, atsakingi už ūkio subjekto elektros ūkį, nesudaryti atestuojamų energetikos darbuotojų pareigybių (pozicijų) sąrašai, nesudaryti metiniai (daugiamečiai) elektros įrenginių techninės priežiūros ir remonto darbų grafikai, nepaskirtas atsakingas asmuo už statinių priežiūrą, nėra techninės dokumentacijos, kurioje nustatyta tvarka sužymimi visi veikiantys elektros įrenginiai, nenustatyta instrukcijų ir schemų tvirtinamo tvarka ir kt.

Elektros įrengimo veiklos atestatus turintys ūkio subjektai

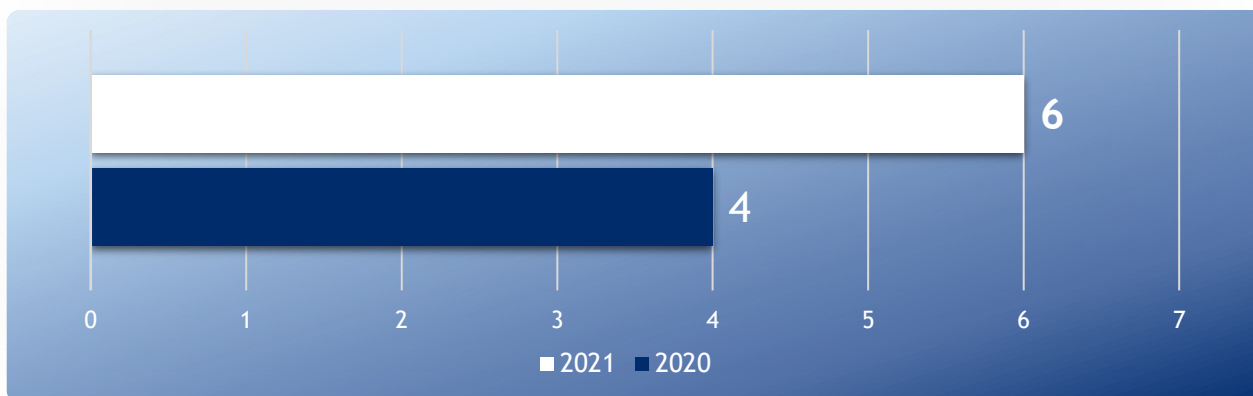
Vadovaujantis skirstomųjų tinklų operatorių teikiamų ataskaitų duomenimis, atlikta 17 elektros įrengimo veiklos atestatus turinčių, vartotojų elektros įrenginių įrengimo darbus atliekančių ūkio subjektų priežiūra.

Nustatyti pažeidimai: ženklinimas nepakankamas, netikslios schemos, trūksta atestuoto personalo, neatlikti varžų matavimai, nepakankamas alyvos lygis transformatoriuje, nepateiktas remontų ir profilaktinių bandymų planas. Atliekant planinius patikrinimus ūkio subjektams surašyti privalomi vykdyti nurodymai ir nurodyti pažeidimų pašalinimo terminai.

Nurodymuose užfiksuoti pažeidimai pašalinti nustatytais terminais.

Avarijos ir sutrikimai

13 pav. Ištirta avarijų ir sutrikimų

Šaltinis - VERT

Avarijų tyrimai

Ištirtos 3 (trys) avarijos elektros objektuose ar įrenginiuose. AB „Energijos skirstymo operatorius“ elektros linijų pažeidimai įvyko sausio, gegužės ir birželio mėnesiais dėl stipraus vėjo. Elektros energijos tiekimas buvo nutrauktas daugiau kaip 420 000 vartotojams, nepatiekta daugiau kaip 1 480 000 MWh elektros energijos, 110/35/10 kV transformatorių pastotėse ir skirstomajame tinkle sugadinti elektros įrenginiai, nulaužtų atramų daugiau kaip 350 vnt.

Avarijas ištyrusios komisijos nustatė elektros energijos tiekimo nutraukimų priežastis: stichinių reiškinių poveikis, įrenginių susidėvėjimas, medžiagų savybių pakitimas, linijų pažeidimas dėl medžių nuvirtimo, elektros gamybos instrukcijų ir teisės aktų reikalavimų nevykdymas eksploatuojant elektros įrenginius.

VERT nurodė AB „Energijos skirstymo operatorius“ atlikti elektros tinklo įrenginių neeilines apžiūras, organizuoti nustatytų defektų pašalinimą, koreguoti 0,4-10 kV oro, oro kabelių ir 35 kV oro linijų proskynų priežiūros proceso aprašą, atlikti preliminarinius sąnaudų, susijusių su 10 kV ir 35 kV oro linijų trasų valymu, šalinant pavojingus medžius, siekiant išvengti panašių avarijų ateityje.

Sutrikimų tyrimai

Ištirti 3 sutrikimai elektros objektuose ar įrenginiuose: gaisras Vilkpėdės transformatoriaus pastotėje ir II kategorijos vartotojui elektros energijos tiekimo nutraukimas ilgiau kaip 2,5 val., AB „Energijos skirstymo operatorius“ Visagino elektros linijų pažeidimas ir II kategorijos vartotojui elektros energijos tiekimo nutraukimas ilgiau kaip 2,5 val., AB „Ignitis gamyba“ Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje eksploatuojamo hidroagregato Nr. 4 neplaninis sustojimas.

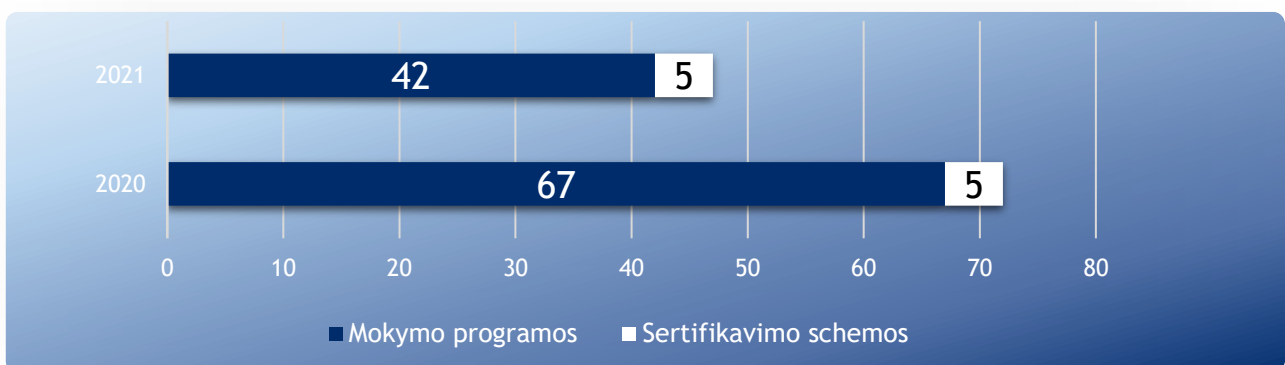
Priežastys

Sutrikimus ištyrusios komisijos nustatė priežastis: gamybos instrukcijų ir teisės aktų reikalavimų nevykdymas eksploatuojant elektros energetikos įrenginius, elektros energetikos įrenginių projektavimo, konstravimo klaidos, gamybos defektai, remonto darbų defektai. Komisijos rekomendavo atlikti vykdomų analogiškų darbų priežiūrą, derinti projektus teisės aktų nustatyta tvarka, įvertinti energetikos įrenginių remonto kokybę.

Išvados

VERT, ištyrusi avarijas ir sutrikimus, nustatė sutrikimų priežastis ir pateikė rekomendacijas dėl tolimesnių priemonių, siekiant užtikrinti saugų įrenginių eksploataciją ateityje. VERT nurodė įmonėms: atlikti neeilines apžiūras, organizuoti nustatytų defektų, galinčių sukelti elektros įrenginių atsijungimą, pašalinimą; patikslinti įmonių vadovų patvirtintuose dokumentuose nustatytos oro linijų proskynų priežiūros tvarką. Įmonės informuoja VERT apie rekomendacijose nurodytų priemonių įgyvendinimą. VERT kontroliuoja įmones dėl nurodytų priemonių vykdymo.

14 pav. Mokymo programų ir sertifikavimo schemų derinimas

Šaltinis - VERT

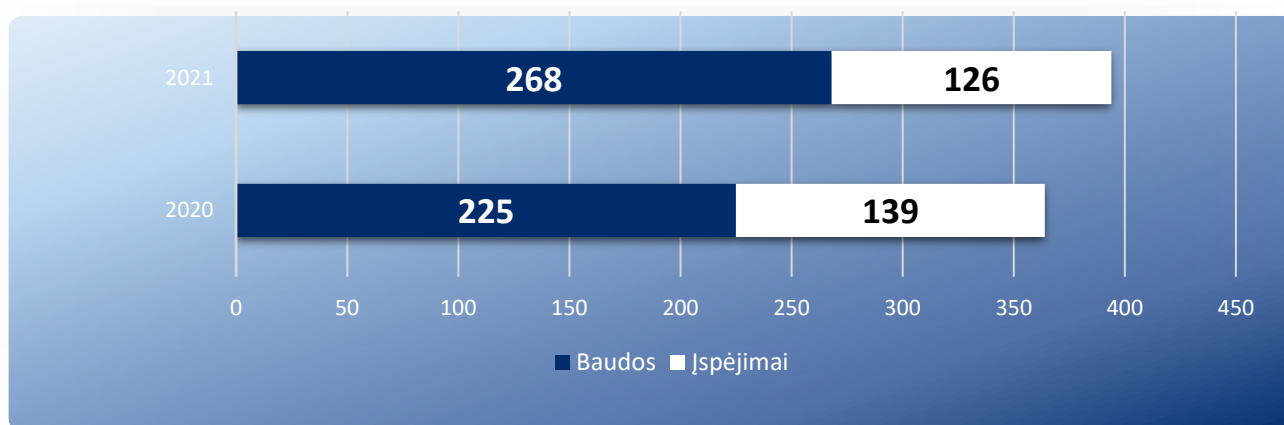
Pagal savo reikšmę šalies energetikos sistemai teisės aktų nustatyta tvarka atestuoti energetikos darbuotojai, turintys reikiamą kvalifikaciją, užtikrina efektyvų, saugų ir kokybišką energetikos įrenginių įrengimą ir (ar) eksploatavimą, o tai tiesiogiai susijęs su darniu energetikos sektoriaus veikimu.

VERT, vadovaudamasi Energetikos objektus, įrenginius įrengiančių ir (ar) eksploatuojančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašu, derina sertifikavimo įstaigų parengtas sertifikavimo schemas ir kitus, Lietuvos standarte LST EN ISO/IEC 17024: 2012 „Atitikties įvertinimas. Bendrieji darbuotojų sertifikavimo įstaigoms keliami reikalavimai (ISO/IEC 17024:2012)“ nurodytus dokumentus, reikalingus vykdyti energetikos darbuotojų atestavimą. VERT, vadovaudamasi Sertifikavimo įstaigos parengtos energetikos darbuotojų kategorijų sertifikavimo schemas derinimo tvarkos aprašu, vertina sertifikavimo įstaigos pateiktą sertifikavimo schemą. Energetikos darbuotojai, vykdantys šiuos sudėtingus darbus, privalo turėti reikiamą kvalifikaciją ir būti atestuoti nustatyta tvarka.

Administracinių teisės pažeidimų teiseną

VERT administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėjantys valstybės tarnautojai, vadovaudamiesi teisės aktų reikalavimais, ištyrė ir įvertino pažeidimų pobūdį, pavojingumą visuomenei, galimą žalą, sunkinančias ar lengvinančias administracinės atsakomybės aplinkybes. Poveikio priemonės, taikomos administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos metu, administracinę atsakomybę traukiamą asmenį priverčia paklusti teisės aktuose nustatytai tvarkai, taip pat ginamas ir viešasis interesas.

15 pav. Nuobaudos už administracinius nusižengimus

Šaltinis - VERT

VERT per 2021 m. elektros energetikos sektoriuje gavo 686 pranešimus apie administracinio nusižengimo požymius turinčios veiklos padarymą, atliko 505 administracinio nusižengimo tyrimus, surašė 268 administracinio nusižengimo protokolus su nurodymu Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 610 straipsnio pagrindu ir 126 nutarimus dėl administracinio nusižengimo, kai protokolas nesurašomas. Administracinių nusižengimų teisenos paskirtis yra greitai ir objektyviai, visapusiškai ir išsamiai ištirti administracinius nusižengimus, tinkamai taikyti įstatymus, patraukti kaltuosius asmenis administracinę atsakomybę sumažinant valstybės prievartos priemonių naudojimą, užtikrinti, kad paskirtos administracinės nuobaudos ir administracinio poveikio priemonės būtų laiku įvykdytos.

5.1.9. Elektros sektoriaus įmonių patikrinimai ir tyrimai

VERT, kaip viešojo administravimo subjektas, atlieka energetikos įmonių veiklos patikrinimus. Šiuo metu elektros sektoriuje VERT atlieka AB „Energijos skirstymo operatorius“ planinį patikrinimą, kurio tikslas - įvertinti reguliuojamo turto verčių priskyrimo vidutinei ir žemai įtampoms 2016-2018 m. pagrįstumą. Planuojama patikrinimą užbaigti per 2022 m.

VERT, įvertinusi, kad 2021 m. pradžioje Nord Pool elektros energijos biržoje padidėjo elektros energijos kainos Lietuvos zonoje, palyginus su Latvijos kainų zona, atliko tyrimą ir nustatė, kad elektros kainų skirtumas tarp Lietuvos ir Latvijos zonų susidarė dėl Latvijos ir Estijos taikomos pralaidumų skaičiavimo metodikos su Rusija.

Tyrimas parodė, jog nebuvo taikoma pirmenybė prekybai tarp ES valstybių narių, o prekyba su trečiosiomis šalimis trukdė tarpvalstybinei prekybai tarp ES valstybių narių. Latvijos perdavimo sistemos operatoriaus išduotas pralaidumas su trečiosiomis šalimis sukūrė perkrovas Lietuvos ir Latvijos skerspjūvyje, kurios Latvijos zonoje nepagrįstai mažina elektros energijos kainą ir iškreipia rinką, dėl to sukuriama prielaida neefektyviai naudoti perdavimo infrastruktūrą.

Latvijos ir Lietuvos elektros kainų pokyčiams įtakos turėjo ir tai, kad trečiųjų šalių gamintojams yra taikomi skirtingi reikalavimai veiklai, susiję su aplinkos apsauga ir valstybės pagalbos taisyklėmis (pvz., trečiosiose šalyse nėra apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos), dėl kurių tokie gamintojai patiria mažesnes elektros energijos gamybos sąnaudas (savikainą), palyginus su gamintojais, veikiančiais ES. Atitinkamai buvo priimti sprendimai, susiję su trečiųjų šalių tarpzoninių pralaidumų skaičiavimo ir paskirstymo metodika, kurie plačiau pristatomi kitoje šios ataskaitos dalyje.

REZULTATAS: Sudarytos sąlygos inovacijų plėtrai

Aiškiau apibrėžta skatintinos energetikos inovacijos sąvoka

Nustatyti energetikos inovacijų skatinimo kriterijai, skatinimo taisyklės ir mechanizmai

Suteikiamas 50 proc. inovacijos vertės finansavimas per tarifą

Skiriama papildoma investicijų grąža pasiteisinusiai inovacijai

VERT atliko investicijų derinimo, skirstymo / perdavimo paslaugų kainodaros ir apskaitos teisės aktų pakeitimus, kuriais numatė sąlygas ir paskatas ūkio subjektams diegti inovacijas. Energetikos inovacijos - tai nauji ar iš esmės patobulinti produktai, technologijos, verslo sprendimai, paslaugos, tokių produktų ir paslaugų teikimo būdai, veiklos modeliai, kurie dėl naujų ar naujai pritaikytų technologijų arba dėl kitų priežasčių teigiamai veikia energetikos veiklą ir teikti naudą visuomenei. Patikslintas bandomosios energetikos inovacijų aplinkos teisinis reglamentavimas - nustatyta visuma priemonių, kurios leidžia realioje aplinkoje laikinai diegti ir išbandyti naudą visuomenei teikiančias energetikos inovacijas, ribojant tokios asmenų veiklos mastą ir taikant kitas vartotojų ir visuomenės interesų apsaugos priemones. Tikimasi, kad VERT poįstatyminių teisės aktų pakeitimuose numatytos inovacijų skatinimo priemonės prisidės prie energijos vartojimo efektyvumo didinimo, atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo skatinimo, inovatyvių energetikos technologijų, kurios mažins išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir aplinkos oro teršalų kiekį, plėtotės. Taip pat pakeitimais sukurtas skatinamasis mechanizmas energetikos įmonės įgyvendinti investicijas, mažinančias klimato kaitą.

VERT atliko gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų patikimumo ir kokybės rodiklių, jų įvertinimo tvarkos aprašo pakeitimus, kuriais pakeisti gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų kokybės rodiklių skaičiavimo ir jų minimalių lygių nustatymo principai bei sumažinta administracinė našta gamtinių dujų tiekimo įmonėms atsisakant dalies jų teikiamų ataskaitų.

REZULTATAS: Užtikrinama paslaugų kokybė

REZULTATAS: Užtikrinamas sistemos patikimumas

Lietuvos energetinis saugumas

Patikimas perdavimo sistemos darbas su kontinentinės Europos tinklais

Atsinaujinančių energijos šaltinių integracija

VERT atliko Investicijų derinimo ir vertinimo tvarkos esminius pakeitimus, iš esmės pakeisdama investicijų kategorijas bei numatydama kompleksinį investicijų vertinimą ekonominiu ir techniniu požiūriu. Taip pat patikslinti investicijų projektų perderinimo reikalavimai (derinant investicijų sąrašą vertinama investicijų pogrupio bendra viršijimo suma, o ne kiekvienos investicijos vertės viršijimas atskirai), atsisakyta investicinių projektų jautrumo analizės, atnaujintos informacijos teikimo formos, supaprastinta įgyvendintų investicijų pateikimo tvarka.

VERT atliko Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos pakeitimus, užtikrinančius galimybes gamtinių dujų tiekimo įmonėms išdėstyti prognozuojamą gamtinių dujų kainų augimą per ne ilgesnį nei 5 metų laikotarpį, taip stabilizuojant tarifų gamtinių dujų buitiniams vartotojams augimą.

REZULTATAS:
Mažinama
administracinė našta

Numatyti su VERT suderintų OPEX projektų sąnaudų apskaitos principai ir panaikintas informacijos apie nepaskirstomąsias sąnaudas dubliavimas gamtinių dujų įmonių teikiamose ataskaitose.

5.2.2. Suderintos investicijos gamtinių dujų sektoriuje

VERT 2021 m. gamtinių dujų sektoriuje suderino 4 įmonių bendrai derinamus investicijų sąrašus ir 1 konkretų investicinį projektą. Iš viso VERT suderintų investicijų gamtinių dujų sektoriuje - perdavimo, skirstymo, pakartotinio SGD dujinimo - suma sudaro 154,07 mln. Eur.

VERT suderino AB „Klaipėdos nafta“ investicinį projektą „SGD laivo-saugyklos įsigijimas“, kurio vertė ne didesnė nei 138,4 mln. Eur (be PVM). Investicija užtikrins SGD terminalo veiklos tęstinumą bei Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimą, išlaikant SGD terminalo Lietuvai teikiamas naudas: energetinės nepriklausomybės didinimą, energetikos rinkų konkurencingumo didinimą ir prieigos prie pasaulinių gamtinių dujų rinkų suteikimą gamtines dujas importuojantiems Lietuvos bei regiono rinkos dalyviams. Bendrovės pateiktas projektas atitinka visus kriterijus, numatytus Investicijų derinimo tvarkos apraše ir kuria teigiamą vertę - apskaičiuota projekto ekonominė grynoji dabartinė vertė - 1 088,8 mln. Eur.

7 lentelė. Bendrai derinamu investicijų sąrašu suderintų investicijų vertė ir tikslai

Įmonė	Vertė	Tikslai
AB „Amber Grid“	5,42 mln. Eur	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atnaujinti magistralinių dujotiekių atkarpas, siekiant užtikrinti patikimą ir saugų dujų perdavimo sistemos veikimą. 2. Pakeisti dujų sistemos priklausinius ir įsigyti reikalingą turtą. 3. atnaujinti dujų skirstymo stotis ir investuoti į reikalingą įrangą. <p>Investuoti į programinę įrangą, skirtą perdavimo sistemos operatoriaus ir sistemos naudotojų efektyviam dujų srautų valdymui ir interaktyviam keitimuisi informacija užtikrinti.</p>
AB „Energinijos skirstymo operatorius“	10,027 mln. Eur	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įsigyti naują turtą (9,7 proc. investicijų sumos); 2. Atnaujinti ir modernizuoti turimą turtą (90,3 proc. investicijų). <p>ESO numato rekonstruoti apie 20,5 km skirstomųjų dujotiekių, taip pat rekonstruoti 22 susidėvėjusias katodines stotis, katodinės saugos įrenginius, siekiant užtikrinti apsaugą nuo korozijos, atnaujinti telemetrijos ir ryšio sistemas, patikrinti ir atnaujinti matavimo priemones. Vartotojų patogumui tobulinama savitarnos sistema ir kt.</p>
UAB „Intergas“	0,106 mln. Eur	Investicijos yra skirtos naujo turto įsigijimui, atnaujinimui ir modernizavimui.
AB „Klaipėdos nafta“	0,12 mln. Eur	Didžioji dalis investicijų yra skirtos įsigyti naują ar atnaujinti ir modernizuoti turimą turtą, būtiną SGD terminalo veikimo saugumui ir patikimumui užtikrinti.

Šaltinis - VERT

5.2.3. Reguluojamos kainos ir tarifai buitiniams vartotojams gamtinių dujų sektoriuje

Perdavimo veikla

VERT AB „Amber Grid“ 2022 m. metams nustatė 40 440,2 tūkst. Eur gamtinių dujų perdavimo pajamų viršutinę ribą (2021 m. bendrovės pajamų lygis - 42 377,44 tūkst. Eur), t. y. 4,57 proc. mažesnę negu 2021 metais.

VERT, patikrinusi, ar AB „Amber Grid“ pateiktos gamtinių dujų perdavimo paslaugų kainos neviršija nustatytos pajamų viršutinės ribos, ar teisingai diferencijuotos, siekiant išvengti kryžminio subsidijavimo tarp sistemos naudotojų grupių, yra pagrįstos ir objektyvios, **pritarė vidutiniškai 29 proc. mažesnėms AB „Amber Grid“ numatomoms taikyti kainoms nuo 2022 m. sausio 1 d.**

VERT, siekdama užtikrinti gamtinių dujų importo šaltinių tarpusavio konkurenciją, taip pat skatinti gamtinių dujų tiekėjų konkurenciją bei nesukurti papildomų rinkos barjerų naudoti SGD terminalo dujas, taip pat atsižvelgdama į Latvijos, Estijos ir Suomijos bendros kainų zonos (FINESTLAT) gamtinių dujų perdavimo kainų sprendimus, kuriais remiantis FINESTLAT bendros kainų zonos įleidimo taškuose yra nustatytos vienodos gamtinių dujų perdavimo kainos, nustatė 82,11 proc. sąnaudų priskyrimo proporciją įleidimo taškams ir 17,89 proc. proporciją išleidimo taškams.

VERT, atsižvelgdama į tai, kad nuolaida Klaipėdos dujų apskaitos stoties įleidimo taške didins gamtinių dujų rinkos konkurenciją bei skatins SGD terminalo panaudojimą, pritarė Klaipėdos dujų apskaitos stotyje įleidimo taškui taikyti 75 proc. nuolaidos dydį.

2022 m. pradės veikti nauja jungtis tarp Lenkijos ir Lietuvos (GIPL arba Santaka), t. y. gamtinių dujų perdavimo sistemoje atsiranda naujas Santakos įleidimo/išleidimo taškas, kuris didins transportuojamus gamtinių dujų srautus, užtikrins papildomą gamtinių dujų tiekimo šaltinį Lietuvai ir sujungs Lietuvos perdavimo sistemą su ES gamtinių dujų perdavimo sistema.

Skirstymo veikla

VERT 2021 m. pakoregavo 4 skirstymo operatorių pajamų viršutines ribas: AB „Energijos skirstymo operatorius“, UAB „Gren Lietuva“, AB agrofirmos „Josvainiai“ ir UAB „Intergas“.

8 lentelė. Gamtinių dujų pajamų viršutinės ribos

Pajamų lygis, tūkst. Eur	2021 m.	2022 m.	Pokytis, proc.
AB „Energijos skirstymo operatorius“	39 661,616	44 611,722	+12,48
UAB „Gren Lietuva“	162,827	180,028	+10,56
AB agrofirma „Josvainiai“	53,349	55,641	+4,30
UAB „Intergas“	2 589,286	2 779,566	+7,3

Šaltinis - VERT

Gamtinių dujų skirstymo veiklos pajamų viršutinės ribos labiausiai didėja dėl išaugusių gamtinių dujų technologinių sąnaudų ir indeksuojamų operacinių sąnaudų be darbo užmokesčio ir darbo užmokesčio sąnaudų indeksavimo atsižvelgiant į skelbiamus rodiklius.

VERT 2021 m. patvirtino AB „Energijos skirstymo operatorius“ gamtinių dujų skirstymo kainas atskiroms vartotojų grupėms:

Vartotojų grupės	1 gr.	2 gr.	3 gr.	4 gr.	5 gr.	6 gr.	7 gr.
2021 m. skirstymo kainos, Eur/MWh	24,40	6,15	4,94	4,76	4,26	2,88	2,20
2022 m. skirstymo kainos, Eur/MWh	26,51	6,91	5,57	5,08	4,61	3,32	2,51
Pokytis, proc.	+8,65	+12,36	+12,75	+6,72	+8,22	+15,28	+14,09

Šaltinis - VERT

Suskystintų gamtinių dujų (SGD) pakartotinio dujinimo ir perkrovos

VERT nustatė AB „Klaipėdos nafta“ SGD pakartotinio dujinimo veiklos pajamų viršutinę ribą 2022 metams - 31 359 743 Eur, t. y. 3,46 proc. mažiau, nei buvo nustatyta praėjusiais metais (2021 m. - 32 482 248 Eur). AB „Klaipėdos nafta“ - SGD terminalo operatoriui - pakartotinio dujinimo veiklos pajamų viršutinė riba mažėja dėl šių priežasčių:

- Dėl 3 116 508 Eur 2020 m. pajamų nuokrypio dėl prognozuotų ir faktinių vartojimo pajėgumų skirtumo, kuriuo mažinama suskystintų gamtinių dujų pakartotinio dujinimo pajamų viršutinė riba.
- Dėl 3 988 963 Eur pajamų nuokrypio dėl didesnių nei prognozuota 2020 metų pajamų iš SGD pakartotinio dujinimo kainos kintamosios dalies įvertinimo 2022 m. suskystintų gamtinių dujų pakartotinio dujinimo pajamų viršutinėje riboje.

SGD pakartotinio dujinimo kaina susideda iš pastoviosios ir kintamosios dalių: pastovioji dalis skaičiuojama nustatytų perdavimo sistemos naudotojų vartojimo pajėgumų vienetui (Eur/(MWh/parą/metus), kintamoji dalis - planuojamo išdujinti SGD kiekio vienetui (Eur/MWh).

VERT patvirtino konkrečias paslaugų kainas, kurios galios nuo 2022 m. sausio 1 d.:

- SGD pakartotinio dujinimo kainos pastovioji dalis - 149,88 Eur/(MWh/parą/metus) be PVM, kintamoji dalis - 0,41 Eur/MWh be PVM.
- SGD pakartotinio dujinimo kainos pastovioji dalis sumažėjo 0,99 proc., palyginus 2021 metais galiojusia (151,38 Eur/(MWh/parą/metus) be PVM), kintamoji dalis išliko nepakitusi.

AB „Klaipėdos nafta“ pakartotinio išdujinimo kainos apskaičiuotos įvertinant SGD infrastruktūros kaštus ir konkurencines sąlygas, įleidžiant dujas skirtinguose taškuose. Pastoviosios kainos dalies mažėjimą lemia palyginus su 2021 metais nustatytas mažesnis SGD pakartotinio dujinimo leistinas pajamų lygis 2022 m.

VERT taip pat nustatė 2022 m. SGD perkrovos paslaugos kainą - 0,56 Eur/MWh be PVM. Palyginus su 2021 m. galiojančia, SGD perkrovos paslaugos kaina didėja 5,78 proc. Kaina didėjo dėl perkrovos veiklai priskiriamų 5,78 proc. didesnių sąnaudų.

Nuo 2022 m. sausio 1 d. perkrovos kaina yra diferencijuojama:

- mažųjų SGD krovinių, kurių dydis neviršija 15 000 m³ SGD - 0,56 Eur/MWh;
- vidutinių SGD krovinių, kurių dydis yra nuo 15 000 m³ iki 50 000 m³ SGD imtinai - 0,44 Eur/MWh;
- didžiųjų SGD krovinių, kurių dydis viršija 50 000 m³, tačiau negali viršyti SGD terminalo techninių pajėgumų perkrauti atitinkamo dydžio krovinius - 0,31 Eur/MWh.

Tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos

SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo sąnaudos, kurių nėra galimybės finansuoti iš kitų SGD terminalo projektą įgyvendinančiai bendrovei prieinamų šaltinių, taip pat SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties visos pastoviosios eksploatavimo sąnaudos, kurios nėra įtrauktos į kitas valstybės reguliuojamas kainas, bei SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo pagrįstos sąnaudos VERT nustatyta tvarka įtraukiamos į Saugumo dedamąją. Saugumo dedamoji apskaičiuota kaip SGD pakartotinio dujinimo kainos pastoviosios dalies, SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo pagrįstų sąnaudų ir SGD terminalo lėšų administravimo sąnaudų, tenkančių vienam vartojimo pajėgumų vienetui, suma.

2021 m. lapkričio 19 d. VERT 2022 metams nustatė saugumo dedamąją - 252,86 Eur/(MWh/parą/metus), t. y. 26,94 proc. mažesnę negu 2021 metams (346,11 Eur/(MWh/parą/metus)).

Tarifai gamtinių dujų buitiniams vartotojams

Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams perskaičiuojami du kartus per metus. Gamtinių dujų tarifas buitiniams vartotojams susideda iš pastoviosios dalies, kuri mokama kas mėnesį, nepriklausomai nuo suvartojamų gamtinių dujų kiekio, ir kintamosios dalies - mokama už suvartojamą gamtinių dujų kiekį. Metų viduryje perskaičiuojama tik kintamoji tarifo dalis. Į gamtinių dujų tarifą **buitiniams vartotojams** įskaičiuojama:

- prognozuojama gamtinių dujų kaina;
- tiekimo paslaugos kaina;
- tiekimo saugumo kaina;
- perdavimo kaina (įvertinus ir Saugumo dedamąją);
- skirstymo kaina;
- skirtumas tarp ankstesnio tarifų galiojimo laikotarpio prognozuotų ir faktinių gamtinių dujų (produkto) kainų.

2022 m. I pusmetyje, palyginus su 2021 m. II pusmečiu, visų tiekėjų **pastovioji tarifo dalis** (mokama nepriklausomai nuo suvartoto gamtinių dujų kiekio) **nesikeitė**. **Kintamoji tarifo dalis** (už 1 m³) keitėsi dėl išaugusios gamtinių dujų importo kainos.

9 lentelė. Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams (Eur su PVM/m³)

Įmonė	Grupė	2021 m. I pusm.		2021 II pusm.		2022 m. I pusm.		Pokytis, Eur	
		Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis
UAB „Ignitis“	I gr.	0,56	0,50	0,56	0,63	0,56	0,80	0,00	0,17
	II gr.	3,99	0,28	3,99	0,41	3,99	0,55	0,00	0,14
	III gr.	3,99	0,26	3,99	0,39	3,99	0,53	0,00	0,14
UAB „Gren Lietuva“	II gr.	3,94	0,39	3,94	0,55	3,94	0,89	0,00	0,34
AB agrofirma „Josvainiai“	I gr.	0,63	0,29	0,63	0,40	0,63	0,85	0,00	0,45
	II gr.	3,99	0,20	3,99	0,32	3,99	0,75	0,00	0,43
UAB „Intergas“	I gr.	1,45	0,32	1,45	0,49	1,45	0,61	0,00	0,12
	II gr.	1,45	0,27	1,45	0,44	1,45	0,56	0,00	0,12

Šaltinis - VERT.

Centralizuotai tiekiamų suskystintų naftos dujų kainos

VERT 2021 m. SND įmonėms UAB „Saurida“, UAB „Literma“ ir UAB „Varėnos dujos“ vienašališkai nustatė, o UAB „Suskystintos dujos“ patvirtino centralizuotai tiekiamų SND kainas.

10 lentelė. Centralizuotai tiekiamų suskystintų naftos dujų kainos 2017-2022 m.

Įmonė	Kaina	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Pokytis, proc.
AB „Suskystintos dujos“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	2,84	2,76	3,34	4,04	4,38	4,65	+6,16
	Kintamoji dalis, Eur/m ³	1,19	1,34	1,48	0,71	1,64	2,17	+32,32
UAB „Saurida“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	2,3	2,98	3,13	3,51	4,20	4,53	+7,86
	Kintamoji dalis, Eur/m ³	1,55	1,52	2,00	1,68	1,72	2,22	+29,07
UAB „Literma“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	7,77	7,1	9,61	11,88	12,80	14,76	+15,31
	Kintamoji dalis, Eur/m ³	0,6	1,14	1,59	0,65	0,86	1,96	+127,91
UAB „Varėnos dujos“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	3,28	3,13	3,55	5,02	3,97	4,83	+21,66
	Kintamoji dalis, Eur/m ³	0,99	0,99	1,07	1,20	1,12	1,94	+73,21

Šaltinis - VERT

Daugiau informacijos apie reguliuojamas kainas pateikta *Priede Nr. 3*.

5.2.4. Gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų kokybė

VERT 2021 m. spalio mėn. konstatavo, kad AB „Amber Grid“, UAB „Intergas“, UAB „Gren Lietuva“, AB agrofirmos „Josvainiai“ ir UAB „SG dujos faktiniai veiklos kokybės rodikliai tenkina konkrečiai dujų įmonei nustatytus minimalius kokybės lygius.

AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2 faktiniai veiklos patikimumo kokybės rodikliai, t. y. vidutinė neplanuotų nutraukimų trukmė vienam vartotojui dėl operatoriaus atsakomybės (toliau - SAIDI) ir vidutinis neplanuotų nutraukimų skaičius vienam vartotojui dėl operatoriaus atsakomybės (toliau - SAIFI), netenkina konkrečiai dujų įmonei nustatytų minimalių kokybės lygių. Atsižvelgdama į tai, VERT pakoregavo AB „Energijos skirstymo operatorius“ nustatytą 2020 m. gamtinių dujų skirstymo veiklos investicijų grąžą - ją sumažino 4 procentais.

Plačiau apie nustatytus gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų kokybės ir patikimumo rodiklius skaitykite *Priede Nr. 3.*

5.2.5. Tinklų kodeksų ir gairių įgyvendinimas

VERT 2021 m. suderino šių su Europos Sąjungos reglamentais (tinklų kodeksais ir gairėmis) susijusių teisės aktų pakeitimus:

- AB „Amber Grid“ naudojimosi perdavimo sistema taisyklės, įskaitant sąlygas dėl pajėgumų užsakymo dujotiekių jungtyje tarp Lietuvos ir Lenkijos (GIPL).
- AB „Amber Grid“ balansavimo taisyklės;
- AB „Klaipėdos nafta“ naudojimosi SGD terminalu taisyklės.

Pakeisti teisės aktai ir toliau užtikrins rinkos veikimu pagrįstas, nediskriminacines ir skaidrias sąlygas ir taisykles, susijusias su pasinaudojimu tinklais. Balansavimo taisyklės rinkos dalyviams suteiks paskatas balansuoti, kas didins gamtinių dujų rinkos likvidumą ir konkurenciją.

Taip pat VERT paskelbė viešąją konsultaciją dėl Lietuvos gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriaus perdavimo paslaugų kainų struktūroje taikytinų daugiklių, atliko kainų metodikos pakeitimus, susijusius su balansavimo taisyklių pokyčiais. Pakeitimais bus užtikrinamas bendrovės finansinis neutralumas ir padidintas perdavimo paslaugų tarifų ir balansavimo veiklos skaidrumas.

5.2.6. Regioninė gamtinių dujų rinka

2020 m. Suomija, Estija ir Latvija priėmė sprendimą dėl bendros 3 šalių (toliau - FINESTLAT) perdavimo paslaugų kainų zonos sukūrimo bei taikomo tarpsteminio kompensavimo mechanizmo (*angl. the inter-TSO compensation mechanism - ITC*). Lietuva prie šios bendros kainų zonos neprisijungė ir buvo vertinama kaip atskira kainų

zona. Siekiant efektyviai vystyti regioninę Baltijos-Suomijos šalių dujų rinką, VERT nustatė harmonizuotas perdavimo paslaugų kainas įleidimo taškuose. Taip pat Baltijos-Suomijos šalių gamtinių dujų regiono kūrimo darbo grupėje buvo ieškoma sprendimų, kad būtų susitarta dėl 4 šalių bendros gamtinių dujų rinkos zonos, ir tuo tikslu 2020 m. balandžio mėn. Europos Komisijos iniciatyva buvo pasirašytas susitarimas (angl. *Roadmap on regional gas market integration between Estonia, Finland, Latvia and Lithuania*)¹ su pagrindiniais integracijos uždaviniais ir terminais. Tikslams pasiekti ir sukurti tinkamą ITC mechanizmą 4 šalių perdavimo sistemos operatoriai pasitelkė „Artelys“ konsultacinę įmonę, kuri 2021 m. viduryje atliko kaštų-naudos analizę ir pateikė siūlymus dėl ITC mechanizmo.

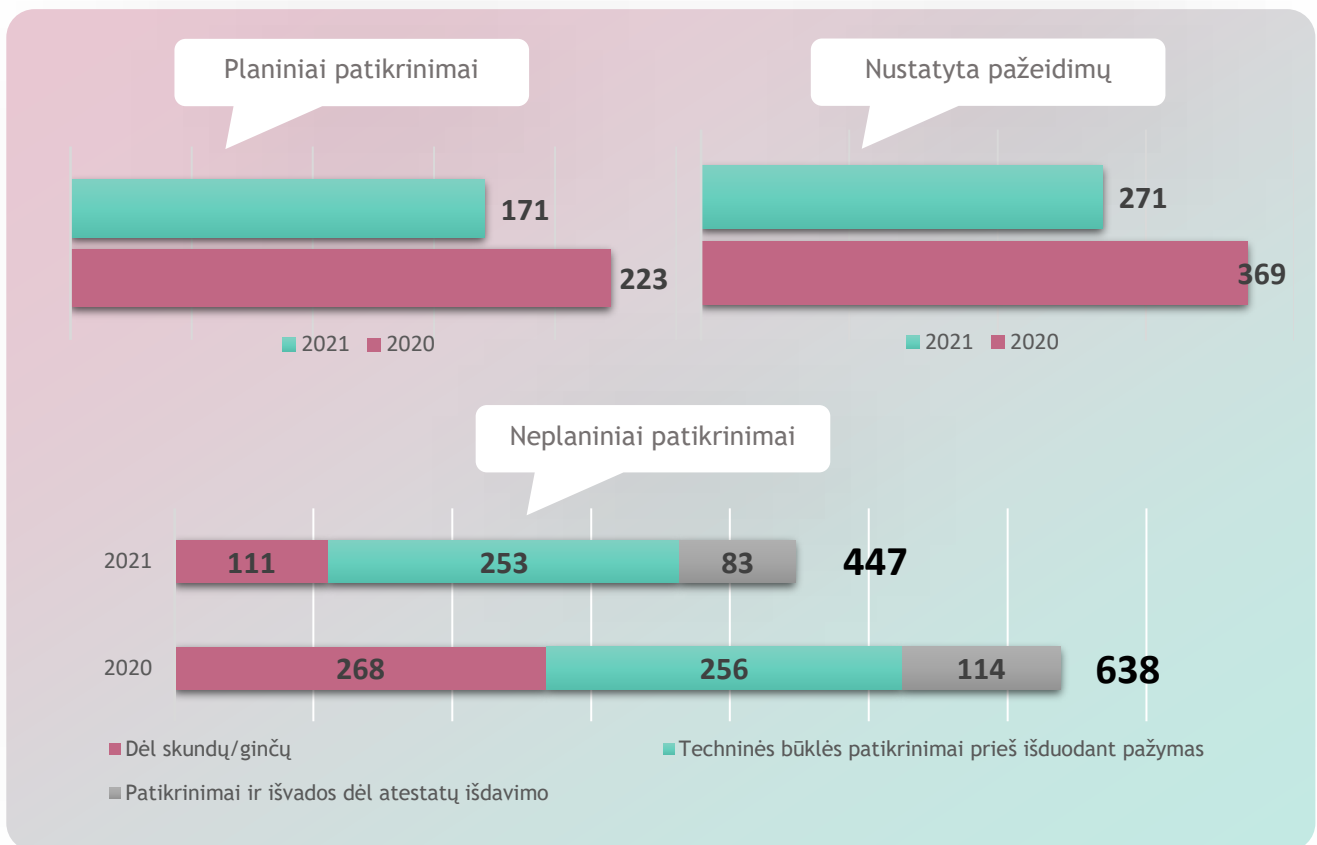
2021 m. lapkričio mėn. 4 šalių gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriai (toliau - PSO) parengė ir pateikė nacionalinės reguliavimo institucijoms susitarimo projektą dėl regioninės dujų perdavimo sistemos įleidimo tarifo ir tarpusavio kompensavimo mechanizmo (toliau - ITC susitarimas) tarp Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos PSO. Atitinkamų šalių nacionalinės reguliavimo institucijos išnagrinėjo pateiktą ITC susitarimą, tačiau negavo pakankamo pagrindimo iš PSO, kad siūlomas ITC susitarimas užtikrina PSO sąnaudų kompensavimo tvarką taip, kad nebūtų neigiamos įtakos PSO renkamoms pajamoms. Atsižvelgiant į tai, 2022 m. kovo mėnesį nacionalinės reguliavimo institucijos išsiuntė PSO raštą su prašymu patikslinti ITC susitarimą taip, kad ITC užtikrintų PSO sąnaudų padengimą. PSO balandžio mėn. pateikė patikslintą ITC susitarimą, kurį pakartotinai vertins reguliuotojai. PSO įgyvendinus ITC susitarimo pakeitimus bendra Lietuvos ir FINESLAT perdavimo paslaugų zona galėtų pradėti veikti nuo 2023 m. spalio mėn., tačiau iki to laiko dar bus konsultuojamasi ir su ACER bei rinkos dalyviais.

5.2.7. Dujų energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga

Atliekant gamtinių ir suskystintųjų naftos dujų energetikos valstybinę kontrolę ir priežiūrą (patikrinimus), kurių metu įvertinama gamtinių ir suskystintųjų naftos dujų energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga, VERT užtikrina prevenciją galimai grėsmei šalies gyventojų saugumui, sveikatai ar šalies gamtinių ir suskystintųjų naftos dujų gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veikloms.

¹https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/energy_climate_change_environment/news/documents/roadmap_on_regional_gas_market_integration.pdf

16 pav. Dujų energetikos objektų patikrinimai

Šaltinis - VERT

Gamtinių dujų perdavimo sistemos ir gamtinių dujų skirstymo sistemos

Užtikrinant gamtinių dujų energetikos objektų ir elektros įrenginių techninę saugą, atlikta 5 gamtinių dujų perdavimo sistemų ir 12 gamtinių dujų skirstymo sistemų įrengimo ir (ar) eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra. Nustatyti pažeidimai / trūkumai tvarkant techninę dokumentaciją, gamtinių dujų trasoje vietomis auga medžiai ir krūmai, nepilnai atliekami techninės priežiūros darbai, teritorijos aptvarų stulpeliai pažeisti korozijos, ženklai išblukę, požeminio dujotiekio techninės priežiūros darbai nepilnai įvykdyti, nesandarus dujotiekio išėjimo į žemės paviršių dėklas, nepilnai atliekami antžeminio dujotiekio techninės priežiūros darbai. Patikrinus AB „Amber Grid“ Birštono dujų skirstymo stotį (toliau - DSS) ir Šakių DSS pažeidimų nenustatyta.

Nurodymuose užfiksuoti pažeidimai pašalinti nustatytais terminais. Nustatyti pažeidimai neesminiai, tiekiamų gamtinių dujų ir dujų sistemų eksploatavimo kokybei įtakos neturėjo, nebuvo keliamas pavojus žmonių sveikatai bei turtui.

Vartotojų dujų įrenginiai

Užtikrinant gamtinių dujų energetikos objektų ir elektros įrenginių techninę saugą atlikta 14 vartotojų dujų įrenginių, suvartojančių daugiau kaip 500 000 m³ dujų per metus, ir 26 vartotojų dujų įrenginių, suvartojančių nuo 100 000 m³ iki 500 000 m³ gamtinių dujų per metus, įrengimo ir (ar) eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra. Nustatyti pažeidimai: teritorijos aptvarų stulpeliai pažeisti korozijos, čiaupai pagal defektinius aktus nesandarūs, požeminio dujotiekio techninės priežiūros darbai pilnai neįvykdyti, dujotiekio išėjimo į žemės paviršių dėklas nesandarus, nepateiktas avarijų lokalizavimo planas, neapibrėžti degalinių įrenginių avariniai stabdymo atvejai, degalinės teritorijoje neiškabinti kelių eismo ženklai nurodantys važiavimo kryptį, nepilnai atliekami antžeminio dujotiekio techninės priežiūros darbai, atsakingas asmuo, neturi galiojančio energetikos darbuotojo pažymėjimo, nepateikti dujų sistemų techninės priežiūros darbų atlikimui eksploatuojančios įmonės sudaryti techninės priežiūros grafikai.

Užtikrinant suskystintų naftos dujų energetikos objektų ir elektros įrenginių techninę saugą atlikta 35 suskystintų naftos dujų rezervuarų, balionų įrenginių ir skirstomųjų dujotiekių eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra. Nustatyti pažeidimai: neatliekama skirstomojo dujotiekio techninė apžiūra, garintuvų techninė patikra ir gamintojų techniniuose dokumentuose nurodyti darbai, avarinė tarnyba nepilnai aprūpinta materialinėmis-techninėmis priemonėmis, techninės priežiūros vykdymo ir dokumentacijos tvarkymo trūkumai.

Nustatyti pažeidimai neesminiai, tiekiamų suskystintų naftos ir suskystintų naftos dujų sistemų eksploatavimo kokybei įtakos neturėjo, nebuvo kilęs pavojus žmonių sveikatai bei turtui. Nustatyti pažeidimai pašalinti.

Suskystintų naftos dujų pilstymo stotys, suskystintų naftos dujų pilstymo postai, suskystintų naftos dujų balionų sandėliai, suskystintų naftos dujų prekybos vietos

Užtikrinant suskystintų naftos dujų energetikos objektų ir elektros įrenginių techninę saugą atlikta 12 suskystintų naftos dujų pilstymo stočių, suskystintų naftos dujų pilstymo postų, suskystintų naftos dujų balionų sandėlių, suskystintų naftos dujų prekybos vietų patikrinimų. Nustatyti šie pažeidimai: suskystintų naftos dujų balionai nepaženklinti parduodančio juridinio asmens etikete, suskystintų naftos dujų balionų pardavėjai neturi dujų balionų eksploatavimo atmintinės, prekybos vietose nėra reklaminio stendo, kuriame būtų nurodyta parduodamų suskystintų naftos dujų kaina ir procentinė sudėtis, suskystintų naftos dujų balionai sandėliuojami ant metalinių lentynų.

Nustatyti pažeidimai neesminiai, tiekiamų dujų balionų kokybei įtakos neturėjo, nebuvo kilęs pavojus žmonių sveikatai bei turtui.

VERT patikrinus 43 suskystintų naftos dujų ir skysto kuro degalines, 36 degalinėse nustatyti pažeidimai: netinkamai organizuojamas suskystintų naftos dujų ir naftos įrenginių eksploatavimas - požeminiai inžinerinių tinklų šuliniai, uždaromosios požeminės armatūros įrengimo vietos neturi antžeminių ženklų, netinkamai tvarkomi talpyklų

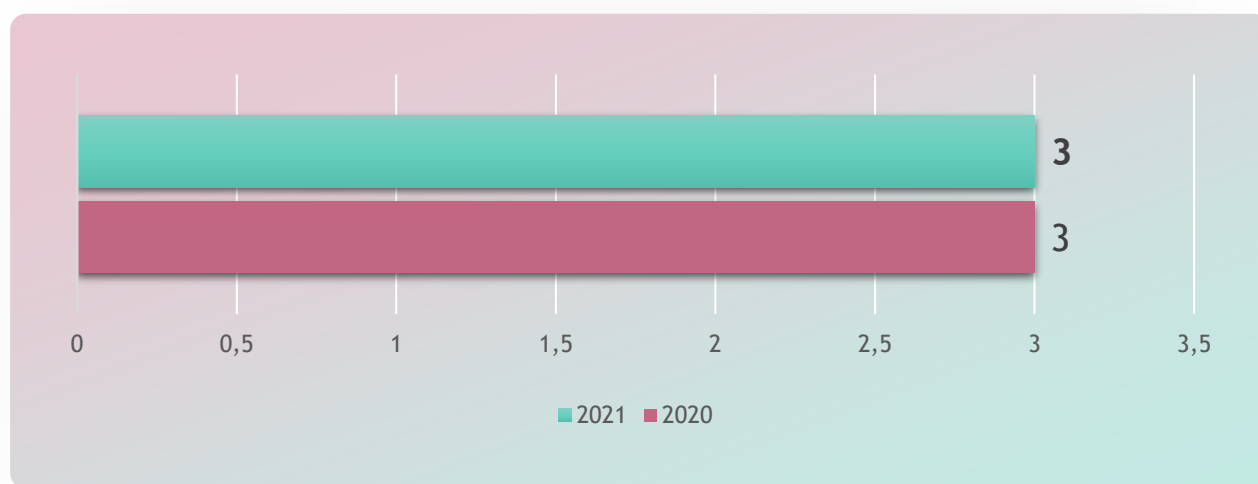
techniniai dokumentai, nepilnai atliekami techninės priežiūros darbai, degalinės operatoriai ir vadovas neatestuoti (praleistas atestacijos terminas).

Gamtinių dujų įrengimo veiklos atestatus turintys ūkio subjektai

Patikrinus 6 gamtinių dujų įrengimo veiklos atestatus turinčių, vartotojų įrenginių įrengimo darbus atliekančių ūkio subjektus, pagal skirstomųjų tinklų operatorių teikiamų ataskaitų duomenis nustatyti smulkūs dokumentacijos rengimo ir pildymo trūkumai, kurie buvo nedelsiant pašalinti.

Avarijos ir sutrikimai

17 pav. Iširta avarijų ir sutrikimų

Šaltinis - VERT

Sutrikimų tyrimas

Iširti 3 sutrikimai dujų įrenginiuose: AB „Ignitis gamyba“ Elektrėnų komplekso kombinuoto ciklo bloko nepaleidimas dėl dujų turbinos dujų vožtuvo gedimo, AB „Energijos skirstymo operatorius“ gamtinių dujų skirstymo sistemoje Panemuninkėliai, Alytaus r. sav., gedimo, daugiabučio namo buto Krantinės g. 8, Kupiškis, suskystintų naftos dujų sistemos gedimas.

Priežastys

Sutrikimus ištyrusios komisijos nustatė sutrikimų priežastis: dujų nuotėkio, įrenginių projektavimo, gamybos instrukcijų ir netinkamo energetikos įrenginių eksploatavimo atvejų, energetikos įrenginių projektavimo, konstravimo klaidos, gamybos defektai, remonto darbų defektai.

Išvados

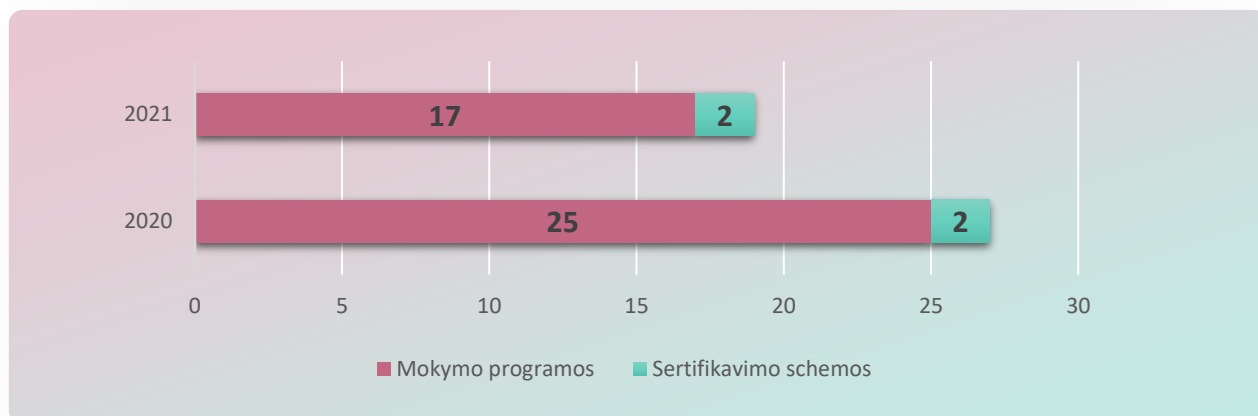
VERT, ištyrusi sutrikimus, nustatė sutrikimų priežastis ir pateikė rekomendacijas dėl tolimesnių priemonių, siekiant užtikrinti saugų įrenginių eksploataciją ateityje. Nurodė įmonėms: atlikti neeilines technines apžiūras, patikrinimus ir taisymą bei tai įforminti

pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus, įpareigojo įmones sudaryti sutartis su kvalifikuotomis avarinėmis tarnybomis; pateikti bendrajam pagalbos centrui suskystintųjų naftos dujų (toliau - SND) šalyje veikiančių avarinių tarnybų sąrašą su tiksliais pavadinimais ir telefonų numeriais; parengti ir patvirtinti įmonėms energetikos darbuotojų atestavimo ir kvalifikacijos tobulinimo tvarką. Įmonės informuoja VERT apie rekomendacijose nurodytų priemonių įgyvendinimą. VERT kontroliuoja įmones dėl nurodytų priemonių vykdymo.

Mokymo programų ir sertifikavimo schemų derinimas

VERT suderino 17 mokymo programų dujų sektoriuje, į kurias turi būti taip pat įtraukti ir efektyvaus energijos bei energijos išteklių vartojimo klausimai. Mokymo programos apima mokymo planą, reikalavimus mokymo bazei ir mokymo personalui bei baigiamajam žinių tikrinimui, taip pat norminių dokumentų ir literatūros sąrašą. Mokymo planus sudaro teorinis mokymas ir praktika.

18 pav. Mokymo programų ir sertifikavimo schemų derinimas

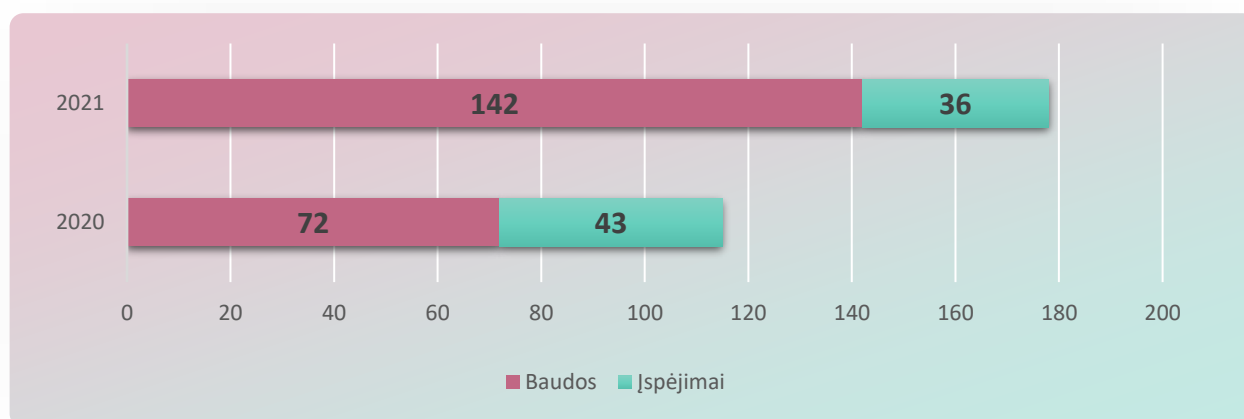
Šaltinis - VERT

VERT, vadovaudamasi Energetikos objektus, įrenginius įrengiančių ir (ar) eksploatuojančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašu, suderino VšĮ Energetikų mokymo centro ir UAB „SDG“ patikslintas sertifikavimo schemas.

Administracinių teisės pažeidimų teisena

VERT dujų sektoriuje gavo 182 informacinius pranešimus apie administracinio nusižengimo požymius turinčios veiklos padarymą, atliko 243 administracinio nusižengimo tyrimus, surašė 142 administracinio nusižengimo protokolus su nurodymu Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau - ANK) 610 str. pagrindais ir 36 nutarimus dėl administracinio nusižengimo, kai protokolas nesurašomas.

19 pav. Nuobaudos už administracinius nusižengimus

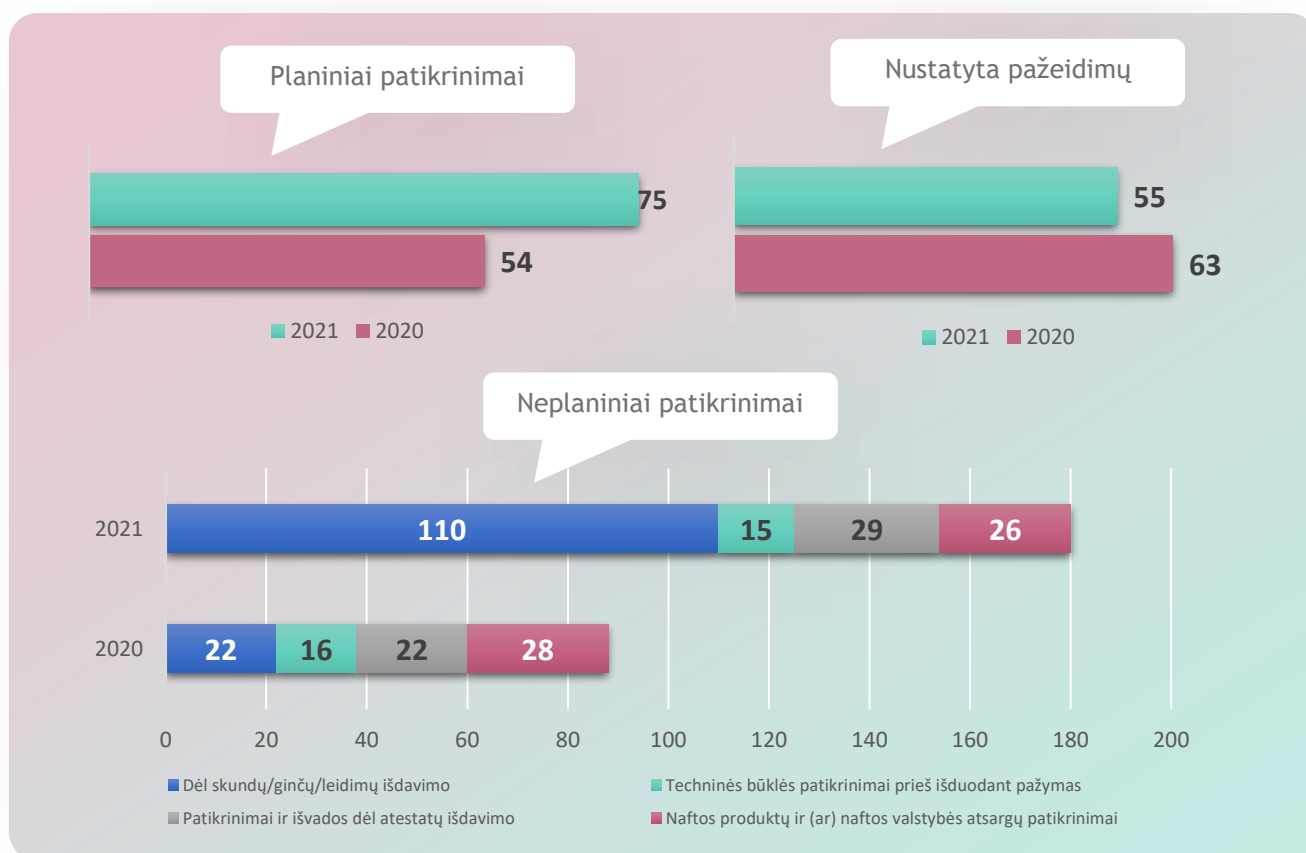

Šaltinis - VERT

5.2.8. Naftos ir naftos produktų įmonių priežiūra

Atliekant naftos ir naftos produktų įmonių priežiūrą (patikrinimus), kurių metu įvertinama naftos ir naftos produktų objektų ir įrenginių techninė sauga, VERT sprendimais siekiama išvengti galimos grėsmės šalies gyventojų saugumui, sveikatai ar šalies elektros gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veikloms.

20 pav. Naftos ir naftos produktų objektų ir įrenginių patikrinimai

Šaltinis - VERT

Naftos ir naftos produktų bei kito skystojo kuro talpyklos ir jų technologiniai priklausiniai

Užtikrinant naftos energetikos objektų ir naftos įrenginių techninę saugą atlikta 6 energetikos įmonių naftos ir naftos produktų bei kito skystojo kuro talpyklų ir jų technologinių priklausinių eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra. Atlikus naftos ir naftos produktų terminalų įrenginių techninės būklės patikrinimus nustatyti pažeidimai: nesudaryti statinių techniniai pasai bei žurnalai, kur fiksuojama naudojamų statinių ir jų konstrukcijų techninė būklė, nepateikta apibendrinta informacija apie atestuosius energetikos darbuotojus, eksploatuojančius naftos įrenginius, nesudaryti daugiamečiai, metiniai pagrindinių statinių techninės priežiūros ir remonto darbų grafikai.

Naftos, naftos produktų terminalai ir saugyklos su talpyklomis

Trijose naftos, naftos produktų terminalus ir saugyklos su talpyklomis, eksploatuojančiose įmonėse nustatyti pažeidimai: neužtikrinama, kad naftos ir naftos produktų terminalo įrenginių techninės būklės patikrinimai ir remontai būtų atliekami nustatytu periodiškumu, atlikus neeilinį talpyklų žaibolaidžių patikrinimą ir įvertinus jų būklę nustatyti žaibosaugos neatitikimai, neparengti patvirtinti grafikai naftos perdirbimo įrenginių techninės priežiūros darbams atlikti, neparengta rotorinių agregatų (siurblių) eksploatavimo instrukcija, pagal kurią turėtų būti prižiūrimi šie įrenginiai, atlikus praktinius, galimų avarijų likvidavimo, mokymus, nedaromi įrašai praktinių mokymų registravimo žurnale, ne visi naftos perdirbimo įrenginiai (siurbliai, vamzdynai) turi instrukcijas, nustatančias saugaus įrenginių eksploatavimo užtikrinimo reikalavimus.

Skystojo kuro degalinės

Atlikta 49 degalinių naftos produktų talpyklų ir jų technologinių priklausinių eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra, nustatyti pažeidimai: nėra paskirta nustatyta tvarka atestuosius specialistų ir darbininkų, turinčių reikiamus specialiujų žinių kvalifikacinius pažymėjimus, nėra talpyklų priežiūros žurnalo pildymo tvarkos, netinkamai organizuojamas naftos įrenginių eksploatavimas - požeminiai inžinerinių tinklų šuliniai, uždarnosios požeminės armatūros įrengimo vietos neturi antžeminių ženklų, netinkamai tvarkomi talpyklų techniniai dokumentai, nepilnai atliekami techninės priežiūros darbai.

Degalines eksploatuojančių įmonių atsakingi asmenys per nurodymuose nustatytą terminą turi pašalinti pažeidimus ir informuoti apie tai VERT.

Vartotojų naftos ir naftos produktų bei skystojo kuro talpyklos ir jų technologiniai priklausiniai

Atlikta 3 įmonių, eksploatuojančių vartotojų naftos ir naftos produktų bei skystojo kuro 1 000 m³ talpyklas ir jų technologinius priklausinius, eksploatavimo kontrolė ir (ar) priežiūra, nustatyti pažeidimai: nepatvirtinti darbuotojai, kurie turi būti atestuoti eksploatuoti naftos įrenginius, neparengta naftos įrenginius eksploatuojančių darbuotojų profesijos mokymo darbo vietoje ir kvalifikacijos žinių tikrinimo tvarka, nesudaryti naftos įrenginių remonto programos bei darbų planai. Įmonės nustatytais terminais informuoja VERT apie pažeidimų pašalinimą. VERT nuolat kontroliuoja pažeidimų šalinimo eigą.

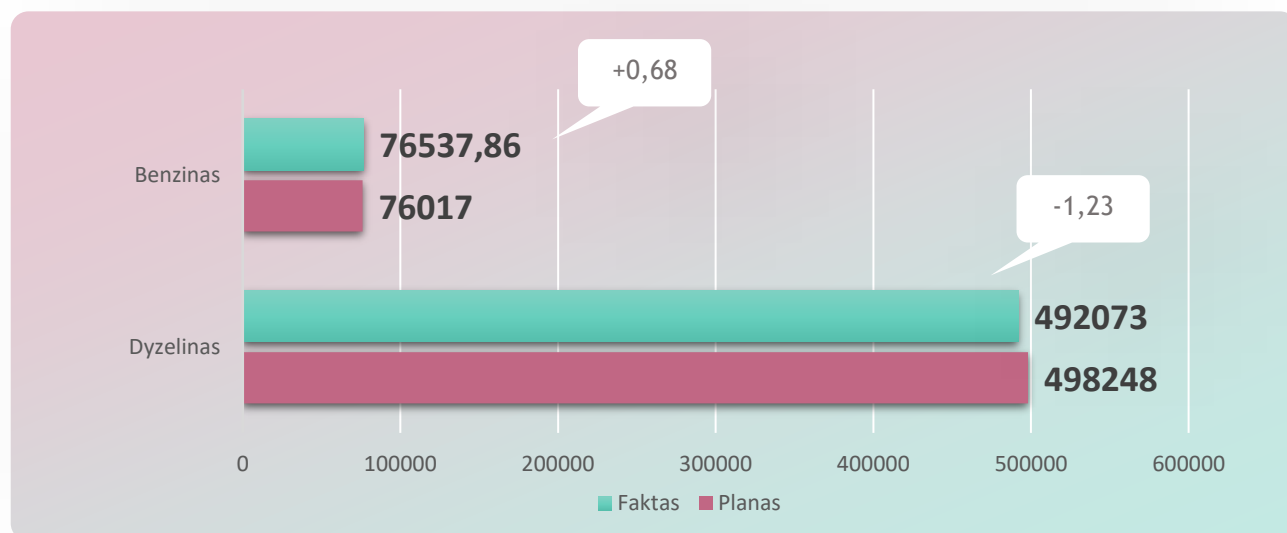
Apibendrinant patikrinimų rezultatus, pastebima tendencija, kad atliekami patikrinimai turi teigiamos įtakos, kadangi nustatytų pažeidimų eksploatuojant energetikos įrenginius skaičius mažėja, įmonės laiku šalina pažeidimus, kad energetikos įrenginių eksploatavimas būtų vykdomas pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus, be to, labiau atsižvelgiama į darbuotojų kompetenciją – didesnis dėmesys skiriamas jų žinių tobulinimui, atsakingiau vykdomas techninio personalo atestavimas.

Naftos produktų ir naftos valstybės atsargos

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos naftos produktų ir naftos valstybės atsargų įstatymu ir Naftos produktų ir naftos valstybės atsargų sudarymo reglamentavimo, tvarkymo, kaupimo, naudojimo ir priežiūros taisyklėmis, VERT darbuotojai, vadovaudamiesi VŠĮ Lietuvos energetikos agentūros pateiktu išrašu iš Naftos produktų ir naftos valstybės informacinės sistemos, atliko 18 energetikos įmonių - VŠĮ Lietuvos energetikos agentūros, AB „ORLEN Lietuva“, UAB „Baltic Petroleum“, UAB „Ecoil“, UAB „Ekoenergija“, UAB „Jumps“, UAB Kauno termofikacijos elektrinės, UAB „Kurana“, UAB „Neste Lietuva“, Neste OYJ, UAB „Oilead“, UAB „Saurida“, UAB „Sunergus“, UAB „Tauritus“ bei UAB „Viada LT“ naftos produktų ir naftos valstybės atsargų (toliau - Atsargos) patikrinimus. Lietuvos Respublikos energetikos ministras buvo nustatęs energetikos įmonėms sukaupti šiuos Atsargų kiekius:

1. Benzino nustatytos kaupti apimtis sudarė 76 017 t. Patikrinus nustatytas kaupiamas atsargų kiekis 76 537,86 t, t. y. 0,685 proc. (520, 86 t) viršija užduotyje nustatytą kaupti kiekį.
2. Dyzelino nustatytos kaupti apimtis sudarė 49 8248 t, kaupiamas kiekis 49 2073 t, t. y. nustatytas 1,23 proc. (6 178 t) trūkumas nuo užduotyje nustatyto kaupti kiekio.

21 pav. Naftos produktų ir naftos valstybės atsargos

Šaltinis - VERT

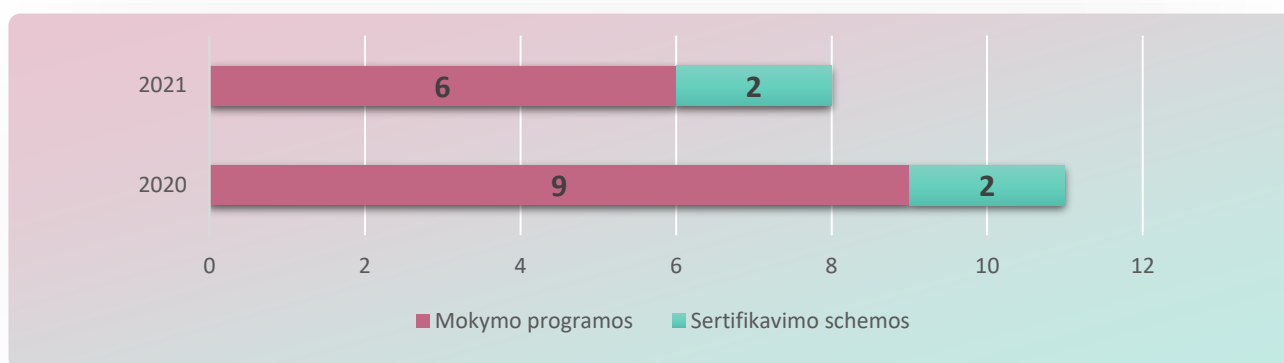
Išvada

Benzino atsargų kiekis 0,685 proc. viršijo užduotyse nustatytą kaupti kiekį. Nustatytas 1,23 proc. dyzelino atsargų kiekio trūkumas nuo užduotyje nustatyto kaupti kiekio. Energetikos įrenginiai, kuriuose laikomos atsargos, eksploatuojami pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus, pažeidimų nenustatyta.

Mokymo programų ir sertifikavimo schemų derinimas

VERT suderino 6 Mokymo programas naftos sektoriuje. Mokymo programų derinimas vykdomas vadovaujantis Energetikos objektus, įrenginius įrengiančių ir (ar) eksploatuojančių energetikos darbuotojų mokymo programų derinimo su Valstybine energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos tvarkos aprašu.

22 pav. Mokymo programų ir sertifikavimo schemų derinimas

Šaltinis - VERT

VERT, vadovaudamasi Energetikos objektus, įrenginius įrengiančių ir (ar) eksploatuojančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašu, suderino VšĮ Energetikų mokymo centro ir UAB „SDG“ patikslintas sertifikavimo schemas. Energetikos darbuotojai, vykdantys šiuos sudėtingus darbus, privalo būti reikiamos kvalifikacijos ir atestuoti nustatyta tvarka.

5.3. ŠILUMOS SEKTORIUS

5.3.1. ŠILUMOS SEKTORIAUS REGULIAVIMO POKYČIAI

REZULTATAS:

Paprastesnė šilumos sektoriaus kainodara ir tvarių investicijų skatinimas

Suminis pastoviųjų sąnaudų vertinimas

Didesnė investicijų grąža

Klimato kaitą mažinančių investicijų skatinimas

Galimybė reaguoti į reikšmingus pokyčius šilumos sektoriuje

VERT patvirtino Šilumos kainų nustatymo metodikos pakeitimus, kuriais siekiama supaprastinti kainodarą, skatinti tvarias investicijas ir veiklos efektyvumo didinimą bei atsižvelgti į įmonių specifiką. Siekiant užtikrinti būtinųjų sąnaudų padengimą, įtvirtintas suminis pastoviųjų sąnaudų vertinimas, t. y. numatyta, kad pastoviosios sąnaudos negali viršyti sąnaudų, apskaičiuotų pagal VERT patvirtintus rodiklius. Metodikos pakeitimais atsisakyta kas mėnesinio perkamo kuro kainų ribojimo, tokiu būdu skatinant įmones ieškoti ilgalaikių mažiausias kuro kainas užtikrinančių sprendimų. Patvirtinti metodikos pakeitimai užtikrins didesnę investicijų grąžą įmonėms, investuojančioms į klimato kaitos mažinimą bei optimizuojančioms savo veiklą.

VERT, atsižvelgdama į Asmenų prašymų leisti veikti bandomojoje energetikos inovacijų aplinkoje pateikimo ir nagrinėjimo bei veiklos bandomojoje energetikos inovacijų aplinkoje vykdymo tvarkos aprašą ir Šilumos kainų nustatymo metodiką, patvirtino Šilumos tiekėjų, nepriklausomų šilumos gamintojų, geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų investicijų vertinimo ir derinimo Valstybinėje energetikos reguliavimo taryboje tvarkos aprašo pakeitimus. Siekiant paskatinti įmones diegti inovatyvius sprendimus bei mažinti klimato kaitą, reglamentuota energetikos inovacijų bei šiltnamio efektą sukeliančių dujų neišskiriančių technologijų derinimo tvarka VERT.

REZULTATAS:

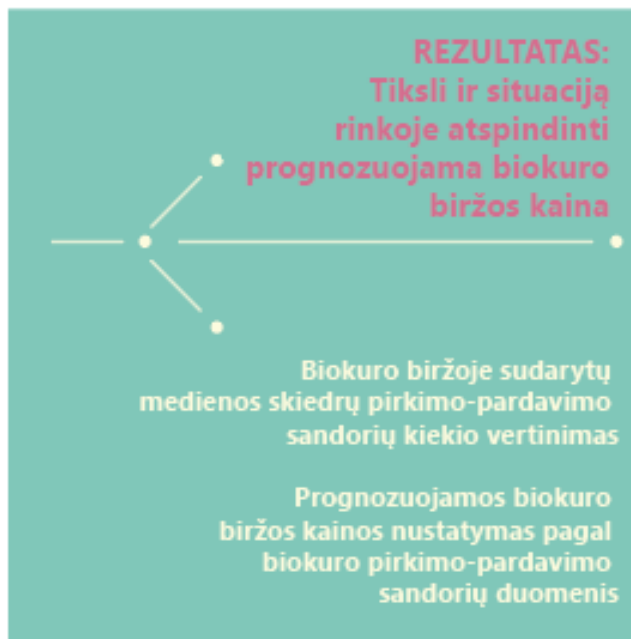
Skaidresnis turto ir sąnaudų paskirstymas, nauda vartotojams

VERT, atsižvelgdama į išylančias problemas skirstant turtą ir sąnaudas tarp šilumos ir elektros energijos gamybos, kai abi energijos rūšys gaminamos tuose pačiuose įrenginiuose, atliko Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos ir Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo pakeitimus. Siekiant užtikrinti, kad šilumos kainoje būtų vertinamos tik būtinosios šilumos gamybos sąnaudos, buvo aiškiau reglamentuotas turto vertės ir sąnaudų paskirstymas šilumos ir elektros energijos gamybos veikloms, aiškiau išdėstyti sąnaudų, priskiriamų šilumos gamybai, formavimo principai, pakeisti rodikliai, naudojami būtinųjų šilumos gamybos sąnaudų apimties nustatymui. Kaip papildoma priemonė skaidresniam ir labiau subalansuotam faktinių sąnaudų priskyrimui tarp elektros ir šilumos energijų veiklų, buvo įvestas pelno (nuostolių) koeficientas.

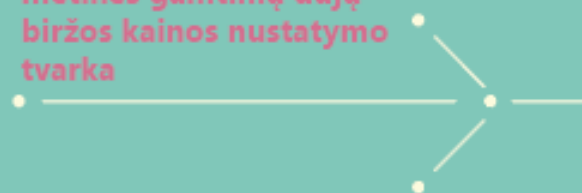

VERT patvirtino vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų aprašo pakeitimus, kuriais siekiama, kad VERT nustatoma prognozuojama biokuro kaina atspindėtų einamuoju momentu besiformuojantį kainų lygį atskiruose Lietuvos regionuose. Taip pat, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo pakeitimus, VERT patvirtino vidutinės metinės biokuro kainos nustatymo tvarką.

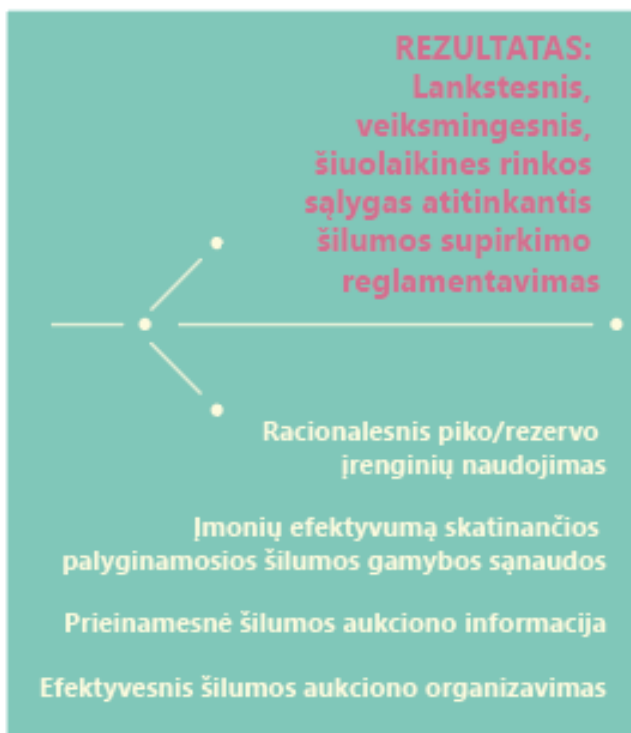

REZULTATAS:
Numatyta vidutinės metinės gamtinių dujų biržos kainos nustatymo tvarka

VERT, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo pakeitimus, patvirtino vidutinės metinės gamtinių dujų biržos kainos nustatymo tvarką.

VERT, atsižvelgdama į praktikoje iškylančias problemas bei rinkos dalyvių išsakomas pastabas, atliko Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašo pakeitimus, kuriais siekiama sudaryti galimybes rinkos dalyviams lanksčiai reaguoti į besikeičiančias rinkos sąlygas, racionaliausiai išnaudoti šilumos gamybos pajėgumus bei paskatinti rinkos dalyvius didinti šilumos gamybos efektyvumą. Nustatyta, kad esant techniniam-ekonominiam pagrindimui, gali būti koreguojamas piko/rezervo įrenginių sąrašas, rezervo užtikrinimo paslauga įsigyjama iš kito šilumos tiekėjo, taip pat pikui/rezervui užtikrinti gali būti naudojamos alternatyvios (ne gamtinės dujos ar skystas kuras) kuro rūšys. Siekiant padidinti šilumos gamybos efektyvumą, numatyta palyginamosioms šilumos gamybos sąnaudoms nustatyti naudoti įmonių veiklų lyginamosios rodiklius, taip pat detalizuoti kiti palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų nustatyto metu vertinami rodikliai. Numatyta, kad šilumos aukcionai bus organizuojami ne antrajam mėnesiui po einamojo, o pirmajam mėnesiui po einamojo, taip pagerinant šilumos gamybos planavimo, organizavimo bei vykdymo sąlygas.

REZULTATAS:

**Aiškesnės ir atitinkančios
reguliavimo aplinką
prisijungimo prie
šilumos perdavimo
tinklo, dispečerinio
valdymo bei tinklo
balansavimo taisyklės
(Viešoji konsultacija)**

Aiškesnės prisijungimo prie šilumos
perdavimo tinklo sąlygos

Tikslesnis šilumos gamybos planavimas

Skaidresnis šilumos gamybos valdymas

Paskatinimas vykdyti įsipareigojimus

VERT, siekdama padidinti naudojimosi šilumos perdavimo tinklais skaidrumą, efektyvumą bei šilumos gamybos patikimumą, parengė ir pateikė viešajai konsultacijai Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvado pakeitimo projektą. Projekte numatyta patikslinti prisijungimo prie šilumos perdavimo tinklo tvarką, reglamentuojant sistemoje jau veikiančių nepriklausomų šilumos gamintojų (NŠG) naujų ar rekonstruotų šilumos gamybos įrenginių prijungimo procedūras. Siekiant kuo tikslesnio šilumos gamybos valdymo, numatyta sutrumpinti dispečerinio šilumos gamybos valdymo plano (DVP) trukmę ir patikslinti jam sudaryti naudojamų duomenų apimtį. Siekiant padidinti informacijos, reikalingos prisijungimui prie tinklo, gamybos planavimui ir valdymui, prieinamumą, numatyta šią informaciją deklaruoti ir viešai skelbti šilumos aukciono operatoriaus informacinėje sistemoje. Siekiant paskatinti šilumos aukciono dalyvius vykdyti šilumos gamybos įsipareigojimus, suvienodinta šilumos tiekėjų ir NŠG atsakomybė už DVP nevykdymą bei sugriežtinta balansavimo sąnaudų skaičiavimo tvarka.

5.3.2. Šilumos sektoriaus suderintos investicijos

2021 m. iš viso buvo **derinamos 26 šilumos tiekėjų ir 7 reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų** investicijos arba koreguojamos ankstesniais sprendimais suderintos investicijos (pasikeitus investicijų projektų sumai po viešųjų pirkimų procedūros, faktinės investicijų vertės pokytis atlikus darbus ir kt.). 2021 m. suderintos šilumos tiekėjų investicijos sudaro 47,599 mln. Eur, nepriklausomų šilumos gamintojų - 8,535 mln. Eur. Iš viso 2021 m. VERT suderino 56,134 mln. Eur šilumos sektoriuje veikiančių ūkio subjektų investicijų. Dalis suderintų investicinių projektų bus įgyvendinami **su ES struktūrinių ir kitų fondų parama**.

Daugiausiai šilumos sektoriuje investuojama į šilumos tiekimo sistemų **modernizavimą**, susidėvėjusių trasų **rekonstrukciją**, taip pat **iškastinio kuro mažinimą** šilumos gamyboje, t. y. į efektyvius biokuro katilus, saulės jėgaines, šilumos siurblius.

Šilumos sektoriuje VERT reguliuojamų šilumos tiekėjų ir nepriklausomų šilumos gamintojų **faktiškai atliktos investicijos**, preliminariais duomenimis, 2021 m. sudarė 69,27 mln. Eur, iš jų į šilumos gamybą - 26,82 mln. Eur, į šilumos perdavimą - 42,03 mln. Eur, į mažmeninį aptarnavimą - 0,43 mln. Eur. Palyginus su 2020 m., šilumos sektoriaus investicijos **didėja 7,45 proc.**

Didžiausios šilumos tiekimo įmonės 2021 m. į šilumos ūkį investavo 41,56 mln. Eur (žr. 11 lentelę), t. y. 60 proc. visų sektoriaus investicijų.

11 lentelė. 2021 m. didžiausių šilumos tiekimo įmonių įvykdytos investicijos (tūkst. Eur)

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Investuota 2021 m.	iš jų ES ir kitų fondų lėšos	Investicijų paskirtis		
				Šilumos gamyba	Šilumos perdavimas	Mažmeninis aptarnavimas
1.	AB „Kauno energija“	14 016,16	4 497,01	1 736,82	12 259,05	20,28
2.	AB „Klaipėdos energija“	5 667,60	143,27	2 502,53	3 040,40	124,65
3.	AB „Šiaulių energija“	6 509,21	1 478,65	2 931,57	3 573,27	4,37
4.	AB „Panevėžio energija“	4 453,17	1 008,41	1 170,77	3 282,40	-
5.	AB „Vilniaus šilumos tinklai“	10 915,78	2 498,00	2 684,62	8 024,76	206,40

Šaltinis - VERT.

5.3.3. Reguliuojamos kainos

Šilumos sektoriuje VERT reguliuoja centralizuotos šilumos tiekėjus, kurie per metus realizuoja ne mažiau kaip 10 GWh šilumos: nustato šilumos bazinių kainų dedamąsias, tikrina kasmet perskačiuotas šilumos kainų dedamąsias ir, jei reikia, nurodo kainų nustatymo pažeidimus.

Šilumos ūkio įstatymas suteikia teisę VERT vienašališkai nustatyti šilumos kainų dedamąsias, jei savivaldybės arba bendrovių valdybos nepašalina nurodytų pažeidimų arba laiku nenustato šilumos kainų dedamųjų.

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža (taip pat vidutinė kaina ir jos pokytis pagal įmones)

2021 m. VERT šilumos sektoriuje **reguliavimą taikė 77 ūkio subjektų atžvilgiu: 49 šilumos tiekėjams (45 iš jų yra ir karšto vandens tiekėjai), 26 reguliuojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams (NŠG) ir 1 karšto vandens tiekėjui.**

VERT reguliuojamų šilumos tiekimo įmonių reguliuojamo **turto vertė 2021 m. sudarė 451,16 mln. Eur**, o vidutinė šilumos kainoje įvertinta **investicijų grąžos norma siekė 5,75 proc.** Detalesnė informacija apie šilumos tiekėjų reguliuojamo turto vertę bei šilumos kainoje įvertintą investicijų grąžos normą pateikiama *Priede Nr.2*.

Bazinės kainos, perskaičiuotos kainos, karšto vandens kainos

2021 m. VERT **12 šilumos tiekėjų** nustatė naujas šilumos **bazines kainas**, iš jų **5 šilumos tiekėjams** šilumos kaina pirmiesiems šilumos bazinės kainos galiojimo metams **nustatyta vienašališkai**. VERT nustačius naujas šilumos bazines kainas, **šilumos kainos mažėjo: UAB „Akmenės energija“ (20,9 proc.), UAB Tauragės šilumos tinklai (13,4 proc.), UAB „Balterma ir ko“ (6,1 proc.), UAB „Trakų energija“ (5,9 proc.) ir UAB „Šilalės šilumos tinklai“ (4,2 proc.).**

2021 m. VERT išnagrinėjo 14 šilumos kainų perskaičiavimo projektų ir iš jų **9 šilumos tiekėjams** šilumos kainas nustatė **vienašališkai**, dėl 5 šilumos tiekėjų kainų sprendimus priėmė savivaldybės ir (ar) šilumos tiekėjo valdyba.

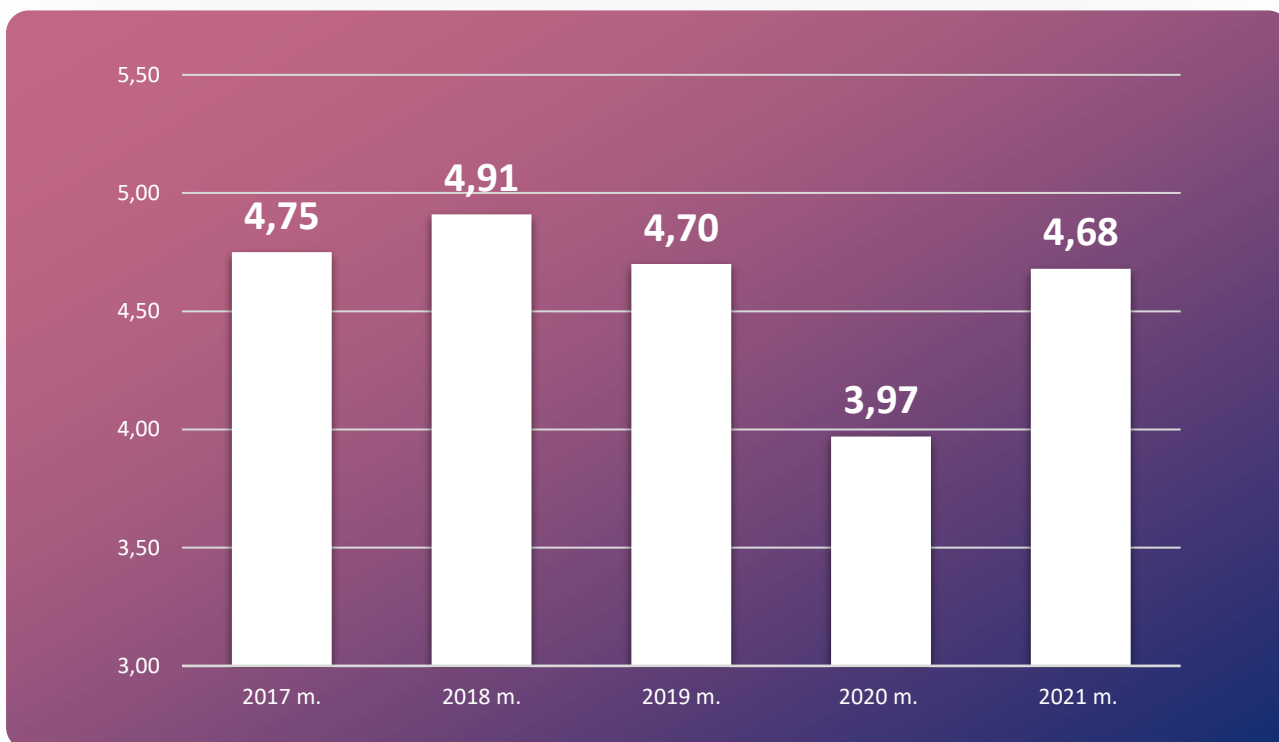
VERT, 2021 m. išnagrinėjusi šilumos bazinių kainų bei perskaičiuotų šilumos kainų dedamųjų projektus, **nepripažino 3 486,38 tūkst. Eur šilumos tiekėjų suplanuotų sąnaudų (žr. Priedą Nr. 4).**

2021 m. VERT nustatė 24 ir suderino 1 karšto vandens tiekėjo karšto vandens kainas.

Vidutinė svertinė metinė šilumos kaina

Vidutinė svertinė metinė šilumos energijos kaina 2021 m., palyginti su 2020 m., **didėjo 17,88 proc.** - nuo 3,97 iki 4,68 ct/kWh (be PVM). Svertinė metinė šilumos energijos kaina per paskutinius 5 metus (2017 / 2021 m.) **sumažėjo 1,47 proc.**

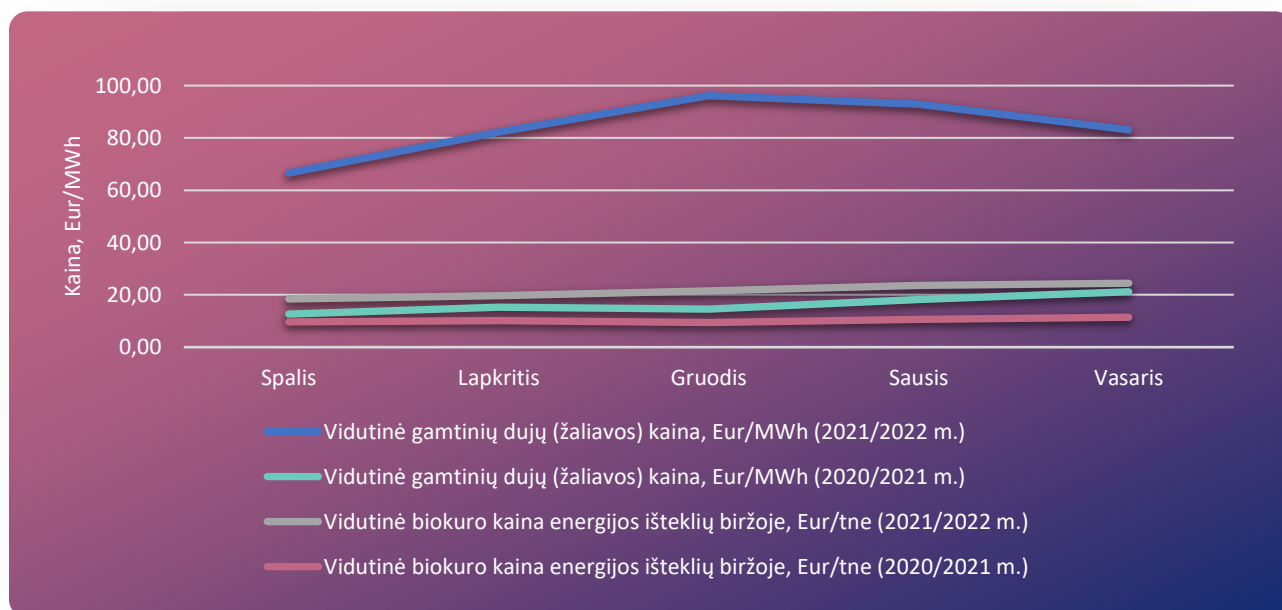
23 pav. Vidutinė svertinė metinė šilumos energijos kaina, ct/kWh, be PVM, 2017-2021 m.

Šaltinis - VERT.

Šilumos kainos didėjimą iš esmės lėmė brangstantis kuras bei padidėjusios iš nepriklausomų šilumos gamintojų superkamos šilumos kainos.

24 pav. Gamtinių dujų ir biokuro kainų pokytis atskirais šildymo sezonais

Šaltinis - VERT.

Šilumos kaina vartotojams (pokytis per metus)

Šilumos kaina vartotojams yra **perskaičiuojama kiekvieną mėnesį**, įskaičiuojant aktualias kuro kainas. Vidutinė centralizuotai tiekiamos šilumos kaina 2022 m. kovo mėn. buvo 8,28 ct/kWh, t. y. 89,04 proc. didesnė nei 2021 m. kovo mėn. (4,38 ct/kWh).

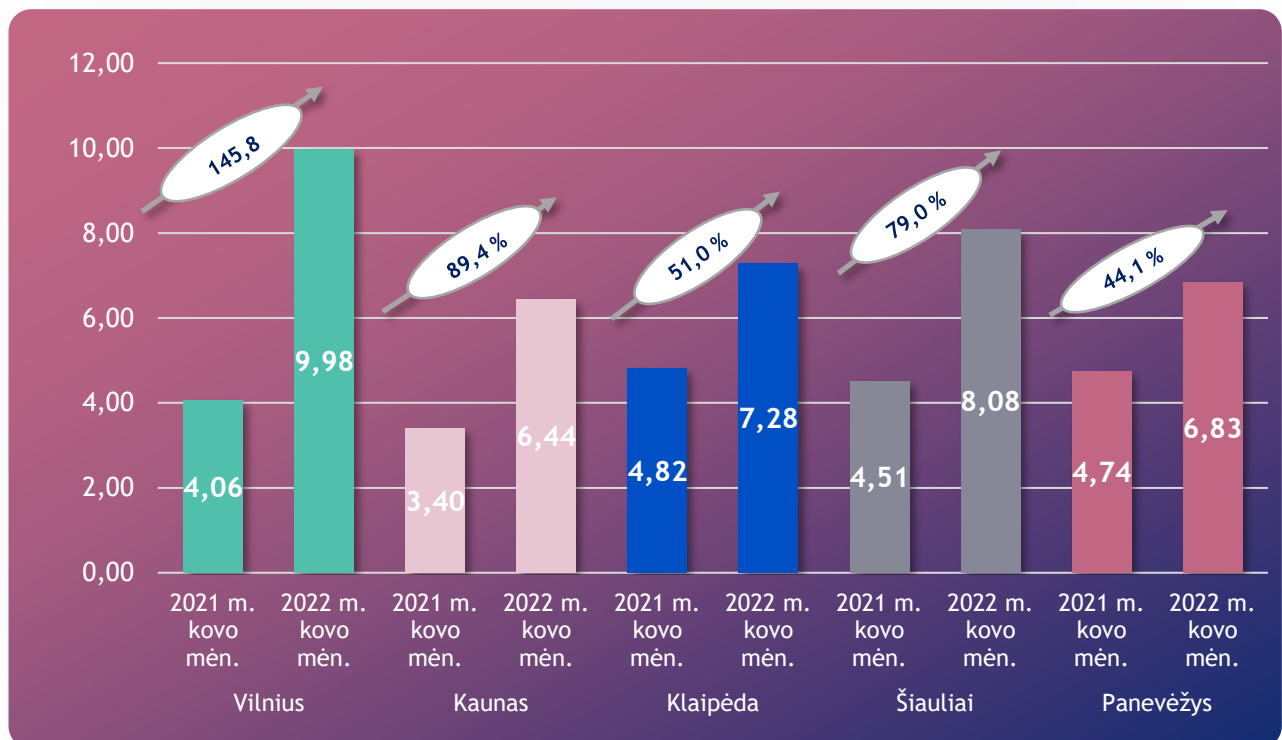
Didžiąją dalį (~50 proc.) šilumos kainos vartotojams sudaro kuro ir perkamos šilumos įsigijimo sąnaudos, kurių dydis priklauso nuo kuro kainų rinkoje, likusią dalį – nusidėvėjimo (amortizacijos), remonto, darbo užmokesčio sąnaudos, investicijų grąžą ir kt.

2022 m. kovo mėn. Lietuvoje už šilumą **mažiausiai** mokėjo UAB „Utenos šilumos tinklai“ vartotojai, daugiausia – UAB „Nemenčinės komunalininkas“ vartotojai. Bendrovės šilumai gaminti naudojamo kuro struktūroje 79 proc. sudaro gamtinės dujos, todėl bendrovės aptarnaujamiems Vilniaus rajono vartotojams šilumos kaina išlieka aukšta (Žr. Priedą Nr. 4).

Per metus (2021 m. kovo mėn. / 2022 m. kovo mėn.) **labiausiai šilumos kaina didėjo** UAB „Nemėžio komunalininkas“ (220,04 proc.), UAB „Balterma ir ko“ (178,26 proc.) ir UAB „Nemenčinės komunalininkas“ (169,72 proc.) vartotojams, kadangi pagrindinis šių bendrovių šilumai gaminti naudojamas kuras yra gamtinės dujos.

Didžiųjų miestų metinis šilumos kainų pokytis pateiktas 25 pav.

25 pav. Šilumos kaina didžiuosiuose miestuose, ct/kWh be PVM, 2022 m. kovo mėn. ir 2021 m. kovo mėn.

Šaltinis - VERT.

Nepriklausomi šilumos gamintojai

Šilumos gamybos kainos

VERT reguliuoja kainodarą Nepriklausomų šilumos gamintojų (toliau - NŠG), kurie:

- yra gavę ES finansinę, savivaldybės ar kitokią paramą;
- gauna remtiną elektros tarifą, t. y. naudoja viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) lėšas ar atsinaujinančių energijos išteklių naudojimui skatinti taikomas fiksuoto tarifo priemones;
- pagaminama šiluma sudaro daugiau nei 1/3 CŠT sistemos poreikio.

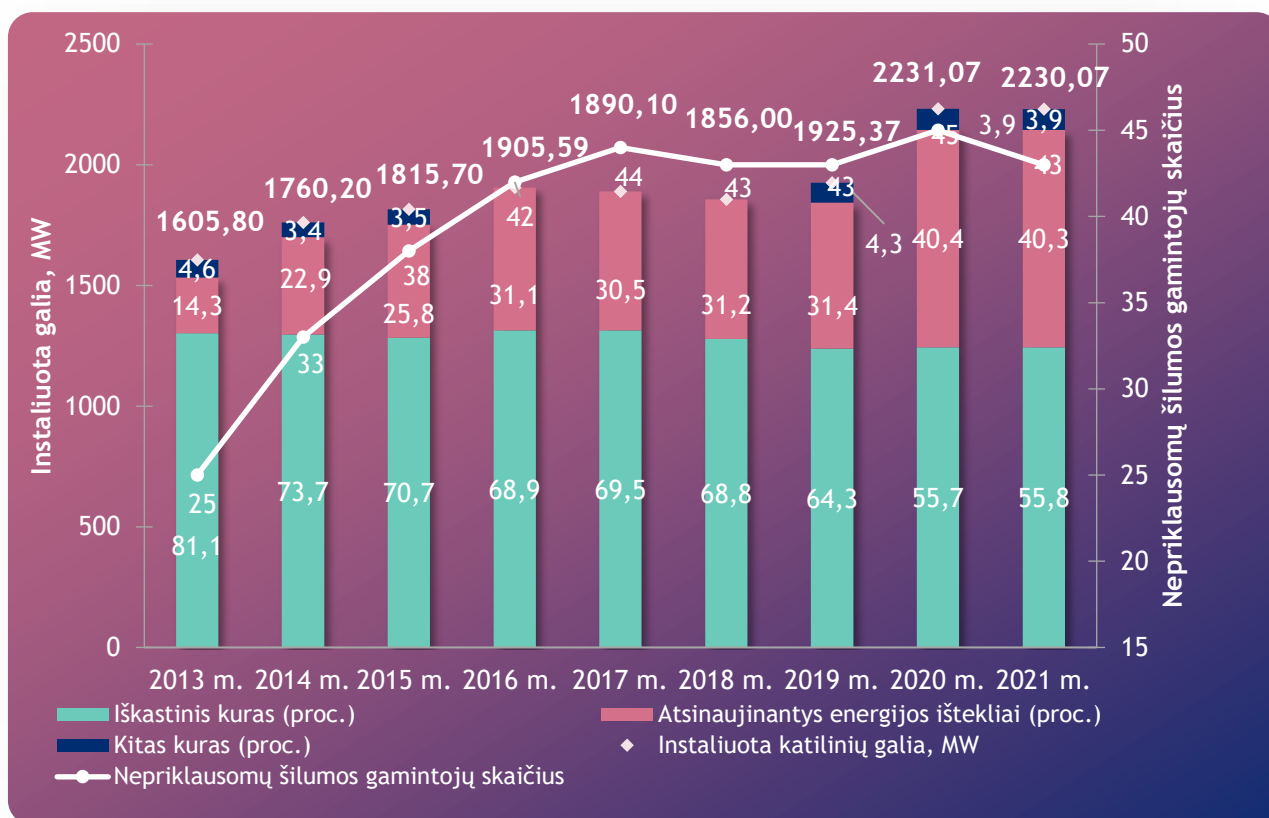
2021 m. veiklą vykdė **43 nepriklausomi šilumos gamintojai (NŠG)**, iš kurių **24 yra reguliuojami** (taikoma privaloma šilumos gamybos kainodara). VERT nutarimais reguliuojamais buvo pripažinti **3 NŠG**, **1 VERT reguliuojamas NŠG** buvo pripažintas nebereguliuojamu.

VERT 2021 m. **priėmė 14 sprendimų** dėl NŠG šilumos gamybos kainų (5 sprendimų dėl bazinių kainų nustatymo, 9 - dėl kainų perskaičiavimo). Reguluojamiems NŠG, kaip šilumos tiekėjams, taikomas mažiausių sąnaudų principas, t. y. užtikrinant, kad vartotojams šiluma būtų tiekama mažiausiomis sąnaudomis.

Šilumos gamyba, instaliuota galia

2020 m. veiklą vykdžiusių nepriklausomų šilumos gamintojų instaliuota šilumos gamybos galia siekė **2201,07 MW**, iš kurių **899,83 MW** galios šilumos gamybos įrenginiai naudoja atsinaujinančius energijos išteklius. 2021 m. naujai veiklą pradėjusių nepriklausomų šilumos gamintojų nebuvo.

26 pav. NŠG skaičiaus bei instaliuotų pajėgumų pokytis, 2013-2021 m.

Šaltinis - VERT.

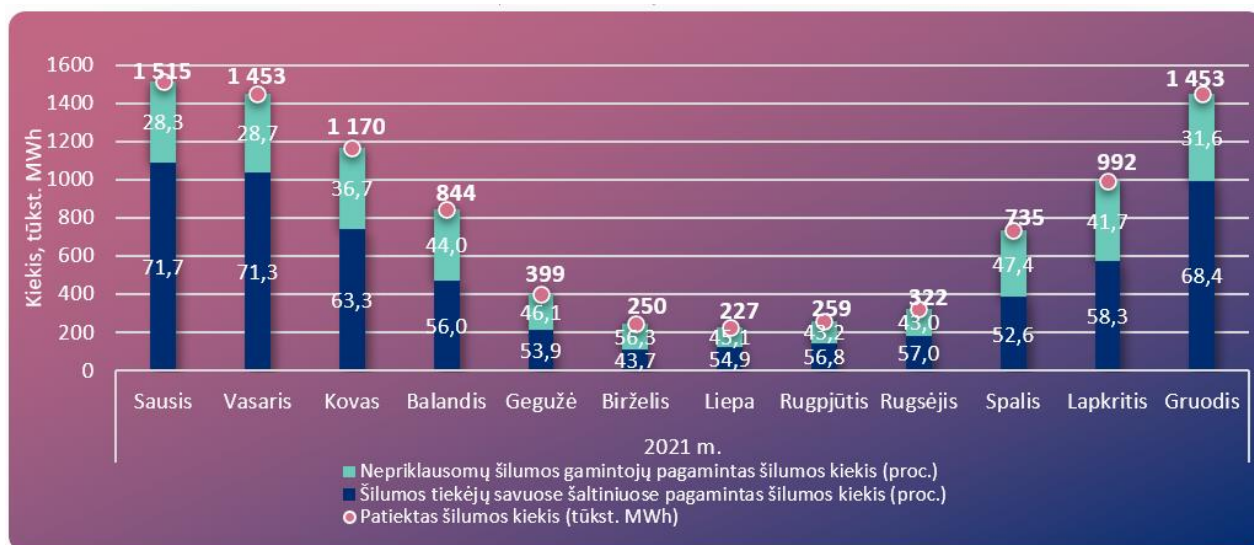
Parduodamas šilumos kiekis

Šilumos ūkio įstatymas numato **pareigą šilumos tiekėjams, atsižvelgiant į prognozuojamą poreikį, supirkti NŠG parduodamą šilumą**, pagamintą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, deginant atliekas, iš iškastinio kuro, atitinkančią kokybės, tiekimo patikimumo ir aplinkosaugos reikalavimus, jei šiluma parduodama pigiau nei šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos (neviršijama kaina, už kurią šilumos tiekėjas šilumą pasigamintų savo įrenginiuose).

2021 m. NŠG šilumos tiekėjams iš viso pardavė **3 447 tūkst. MWh šilumos** už vidutinę 2,10 ct/kWh kainą. Reguluojamų nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos tiekėjams parduotas šilumos kiekis sudarė 1 735 tūkst. MWh, t. y. **50,3 proc. visos NŠG parduotos šilumos, vidutinė kaina - 2,10 ct/kWh.**

Reguluojamų NŠG šilumos tiekėjams parduotas šilumos kiekis sudarė **18,0 proc. viso (CŠT), reguliuojamų ir nereguluojamų NŠG) pagaminto šilumos kiekio.**

27 pav. NŠG šilumos tiekėjams parduodamos šilumos dalis (proc.), patiektas šilumos kiekis (tūkst. MWh), 2021 m.

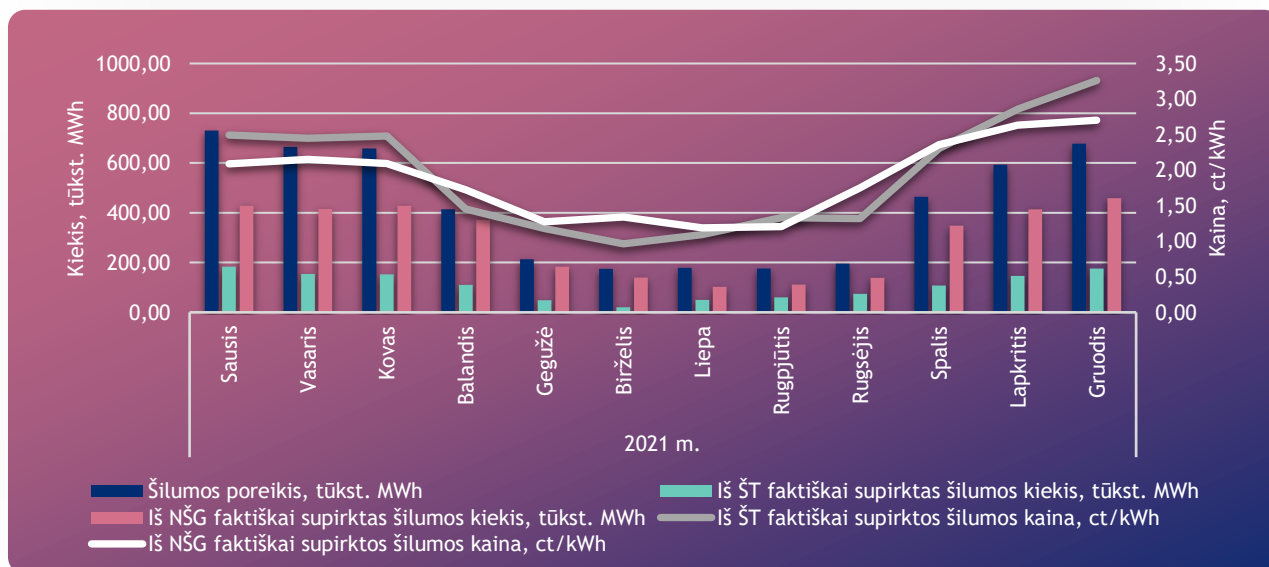
Šaltinis - VERT.

VERT reguliuojamų ir nereguliuojamų NŠG pagaminamo šilumos kiekio proporciją 2021 m. žr. Priede Nr. 4.

Šilumos aukcionai

Remiantis aukcionų rezultatais, 2021 m. šilumos poreikis miestuose, kuriuose veikia NŠG, buvo 5140,5 tūkst. MWh, aukcione pasiūlytas kiekis - 7053,9 tūkst. MWh. Aukcionuose NŠG pasiūlytas kiekis sudarė 70,5 proc. (pasiūlytos šilumos kaina 2,12 ct/kWh), iš NŠG supirkto šilumos dalis siekė 73,4 proc., atitinkamai šilumos tiekėjų aukcionuose pasiūlytas kiekis sudarė 29,5 proc. (pasiūlytos šilumos kaina 2,19 ct/kWh), iš šilumos tiekėjų supirkto šilumos dalis - 26,6 proc.

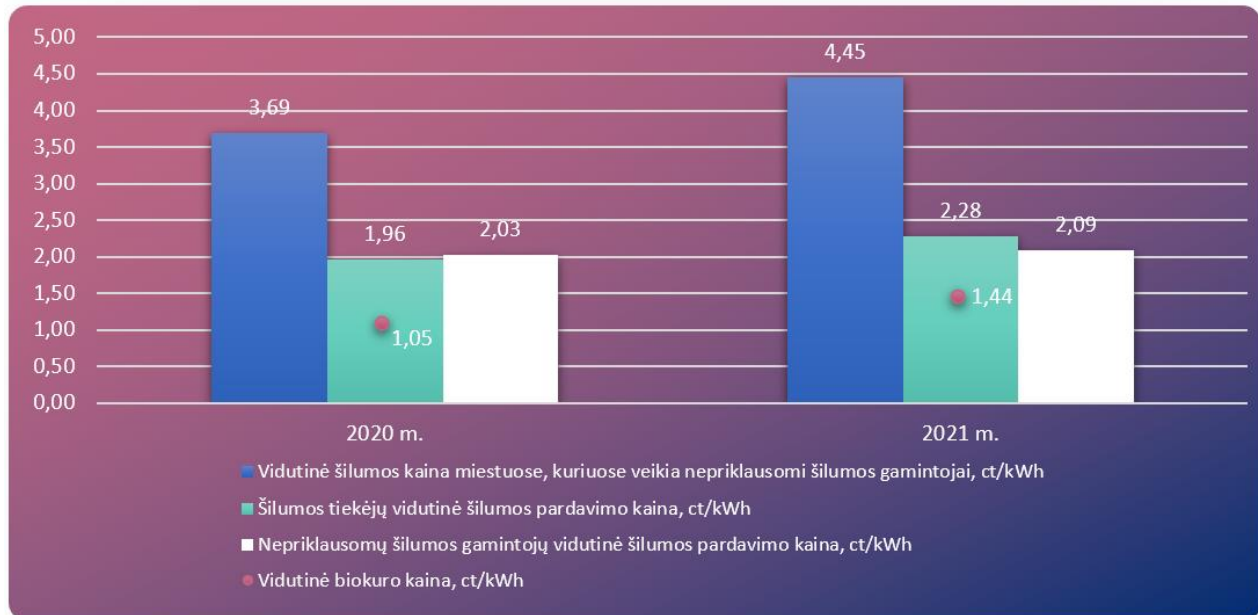
28 pav. Faktinis šilumos poreikis tūkst. MWh, NŠG ir šilumos tiekėjų aukcione parduotas šilumos kiekis, tūkst. MWh, ir parduotos šilumos kaina, ct/kWh

Šaltinis - VERT.

Vidutinė šilumos tiekėjų parduotos šilumos kaina (2,28 ct/kWh) buvo 9,1 proc. didesnė, nei vidutinė NŠG parduotos šilumos kaina (2,09 ct/kWh).

29 pav. 2020 ir 2021 m. apibendrinti galutiniai šilumos aukciono rezultatai ir vidutinė šilumos kaina miestuose, kuriuose veikia nepriklausomi šilumos gamintojai

Šaltinis - VERT.

Vidutinė 2021 m. šilumos kaina miestuose, kuriuose veikia NŠG, buvo 20,6 proc. didesnė nei 2020 m. NŠG parduodamos šilumos kaina 2021 m., palyginus su 2020 m., didėjo apie 3,0 proc. – nuo 2,03 ct/kWh iki 2,09 ct/kWh.

Šilumos tiekėjų parduodamos šilumos kaina 2021 m., lyginant su 2020 m., didėjo apie 16,3 proc. – nuo 1,96 ct/kWh iki 2,28 ct/kWh. Vidutinė perkamo biokuro kaina 2021 m. buvo 36,6 proc. (arba 0,39 ct/kWh) didesnė nei 2020 m.

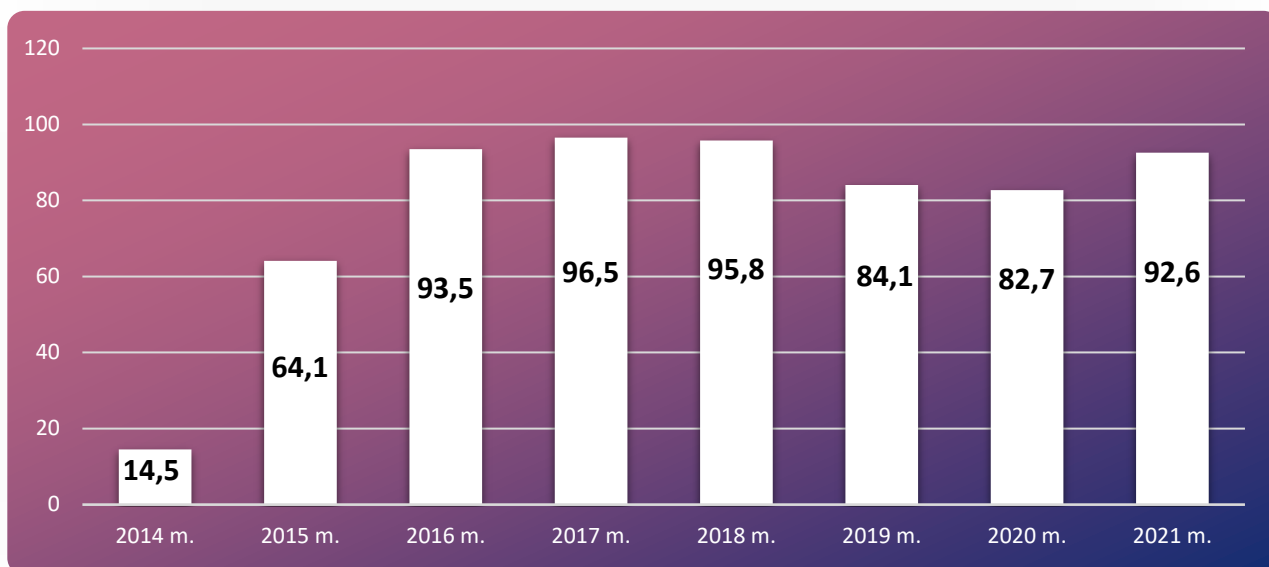
Priede Nr.4 pateikiami detalesni didžiausių miestų šilumos aukcionų duomenys.

Energijos išteklių birža (įsigytas biokuro kiekis, kaina)

Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinta, kad šilumos tiekėjai, šilumos aukciono dalyviai ir bendri šilumos ir elektros energijos gamintojai, kurie **elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti naudoja biokurą, privalo teikti pirmenybę energijos išteklių biržai įsigydami visą elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti reikalingą biokuro kiekį** (2015 m. buvo taikomas reikalavimas įsigyti ne mažiau kaip 50 proc., 2014 m. - 10 proc. reikalingo biokuro kiekio).

Šis reikalavimas netaikomas tuo atveju, jeigu pagrindžiama, kad energijos išteklių biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo kiekio atitinkamos rūšies biokuro arba kitur tai buvo galima padaryti ekonomiškai naudingiau.

30 pav. Energetikos įmonių energijos išteklių biržoje įsigytas biokuro kiekis, proc.

Šaltinis - VERT.

Iš viso 2021 m. šilumos ir (ar) elektros gamybai biokurą naudojo **71 reguliuojama energetikos įmonė**, iš kurių 45 centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (įskaitant atskirus UAB „Litesko“ filialus) ir 26 nepriklausomi šilumos gamintojai.

2021 m. energijos išteklių biržoje buvo įsigyta 92,6 proc. viso biokuro kiekio, vidutinė biokuro kaina - 14,59 Eur/MWh, t. y. 36,8 proc. didesnė, palyginti su 2020 m. Pagal dvišalius sandorius įsigyta 7,4 proc. biokuro, vidutinė kaina 12,40 Eur/MWh, t. y. 2,5 proc. didesnė, palyginti su 2020 m. 2021 m. šilumos sektoriaus dalyviai iš viso nupirko 6554,55 tūkst. MWh biokuro, t. y. 4,5 proc. daugiau nei 2020 m., vidutinė įsigijimo kaina - 14,43 Eur/MWh.

31 pav. 2021 m. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG pirktų biokuro kiekis (proc.) ir vidutinė mokėta kaina, Eur/MWh

Šaltinis - VERT.

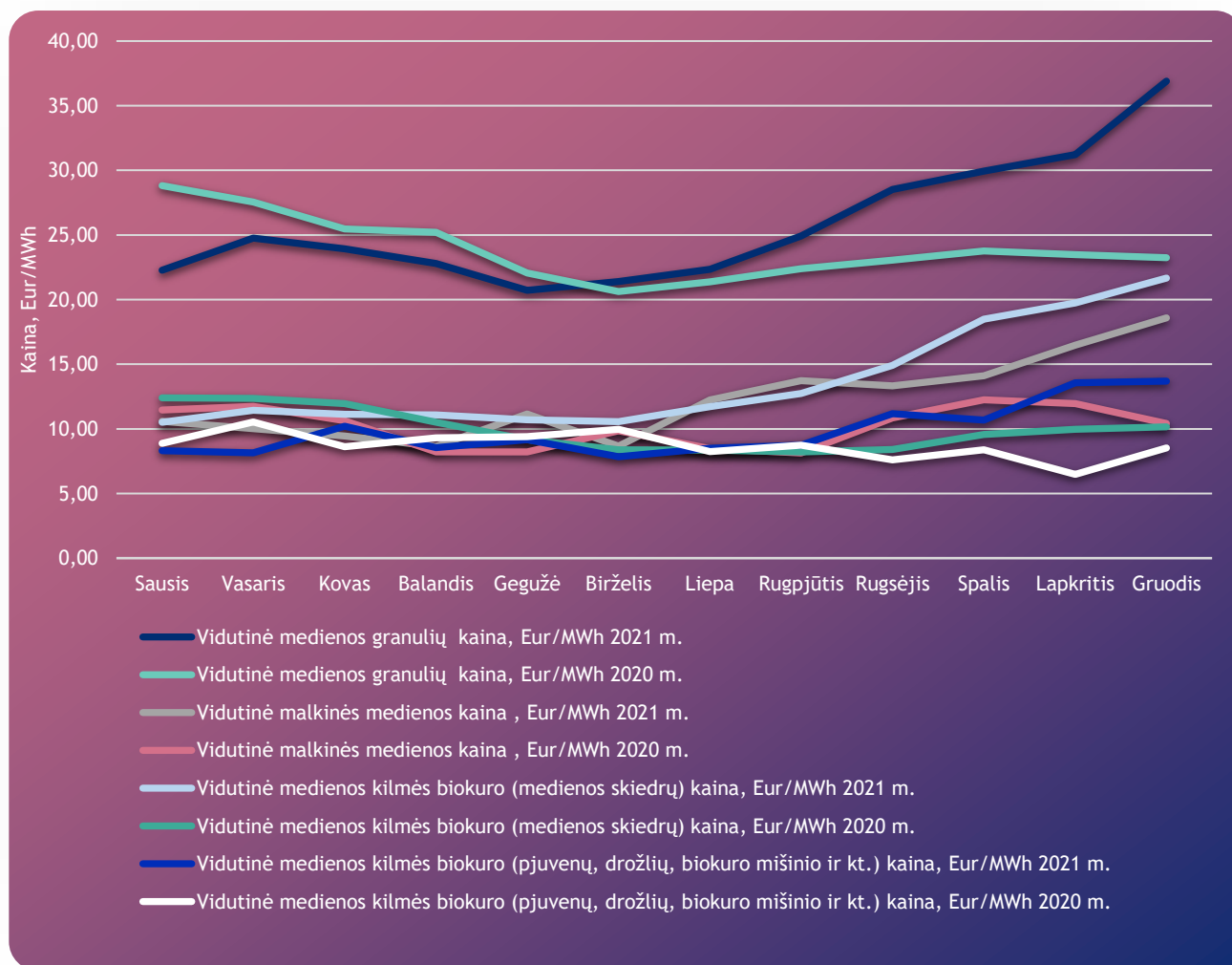
VERT, atlikus Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo šilumos tiekimo įmonėms (įskaitant įmonių filialus) ir reguliuojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams biokuro įsigyti biržoje **2020 m., pažeidimų nebuvo nustatyta**.

VERT viešai skelbia šių biokuro rūšių kainas:

- vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę energijos išteklių biržos);
- vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę biokuro rūšių, kuriomis neprekiuojama energijos išteklių biržoje), malkinės medienos, medienos granulių ir briketų.

Vidutinę atitinkamos rūšies biokuro kainą sudaro žaliavos įsigijimo ir transportavimo išlaidos.

32 pav. Šilumos įmonių įsigyto atskirų biokuro rūšių kaina, 2020 ir 2021 m.

Šaltinis - VERT.

2021 m. medienos kilmės biokuro (medienos skiedrų) nupirka 97,8 proc., 0,9 proc. medienos kilmės biokuro (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.), 0,8 proc. medienos granulių ir 0,5 proc. malkinės medienos.

2021 m., palyginti su 2020 m., vidutinė medienos kilmės biokuro (medienos skiedrų) kaina (su transportavimu) didėjo 37,2 proc., malkinės medienos - 27,3 proc., - granulių - 10,5 proc., vidutinė medienos kilmės biokuro (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.) - 15,0 proc.

Šilumos įmonių įsigyto atskirų biokuro rūšių kiekį 2020 ir 2021 m. žr. Priede Nr. 4.

Šilumos sektoriuje veikiančių reguliuojamų įmonių 2021 m. pradėti ir atlikti patikrinimai

UAB „Prienu energija“ (nuo 2015 m. spalio 15 d. UAB „Trakų energija“) planinis reguliuojamos veiklos patikrinimas: VERT, atlikusi UAB „Prienu energija“ planinį veiklos patikrinimą, nustatė neatitikimus bendrovės 2013 m. spalio 1 d. - 2016 m. rugsėjo 30 d. reguliuojamos veiklos ataskaitose bei konstatavo bendrovės papildomai gautas pajamas dėl investicijų gražos viršijimo - Prienu padalinio papildomai gautos pajamos sudaro

173,85 tūkst. Eur, Trakų padalinio papildomai gautos pajamos - 92,89 tūkst. Eur. VERT, atsižvelgusi į tai, kad bendrovė nebevykdo šilumos tiekimo veiklos Prienų rajone, apie Prienų padalinio papildomai gautas pajamas informavo Prienų rajono savivaldybę. Bendrovės Trakų padalinio papildomai gautų pajamų grąžinimą vartotojams VERT įvertino nustatydamas bendrovės šilumos bazinę kainą, mažinant šilumos kainą ateities laikotarpiams. Papildomai VERT nusprendė įpareigoti bendrovę, rengiant reguliuojamos veiklos ataskaitas atsižvelgti į patikrinimo metu nustatytas neatitiktis teisės aktų reikalavimams.

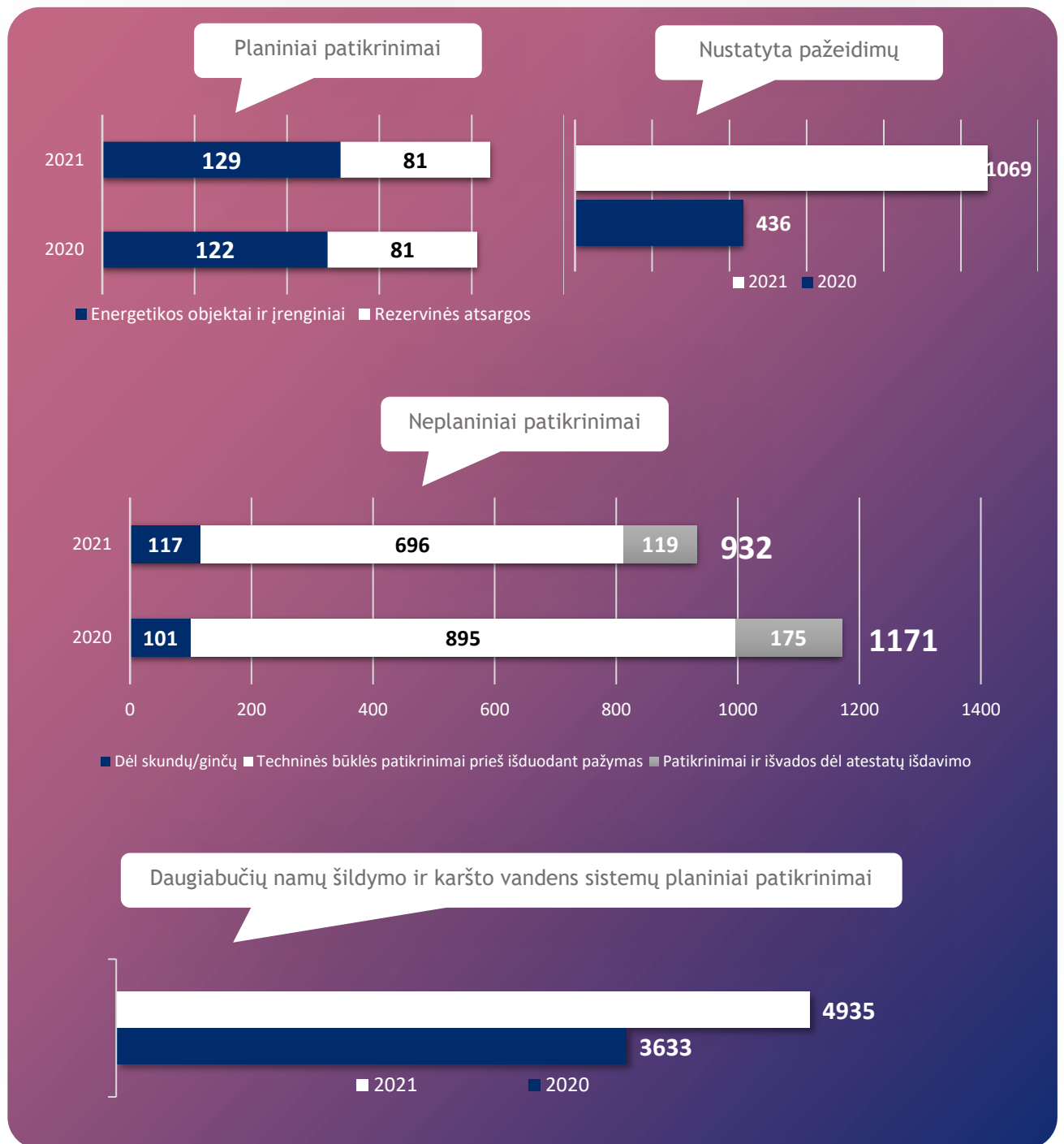
AB Vilniaus šilumos tinklų neplaninis patikrinimas:

VERT, atlikusi AB Vilniaus šilumos tinklų neplaninį reguliuojamos veiklos patikrinimą, nustatė, kad bendrovė 2019 m. birželio 1 d. - birželio 30 d. nepagrįstai, pažeisdama teisės aktų reikalavimus, iš savo šilumos gamybos įrenginio supirko didesnius nei leistina šilumos kiekius, dėl ko buvo supirkti mažesni šilumos kiekiai iš kitų sistemoje veikiančių nepriklausomų šilumos gamintojų ir pažeistos jų teisės ir teisėti interesai gaminti šilumos aukcione laimėtus šilumos kiekius.

5.3.4. Šilumos energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga

Atliekant šilumos energetikos valstybinę kontrolę ir priežiūrą (patikrinimus), kurių metu įvertinama šilumos energetikos objektų ir įrenginių techninė sauga VERT užtikrina prevenciją galimai grėsmei šalies gyventojų saugumui, sveikatai ar šalies šilumos gamybos ir tiekimo veikloms.

33 pav. Šilumos objektų ir įrenginių patikrinimai

Šaltinis - VERT.

Šilumos gamybos įrenginiai

Patikrinus 31 įmonę, eksploatuojančią šilumos gamybos įrenginius, kurių įrengtoji galia didesnė kaip 1 MW, ir 22 įmones, eksploatuojančias šilumos gamybos įrenginius, kurių įrengtoji galia nuo 500 kW iki 1 MW ir šilumos tinklus, nustatyta pažeidimų. Taip pat buvo patikrinta 11 įmonių, eksploatuojančių vartotojų šilumos įrenginius, kai jų visų bendra galia objekte didesnė kaip 1 MW (išskyrus visuomeninės paskirties pastatų šilumos

energetikos įrenginius) ir 11 įmonių eksploatuojančių šilumos įrenginius, kai jų visų bendra galia objekte nuo 500 kW iki 1 MW (išskyrus visuomeninės paskirties pastatų šilumos energetikos įrenginius), rasta ir šiame sektoriuje pažeidimų.

Šilumos gamybos objektų patikrinimo metu buvo surašomi šilumos gamybos įrenginių eksploatavimo ir techninės būklės patikrinimo aktai bei nurodymai pažeidimus pašalinti. Nustatyti pažeidimai tiesiogiai įtakoja patikimą, ekonomišką ir saugų katilo paleidimą/įjungimą, nustatytojo veikimo režimo palaikymą, stabdymą/išjungimą, sutrikimų bei avarijų lokalizavimą ar normalaus veikimo režimo atstatymą. Netinkamai prižiūrimos šiluminės energijos tiekimo vamzdinių sistemos neužtikrina saugaus šilumos ūkio eksploatavimo, patiriami šilumos nuostoliai, padidėja rizika šilumos tiekimo patikimumui. Šilumos tinklų eksploatavimo įmonės sudarydamos sutartis su rangovinėmis organizacijomis aplaidžiai tikrina arba visai netikrina rangovinių organizacijų darbuotojų kvalifikaciją.

Įmonės nurodymus vykdo savalaikiai, kas užtikrina saugų, patikimą ir efektyvų eksploatuojamų katilinių ir šilumos tiekimo tinklų darbą.

Šildymo ir karšto vandens sistemų eksploatavimas

VERT darbuotojai, naudodamiesi kontroliniais klausimynais atlikto daugiabučių namų šildymo ir karšto vandens sistemų patikrinimus.

Nustatyti pažeidimai turi tiesioginę įtaką teikiamos šiluminės energijos parametrams, karšto vandens temperatūrai, neužtikrina pastatų butų tolygaus šildymo ir didina šilumos energijos nuostolius. Šilumos suvartojimo santykinų rodiklių analizė, savalaikis jų pateikimas daugiabučių namų administratoriams (valdytojams), trūkumų nustatymas ir jų pašalinimas užtikrina tolygų šilumos paskirstymą. Vienoda patalpų temperatūra ir ekonomišką šildymo sistemos darbą - mažiau suvartojama šilumos energijos.

Energijos išteklių rezervinių atsargų patikrinimas

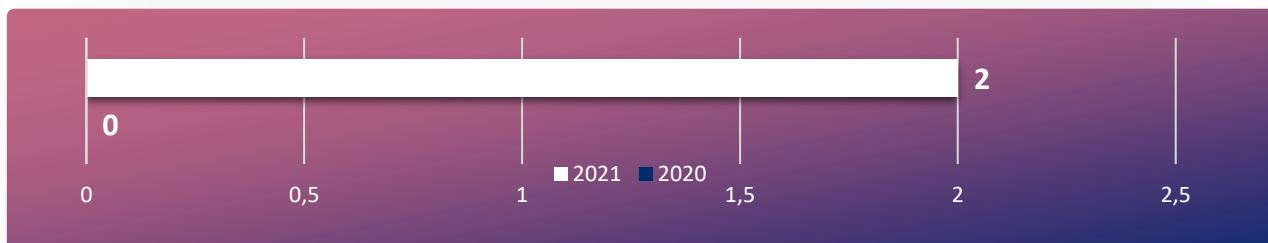
Energetikos įmonės, kurių šilumos ir (ar) elektros energijos gamybos įrenginių bendra galia yra didesnė kaip 5 MW ir kurios gamina parduoti skirtą šilumos ir (ar) elektros energiją, privalo turėti energijos išteklių rezervinių atsargų šaltuoju metų periodu. Energetikos įmonės, šilumos gamybai naudojančios energijos išteklių rūšis, kurių dėl gamybos šaltinių techninių ypatybių nėra galimybės kaupti ar palaikyti: geotermine energija ar energijai gaminti tinkamos pramoninės ir (ar) komunalinės atliekos, kai atliekas deginančios jėgainės technologija neleidžia atskirai deginti kitos rūšies kurą, privalo sudaryti sutartį su kita toje pačioje aprūpinimo šiluma sistemoje veikiančia šilumos gamybos įmone dėl šilumos kiekio, reikalingo sutrikus kuro tiekimui. Rezervinių atsargų nomenklatūrą (kuro rūšis) nusistato energetikos įmonės, atsižvelgdamos į technologines galimybes rezervines atsargas panaudoti ir pagaminti reikiamą energijos kiekį.

2021 m. atliko 81 įmonių (tiek pat ir 2020 m.), kurių eksploatuojamų šilumos ir (ar) elektros energijos gamybos įrenginių bendra galia yra didesnė kaip 5 MW ir kurios gamina parduoti skirtą šilumos ir (ar) elektros energiją, energijos išteklių rezervinių atsargų patikrinimus 2021 m. lapkričio 1 d. UAB „Palangos šilumos tinklai“ 2021 m. lapkričio 1 d. būtinas sukaupti energijos išteklių rezervinių atsargų kiekis neatitiko privalomo, todėl 2021 m. lapkričio 26 d. buvo nurodyta pašalinti nustatytus trūkumus iki 2021 m. gruodžio 1 d. VERT gavo UAB „Palangos šilumos tinklai“ 2021 m. gruodžio 2 d. atsakymą apie

pašalintus trūkumus, t. y. sukauptų energijos išteklių rezervinių atsargų kiekis 14 tne viršijo būtiną sukaupti kiekį. Kitos patikrintos įmonės kaupė reikiamus energijos išteklių rezervinių atsargų kiekius.

Avarijos ir sutrikimai

34 pav. Ištirta avarijų ir sutrikimų

Šaltinis - VERT.

Avarijų tyrimas

Energetikos įrenginių avarijos tyrimo komisija ištyrė UAB „Orion Global Pet“ Klaipėdos mieste dujų tiekimo avariją ir nustatė, kad stabdant biokuro katilinę avarinių būdu, dėl ant karštų katilo paviršių išsiliesios termoalyvos ir susidariusių termoalyvos garų įvyko sproginimas elektrostatiame filtre, tačiau gamybos procesas nenutrūko, įvykdžius perjungimą dirbama dujiniais katilais. Bandant paleisti desipatorių sustojo dyzelinis siurblys, patikrinus paaiškėjo, kad rezervinė vandens talpa tuščia. Paleista konvejerių gesinimo sistema, kuro sandėlis užtvindytas ir atkirstas nuo katilinės. Įvykdyti gesinimo/lokalizavimo veiksmai. Avarijos priežastys: operatyvinių darbuotojų klaida, įrenginių susidėvėjimas, medžiagų savybių pakitimas (struktūriniai pakitimai, valkšnumas, nuovargis, senėjimas ir pan.). VERT pateikė rekomendacijas.

Sutrikimų tyrimas

Energetikos įrenginių sutrikimo tyrimo komisija ištyrė AB „Ignitis gamyba“ Elektrėnų komplekso kombinuoto ciklo bloko sutrikimą (atsijungimą) ir nustatė, kad sutrikimas įvyko suveikus katilo utilizatoriaus apsaugoms dėl valdiklio programinės įrangos užfiksuoto perduodamų duomenų paketų sutrikimo. Komisija pateikė rekomendacijas.

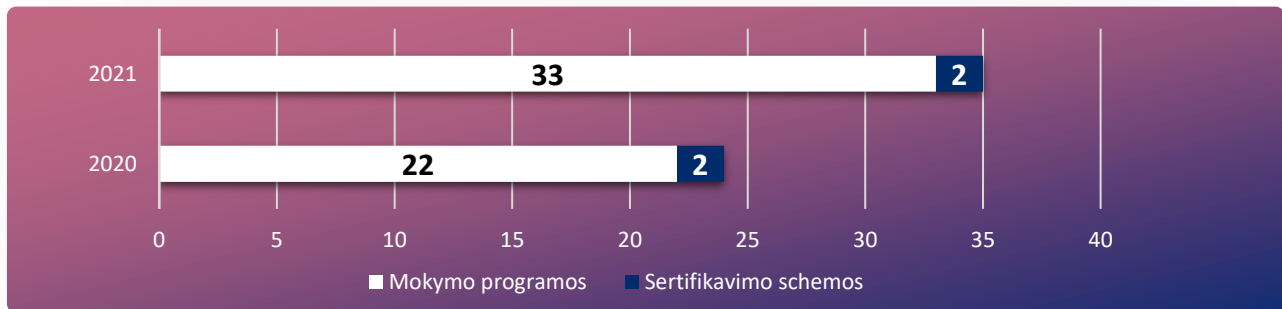
Išvados

VERT, ištyrusi avarijas ir sutrikimus, nustatė sutrikimų priežastis ir pateikė rekomendacijas dėl tolimesnių priemonių, siekiant užtikrinti saugų įrenginių eksploataciją ateityje. Nurodė įmonėms: atlikti valdiklyje realizuotos logikos veikimo studiją, įvertinti galimybę perdaryti valdiklio architektūrą taip, kad vidiniai valdiklių komunikacijos sutrikimai neturėtų įtakos pereinamųjų procesų algoritmų skaičiavimuose; įtraukti į rizikos vertinimą termoalyvos pratekimo į katilą atvejį, peržiūrėti biokuro termoalyvos katilinės paleidimo, stabdymo ir eksploatacijos instrukciją aprašant veiksmus, kurių imtis būtina įvykus termoalyvos pratekėjimui katile, vykdyti termoalyvos sunaudojimo ir papildymo nuolatinę stebėseną, nustatyti termoalyvos papildymo, kontrolės ir stebėsenos tvarką, termoalyvos sunaudojimo nuolatinę analizę, parengti ir patvirtinti darbuotojų atestavimo ir kvalifikacijos tobulinimo tvarką.

Mokymo programų ir sertifikavimo schemų derinimas

VERT suderino 33 mokymo programas šilumos sektoriuje. Mokymo programų derinimas vykdomas vadovaujantis Energetikos objektus, įrenginius įrengiančių ir (ar) eksploatuojančių energetikos darbuotojų mokymo programų derinimo su Valstybine energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos tvarkos aprašu. Mokymo planus sudaro teorinis mokymas ir praktika.

35 pav. Mokymo programų ir sertifikavimo schemų derinimas

Šaltinis - VERT

VERT, vadovaudamasi Energetikos objektus, įrenginius įrengiančių ir (ar) eksploatuojančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašu, šilumos sektoriuje suderino VŠĮ Energetikų mokymo centro ir UAB „SDG“ patikslintas sertifikavimo schemas.

5.4. VANDENS SEKTORIUS

5.4.1. VANDENS SEKTORIAUS REGULIAVIMO POKYČIAI

REZULTATAS:
užtikrintos
pakankamos
geriamojo vandens
tiekėjų ir nuotekų
tvarkytojų lėšos
investicijoms

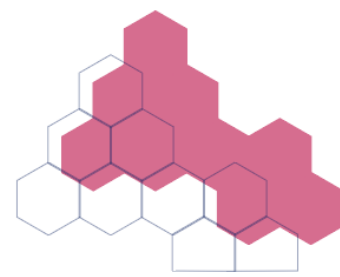
VERT atliko Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodikos pakeitimą dėl investicijų gražos maksimalios vertės. Investicijų gražos maksimali vertė (pelno norma), neviršijanti 10 proc. apskaičiuojamų nuo verslo vieneto ir paslaugos bazinėje kainoje įtrauktų būtinųjų sąnaudų, atskaičius pelno mokestį bus taikoma tik tada, kai, pasibaigus finansiniams metams, daugiau nei 50 proc. geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui nustatytos investicijų gražos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo nuostatomis, bus skirta dividendams išmokėti.

VERT atliko Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodikos pakeitimą dėl papildomo 1 proc. investicijų gražos priedo skyrimo investicijų projektams, įgyvendinantiems Lietuvos Respublikos klimato kaitos mažinimo, šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo, aplinkos apsaugos tikslus ir prisidedantiems prie teigiamo poveikio strateginiuose dokumentuose nustatytiems rodikliams.

REZULTATAS:
papildoma paskata
tvariai investuoti

REZULTATAS:
užtikrinamas
būtinųjų
reguliuojamos veikos
sąnaudų padengimas

VERT, atsižvelgdama į tai, kad viešo intereso įmonėse privalo būti sukurta valdyba, papildė Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų įmonių apskaitos atskyrimo ir susijusių reikalavimų aprašą nuostata leidžiančia ūkio subjektui, vykdančiam sąnaudų paskirstymą, reguliuojamų kainų verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) priskirti viešo intereso įmonių valdybos narių atlygio sąnaudas.

5.4.4. Vandens sektoriaus suderintos investicijos

VERT, vykdydama Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme jai **numatyta funkciją**, nuo 2019 m. gegužės 2 d. **derina** geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų ir paviršinių nuotekų tvarkytojų **investicijas**. Iš viso 2021 m. VERT buvo suderintos arba koreguotos ankstesniais sprendimais suderintos investicijos (pasikeitus investicijų projektų sumai po viešųjų pirkimų procedūros, faktinės investicijų vertės pokytis atlikus darbus ir kt.) **32** geriamojo vandens tiekėjams, nuotekų tvarkytojams ir paviršinių nuotekų tvarkytojams, **suderintų investicijų vertė - 92,46 mln. Eur**, iš jų 12,94 mln. Eur suderinta perduoto įstatinio kapitalo didinimo būdu ar patikėjimo sutartimis eksploatuoti ilgalaikio turto vertė.

2021 m. VERT suderino UAB „Vilniaus vandenys“ nuotolinio vandens **apskaitos rodmenų** nuskaitymo ir perdavimo sistemos įrengimo **investiciją už 2,19 mln. Eur**. Visoje nuotolinio nuskaitymo infrastruktūroje Bendrovė planuoja įdiegti apie 10911 vnt. įrangos daugiabučių įvaduose, Bendrovės šuliniuose, vandens kolonėlėse (šuliniuose). Įgyvendinus investiciją planuojamas preliminarus vidutinis 1,5 procentinio punkto nuostolių daugiabučių namų tinkluose sumažėjimas ir pardavimo apimčių padidėjimas bei papildomos pardavimų apimtys iš klientų, kurie yra savavališkai prisijungę prie Bendrovės tinklų, operatyvesnis avarijų likvidavimas tinkluose, dėl ko planuojamas preliminarus vidutinis 2 procentinio punkto nuostolių tinkluose sumažėjimas, kas įtakos gamtos išteklių mokesčio ir elektros sąnaudų sumažėjimą.

Pagal Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo **įstatymą vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros savivaldybės teritorijoje plėtros planus tvirtina savivaldybių tarybos**.

VERT, derindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainas, **įvertina būtinąsias veiklos planų įgyvendinimo sąnaudas, pagrįstumą ir įtaką kainai**.

Pagal preliminarus duomenis, 2021 m. **investicijos į geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą siekė 111,2 mln. Eur**, iš kurių 28 proc. lėšų skirta iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, valstybės ir savivaldybės lėšos investicijų finansavimo struktūroje sudarė 18 proc., 47 proc. - pačių vandens tiekėjų lėšos ir paskolos, 7 proc. - už kitas lėšas sukurtas turtas. Investicijos buvo skiriamos **paslaugų plėtrai, kokybei, tiekimo patikimumui didinti ir sąnaudoms mažinti**. Palyginus su 2020 m. vandens sektoriaus investicijos didėjo 4,4 proc. Detaliau *Priede Nr. 5*.

5.4.5. Reguliuojamos kainos

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža (taip pat vidutinė kaina ir jos pokytis pagal įmones)

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje 2021 metais VERT kainodaros reguliavimą taikė **70 licencijuotų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų** (69 ūkio subjektai vykdė geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, 1 ūkio

subjektas - geriamojo vandens tiekimo veiklą) ir 4 paviršinių nuotekų tvarkytojams. 2021 m. vandens tiekimo įmonių reguliuojamo turto vertę, kainas, pelningumą rasite Priede Nr. 5.

Bazinės kainos, perskaičiuotos kainos, vienašališkas nustatymas

2021 m. VERT gavo 20 geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų ir paviršinių nuotekų tvarkytojų prašymų derinti geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų **bazines kainas** ir 31 ūkio subjekto prašymus derinti **perskaičiuotas** geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų **bazines kainas**.

VERT 2021 m. **suderino 18 ūkio subjektų bazines kainas**, iš kurių 6 ūkio subjektų kainos buvo pateiktos derinti 2020 metais ir **28 ūkio subjektų perskaičiuotas bazines kainas**, iš kurių 6 ūkio subjektų kainos buvo pateiktos derinti 2020 m. Atlikusi sąnaudų pagrįstumo analizę ir įvertinusi planuojamas atlikti investicijas, VERT geriamojo vandens tiekėjams ir nuotekų tvarkytojams **nustatė efektyvumo didinimo užduotis** ir dalį sąnaudų nepripažino būtinosiomis arba įvertino daugiau sąnaudų, nei ūkio subjektas.

Iš 18 suderintų bazinių kainų, 9 ūkio subjektai teikia ir **paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugas**.

2021 m. VERT, derindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainas, įvertino 3,27 mln. Eur daugiau sąnaudų ir investicijų gražos (9 ūkio subjektams nepripažinta 0,32 mln. Eur sąnaudų, 9 ūkio subjektams įvertinta 3,34 mln. Eur sąnaudų daugiau), nei planavo ūkio subjektai. Pagrindinės didesnių sąnaudų įvertinimo priežastys:

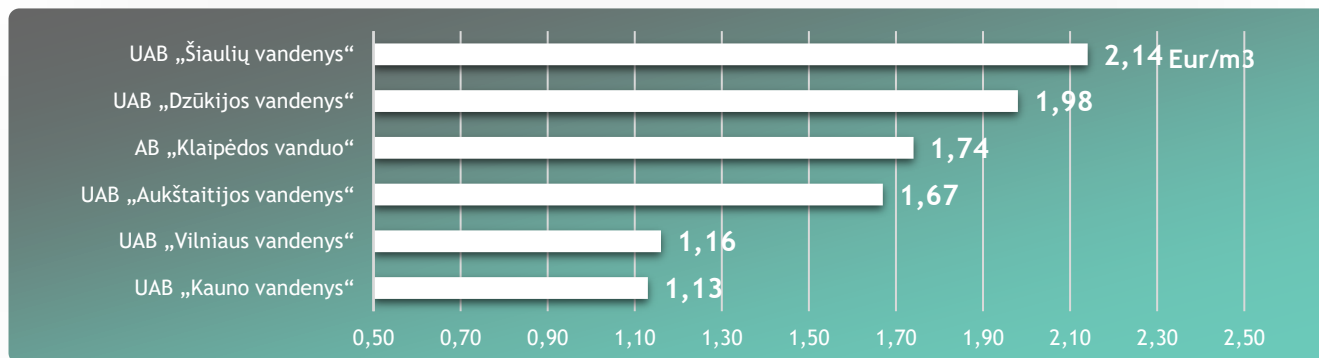
- kainų derinimo metu, pasikeitus Metodikos nuostatom, tai yra nustačius, kad vandens sektoriaus įmonių darbo užmokestis yra lyginamas ne su Lietuvos statistikos departamento paskutinio skelbiamo vidutinio viešojo sektoriaus vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo, o su **elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo veiklos ketvirčio darbo užmokestį**, ūkio subjektui įvertintas didesnis darbo užmokesčio fondas, nei projekte planavo ūkio subjektas;
- įvertintas ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudų kompensavimas nuo ilgalaikio turto įvedimo į eksploataciją pradžios;
- įvertintos energetinių išteklių tarifų padidėjimo sąnaudos.

2021 m. pagrindinės kainų pokyčio priežastys: geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų realizacija, investicijų gražos įvertinimas kainose (pasikeitus Metodikos nuostatom, ūkio subjektams įvertinama 1/3 investicijų gražos dalis, neįvertinta buvusio bazinių kainų derinimo metu pagal tuo metu galiojusią Metodikos nuostatą), ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudų didėjimas dėl išaugusios reguliuojamo turto vertės įgyvendinus investicijas ir savivaldybėms ūkio subjektams įstatinio kapitalo didinimo būdu perdavus turtą, darbo užmokesčio sąnaudų didėjimas, energetinių sąnaudų didėjimas.

36 pav. pateikiamos didžiausiuose Lietuvos miestuose galiojančios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų 1 m³ kainos. Mažiausia kaina Kauno mieste, didžiausia kaina Šiaulių mieste.

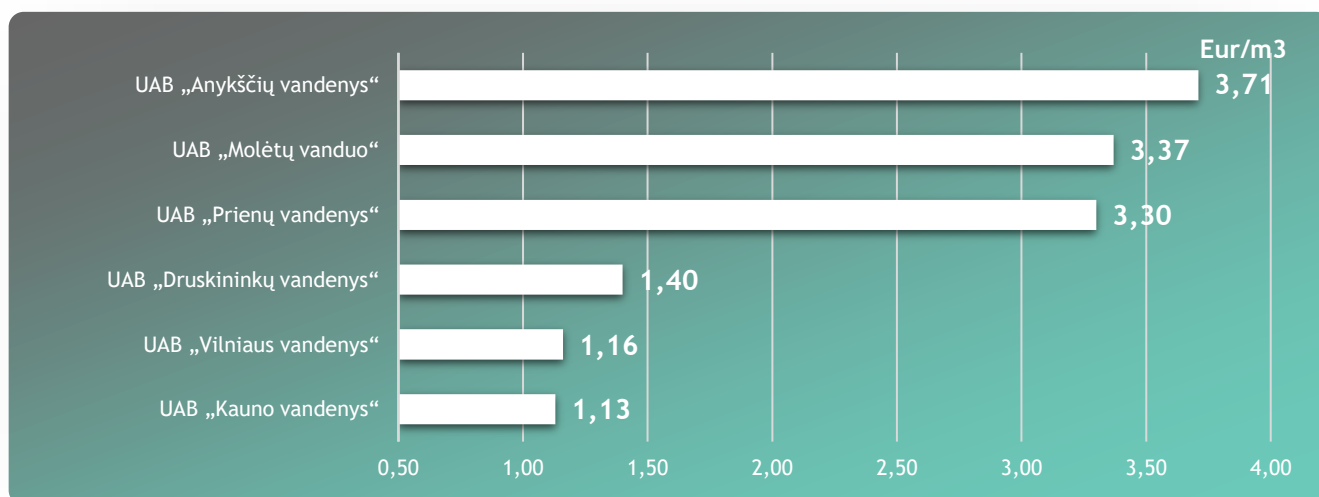
37 pav. pateikiamos didžiausios ir mažiausios galiojusios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų 1 m³ kainos. Didžiausios kainos nustatytos Anykščių, Molėtų, Prienų rajono gyventojams, mažiausios - Vilniaus, Kauno, Druskininkų gyventojams.

36 pav. 2021 m. galiojusios vidutinės nustatytos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos didžiuosiuose Lietuvos miestuose, Eur/m³

Šaltinis - VERT.

37 pav. 2021 m. galiojusios didžiausios ir mažiausios nustatytos vidutinės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos, Eur/m³

Šaltinis - VERT.

VERT tikslas - užtikrinti, kad vartotojai gautų patikimas ir kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas mažiausiomis sąnaudomis. 2021 m., derindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo kainas, VERT vadovavosi 2011 m. patvirtintu Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklos **lyginamosios analizės aprašu**, kuriame įtvirtinti **efektyvumo rodikliai**, taikomi skaičiuojant būtinausias geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo bei atsiskaitomųjų apskaitos prietaisų priežiūros ir vartotojų aptarnavimo paslaugų sąnaudas ir nustatant geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje veikiantiems ūkio subjektams veiklos efektyvumo didinimo užduotis ateinančiam reguliavimo periodui.

Siekiant didinti vandens tiekimo įmonių veiklos efektyvumą, ekonominę skaidrumą, nustatyti įmonių būtinausias sąnaudas bei palyginti atitinkamoms grupėms priklausančių įmonių veiklą, VERT apskaičiavo ir [2021 m. spalio mėn. viešai paskelbė 2020 m. lyginamuosius rodiklius.](#)

2021 m. VERT suderintas teikiamų paslaugų kainas **taikė 69 geriamojo vandens tiekėjai ir (arba) nuotekų tvarkytojai** iš 70 licencijuotų šias paslaugas galinčių teikti ūkio subjektų ir 4 paviršinių nuotekų tvarkytojai.

Vienašališkas kainų nustatymas

VERT suderintas kainas geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai **pradeda taikyti tik po to, kai jas patvirtina savivaldybių tarybos**. VERT suderinus bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų projektus, **savivaldybės taryba ne vėliau, kaip per 30 dienų** nuo bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų projekto suderinimo dienos turi nustatyti geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines ir perskaičiuotas bazines kainas.

Iš 18 suderintų ūkio subjektų bazinių geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių kainų, 2 **savivaldybių** (Šilalės rajono ir Palangos miesto) tarybos **nepriėmė sprendimo dėl bazinių kainų nustatymo**.

Savivaldybės tarybai per 30 kalendorinių dienų nenustačius geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų, **VERT turi teisę vienašališkai nustatyti** geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines ir perskaičiuotas bazines kainas.

VERT 2021 m. **vienašališkai nustatė** UAB „Šilalės vandenys“ ir UAB „Palangos vandenys“ geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines kainas. Palangos miesto savivaldybės taryba nustatė kitokias UAB „Palangos vandenys“ geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines kainas, negu buvo suderintos VERT. VERT konstatavo, kad Savivaldybės tarybos sprendimu nustatytos bazinės kainos nustatytos nesilaikant Įstatymo 34 straipsnio 1 dalies, numatančios, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos nustatomos vadovaujantis nediskriminavimo principu ir sąnaudų susigrąžinimo principu, reikalavimų ir pareikalavo Palangos miesto savivaldybės per 1 mėnesį pašalinti pažeidimus arba Įstatymo nustatyta tvarka pateikti derinti naujas kainas. Palangos miesto savivaldybei nepašalinus pažeidimų, VERT kainas nustatė vienašališkai.

Vartotojų mokumo riba

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas įpareigoja VERT kiekvienais metais iki gruodžio 31 d. įvertinti, ar, nustačius naujas bazines kainas, **vartotojų mokama suma už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas neviršys 4 proc. vidutinių mėnesio šeimos pajamų**.

VERT 2021 m. atliko **vartotojų mokamos sumos** už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas **vertinimą** ir apie atliktą vertinimą informavo Aplinkos ministeriją bei atitinkamą savivaldybę, kurios teritorijoje veiklą vykdo VERT reguliuojamas geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas.

Vertinime buvo suskaičiuotos vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, **mėnesio namų ūkio išlaidos**. Skaiciuojant namų ūkio išlaidas buvo vadovujamasi

vidutiniu savivaldybėje suvartojamu geriamojo vandens kiekiu, kurį apskaičiuoja geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai bei skelbia savo interneto svetainėje.

Pagal atliktą vertinimą matyti (žr. *Priede Nr. 5, 26 pav.*), kad **didžiausia** vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, mokama suma **sudaro 2,02 proc.** vidutinių namų ūkio mėnesio pajamų. Šią sumą moka **Molėtų rajono gyventojai**. **Mažiausiai** už paslaugas moka **Vilniaus miesto gyventojai** - **0,44 proc.** vidutinių namų ūkio mėnesio pajamų.

Ūkio subjektų, teikiančių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas VERT reguliuojamomis kainomis, aptarnaujamų vartotojų mokama suma už paslaugas **neviršija 4 proc.** vidutinių mėnesio šeimos pajamų.

Vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, mėnesio namų ūkio išlaidų procentas nuo vidutinių mėnesio šeimos pajamų pagal apskritis rasite *Priede Nr. 5*.

5.4.6. Vandens įmonių patikrinimai

2021 m. pradėtas ir vis dar tęsiamas UAB „Nemenčinės komunalininkas“ planinis patikrinimas, kurio tikslas - įvertinti bendrovės 2019 m. laikotarpio reguliuojamai geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą. Patikrinimą numatoma baigti 2022 m. rugsėjo mėn.

6. LICENCIJAVIMAS

Licencijavimas yra viena iš VERT reguliavimo priemonių, kurios tikslas - teisės aktų nustatytais atvejais ūkio subjektams išduoti dokumentus, suteikiančius teisę verstis numatyta ūkine veikla: licencijas, leidimus, atestatus. Licencijavimas yra viena iš griežčiausių reguliavimo priemonių, tačiau ja siekiama užtikrinti tiek šalies, tiek visuomenės bei rinkoje veikiančių ūkio subjektų interesus. Šios reguliacinės veiklos taikymas yra pagrįstas skaidrumo, nediskriminavimo, proporcingumo ir kitais teisės aktuose įtvirtintais principais. VERT išduoda teisę vykdyti ūkinę veiklą. Yra patvirtinti 25 administracinių paslaugų aprašymai: **24 - susiję su licencijų, leidimų, atestatų išdavimu (tai reiškia, kad yra 24 dokumentų, suteikiančių teisę vykdyti ūkinę veiklą, rūšys); 1 - su pažymų išdavimu.** Visi VERT leidimai, licencijos, atestatai yra išduodami elektroninėmis priemonėmis.

6.1. LEIDIMAI VERSTIS VEIKLA ENERGETIKOS SEKTORIUJE

VERT 2021 m. veikiant nepriklausomai nuo kitų valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų, ūkio subjektų interesų, veikiančių elektros energetikos sektoriuje, išduodant leidimus veiklai elektros energetikos sektoriuje siekė užtikrinti sklandų leidimų išdavimo procesą nuolat konsultuojant pareiškėjus, informuojant apie leidimų išdavimo tvarką, reikalingus dokumentus ir kitus su leidimais susijusius aspektus. Buvo siekiama, kad pateikti prašymai dėl leidimų išdavimo būtų išnagrinėjami per maksimaliai trumpą laikotarpį, tokiu būdu suteikiant galimybę ūkio subjektams, gavusiems leidimus, operatyviai plėtoti projektus.

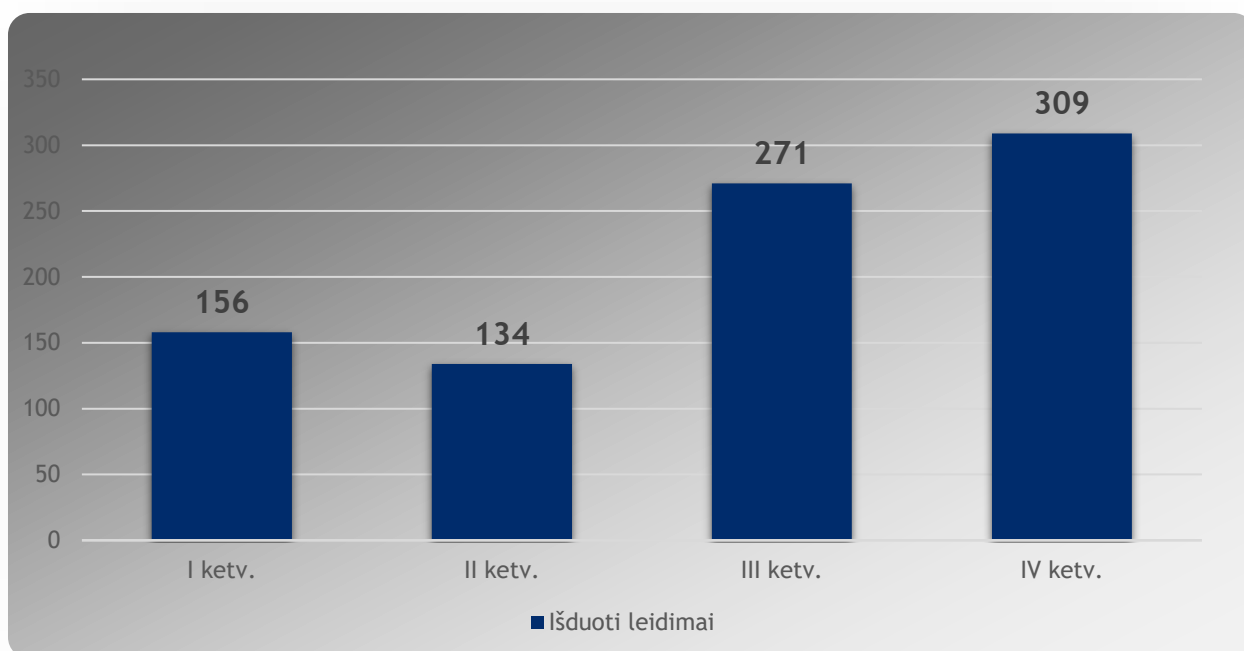
VERT, išduodama leidimus veiklai energetikos sektoriuje, 2021 m. nuolat analizavo praktikoje kylančias problemas, taip pat aktyviai dalyvavo teikiant siūlymus dėl teisės aktų tobulinimo. Pavyzdžiui, VERT pateikė Energetikos ministerijai siūlymą leidimų energetikos srityje išdavimo taisykles įtvirtinti VERT nutarimu. Tokiu būdu būtų sudarytos sąlygos VERT operatyviau ir lanksčiau reaguoti į ekonominius ir socialinius pokyčius.

2021 m. buvo išduoti 7 nepriklausomo elektros energijos tiekimo leidimai ir 3 leidimai vykdyti nepriklausomo elektros energijos paklausos telkimo veiklą.

Atskirai galima paminėti leidimą gaminti elektros energiją, išduotą UAB Vilniaus kogeneracinei jėgainei. Šiuo atveju pirmuoju statybos etapu buvo įrengta 20 MW galios kogeneracinė jėgainė, kurios statybos projektas yra pripažintas valstybinės reikšmės atliekų tvarkymo objektu. Taip pat verta paminėti leidimus, išduotus dėl vėjo jėgainių vystomų projektų - tokių projektų nagrinėjimas yra itin atsakingas ir sudėtingas, reikalaujantis nuolatinio bendradarbiavimo su ūkio subjektais ir susijusiomis institucijomis.

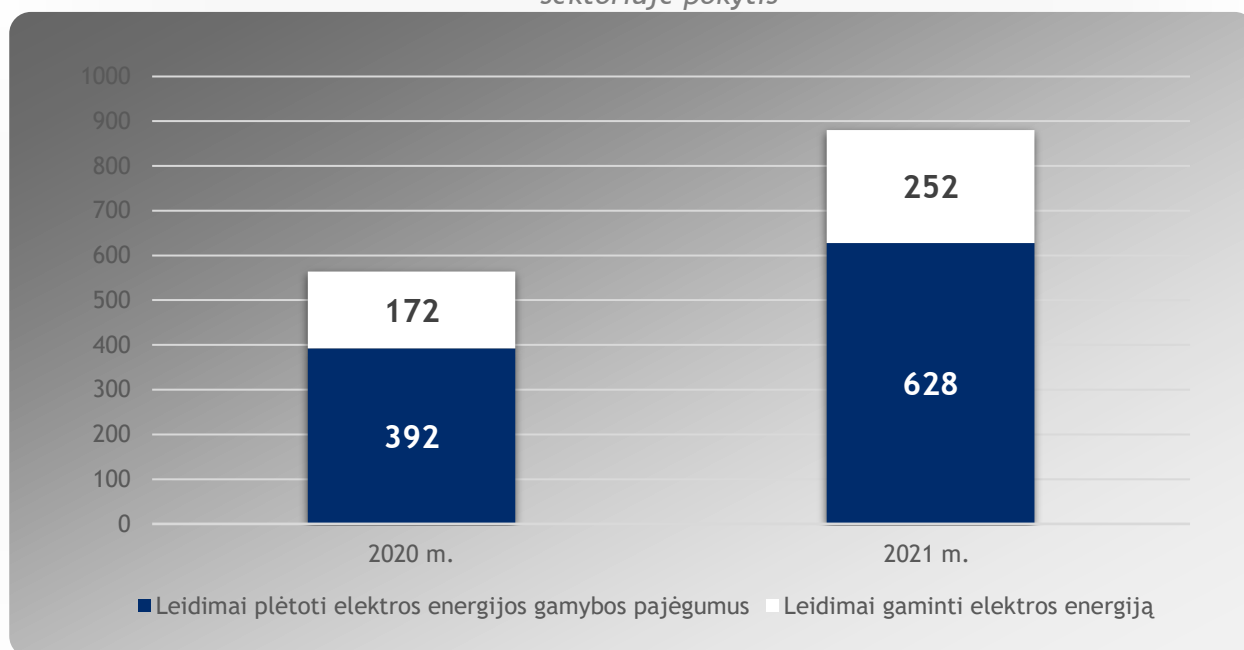
2021 m. VERT išdavė **870 leidimų vykdyti veiklą elektros energetikos sektoriuje, iš kurių 252 - gaminti elektros energiją, 628 - plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus.**

38 pav. 2021 m. išduodamų leidimų elektros energetikos sektoriuje pokytis ketvirčiais

Šaltinis - VERT

39 pav. 2020 m. ir 2021 m. išduodamų leidimų elektros energetikos sektoriuje pokytis

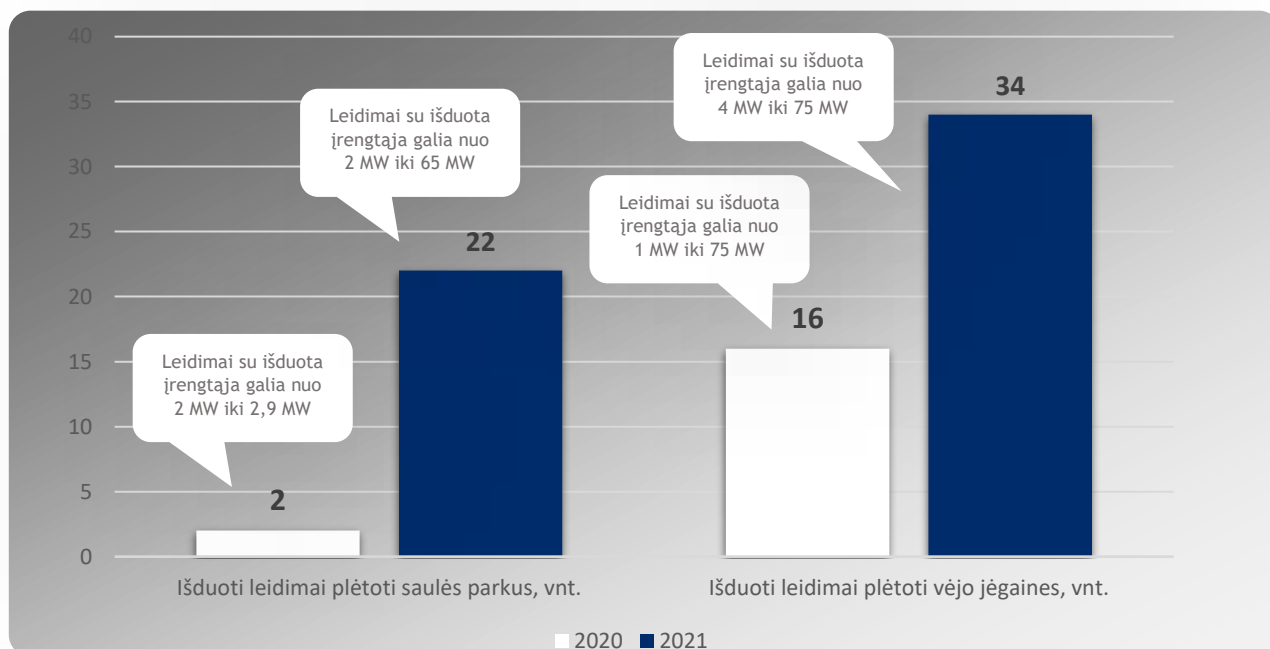

Šaltinis - VERT.

VERT, lanksčiai taikydama teisės aktus dėl leidimų išdavimo, pakeitimo, patikslinimo ir atsižvelgdama į ūkio subjektų vystomų projektų finansines ir teises galimybes, 2021 m. patikslino ir pakeitė **40 leidimų plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus**, tuo tarpu 2020 m. buvo pakeista bei patikslinta **10 plėtros leidimų**.

Analizuojant 2020-2021 m. duomenis apie išduotus leidimus akivaizdu, vykstanti energetikos sektoriaus transformacija, prie kurios prisidėjo ir globalūs 2021 m. rinkų pokyčiai, paskatino ir energetikos projektų plėtrą Lietuvoje. Tai liudija ir reikšmingai išaugęs išduodamų leidimų didesnei įrengtajai galiai kiekis (40 pav.)

40 pav. 2020 m. ir 2021 m. išduotų leidimų plėtoti saulės parkus, vėjo jėgainių pokytis

Šaltinis - VERT.

Ūkio subjektų, kuriems išduoti leidimai gaminti elektros energiją, plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, importuoti elektrą iš valstybių, kurios nėra valstybės narės, taip pat eksportuoti elektros energiją į valstybes, kurios nėra valstybės narės, sąrašai yra skelbiami viešai žemiau nurodytuose interneto puslapiuose:

<https://www.licencijavimas.lt/lis-epp-app/public>

<https://www.regula.lt/elektra/Puslapiai/leidimulicenciju-turetojai.aspx>

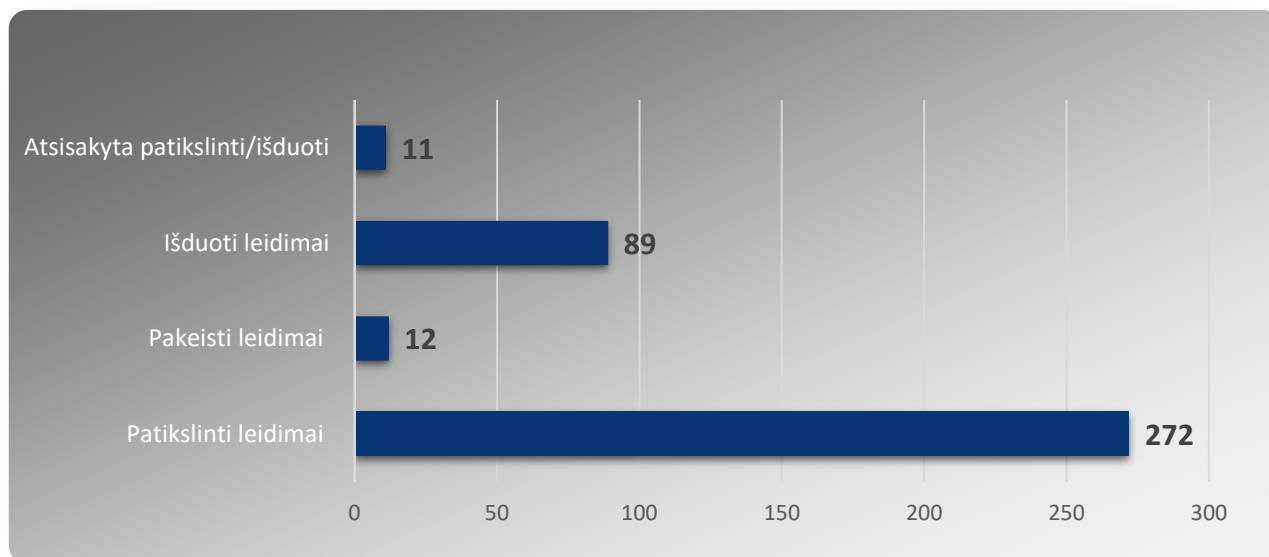
6.2. LEIDIMŲ VERSTIS NEFASUOTŲ NAFTOS PRODUKTŲ PREKYBA SEKTORIUS

VERT nuo 2019 m. liepos 2 d. buvo perduota funkcija, susijusi su leidimų verstis didmenine prekyba suskystintomis naftos dujomis ir nefasuotais naftos produktais (toliau - NPP) bei leidimų verstis mažmenine prekyba suskystintomis naftos dujomis ir nefasuotais naftos produktais išdavimu, keitimu, galiojimo stabdymu, galiojimo stabdymo panaikinimu, panaikinimu.

2021 m. I ketv. VERT, vadovaudamasi aukščiau minėto įstatymo nuostatomis, baigė nagrinėti asmenų ir įmonių pateiktus prašymus dėl savivaldybių išduotų leidimų patikslinimo. VERT patikslino 272 savivaldybių išduotus leidimus verstis **nefasuotais naftos produktais** ir suskystintomis naftos dujomis, nekeičiant šiuose leidimuose nurodytų duomenų.

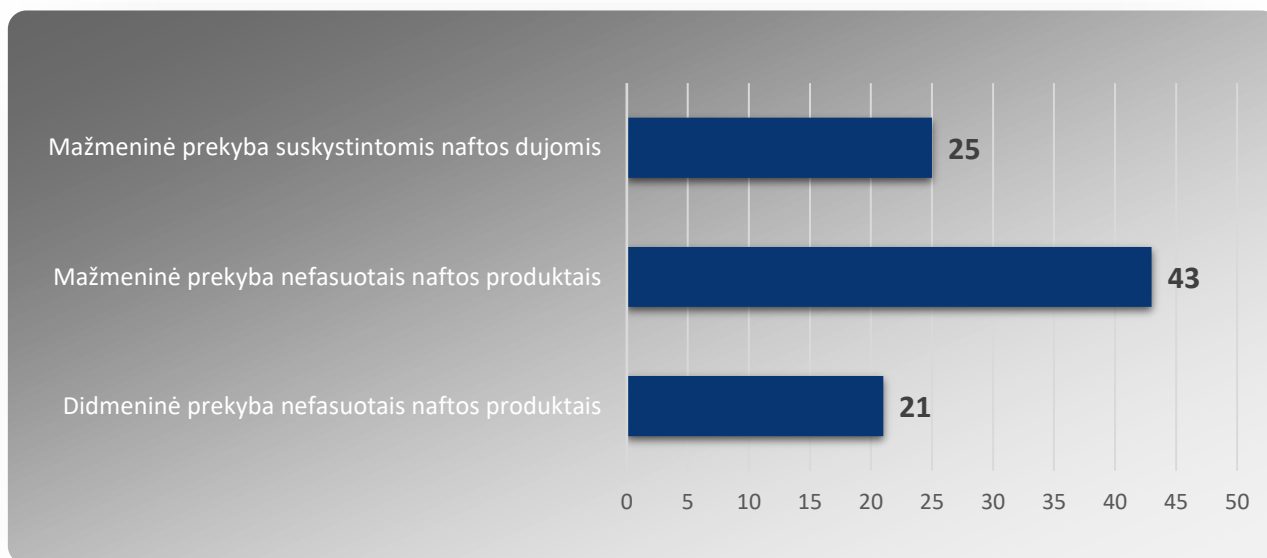
VERT iki 2021 m. pabaigos išdavė **89** ir **pakeitė 12** leidimų verstis didmenine ir mažmenine prekyba suskystintomis naftos dujomis bei nefasuotais naftos produktais, taip pat atsisakė patikslinti/išduoti 11 leidimų.

41 pav. Informacija apie NNP leidimus 2021 m.

Šaltinis - VERT.

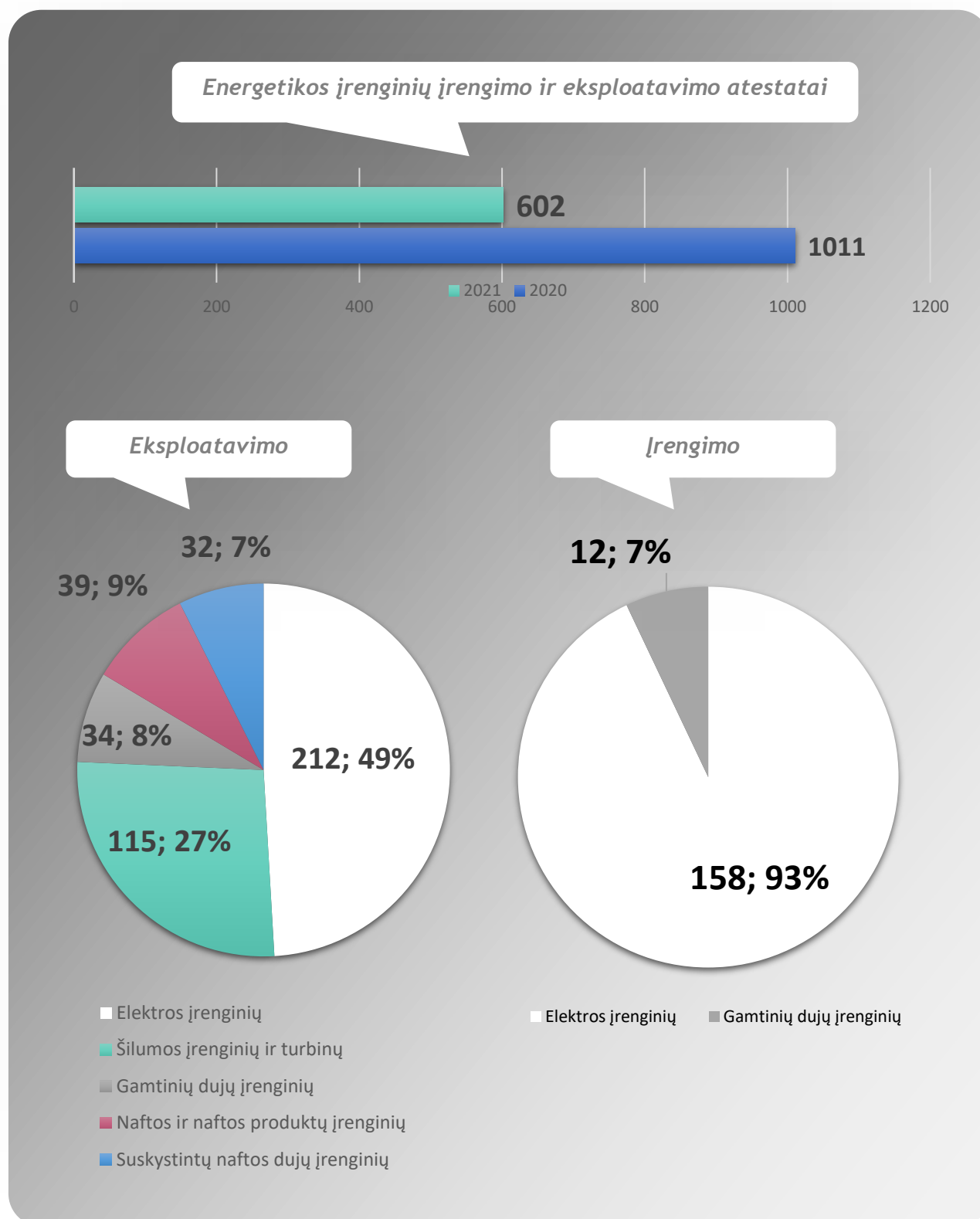
42 pav. Išduotų leidimų NNP sektoriuje detalizacija 2021 m.

Šaltinis - VERT.

6.3. ENERGETIKOS ĮRENGINIŲ ĮRENGIMO IR EKSPLOATAVIMO VEIKLOS ATESTATAI

43 pav. Išduoti energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo atestatai

Šaltinis - VERT.

VERT išduoda atestatus, suteikiančius teisę asmenims įrengti ir eksploatuoti energetikos įrenginius, sustabdo šių atestatų galiojimą, panaikina galiojimo sustabdymą, panaikina atestato galiojimą ar pakeičia šiuos atestatus.

Energetikos įrenginių eksploatavimas ir įrengimas apima energetikos įrenginių technologinį valdymą, techninę priežiūrą, remontą, matavimus, bandymus, paleidimo ir derinimo darbus, naujų energetikos įrenginių montavimą (tiesimą), įskaitant esamų energetikos įrenginių rekonstravimą, išmontavimą. Užtikrinti tokių darbų kokybę gali tik kvalifikuoti ir atestuoti subjektai - fiziniai ir juridiniai asmenys, turintys energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo veiklos atestatus.

VERT, siekdama tikslumo ir aiškumo, 2021 m. inicijavo Asmenų, turinčių teisę įrengti ir eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo taisyklių nuostatų pakeitimus. Nauja Asmenų, turinčių teisę įrengti ir eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo taisyklių redakcija įsigaliojo nuo 2021 m. gruodžio 30 d.

6.4. ENERGETIKOS DARBUOTOJŲ ATESTAVIMAS

VERT, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 25 d. priimtu Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 2, 6, 8, 13¹, 21, 22, 23, 24, 28 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 28¹ ir 28² straipsniais įstatymu Nr. XIII-3138^[1], įgyvendina investicinį projektą „Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos sukūrimas“.

Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos projekto tikslas - sukurti energetikos darbuotojų atestavimo informacinę sistemą, t. y. patobulinti veiklos procesus, susijusius su energetikos darbuotojų atestavimu, pakeičiant duomenų srautus, sukuriant patogią, sąveikią ir kokybišką elektroninę energetikos darbuotojų sertifikavimo paslaugą, užtikrinančią Bendros energetikos darbuotojų atestavimo schemos įgyvendinimą.

Naujas energetikos darbuotojų atestavimo modelis leis iš esmės patobulinti atestavimo veiklos procesus ir sukurti kokybišką energetikos darbuotojų atestavimo paslaugą. Pagal savo reikšmę šalies energetikos sistemai, energetikos darbuotojų tinkamas ir kvalifikuotas atestavimas yra tiesiogiai susijęs su darniu energetikos sektoriaus veikimu.

Šiuo metu šalies rinkoje energetikos darbuotojų atestavimo paslaugas teikia septynios akredituotos sertifikavimo įstaigos, kurios kartu su energetikos įmonėmis per metus atestuoja apie 13 tūkst. energetikos darbuotojų. EDAIS projekto bendras biudžetas - 1 377 tūkst. eurų.

^[1] Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 2, 6, 8, 13¹, 21, 22, 23, 24, 28 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 28¹ ir 28² straipsniais įstatymo Nr. XIII-3138

6.5. DUJŲ SEKTORIAUS LEIDIMAI

VERT 2021 m. išdavė 6 gamtinių dujų tiekimo leidimus. Gamtinių dujų tiekėjai parduoda dujas biržoje ir (ar) pagal dvišales sutartis - dujų vartotojams (buitiniams ir nebuitiniams). Gamtinių dujų tiekimu gali užsiimti tiekimo leidimus turinčios įmonės, importuojančios dujas ar jas perkančios dujų tiekimo rinkoje, ar dujų biržoje ir jas parduodančios vartotojams. Tiekimo įmonė yra atsakinga už kokybės reikalavimus atitinkančių dujų tiekimą ir dujų tiekimo reguliarumą. VERT 2021 m. išdavė 6 gamtinių dujų tiekimo leidimus.

6.6. ŠILUMOS SEKTORIAUS LICENCIJOS

Šilumos sektoriuje 2021 m. VERT reguliavo 49 licencijuotus šilumos tiekėjus. 2021 m. VERT pakeitė 9 šilumos tiekimo licencijas, papildydama jas naujomis teritorijomis, kuriose ūkio subjektai pradėjo vykdyti šilumos tiekimo veiklą. VERT taip pat panaikino šilumos tiekimo licenciją Pravieniškių pataisos namams-atvirajai kolonijai, kadangi įstaiga baigė vykdyti šilumos tiekimo veiklą, o jos aptarnautiems vartotojams nuo šiol šilumą tiekia UAB „Kaišiadorių šiluma“.

6.7. VANDENS SEKTORIAUS LICENCIJOS

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje 2021 metais VERT reguliavimą taikė 70 licencijuotų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų (69 ūkio subjektai vykdė geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, 1 ūkio subjektas - geriamojo vandens tiekimo veiklą) ir 5 paviršinių nuotekų tvarkytojams. 2021 m. VERT pakeitė 14 ūkio subjektų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licencijas, papildydama jas naujomis teritorijomis, kuriose ūkio subjektai pradėjo vykdyti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, panaikino 3 geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licencijas (UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“, VŠĮ „Antazavės vanduo“, IĮ „Emilijos Kaminskienės įmonė“), išdavė 1 geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licenciją (UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“).

7. GINČAI IR POVEIKIO PRIEMONĖS

7.1. ENERGETIKOS ŪKIO SUBJEKTŲ GINČAI

VERT ne teismo tvarka nagrinėja tarp energetikos įmonių kylančius ginčus dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant, laikant energiją, dėl teisės energetikos įmonėms pasinaudoti tinklais ir sistemomis nesuteikimo, dėl prisijungimo, energijos ir energijos išteklių tiekimo srautų balansavimo, kainų ir tarifų taikymo. VERT taip pat nagrinėja skundus dėl savivaldybės tarybos nustatytų šilumos kainų dedamųjų. VERT 2021 m. ikiteismine tvarka išnagrinėjo keturis ginčus tarp ūkio subjektų bei vieną skundą dėl savivaldybės tarybos nustatytų šilumos kainų dedamųjų.

UAB „Prasila“ kreipėsi į VERT su prašymu išnagrinėti ginčą ir įpareigoti šilumos tiekėją Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją sudaryti su UAB „Prasila“ šilumos pirkimo-pardavimo sutartį. VERT, padariusi išvadą, kad katilinės bandomosios eksploatacijos užbaigimo aktas yra būtina šilumos pirkimo-pardavimo sutarties su nepriklausomu šilumos gamintoju pasirašymo sąlyga, bei konstatavusi, kad katilinės bandomosios eksploatacijos užbaigimo aktas dar nėra pasirašytas, nustatė, jog **įpareigoti Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją pasirašyti šilumos pirkimo-pardavimo sutartį su UAB „Prasila“ nėra pagrindo** bei tuo pagrindu UAB „Prasila“ reikalavimus atmetė.

AB „Ignitis gamyba“ su skundu kreipėsi į VERT dėl Elektrėnų savivaldybės tarybos veiksmų nustatant šilumos energijos bazinės kainos dedamąsias. VERT išnagrinėjusi AB „Ignitis gamyba“ skundą, nutarė, jog savivaldybės taryba nustatė Abromiškių ir Šarkinės katilinėse gaminamos šiluminės energijos bazinės kainos dedamąsias nesilaikydama ginčo metu aktualaus teisinio reglamentavimo. AB „Ignitis gamyba“ kreipėsi į VERT nurodė, jog Elektrėnų savivaldybės taryba AB „Ignitis gamyba“ Abromiškių ir Šarkinės katilinėse gaminamos šiluminės energijos bazinės kainos dedamąsias nustatė pritaikiusi 2 proc. investicijų gražos normą, o ne Investicijų gražos normos nustatymo metodika bei VERT duomenimis pagrįstą bei savivaldybės tarybai pateiktą 3.91 proc. investicijų gražos normos dydį. VERT, išnagrinėjusi ginčą nustatė, kad **investicijų gražai apskaičiuoti savivaldybės taryba turėjo taikyti 3,91 proc. investicijų gražos normą**. Atitinkamai VERT konstatavo, kad klausimas dėl bazinės kainos dedamųjų nustatymo turi būti svarstomas iš naujo.

UAB „Gren Klaipėda“ (anksčiau UAB „Fortum Klaipėda“) kreipėsi į VERT su prašymu išnagrinėti ginčą dėl AB „Klaipėdos energija“ veiksmų nesuperkant viso UAB „Gren Klaipėda“ siūlomo šilumos kiekio tam tikrais mėnesiais bei atitinkamai prašė įpareigoti AB „Klaipėdos energija“ sudaryti šilumos energijos pirkimo-pardavimo sutarties pakeitimą. VERT, įvertinusi, kad sutartyje buvo nurodyta UAB „Gren Klaipėda“ elektrinės galia - 67 MW, suformavo išvadą, kad **AB „Klaipėdos energija“ pagrįstai supirko ne visą pasiūlytą šilumos kiekį**, o tik tą, kuris būtų gaminamas neviršijant sutartyje nurodytos 67 MW galios. VERT, taip pat įvertinusi UAB „Gren Klaipėda“ išduotas technines sąlygas bei leistinas tinklo technines charakteristikas tiekti šilumą maksimaliu 85 MW galingumu, Lietuvos energetikos instituto mokslininkų rekomendacijas, suformavo išvadą, kad tarp ginčo subjektų sudarytoje sutartyje turi būti nustatyta 85 MW UAB „Gren Klaipėda“

maksimali galia, kuri būtų pasiekama laikantis išduotų techninių sąlygų ir neviršijant 2000 m³/h šilumnešio debito ribos.

AB „Klaipėdos energija“ kreipėsi į VERT su ginču dėl UAB „Miesto energija“ įpareigojimo pateikti AB „Klaipėdos energija“, kaip nepriklausomam šilumos gamintojui pasirašyti šilumos energijos pirkimo–pardavimo sutartį siekiant vykdyti šilumos pirkimą Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos šilumos perdavimo tinkluose. VERT, įvertinusi ginčo aplinkybes konstatavo, kad UAB „Miesto energija“ siūlomos prisijungimo prie UAB „Miesto energija“ šilumos perdavimo tinklų sąlygos, **pateiktos AB „Klaipėdos energija“ neatitinka** visų Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvado reikalavimų dėl prisijungimo prie šilumos perdavimo tinklo sąlygų, be to, tiekiant šilumos energiją per UAB „Miesto energija“ siūlomą prisijungimo tašką dėl UAB „Miesto energija“ planuojamų sklendžių uždarymo kiltų grėsmė nepertraukiamam ir kokybiškam šilumos tiekimui vartotojams. Tuo tarpu AB „Klaipėdos energija“ nurodytas jau esamas prisijungimo prie šilumos perdavimo tinklo taškas neužtikrintų šilumos energijos tiekimo vienu metu į abi puses, t. y. UAB „Miesto energija“ negalėtų tuo pačiu metu ir parduoti šilumos, ir supirkti šilumos iš AB „Klaipėdos energija“. Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes bei į tai, kad potencialių nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos įrenginių prijungimo prie šilumos perdavimo tinklų etapai, kuriuos privalo įvykdyti šilumos tiekėjas ir nepriklausomi šilumos gamintojai prieš pasirašant šilumos pirkimo-pardavimo sutartį nėra įgyvendinti, VERT atmetė AB „Klaipėdos energija“ reikalavimą.

VERT išnagrinėjo ginčą tarp UAB „Plungės bioenergija“ ir UAB „Plungės šilumos tinklai“ dėl nepriklausomo šilumos gamintojo prisijungimo sąlygų prie UAB „Plungės šilumos tinklai“ nuosavybės teise priklausančios šilumos dūmų išmetimo sistemos. VERT, išnagrinėjusi ginčą, konstatavo, kad **prisijungimo prie šilumos perdavimo tinklo sąlygose negali būti kitų reikalavimų**, išskyrus tuos, kurie būtini užtikrinti patikimą, saugų, tinkamos kokybės šilumos įrenginių ir šilumos perdavimo sistemos darbą bei mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams, todėl dūmų išmetimo sistemos valdymo klausimas nėra prisijungimo sąlygų **dalykas**. VERT padarė išvadą, kad prisijungimo sąlygų reikalavimas, kuriuo draudžiama šilumos gamybos įrenginius jungti prie UAB „Plungės šilumos tinklai“ nuosavybės teise priklausančios šilumos dūmų išmetimo sistemos ir reikalaujama šilumos gamybos įrenginius pajungti į UAB „Plungės bioenergija“ nuosavybės teise priklausančią dūmų išmetimo sistemą, kurios schema turi būti raštiškai suderinta su UAB „Plungės šilumos tinklai“, neturi būti įtrauktas į prisijungimo sąlygas.

7.2. TEISMINIAI GINČAI

Iš viso VERT 2021 m. dalyvavo 134 bylose (93 aktyvios bylos, kuriose nepriimti galutiniai teismų sprendimai, 2021 m. priimti įsiteisėję teismų sprendimai - 41), 84 bylos, į kurių nagrinėjimą įtraukta VERT, yra administracinės, 46 - civilinės, 4 - administracinių nusižengimų. Pradėtos anksčiau nei 2021 m. ir 2021 m. užbaigtos - 33 bylos; pradėtos ir baigtos 2021 m. 8 bylos.

44 pav. Bylos energetikos sektoriuose

Šaltinis - VERT

Pradėtos anksčiau nei 2021 m. ir tęsiasi iki šiol - 73 bylos; 2021 m. buvo pradėta 20 bylų, kurios tęsiasi iki šiol (2021 m. iš viso pradėtos 28 bylos).

AB „Achema“, AB „Orlen Lietuva“ ir AB „Lifosa“ kreipėsi į teismą, prašydamos panaikinti VERT sprendimus, kuriais nustatytos viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) kainos 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 ir 2022 m. Pareiškėjai nesutinka mokėti nustatytą VIAP kainą ir kvestionuoja teisės aktuose įtvirtinto VIAP teisinio reguliavimo suderinamumą su Europos Sąjungos teise. Didžioji dalis bylų yra sustabdytos dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) nagrinėjamos bylos dėl 2014 m. nustatytų VIAP kainų pagrįstumo.

UAB „Palangos šilumos tinklai“, nesutikdama su VERT sprendimu derinti 2016 m. UAB „Palangos šilumos tinklai“ iš UAB „Litesko“ perimtą turtą (turto vertė 0 Eur), kreipėsi į teismą. UAB „Palangos šilumos tinklai“ nuomone, VERT padarė klaidą konstatuojant, kad UAB „Palangos šilumos tinklai“ įsigytas turtas buvo 0 Eur vertė. Pareiškėja skunde nurodė, kad toks VERT sprendimas nepagrįstas, kadangi VERT neatsižvelgė į tai, jog UAB „Palangos šilumos tinklai“ kainavo šio turto pagerinimai, dėl ko UAB „Palangos šilumos tinklai“ buvo patyrusi išlaidas. LVAT UAB „Palangos šilumos tinklai“ **skundą atmetė ir konstatavo, kad VERT pagrįstai ir teisėtai sprendė, kad pareiškėjo prašomų derinti investicijų bendrovės nurodyta vertė, kuri atitinka nuomos mokesčio sąskaitų sumą, VERT**

suderinimo atveju, tos pačios sąnaudos, t. y. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos ir investicijų grąža, kurios jau kartą buvo įtrauktos į šilumos tiekėjo (UAB „Litesko“ filialo „Palangos šiluma“) centralizuotai tiekiamos šilumos bazinės kainas, pakartotinai būtų įtrauktos nustatant pareiškėjo teikiamų paslaugų kainas ir tai reikštų, kad šilumos vartotojas, mokėdamas už šildymą, šias sąnaudas padengtų du kartus.

Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija, nesutikdama su VERT nutarimu, kuriuo VERT vienašališkai nustatė Pravieniškių pataisos namams-atvirajai kolonijai šilumos kainos dedamąsias bei paskirstė 15 mėnesių laikotarpiui dėl šilumos kainoje įskaitytų ir faktiškai patirtų sąnaudų kurui ir šilumai įsigyti dydžių neatitikties per šilumos kainos dedamųjų galiojimo laikotarpį nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2018 m. rugsėjo 30 d. gautas 147,12 tūkst. Eur papildomas pajamas, mažinant šilumos kainą 0,85 ct/kWh, kreipėsi į teismą. LVAT Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos **skundą atmetė** ir konstatavo, kad nėra jokio pagrindo manyti, kad VERT, vienašališkai nustačiusi pareiškėjui šilumos kainos dedamąsias ir paskirsčiusi per šilumos kainos dedamųjų galiojimo laikotarpį gautas 147,12 tūkst. Eur papildomas pajamas, mažindama šilumos kainą 0,85 ct/kWh padarė klaidą, ar piktnaudžiavo įgaliojimais, ar peržengė diskrecijos ribas.

AB „Panevėžio energija“, nesutikdama su VERT nutarimu, kuriuo VERT konstatavo, kad bendrovė tam tikrais 2019 m. laikotarpiais ne aukciono būdu pagal papildomus susitarimus vykdydama šilumos pirkimus iš nepriklausomų šilumos gamintojų, pažeidė Šilumos ūkio įstatymo nuostatas, reglamentuojančias šilumos supirkimo tvarką, bei skyrė bendrovei 9 337 Eur baudą, kreipėsi į teismą. Vilniaus apygardos administracinis teismas (VAAT) įsiteisėjusiu sprendimu pareiškėjos **skundą atmetė** ir konstatavo, kad **bendrovei skirta minimali bauda**, kuri, teismo vertinimu, yra adekvati ir **proporcinga** padaryto pažeidimo pobūdžiui, todėl ją dar labiau mažinti nėra tikslinga. Be to, VERT iš esmės teisingai taikė teisės normas, tinkamai išnagrinėjo faktines bylos aplinkybes, nutarimas savo turiniu atitinka Viešojo administravimo įstatymo reikalavimus, todėl pripažintinas pagrįstu ir teisėtu, todėl jį naikinti ar keisti skunde išdėstytais argumentais nėra pagrindo.

UAB „Gren Klaipėda“, nesutikdama su VERT nutarimu, kuriuo VERT konstatavo, kad bendrovė, tam tikrais laikotarpiais pasiūlydama parduoti ir faktiškai parduodama didesnius šilumos kiekius, negu buvo numatyti bendrovės pagal Šilumos energijos pirkimo - pardavimo sutartyje nurodytą bendrovės termofikacinės elektrinės šilumos gamybos galią, pažeidė teisės aktų nuostatas ir skyrė bendrovei 1 507,44 Eur baudą, kreipėsi į teismą. VAAT UAB „Gren Klaipėda“ **skundą atmetė** ir konstatavo, kad bendrovė negali, teikdama pasiūlymus šilumos aukcione, siūlyti parduoti ir faktiškai parduoti didesnius šilumos kiekius negu buvo numatyti bendrovės ir AB „Klaipėdos energija“ sutartyje. Sutartis privalo atitikti galiojantį teisinį reguliavimą. Ginčo metu galiojusios teisės aktų nuostatos reikalavo, kad pagrindiniai šilumos tiekimo parametrai, įskaitant šilumos gamybos galią, būtų nurodyti sutartyje. **Bendrovei skirta minimali bauda, kuri, teismo vertinimu, yra simbolinė**, adekvati ir proporcinga padaryto pažeidimo pobūdžiui, aplinkybei, kad neigiamų pasekmių nenustatyta, todėl ją dar labiau mažinti nėra teisinio ir faktinio pagrindo.

UAB „Litesko“, nesutikdama su VERT nutarimu, kuriuo VERT vienašališkai nustatė UAB „Litesko“ filialo „Kelmės šiluma“ šilumos kainos dedamąsias, kreipėsi į teismą. LVAT UAB „Litesko“ **skundą bei visus bendrovės argumentus atmetė** ir konstatavo, kad **VERT vadovaudamasi mažiausių būtinųjų sąnaudų principu**, tinkamai įvertino faktines kuro

sąnaudas, skaičiavimus atliko vadovaudamasi tinkamu teisiniu reglamentavimu. Teismas nurodė, jog bendrovė išskirdama kaip prioritetą būtinųjų sąnaudų padengimo principą, pamiršta mažiausių sąnaudų principo egzistavimą, numatytą teisės aktuose.

LVAT gražinus pirmosios instancijos teismui nagrinėti UAB „Litesko“ skundą dėl VERT priimtų nutarimų panaikinimo, pirmosios instancijos teismas bylą sustabdė iki byloje bus atlikta ekspertizė. Nurodytoje byloje įmonė nesutinka su VERT nutarimais bendrovės Alytaus filialui nustatytomis šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos dedamosiomis. UAB „Litesko“ filialo „Alytaus energija“ šilumos bazinės kainos projekte planuojamos sąnaudos (įskaitant investicijų grąžą) sudarė 14 941,9 tūkst. Eur, o **VERT būtinosiomis sąnaudomis pripažino 10 361,9 tūkst. Eur, t. y. 4 580,0 tūkst. Eur arba 30,7 proc. mažiau nei planavo bendrovė.**

UAB „Scener“, nesutikdama su VERT sprendimu, kuriuo VERT nutarė panaikinti UAB „Scener“ išduoto leidimo importuoti elektros energiją iš valstybių, kurios nėra valstybės narės galiojimą, kadangi leidimo turėtojas (UAB „Scener“) daugiau kaip vienus metus nevykdė leidime nurodytos veiklos, kreipėsi į teismą. VAAT įsiteisėjusiu sprendimu UAB „Scener“ skundą atmetė ir konstatavo, kad tuo atveju, **jeigu leidimo turėtojas daugiau kaip vienerius metus nevykdė leidime nurodomos veiklos, leidimas turi būti panaikinamas** teisės aktuose nustatytais pagrindais, o tai reiškia, kad teisės aktai nesuteikia VERT galimybės sustabdyti energetikos veiklos leidimo galiojimo. Kadangi nagrinėjamoje byloje nurodomos veiklos nevykdymas daugiau kaip vienerius metus nelaikoma veiklos pažeidimu, prieš panaikinant leidimą, neturėjo būti taikomas įspėjimas apie galimą leidimo panaikinimą.

UAB „Dainavos elektra“, nesutikdama su VERT nutarimais, kuriais VERT nustatė bendrovės skirstymo paslaugos vidutinės ir žemos įtampos tinklais bei visuomeninio tiekimo paslaugos kainų viršutinės ribas 2020-2024 m., kreipėsi į teismą. VAAT bendrovės skundą atmetė konstatavęs, kad VERT iš esmės teisingai taikė teisės normas, išsamiai išnagrinėjo faktines bylos aplinkybes, todėl nutarimai yra pagrįsti ir teisėti, jų naikinti skunde išdėstytais motyvais nėra pagrindo. LVAT tenkino bendrovės skundą, panaikino VAAT sprendimą bei VERT nutarimus ir įpareigojo VERT klausimą nagrinėti iš naujo. LVAT minėtame sprendime konstatavo, kad VERT nutarimus priėmė nepateikusi pakankamų motyvų, dėl ko, bendrovės pateikti reguliuojamoje veikloje naudojamo ilgalaikio turto vertės paskaičiavimai yra nepagrįsti. Teismas išaiškino, kad nagrinėjamu atveju reguliuojamoje veikloje naudojamo ilgalaikio turto didžiosios dalies perkainavimui negali būti taikomas Elektros energetikos įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo 13.4.6 papunktyje įtvirtintas draudimas.

AB „Ignitis gamyba“, nesutikdama su VERT rašte įtvirtintu sprendimu, kuriuo buvo atsisakyta tenkinti bendrovės prašymą priimti sprendimą pakoreguoti VIAP biudžetą, kreipėsi į teismą. VAAT bendrovės **skundą tenkino iš dalies** - panaikino VERT sprendimą ir įpareigojo VERT nustatant VIAP lėšų poreikį pirmiesiems metams, kuriems po šio sprendimo įsiteisėjimo dienos bus nustatomas VIAP lėšų poreikis, išnagrinėti pareiškėjo prašymą **įvertinti susidariusį 2,51 mln. Eur skirtumą tarp AB „Lietuvos energijos gamyba“ 2016 m. prognozuotų pajamų ir faktiškai patirtų sąnaudų**, kitą skundo dalį atmetė. LVAT minėtą sprendimą paliko nepakeistą ir konstatavo, kad bendrovės prašymas susijęs su VIAP lėšų nekompensavimu, todėl tokį prašymą VERT posėdyje turėjo įvertinti VERT pagal savo kompetenciją ir pateikti į jį atsakymą.

UAB „Litesko“, nesutikdama su VERT nutarimu, kuriuo bendrovei skirta bauda už tai, jog bendrovė nustatytu terminu neįsigijo perkeltos iš 2015 metų suskystintų gamtinių dujų terminalo dujų būtinojo kiekio dalies, kreipėsi į teismą. LVAT UAB „Litesko“ skundą bei visus bendrovės argumentus atmetė ir konstatavo, kad civilinė atsakomybė ir atsakomybė už reguliuojamos veiklos energetikos srityje pažeidimus kyla ne tik skirtingais pagrindais, bet iš esmės skiriasi jos tikslai. Ginčo atveju ekonominė sankcija neturi jokių kompensacinių elementų, taigi nėra konstitucinių prielaidų *non bis in idem* principo pažeidimui. Sankcijos skyrimo termino eigos pradžia laikytina pažeidimo protokolo surašymo diena. Atitinkamai teisėjų kolegija neturi teisinių pagrindų pripažinti, kad nutarimas neatitinka reikalavimų turiniui. **VERT ištyrė ir įvertino visas reikšmingas aplinkybes ir tinkamai taikė teisę.**

UAB „Ignalinos šilumos tinklai“, nesutikdama su VERT nutarimu, kuriuo paskirta pinigine bauda už tai, kad bendrovė neįsigijo Energijos išteklių rinkos įstatyme numatyto minimalios privalomo įsigyti biokuro kiekio dalies energijos išteklių biržoje, kreipėsi į teismą. LVAT atmetė UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ skundą ir konstatavo, kad sankcija bendrovei buvo skirta ne už 2016 metais sudarytus sandorius, o už nustatyto privalomo įpareigojimo ne mažiau kaip 100 proc. elektros energijos ir (ar) šilumos energijos gamybai 2016 metais naudojamo biokuro įsigyti energijos išteklių biržoje pažeidimą. Atitinkamai nutarimas, kuriuo bendrovei **paskirta bauda, yra teisėtas ir pagrįstas.**

AB „Achema“, nesutikdama su VERT nustatytais suskystintų gamtinių dujų terminalo priedo ir saugumo dedamosios (toliau - SGDT dedamoji) dydžiais, ginčijo VERT nutarimus, kuriais AB „Achema“ buvo (yra) įpareigota mokėti VERT 2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 ir 2021 metams nustatytas SGDT dedamąsias.

Lietuvos Respublikos nacionaliniuose teismuose pagal AB „Achema“ skundus nagrinėjamos bylos dėl nustatytų SGDT dedamųjų buvo sustabdytos iki kol LVAT išnagrinės administracinę bylą pagal AB „Achema“ skundą dėl 2012 m. nutarimų, kuriais, be kita ko, nutarta nustatyti 2013 m. lėšas, skirtas SGDT, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo bei eksploatavimo sąnaudoms ar jų daliai kompensuoti ir padengti bei nustatytas SGDT priedo dydis.

LVAT 2021 m. rugsėjo 29 d. priėmė neskundžiamą nutartį, kuria nutarė AB „Achema“ skundą **atmesti** kaip nepagrįstą bei konstatavo, kad **minėti nutarimai teisėti, pagrįsti** bei priimti nepažeidžiant tuo metu galiojusių teisės aktų nuostatų.

Kitos administracinės bylos dėl SGDT dedamosios nustatymo skirtingais laikotarpiais yra atnaujintos ir šiuo metu yra nagrinėjamos Lietuvos Respublikos nacionaliniuose teismuose.

AB „Klaipėdos energija“, nesutikdama su VERT nutarimu, kuriuo bendrovei skirta bauda už tai, kad pardavė šilumą ne šilumos aukciono būdu, pažeisdama teisės aktų nuostatas, kreipėsi į teismą. VAAT įsiteisėjusiu sprendimu bendrovės skundą bei visus argumentus atmetė ir konstatavo, kad padarytas pažeidimas netenkina mažareikšmio pažeidimo sąlygos, nes pažeidimo padariniai negali būti pašalinti. **VERT teisėtai ir pagrįstai paskyrė sankciją, kuri yra nustatyta įvertinus visas Energetikos įstatyme nustatytas sankcijos dydį**

lemiančias aplinkybes, yra proporcinga siekiamam tikslui, adekvati ir proporcinga padarytų pažeidimų pobūdžiui.

UAB „Biovatas“, nesutikdama su VERT raštu, kuriuo buvo prašoma bendrovės pateikti šilumos gamybos bazinės kainos skaičiavimo projektą, kreipėsi į teismą. Teismas panaikino VERT raštą bei konstatavo, kad VERT nepriėmė motyvuoto sprendimo dėl privalomos šilumos gamybos kainodaros taikymo ar dėl ūkio subjekto pripažinimo reguliuojamu šilumos gamintoju. VERT, įvertinusi LVAT nutartį, priėmė nutarimą, kuriuo UAB „Biovatas“ pripažinimo reguliuojamu nepriklausomu šilumos gamintoju. Šį VERT nutarimą bendrovė taip pat apskundė.

7.3. POVEIKIO PRIEMONĖS

VERT 2021 m. 33 ūkio subjektams skyrė poveikio priemones. 16 ūkio subjektų skirtos finansinio pobūdžio sankcijos, 17 ūkio subjektų - įspėjimai. Bendra 2021 m. paskirtų ekonominio pobūdžio sankcijų suma - **77 085,68 Eur**.

VERT UAB „Intergas“ skyrė 3611 Eur baudą už atlikto planinio patikrinimo metu nustatytus pažeidimus. VERT, atlikusi planinį UAB „Intergas“ patikrinimą, nustatė, kad bendrovė nesilaikė VERT nustatytų sąnaudų apskaitos sistemos taisyklių ir į gamtinių dujų skirstymo veiklos paskirstomas sąnaudas 2019 m. iš viso nepagrįstai įtraukė 18 822 Eur bei dėl prognozuotos ir faktinės reguliuojamos turto vertės skirtumų į skirstymo kainos viršutines ribas 2019-2020 m. laikotarpiu buvo įskaičiuotas 117 270 Eur didesnis normatyvinis pelnas. Dėl 136 092 Eur nepagrįstai įtrauktų gamtinių dujų skirstymo veiklos sąnaudų, buvo nepagrįstai padidinta gamtinių dujų skirstymo paslaugos kaina vartotojams. Pažeidimo padariniai bus pašalinti ateities laikotarpyje, t. y. skaičiuojant 2021-2025 m. gamtinių dujų skirstymo paslaugos kainą vartotojams šia suma yra sumažintos sąnaudos.

VERT 2021 m. skyrė 13 poveikio priemonių už tai, kad reguliuojami ūkio subjektai teisės aktų bei VERT nustatytais terminais neparengė ir nepateikė VERT 2019 m. bei 2020 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų rinkinių.

Finansinio pobūdžio sankcijos:

SĮ „Simno komunalininkas“ - 669 Eur (už 2019 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų rinkinio nepateikimą) bei 1339 Eur (už 2020 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų rinkinio nepateikimą), Juozo Oleko įmonei „Liepsnelė“ - 289 Eur bei UAB „Orion Global Pet“ - 289,15 Eur (už 2020 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų rinkinio nepateikimą).

Įspėjimai:

UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“, UAB „Lazdijų vanduo“, UAB „Širvintų vandenys“, UAB „Dainavos elektra“, UAB „Biovatas“, UAB „Kurana“, UAB „Alytaus šilumos tinklai“, UAB „Nemenčinės komunalininkas“, AB „Simega“, UAB „BIO zona“ (už 2020 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų rinkinio nepateikimą).

Minėtiems ūkio subjektams buvo suteikta galimybė per papildomą terminą pateikti reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkinius vėliau, nei nustatyta teisės aktuose. Poveikio priemonės buvo taikytos tik tiems subjektams, kurie nepateikė ataskaitų rinkinių per VERT suteiktą papildomą terminą. Piniginio pobūdžio sankcijos taikytos tiems subjektams, kurie sankcijos skyrimo metu buvo vis dar nepateikę minėtų ataskaitų. VERT atkreipia dėmesį, kad reguliuojamos veiklos ataskaitų rinkiniai nėra savitiksliai, tai yra pagrindinė informacija, atspindinti reguliuojamų ūkio subjektų veiklą, neturėdama minėtos informacijos VERT negali tinkamai vykdyti reguliuojamų subjektų priežiūros funkcijų.

VERT UAB „Miesto energija“ skyrė 771,60 Eur baudą bei AB „Klaipėdos energija“ skyrė 3500,33 Eur baudą už tai, kad Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos sistemos šilumos poreikiui patenkinti UAB „Miesto energija“ iš AB „Klaipėdos energija“ supirko, o AB „Klaipėdos energija“ atitinkamai UAB „Miesto energija“ pardavė šilumą ne šilumos aukciono būdu. Galiojantis teisinis reglamentavimas įtvirtina pareigą bendrovėms šilumos prekybą vykdyti išimtinai šilumos aukciono būdu, per operatoriaus administruojamą šilumos aukciono sistemą.

VERT AB „Klaipėdos energija“ skyrė 5670,25 Eur baudą bei UAB „Gren Klaipėda“ (anksčiau UAB „Fortum Klaipėda“) skyrė 1507,44 Eur baudą už tai, kad bendrovės vykdė šilumos prekybą ne pagal šilumos energijos pirkimo-pardavimo sutartyje nurodytą 67 MW termofikacinės elektrinės šilumos gamybos galią, t. y. AB „Klaipėdos energija“ kas mėnesį nustatydama iš UAB „Gren Klaipėda“ superkamus šilumos kiekius, neatsižvelgė į šilumos energijos pirkimo-pardavimo sutartyje nurodytą 67 MW termofikacinės elektrinės šilumos gamybos galią ir nustatė supirkti ir faktiškai supirko didesnius šilumos kiekius, negu būtų supirkti UAB „Gren Klaipėda“ veikiant sutartyje nurodyta 67 MW termofikacinės elektrinės šilumos gamybos galia. Tuo tarpu UAB „Gren Klaipėda“ atitinkamai teikdama pasiūlymus šilumos aukcione, pardavė didesnius šilumos kiekius negu buvo numatyti bendrovės šilumos energijos pirkimo-pardavimo sutartyje su AB „Klaipėdos energija“. Tokio pobūdžio pažeidimas kėlė grėsmę patikimam šilumos tiekimui ir šilumos tinklų išbalansavimui. Taip pat buvo pažeisti kitų nepriklausomų šilumos gamintojų teisėti lūkesčiai šilumą gaminti sutartyje nurodyta galia.

VERT UAB „Trakų energija“ skyrė 3 742 Eur dydžio baudą už atlikto planinio patikrinimo metu nustatytus pažeidimus. VERT atlikusi planinį patikrinimą nustatė, kad bendrovė nepagrįstai reguliuojamai veiklai priskyrė sąnaudas, t. y. nustatė neatitikimus laikotarpiu nuo 2013 m. spalio 1 d. - 2016 m. rugsėjo 30 d. reguliuojamos veiklos ataskaitose bei konstatavo papildomai gautas pajamas dėl investicijų grąžos viršijimo - Prienų padalinio papildomai gautos pajamos sudarė 173 850 Eur, o Trakų padalinio papildomai gautos pajamos - 92 894 Eur.

VERT UAB „Kurana“ skyrė 289,16 Eur dydžio baudą už tai, kad bendrovė nustatytais terminais neparengė šilumos gamybos bazinės kainos projekto ir jo nepateikė VERT, kaip tai numato šilumos kainų nustatymo metodika ir šilumos ūkio įstatymas. Bendrovės prašymu, projekto pateikimo terminas buvo atidėtas 2 kartus, tačiau bendrovė minėtos pareigos iki VERT nustatyto termino taip ir neįvykdė.

VERT AB „Vilniaus šilumos tinklai“ skyrė 38 273,75 Eur dydžio baudą už atlikto neplaninio patikrinimo metu nustatytus pažeidimus. VERT atlikusi patikrinimą nustatė, kad bendrovė tikrinamuoju laikotarpiu - 2019 m. birželio mėn. - **netinkamai nustatė**

planuojamus supirkti ir supirko netinkamus šilumos kiekius. Sudarant preliminarų šilumos gamybos grafiką iš AB „Vilniaus šilumos tinklai“ buvo nustatyti supirkti didesni nei šilumos aukcione pasiūlyti parduoti paros šilumos kiekiai, o iš kitų šilumos aukciono dalyvių supirkti mažesni šilumos kiekiai. Sudarant preliminarų šilumos gamybos grafiką negali būti viršijamas konkretaus šilumos aukciono dalyvio pateiktame pasiūlyme nurodytas parduodamas paros šilumos kiekis, MWh. Galiojantis teisinis reglamentavimas vienareikšmiškai nustato bendrovei pareigą dalyvauti šilumos supirkimo aukcionuose, vadovaujantis aukcionų vykdymo tvarka. Supirkdama neteisingus šilumos kiekius bendrovė pažeidė nustatytus reikalavimus.

VERT AB „Panevėžio energija“ skyrė 3 501 Eur baudą už tai, kad bendrovė, vykdanči licencijuojamą energetikos veiklą Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje, teisės aktų nustatyta tvarka neužtikrindama rezervinių šilumos gamybos pajėgumų Kupiškio miesto centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje, taip pat nedeklaruodama administruojamoje šilumos aukciono informacinėje sistemoje rezervinę šilumos gamybos galią užtikrinančių šilumos gamybos įrenginių sąrašo, nesilaikė reikalavimų, susijusių su šilumos gamybos įrenginių ir (ar) šilumos perdavimo tinklų patikimu ir efektyviu eksploatavimu, šilumos ir (ar) karšto vandens perdavimo tinklų technine būkle, šilumos ir (ar) karšto vandens kokybe iki tiekimo-vartojimo ribos, techninėmis nenutrūkstamo šilumos tiekimo galimybėmis, kai laikinai neįmanoma naudotis pagrindine aprūpinimo šiluma sistema, įgyvendinimo.

VERT AB „Panevėžio energija“ skyrė 9 337 Eur baudą bei UAB „Kurana“ skyrė 40 Eur baudą už tai, kad bendrovės ne aukciono būdu pagal papildomus susitarimus vykdė šilumos pirkimo-pardavimo sandorius, nepaisant to, kad pagal Šilumos ūkio įstatymą turėjo pareigą patenkinti šilumos tiekėjo prognozuojamą šilumos kiekį vadovaujantis šilumos aukciono rezultatais.

VERT UAB „Joniškio vandenys“ skyrė 4 256 Eur baudą už tai, kad bendrovė, savo interneto svetainėje nepaskelbė VERT vienašališkai nustatytų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių kainų kaip tai numato teisės aktai ir, atitinkamai, šių kainų nepradėjo taikyti teisės aktuose nustatytais terminais.

VERT UAB „Visagino energija“ skyrė įspėjimą už tai, kad bendrovė 2020 metais įsigijo tik 27,9 proc. (5,312 GWh) dujų gamtinių dujų biržoje, kai pagal teisės aktų nuostatas turėjo įsigyti ne mažiau kaip 50 proc. VERT skirdama poveikio priemonę vertino pažeidimo faktines aplinkybes, aktualų situacijai teisinį reglamentavimą, bendrovės veiksmus bei kitas pažeidimui aktualias aplinkybes, kurių pagrindu pažeidimas vadovaujantis teisės aktų reikalavimais buvo pripažintas mažareikšmiu.

VERT taip pat skyrė Lietuvos Respublikos energijos vartojimo didinimo įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatytą sankciją - įspėjimą UAB „Green genius“, UAB „Pakruojo šiluma“, UAB „Fortis energy“, UAB „Jetgas“, UAB „Enerty“ už šio įstatymo 8 straipsnyje numatytos ataskaitos apie vartotojų švietimo ir konsultavimo apimtį nepateikimą Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai susitarime dėl vartotojų švietimo ir konsultavimo nustatyta tvarka.

7.4. PAŽEIDIMŲ PRIEŽASČIŲ ANALIZĖ

Atliekant pažeidimų priežasčių analizę pastebėtina, jog vertinant 2021 m. laikotarpį nustatyta, kad iš **33 nustatytų pažeidimų net 13** buvo susiję su tuo, jog reguliuojami ūkio subjektai teisės aktų bei VERT nustatytais terminais neparengė ir **nepateikė VERT 2019 - 2020 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų** rinkinių. Minėtas pareigas būtina atlikti tam, kad VERT galėtų vykdyti teisės aktuose įtvirtintas funkcijas, įskaitant, bet neapsiribojant - reguliuoti energetikos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo srityje veikiančių subjektų veiklą, atlikti minėtų sektorių valstybinę priežiūrą, užtikrinti, kad reguliuojamoje srityje veikiantys ūkio subjektai tinkamai vykdytų teisės aktuose įtvirtintas pareigas. Ūkio subjektai ne visuomet tinkamai įvertina minėtų pareigų svarbą ir yra linkę geranoriškai laiku parengti bei pateikti privalomą informaciją. Pastebėtina, kad atliekant sankcijų skyrimo procedūrą buvo nurodytos skirtingos minėtos pareigos neatlikimo priežastys, pavyzdžiui, direktoriaus bei auditorės liga, pavaduojančių asmenų patirties trūkumas, konsultantų sutartinių įsipareigojimų nevykdymas, darbuotojų kaita buhalterijos skyriuje, kvalifikuotų darbuotojų trūkumas, pavėluotas sužinojimas apie prievolę teikti ataskaitas.

Atsižvelgiant į nurodytas įmonių priežastis galima išskirti, kad didžioji dalis nurodė darbuotojų kompetencijos trūkumą bei kilusias problemas su paslaugų teikėjais, rengusiais ataskaitas bei atlikusiais audita, t. y. jų paieška bei vėlavimu vykdyti įsipareigojimus. Reikalavimas teikti tokio pobūdžio reguliuojamos veiklos ataskaitas galioja ne vienus metus, todėl įmonės yra supažindintos su šia pareiga. Papildomai VERT, siekdama paskatinti ūkio subjektus laiku teikti ataskaitas, net keletą kartų siuntė priminimus bei pratęsė minėtų ataskaitų pateikimo terminus. Vertinant ūkio subjektų veiksmus galima pastebėti, kad **dalis įmonių neturi efektyvių vidinių procesų, kurie užtikrintų reguliuojamai veiklai keliamų reikalavimų įgyvendinimą**. Pavyzdžiui, dalis įmonių kreipėsi į išorės paslaugų teikėjus dėl ataskaitų parengimo tik po įstatyme įtvirtinto termino, iki kurio minimos ataskaitos turėjo būti parengtos bei pateiktos VERT. Įmonės, neturinčios vidinių resursų rengti aptariamų ataskaitų, turėtų įvertinti terminus bei iš anksto kreiptis į paslaugų teikėjus, kurie galėtų parengti minėtas ataskaitas teisės aktuose įtvirtintais terminais. Nepaisant aptartų priežasčių, VERT, siekdama sumažinti analogiškų pažeidimų pasikartojimo tikimybę, organizuoja mokymus, kuriuose įmonės konsultuojamos pagrindiniais ataskaitų rengimo bei pildymo klausimais, taip pat nuolatos vykdo individualias ūkio subjektų konsultacijas. Siekiant sumažinti minėtų pažeidimų atsiradimų riziką, VERT iš anksto primena ūkio subjektams apie prievolę parengti reguliuojamosios veiklos ataskaitų rinkinius.

Tam tikrais atvejais vis dar yra nustatoma, kai šilumos pirkimo-pardavimo sandoriai yra vykdomi ne šilumos aukciono būdu, nors tokia pareiga aiškiai įtvirtinta Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje, kurioje nurodyta, kad jeigu aprūpinimo šiluma sistemoje veikia nors vienas nepriklausomas šilumos gamintojas, prognozuojamas šilumos kiekis, reikalingas šilumos vartotojų poreikiams patenkinti, gaminamas ir (ar) perkamas šilumos aukciono būdu. Šios nuostatos pagrindu veikia visas šilumos sektorius. 2021 m. už minėtų nuostatų pažeidimą VERT 4 ūkio subjektams skyrė sankcijas. Pagrindinė ūkio subjektų įvardijama priežastis, kurios pagrindu siekiama pateisinti teisės aktų nuostatų nesilaikymą įvardijama tai, kad šiluma vartotojams būtų tiekama mažiausiomis sąnaudomis. Iš pažeidimų pobūdžio galima pastebėti, kad ūkio subjektai, siekdami

pagrįsti imperatyvios nuostatos nesilaikymą, **bando pateisinti konkrečią situaciją kaip išimtį**, kuriai minėtos nuostatos neturėtų būti taikomos. Nors minėtame Šilumos ūkio įstatyme yra aiškiai įtvirtinta prievolė šilumos pirkimo-pardavimo sandorius vykdyti šilumos aukciono būdu, AB „Klaipėdos energija“ nesutiko su konstatuotu pažeidimu, pritaikyta sankcija bei atitinkamai kreipėsi į teismą, tačiau VAAT įsiteisėjusiu sprendimu bendrovės skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Kaip jau minėta, dėl dalies VERT konstatuotų pažeidimų ūkio subjektai (AB „Vilniaus šilumos tinklai“ bei UAB „Joniškio vandenys“) nesutinka, todėl kreipėsi į teismą ir šiuo metu vyksta teisminiai ginčai. Nepaisant to, tam tikrų pažeidimų atveju, dėl kurių konstatavimo ūkio subjektai nesutinka, galima daryti prielaidą, kad ūkio subjektų veiksmai, prieštaraujantys teisės aktų reikalavimams, priimti valingai suprantant galimas pasekmes, tačiau tai buvo vidinis įmonių sprendimas.

Apibendrinant pastebima, kad, be aukščiau aptartų atvejų (reguliuojamos veiklos ataskaitų nepateikimas, šilumos pirkimas ne aukciono būdu), pažeidimai bei jų priežastys 2021 m. dažnai buvo individualūs. Nepaisant to, įvertinus 2021 m. nustatytus pažeidimus galima išskirti tokias priežastis: **ūkio subjektai skiria nepakankamai išteklių, vidinių kompetencijų, reikalingų reguliuojamai veiklai vykdyti ir kurti**; tam tikrais atvejais **ekonominiams interesams suteikiamas didesnis prioritetas** už teisės aktų nuostatų reikalavimus; **netinkamas vidinių procesų valdymas**, siekiant, kad būtų užtikrintas kasmetinių reguliuojamai veiklai keliamų pareigų įgyvendinimas; nepakankamas dėmesys reikalavimams, keliamiems vykdomai reguliuojamai veiklai.

VERT, siekdama mažinti pažeidimų skaičių, toliau vykdys ūkio subjektų edukacinę veiklą, viešindama mokymų medžiagą, bei pagal poreikį teiks individualias konsultacijas, taip pat teiks priminimus apie tam tikrų pareigų vykdymą, ieškos galimybių mažinti ūkio subjektams administracinę naštą.

Pavyzdžiui, 2021 m. VERT atliko Sankcijų skyrimo taisyklių pakeitimą, kuriuo ne tik įgyvendino Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatymo nuostatas ir reglamentavo sankcijų skyrimą degalų tiekėjams ir (ar) transporto sektoriaus gamtinių dujų tiekėjams už pažeidimus vykdant Alternatyviųjų degalų įstatyme numatytas pareigas, bet ir sumažino VERT bei ūkio subjektų patiriamą naštą - atsisakė protokolo surašymo dalyvaujant ūkio subjektui ir numatė, kad sankcijos skyrimo procedūra pradedama ne protokolo surašymu, o pranešimo dėl galimai padaryto ar daromo pažeidimo išsiuntimu.

Be to, VERT atliko Energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymo reikalavimų nevykdymo ir pažeidimo nagrinėjimo taisyklių pakeitimus, kuriais užtikrintos aiškesnės Energijos vartojimo efektyvumo didinimo įstatymo pažeidimų nagrinėjimo procedūros.

Papildomai pažymėtina, kad VERT, siekdama įtvirtinti bendrus baudų apskaičiavimo principus, kurie sudarytų sąlygas tam tikrų kriterijų pagalba paskirti individualizuotas, proporcingas, veiksmingas ir atgrasančias baudas, patvirtino rekomendacijas VERT specialistams dėl baudų dydžio apskaičiavimo. Šios rekomendacijos leis specialistams, vertinantiems pažeidimus, paprasčiau apskaičiuoti konkrečios poveikio priemonės dydį.

ENERGETIKOS ĮMONIŲ REGULIUOJAMOS VEIKLOS PATIKRINIMAI

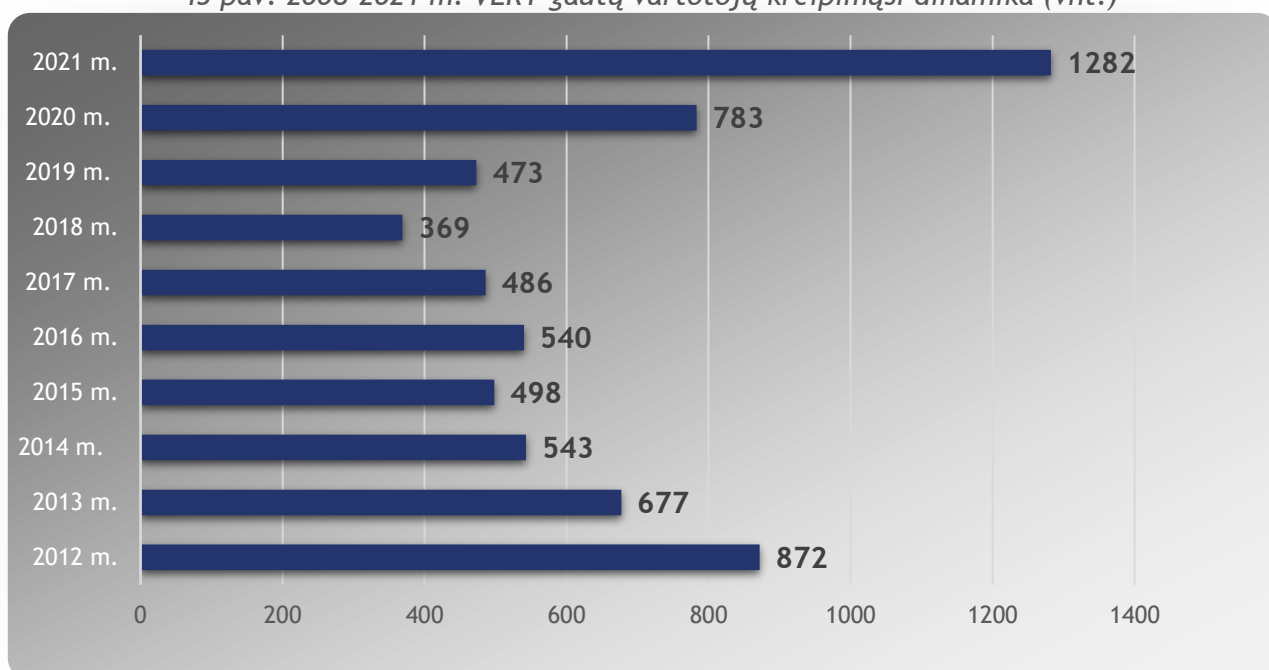
ŪKIO SUBJEKTO PAVADINIMAS	NUMATYTO PATIKRINIMO LAIKAS PRADŽIA	PABAIGA	PATIKRINIMO TIKSLAS
UAB „Litesko“	2019-06-27	2022-09-16	Įvertinti 2015-2017 metų reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą.
UAB „Nemenčinės komunalininkas“	2020-12-21	2022-09-20	Įvertinti 2017-2019 metų reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą.
UAB „Vilniaus energija“	2020-12-16	2022-06-15	Iš naujo išnagrinėti ir įvertinti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2016 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. O3-277 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Vilniaus energija“ planinio patikrinimo“ dalį, nurodytą Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 25 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eA-20-525/2020
UAB „Imlitex“	2020-02-19	2022-04-30	Įvertinti, ar UAB „Imlitex“ vartotojams taikomos gamtinių dujų (produkto) bei reguliuojamųjų gamtinių dujų veiklų (paslaugų) kainos atitinka teisės aktų reikalavimus.

8. VARTOTOJŲ INTERESŲ GYNIMAS IR VEIKLOS VIEŠINIMAS

8.1. VARTOTOJŲ KREIPIMAI

Efektyvus **vartotojų konsultavimas** energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių klausimais, aktualios informacijos teikimas, operatyvus reagavimas į vartotojams kylančias problemas - VERT veiklos prioritetas. Vartotojai į VERT gali kreiptis raštu, taip pat skambinti nemokama informacijos linija 8 800 20500 arba pateikti užklausimą internetu.

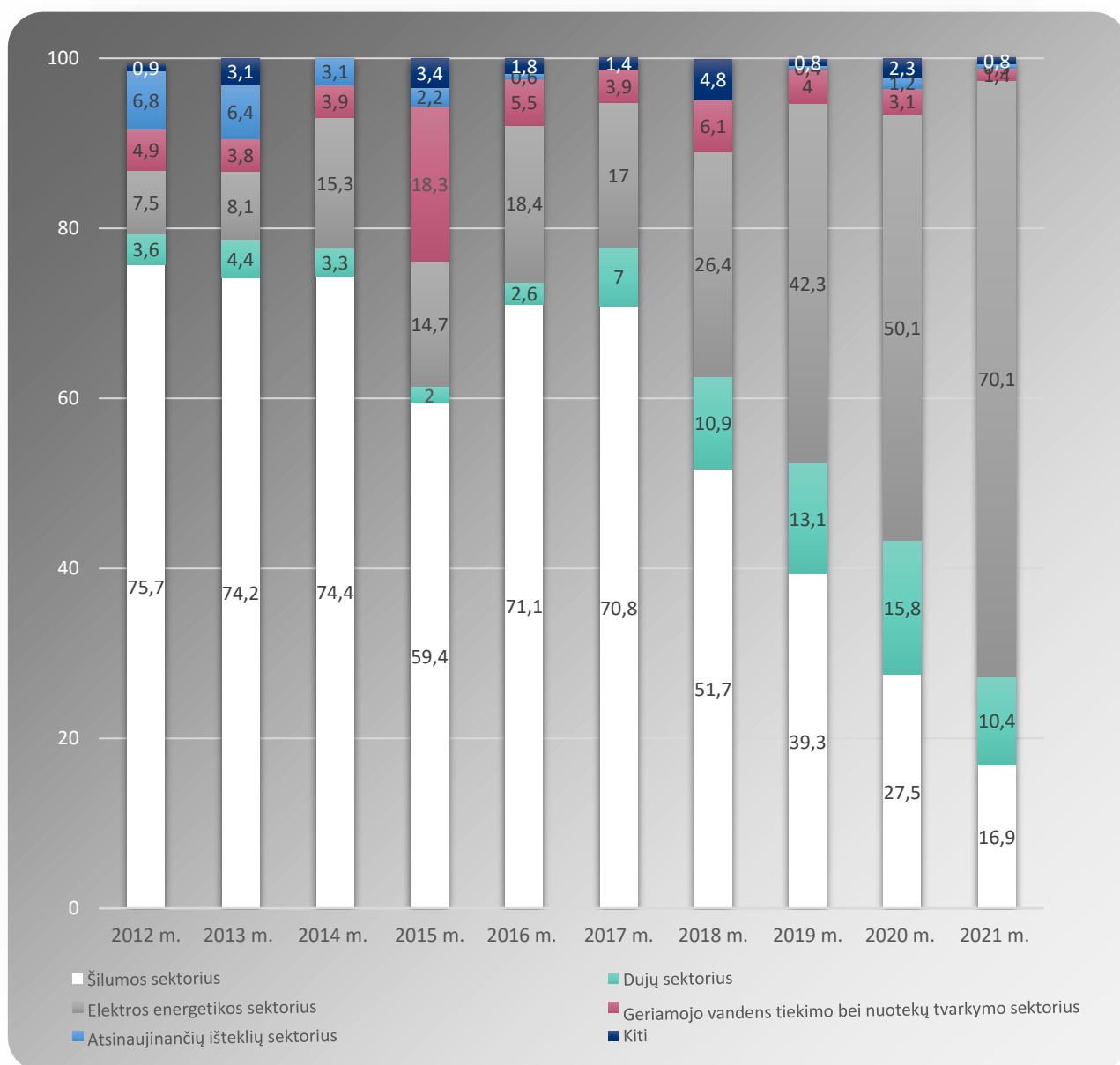
45 pav. 2008-2021 m. VERT gautų vartotojų kreipimų dinamika (vnt.)

Šaltinis - VERT.

2021 m. VERT gavo **1282 vartotojų kreipimūsi** (raštu). VERT sulaukia **daugiausia vartotojų kreipimūsi** dėl elektros energetikos sektoriuje veikiančių įmonių veiksmų - 2021 m. tai sudarė daugiau nei du trečdalius visų kreipimūsi (70,1 proc.). Kreipimaisi dėl šilumos sektoriaus klausimų sudarė 16,9 proc., dujų (gamtinių ir suskystintų naftos) - 10,4 proc., dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo - 1,4 proc.

46 pav. 2012-2021 m. vartotojų kreipimaisi pagal sektorius (proc.)

Šaltinis - VERT.

2021 m. dėl šilumos sektoriaus buvo gautas 221 kreipimasis (palyginimui 2020 m. - 225 kreipimaisi), t. y. 17 proc. nuo bendro kreipimosi skaičiaus. Vartotojai 2021 m. dažniausiai kreipėsi dėl šilumos ir karšto vandens paslaugų teikimo, keldami techninės saugos ir eksploatacijos klausimus, susijusius su patalpų oro bei karšto vandens temperatūra vartotojų butuose. Vartotojams išlieka aktualūs klausimai dėl jiems pateiktų apmokėti sąskaitų pagrįstumo bei priskirtų šilumos kiekių teisingumo, dėl pareigos mokėti už šilumos kiekį bendrosioms reikmėms ir šio kiekio apskaičiavimo, dėl nepaskirstyto karšto vandens kiekio nustatymo ir šio kiekio apskaičiavimo. Taip pat 2021 m. IV ketv. padaugėjo vartotojų kreipimųsi dėl šilumos kainų didėjimo ir su tuo susijusių klausimų.

2021 m. gauti 136 kreipimaisi dėl dujų sektoriaus (palyginimui 2020 m. - 129 kreipimaisi) - 97 kreipimaisi dėl gamtinių dujų ir 39 kreipimaisi dėl suskystintų naftos dujų, t. y. 10 proc. nuo bendro kreipimųsi skaičiaus. Vartotojams 2021 m. buvo

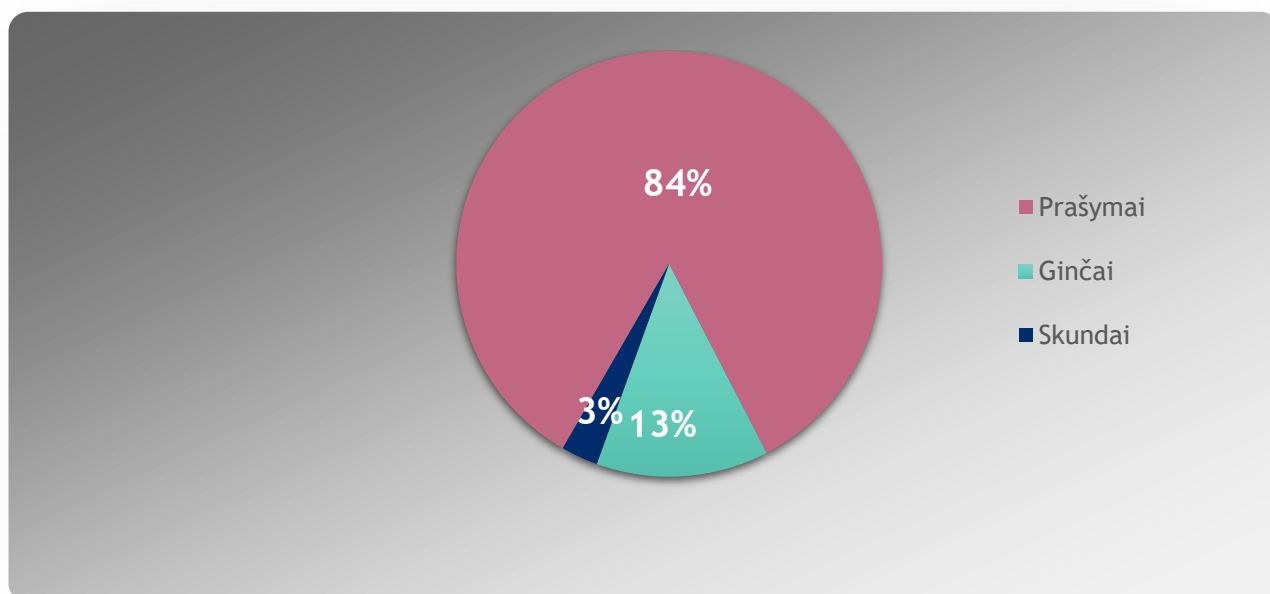
aktualiausi sąskaitų ir jų apmokėjimo klausimai, taip pat išliko aktualūs prijungimo prie gamtinių dujų skirstymo sistemos įkainių taikymo klausimai. Suskystintų naftos dujų vartotojams aktualiausi suskystintų dujų kainų bei atjungimo nuo suskystintų dujų sistemos klausimai.

Dėl **elektros sektoriaus** gauta **915 kreipimų** (palyginimui 2020 m. - **409 kreipimaisi**), t. y. 70 proc. nuo bendro kreipimų skaičiaus. Vartotojams, kaip ir ankstesniais metais, išliko aktualūs vartotojų elektros įrenginių, saulės elektrinių prijungimo prie elektros tinklų techninių sąlygų ir apskaičiuotų prijungimo įmokų pagrįstumo klausimai bei tiekiamos elektros energijos kokybės problematika. Dėl 2021 m. prasidėjusios elektros rinkos liberalizacijos didelę dalį vartotojų kreipimų sudarė kreipimaisi dėl nepriklausomų tiekėjų veiklos: tiekėjų pasirinkimo, sutarčių nutraukimo ir sudarymo, tarifų bei jų taikymo, informacijos apie suvartotus elektros energijos kiekius pateikimo, sąskaitų pateikimo bei mokėjimų apskaičiavimo klausimai.

Dėl **geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo sektoriaus** gauta **18 kreipimų** (palyginimui 2020 m. - 25 kreipimaisi, t. y. **1 proc.**, kuriuose keliama klausimai dėl tiekiamo geriamojo vandens kokybės, dėl taikomų kainų už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas bei atsiskaitomųjų apskaitos prietaisų priežiūrą pagrįstumo, dėl infrastruktūros įrengimo.

Pagal kreipimų pobūdį 2021 m. didžiausią vartotojų kreipimų dalį sudarė **prašymai (84 proc.)**, rečiau **ginčai (13 proc.)** bei **skundai (3 proc.)**.

47 pav. 2021 m. kreipimaisi pagal kreipimosi tikslą (proc.)

Šaltinis - VERT.

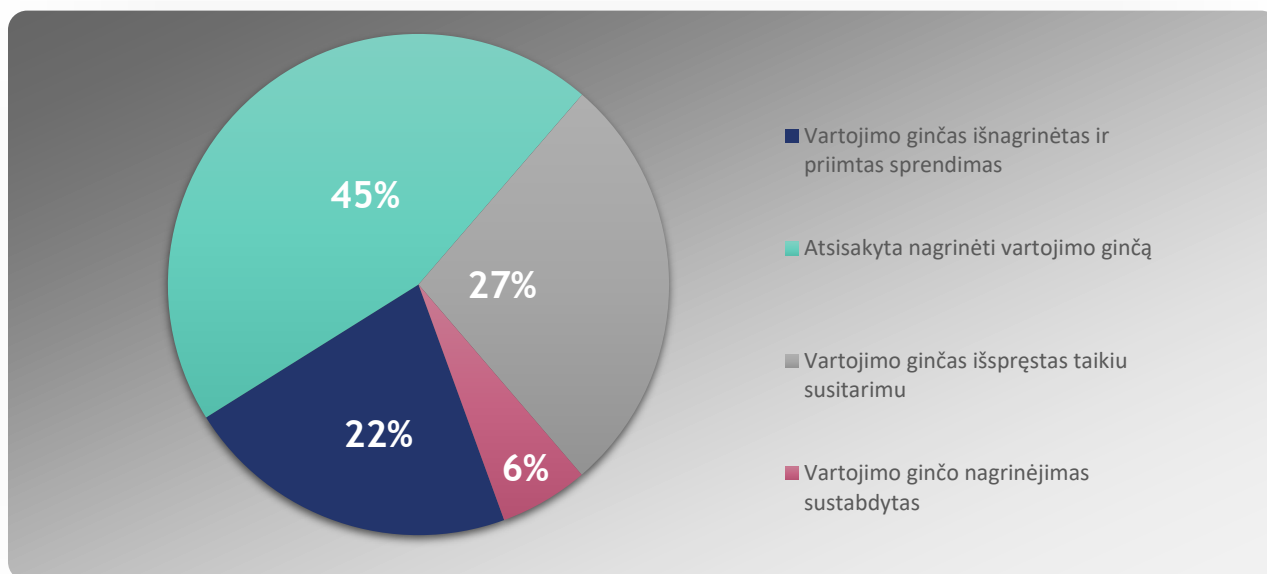
8.2. VARTOTOJŲ GINČŲ NAGRINĖJIMAS

VERT nagrinėja ginčus, kylančius tarp vartotojų (tiek fizinių, tiek juridinių) ir energetikos įmonių, taip pat ginčus, kylančius tarp geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų, nuotekų transportavimo paslaugas teikiančių asmenų, abonentų ir vartotojų.

Vartojimo ginčai dažniausiai kyla dėl, pareiškėjų nuomone, pažeistų jų teisių ir teisėtų interesų: apskaičiuojant mokėjimus už energetikos paslaugas; apskaičiuojant elektros ir dujų prijungimo įmokas bei išduodant technines sąlygas; vykdant prijungimo prie tinklų sutartinius įsipareigojimus; atliekant atjungimą nuo suskystintų naftos dujų tinklų, atliekant energetikos įrenginių eksploatavimą.

2021 m. VERT gavo 168 prašymus išnagrinėti vartojimo ginčą (147 fizinių asmenų ir 21 juridinių asmenų), iš kurių neteismine tvarka 2021 m. išnagrinėjo 147 vartojimo ginčus, taip pat baigė nagrinėti 2020 m. gautus 6 vartojimo ginčus. Vidutinė ginčų neteisminio sprendimo procedūros trukmė - 36 dienos (teisės aktai numato 90 dienų terminą su galimybe jį pratęsti dar 30 dienų).

48 pav. 2021 m. gautų ir išnagrinėtų vartojimo ginčų rezultatai (proc.)

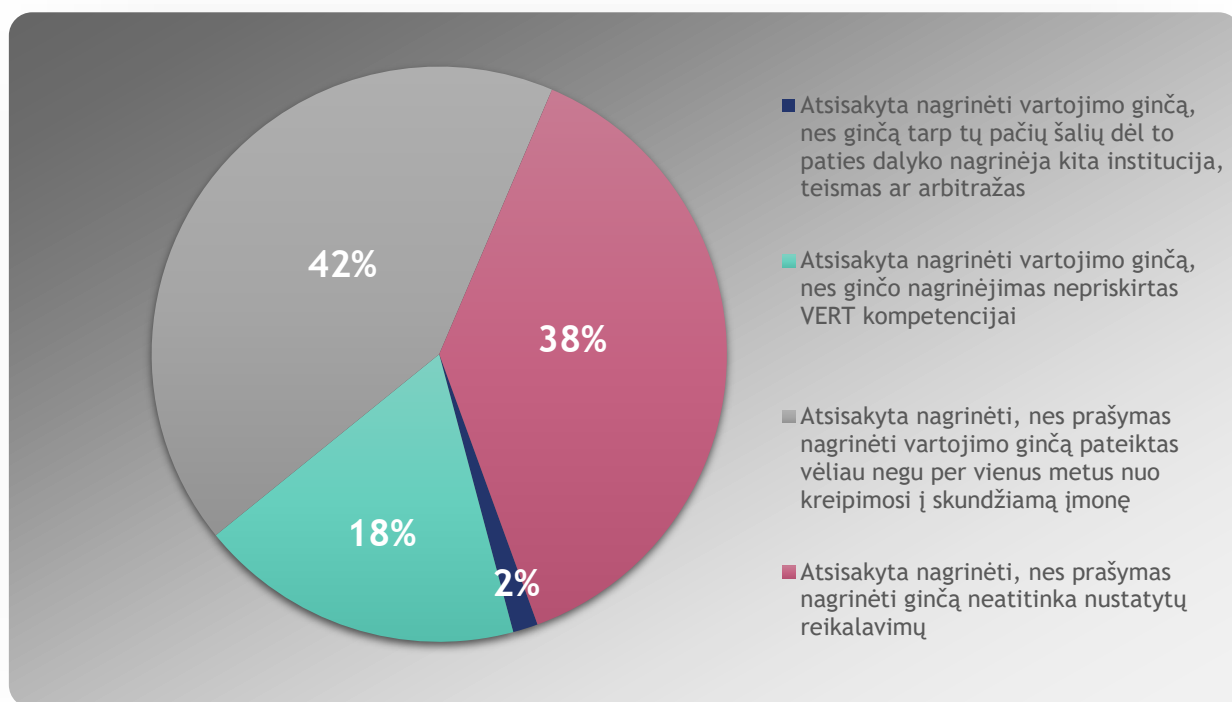

Šaltinis - VERT.

Taikus ginčo sprendimas, VERT nagrinėjant vartojimo ginčus, pasiektas 43 ginčų atvejais ir tai sudaro 27 proc. visų VERT išnagrinėtų ginčų.

Vartotojai, kreipdamiesi į VERT su prašymu nagrinėti ginčą, dažniais atvejais nebūna kreipęsi į įmonę (42 proc. nuo atsisakytų nagrinėti ginčų), pateikia VERT prašymą, neatitinkantį nustatytų reikalavimų (38 proc. nuo atsisakytų), ar prašo priimti sprendimą dėl klausimo, kuris nepriskirtas VERT kompetencijai (18 proc. nuo atsisakytų), - tokiais atvejais VERT atsisako nagrinėti vartojimo ginčą.

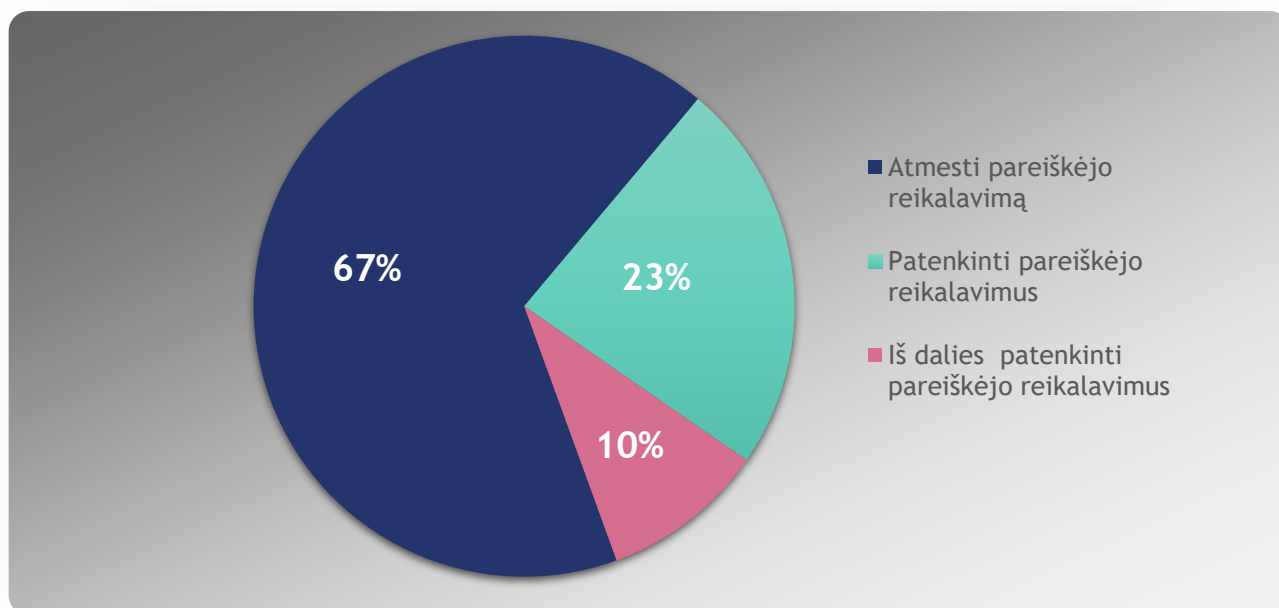
49 pav. 2021 m. atsisakyti nagrinėti vartojimo ginčai (proc.)

Šaltinis - VERT.

Iš esmės buvo **išnagrinėti 34** vartotojų ir energetikos bei geriamojo vandens įmonių ginčai. VERT priėmė sprendimą tenkinti ar iš dalies tenkinti vartotojų reikalavimus 7 ginčų atvejais.

50 pav. 2021 m. išnagrinėjus vartojimo ginčus, priimti sprendimai (proc.)

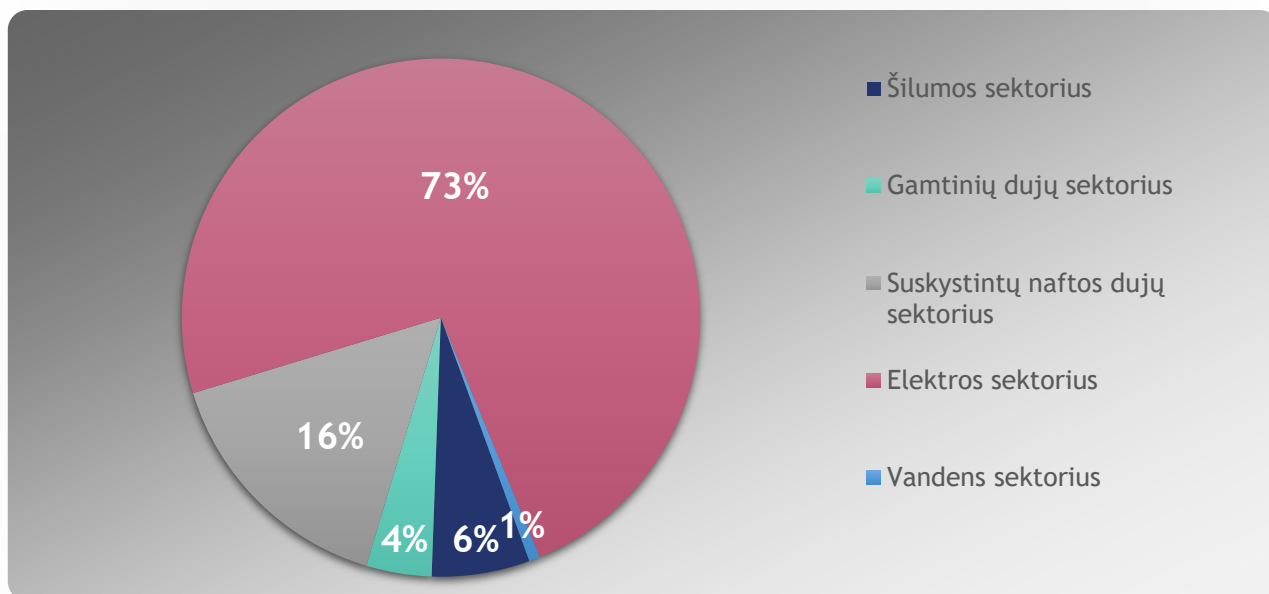

Šaltinis - VERT.

Per 2021 metus VERT išnagrinėtų ginčų pasiskirstymas pagal sektorius.

VERT per 2021 m. išnagrinėjo **9 ginčus šilumos** (6 proc.), 6 gamtinių dujų (4 proc.), 23 suskystintų naftos dujų (16 proc.) ir 108 ginčus elektros sektoriuose (73 proc.).

51 pav. 2021 m. išnagrinėti vartojimo ginčai pagal sektorius (proc.).

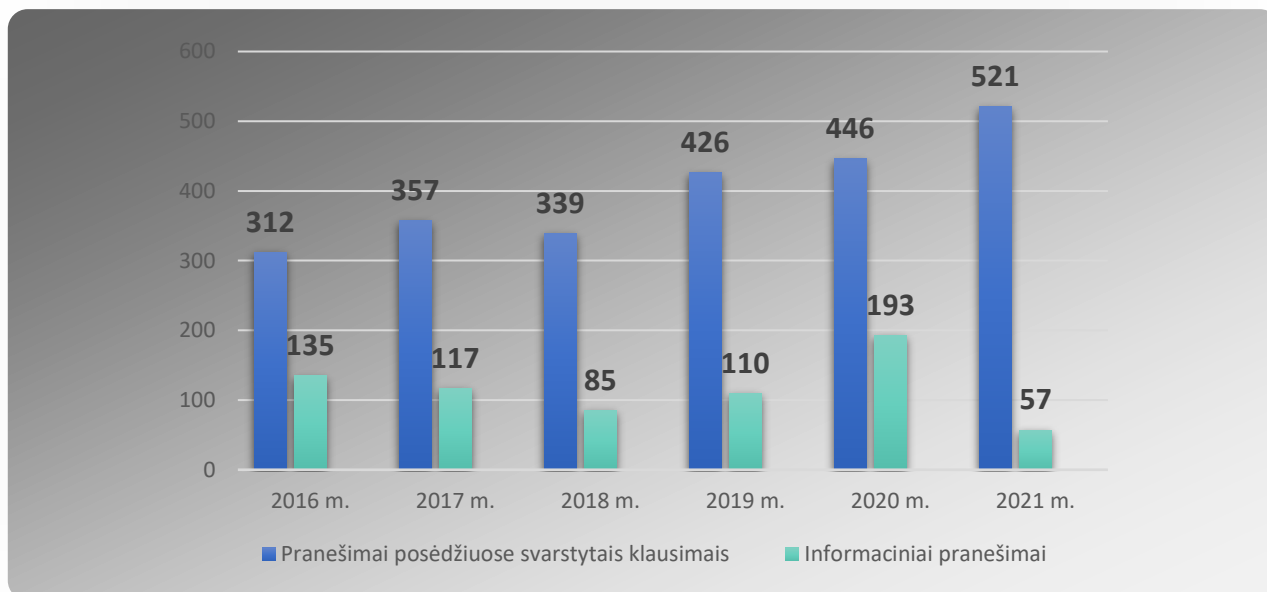
Šaltinis - VERT.

8.3. INFORMACINĖ VEIKLA IR ŠVIETIMAS

Efektyvus visuomenės ir žiniasklaidos informavimas apie priimamus sprendimus - vienas VERT veiklos prioritetų. Pagrindinė VERT informacijos sklaidos priemonė - interneto svetainė www.vert.lt. Reikalavimai, kokia ir koku būdu pateikiama informacija privalo būti skelbiama valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų interneto svetainėse, numatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 patvirtintame Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms apraše - VERT interneto svetainė www.vert.lt **reguliariai atnaujinama** pagal šio aprašo reikalavimus. VERT taip pat nuolat analizuoja svetainės lankytojų ir kitų suinteresuotų asmenų pageidavimus interneto svetainėje rasti reikalingą informaciją, poreikį keisti jos pateikimo būdus ir lanksčiai reaguoja, ieško galimybių tobulinti informacijos pasiekiamumą ir patrauklumą naudotis.

2021 m. interneto svetainėje www.vert.lt **paskelbti 578 pranešimai** visuomenei ir žiniasklaidai, iš jų 521 - VERT posėdžiuose svarstytais klausimais (žr. 52 pav.).

52 pav. VERT parengtų ir išplatintų pranešimų dinamika, vnt., 2016-2021 m.

Šaltinis - VERT.

Apie VERT posėdžių metu priimtus sprendimus visuomenė informuojama interneto svetainėje www.vert.lt, taip pat informacija išplatinama naujienų agentūrose BNS, ELTA. Pagal Lietuvos regionams klausimų svarstymo aktualumą pranešimai pateikiami regioninei žiniasklaidai, prireikus pateikiama išsamesnė informacija.

2021 m. 61 proc. svetainės www.vert.lt lankytojų teigiamai (gerai ir labai gerai) vertino pateikiamos informacijos prieinamumą ir naudojimosi paprastumą - anoniminė svetainės lankytojų apklausa atliekama ne rečiau kaip kartą per metus.

Komunikacija socialiniuose tinkluose. 2021 m. daug dėmesio buvo skiriama gerinti VERT įvaizdį socialiniuose tinkluose. Tam, kad būtų pasiekta platesnė auditorija, ieškota patrauklių komunikavimo su vartotojais formų, skirtingai informacijai naudojami skirtingi kanalai.

2021 m. gruodžio mėn. VERT atstovai dalyvavo Energetikos reguliuotojų regioninės asociacijos (angl. *Energy Regulators Regional Association* - ERRA) **seminare** apie efektyvią komunikaciją viešajame sektoriuje, kuriame Moldovos, Latvijos, Estijos, Austrijos energetikos reguliavimo institucijų atstovai pasidalijo patirtimi, kaip efektyviai komunikuoti viešojo sektoriaus įstaigoms, kokias komunikacijos formas pasitelkti, kokie efektyviausi būdai komunikuoti socialiniuose tinkluose. Į šią praktiką atsižvelgiama ir skelbiant VERT informaciją socialiniuose tinkluose, išnaudojamos įvairios galimybės, siekiant kuo didesnės informacijos sklaidos.

„Facebook“: paskyroje 2021 m. paskelbti 159 įrašai. Visuomenei patrauklia forma pateikiama informacija apie šilumos, dujų, elektros kainas, svarbius sprendimus ar naujoves, apie laisvas darbo vietas, dalijamasi aktualia žiniasklaidos priemonių skelbiama informacija, TV reportažais, radijo laidomis, skelbta informacija apie VERT organizuotas viešinimo kampanijas - elektros rinkos liberalizacijos viešinimo kampaniją, naujienomis apie suskystintų naftos dujų balionų šalinimą, tarpinstitucinį bei tarptautinį bendradarbiavimą. Vartotojų patogumui pateikiamos trumpos animuotos atmintinės,

operatyviai atsakoma į gaunamus paklausimus, siekiant formuoti VERT, kaip modernios, lanksčios, patrauklios įstaigos įvaizdį.

LinkedIn: paskyroje 2021 m. paskelbti 163 įrašai. Turinį sudaro žinutės apie laisvas darbo vietas, siekiant pritraukti kompetentingų savo srities specialistų. Taip siekiama kurti šiuolaikiškos, atviros, lanksčios tiek vartotojams, tiek verslui institucijos įvaizdį. Komunikuojama apie elektros rinkos liberalizaciją, jos procesus, pasikeitimus bei vartotojų konsultavimą, renkantis nepriklausomą elektros energijos tiekėją. Taip pat skelbiama informacija apie tarpinstitucinį bei tarptautinį bendradarbiavimą, palaikoma aktyvi komunikacija su suinteresuotomis auditorijomis.

Elektros rinkos liberalizacijos viešinimas

VERT, įgyvendindama 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 14 straipsnio nuostatas, perkeltas į Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą, sukūrė elektros energijos kainų palyginimo informacinę sistemą (toliau - Palyginimo sistema). Vykstant elektros energijos rinkos liberalizavimo procesui, **Palyginimo sistema sudaro galimybę vartotojams gauti nepriklausomų elektros energijos tiekėjų tinkamiausios kainos pasiūlymą ir atsakingiau priimti sprendimą**, renkantis tiekėją, vartotojai gali palyginti visų rinkoje esančių tiekėjų siūlomus elektros planus bei jų taikomas naudas.

Įsigaliojus 2020 m. gegužės 7 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtoms Elektros energetikos įstatymo pataisoms, Lietuva prisijungė prie daugumos Europos Sąjungos šalių, kurių buitiniai vartotojai gali patys pasirinkti jiems tinkamiausią elektros energijos tiekėją. Anksčiau elektrą visi buitiniai vartotojai pirko iš visuomeninio tiekėjo, o jos kainą nustatė VERT. Nuo 2021 m. buitiniai vartotojai, suvartojantys daugiau nei 5000 kWh elektros per metus, pradėjo pirkti elektros energiją iš pasirinkto nepriklausomo tiekėjo. Mažiau elektros suvartojantys vartotojai į „laisvą rinką“ galės išeiti palaipsniui iki 2023 m.

Elektros rinkos liberalizacijos etapai:

I etapas: 2021 m. sausio 1 d. - visi buitiniai vartotojai, kurių faktinis elektros energijos suvartojimas objekte yra ne mažesnis kaip 5 000 kWh, taip pat buitiniai vartotojai, kurių objektai prijungti prie vidutinės įtampos elektros tinklų;

II etapas: 2022 m. liepos 1 d. - visi buitiniai vartotojai, kurių faktinis elektros energijos suvartojimas objekte yra ne mažesnis kaip 1 000 kWh;

III etapas: 2023 m. sausio 1 d. - visi likusieji vartotojai, kuriems elektros energija tiekama visuomenine elektros energijos kaina, įskaitant vartotojus, nurodytus šio Elektros energetikos įstatymo 69 straipsnio 14 ir 15 dalyse, ir pažeidžiamus vartotojus.

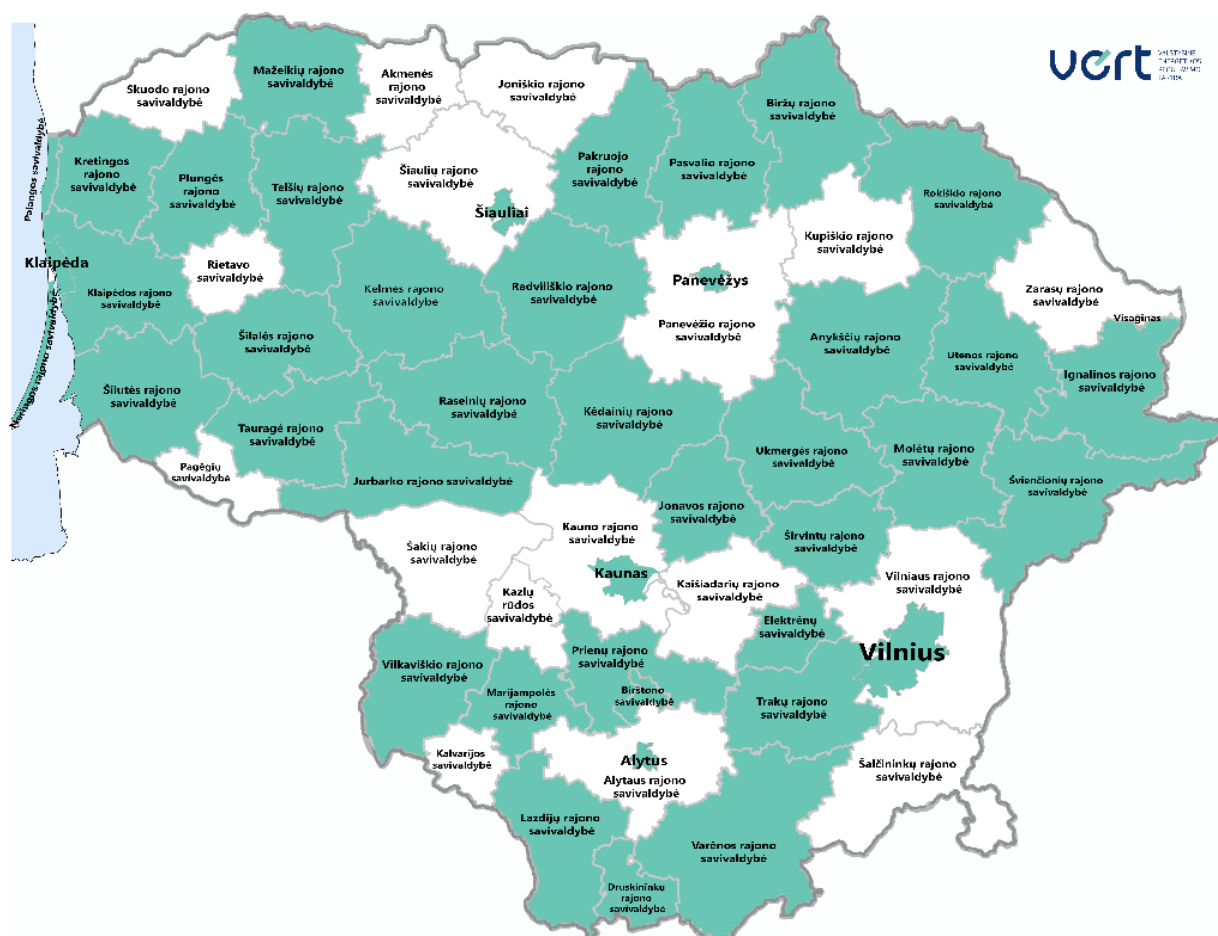
2021 m. **vartotojų švietimas** VERT buvo toliau vykdomas VERT Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2019-2021 metų programa (toliau - Programa). 2021 m. įgyvendintos Programoje numatytos švietimo priemonės, didžiausią dėmesį skyrė elektros rinkos liberalizavimo klausimams. Šiuo tikslu buvo **sukurtos viešinimo ir informavimo plano gairės** apie tai, ką elektros vartotojas turėtų žinoti, vykstant elektros rinkos liberalizavimo II etapui. Įgyvendintas tikslas didinti

energetikos sektoriaus vartotojų žinias apie elektros rinkos liberalizavimo II etapą ir galimą naudą pasirinkus nepriklausomą elektros energijos teikėjų, užtikrinant, jog pagrindinis informacijos šaltinis yra nešališka VERT pozicija visų rinkos dalyvių atžvilgiu, grindžiama objektyviais faktais bei argumentais.

VERT interneto svetainėje nuolat atnaujinta rubrika „Elektros rinkos liberalizavimas“, kurioje skelbta aktuali informacija apie nepriklausomus elektros energijos tiekėjus, svarbios vartotojams datos, pateikiami atsakymai į aktualius, dažnai užduodamus klausimus, nuolat atnaujinta statistinė informacija. Rengiami pranešimai spaudai, atmintinės, atliekami viešosios nuomonės tyrimai.

Įgyvendinant elektros rinkos liberalizavimo bei elektros energijos tiekėjo pasirinkimo viešinimo kampaniją, VERT ekspertai aplankė 43 savivaldybes (žr. 53 pav.). Miestų aikštėse, skveruose, parkuose, dažnai lankomose vietose prie VERT ekspertai prie informacinės palapinės (žr. 54 pav.) konsultavo tiek buitinius, tiek komercinius vartotojus elektros energijos tiekėjo pasirinkimo klausimais, dalijo lankstinukus apie elektros rinkos liberalizaciją, informavo apie naujai sukurta elektros tiekėjo pasirinkimo įrankį - kainų palyginimo skaičiuoklę.

53 pav. Aplankytos savivaldybės, konsultuojant elektros tiekėjo pasirinkimo klausimais
(pažymėtos žaliai)

Šaltinis - VERT.

Vartotojai buvo konsultuojami visais jiems iškilusiais klausimais. Dažniausiai vartotojus domino informacija apie nepriklausomų tiekėjų teikiamų paslaugų sąlygas, sutarčių sudarymą ir nutraukimą, atsiskaitymo už suteiktas paslaugas, kainų ir tarifų apskaičiavimą, kainos sandarą ir kainų pasikeitimo priežastis. Švietimo priemonėmis vartotojams pateikta naudinga informacija: **renkantis nepriklausomus elektros energijos tiekėjus vartotojai skatinti palyginti kelis pasiūlymus, įdėmiai skaityti sutartis prieš jas pasirašant, suprasti liberalizacijos proceso svarbą, elektros kainos apskaičiavimo principus bei žinoti savo teises ir ginčų nagrinėjimo tvarką.**

54 pav. VERT ekspertai prie informacinės palapinės

Elektros energijos tiekėjo pasirinkimo viešinio kampanijos metu **žiniasklaidai teikta informacija** apie elektros tiekėjo pasirinkimą, atsakytą į klausimus, kilusius dėl elektros tiekėjo pasirinkimo, sutarčių sudarymo, kilusių nesutarimų dėl vartotojų aptarnavimo ar informacijoms jiems teikimo, atsakytą į regioninės ir nacionalinės žiniasklaidos atstovų klausimus.

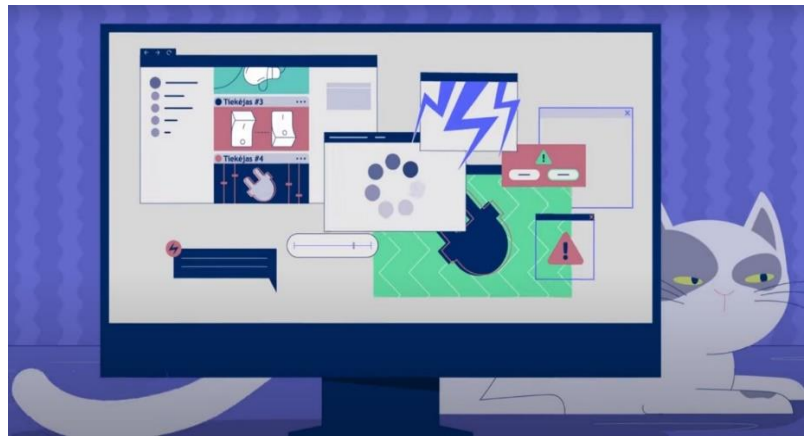
Šaltinis - VERT

Viešinta kainų palyginimo skaičiuoklė. Išplatintas pranešimas spaudai, sukurta ir svetainėje patalpinta reklamjuostė, kviečianti apsilankyti kainų palyginimo skaičiuoklėje bei susipažinti su įrankiu, leidžiančiu palyginti elektros energijos tiekėjų kainas.

Sukurtas reklaminis vaizdo klipas (žr. 55 pav.), reklama transliuota nacionalinio transliuotojo LRT televizijos bei radijo eterioje (reklama LRT TV eterioje transliuota 16 kartų, LRT radijo eterioje - 25 kartus). Elektros kainų palyginimo skaičiuoklės pristatymo metu dalyti interviu nacionalinėms bei regioninėms televizijoms, radijo stotims, spaudai, internetiniams portalams. Visuomenė supažindinta su elektros kainų palyginimo įrankiu, pristatyti skaičiuoklės funkcionalumai, privalumai, pateikta instrukcija, kaip naudotis skaičiuokle, supažindinta su skaičiuoklės teikiamomis naudomis.

55 pav. Elektros kainų palyginimo skaičiuoklės reklaminis vaizdo klipas

Nukėlus liberalizacijos II etapo elektros tiekėjo pasirinkimo datą nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2022 m. liepos 1 d., pristabdyta elektros energijos tiekėjo viešinimo kampanija bei reklamos LRT televizijos bei radijo eterioje viešinimas, išskyrus www.vert.lt rubriką „Elektros rinkos liberalizavimas“, kuri buvo nuolat atnaujinama.

Šaltinis - VERT

Numatoma, kad 2022 m. II ketv. bus atnaujinta elektros energijos liberalizavimo kampanija, tęsis gyvi susitikimai su vartotojais.

Toliau buvo plėtojamas projektas, kurio tikslas didinti energetikos sektoriaus vartotojų žinias apie griežtesnę **suskystintų dujų balionų naudojimo tvarką**. VERT kartu su Energetikos ministerija, ESO ir Aplinkos projektų valdymo agentūra aktyviai dalyvavo susitikimuose su savivaldybėmis ir seniūnijomis, dalinosi su jomis visa aktualia informacija/infografikais. Nuolat atnaujinta svetainės www.vert.lt sukurta rubrika apie suskystintų naftos dujų balionus.

9. FINANSAVIMAS

VERT 2021 m. vykdė programą „Energetikos ir geriamojo vandens rinkos reguliavimas ir priežiūra“.

Programai finansuoti VERT naudojo iš energetikos įmonių ir geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų gautas ir į valstybės biudžetą įmokėtas pajamų įmokas, taip pat į valstybės biudžetą pervestas pajamas, gautas už suinteresuotų asmenų prašymu teikiamas energetikos įrenginių techninės būklės patikrinimo ir pažymų apie energetikos įrenginių techninę būklę išdavimo paslaugas.

Lietuvos Respublikos 2021 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu VERT patvirtinti 2021 m. asignavimai sudarė 7 200 000,00 Eur. Vadovaudamasi Biudžeto sandaros įstatymu, VERT 2021 m. sąmatą patikslino (padidino) 3 723 246,00 Eur². VERT sąmata 2021 m. gruodžio 31 d. buvo 10 923 246,00 Eur.

2021 m. VERT gavo 7 134 319,35 Eur pajamų ir pervedė jas į valstybės biudžetą. 2021 m. VERT panaudojo 7 034 259,80 Eur biudžeto asignavimų. Tai sudarė 64,4 proc. patvirtintų ataskaitinio laikotarpio asignavimų.

2021 m. VERT pervedė 26 717,00 Eur narystės mokesčių 3 tarptautinėms organizacijoms - Regioninei energetikos reguliuotojų asociacijai (ERRA), Europos energetikos reguliuotojų tarybai (CEER) ir Europos vandens reguliuotojų asociacijai (WAREG), kurių veikloje aktyviai dalyvauja.

2021 m. gruodžio 31 d. VERT balanse buvo 382 491,46 Eur balansinės vertės ilgalaikio materialiojo turto; 80 899,46 Eur - ilgalaikio nematerialiojo turto; atsargų - 8 646,52 Eur.

12 lentelė. 2021-2022 m. VERT skirtų asignavimų planas ir lėšų panaudojimas

Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	2021 m. asignavimų planas, įskaitant patikslinimus, Eur	Panaudota asignavimų 2021 m., Eur	2022 m. patvirtintas asignavimų planas, Eur
1.	Išlaidos iš viso:	10 895 246,00	7 007 542,80	7 105 000,00
	Iš jų:			
1.1.	Darbo užmokestis	5 350 000,00	5 106 390,92	5 392 000,00
1.2.	Socialinio draudimo įmokos	78 200,00	74 553,07	78 200,00
1.3.	Prekės ir paslaugos	4 723 046,00	1 501 989,47	946 800,00
1.4.	Narystės mokesčiai ERRA, CEER	28 000,00	26 717,00	28 000,00
1.5.	Socialinės išmokos (pašalpos)	126 000,00	74 983,11	126 000,00
1.6.	Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimas	618 000,00	249 626,23	534 000,00

Šaltinis - VERT.

² Šios lėšos kaupiamos tiksliniams IT projektams vykdyti praeitų metų nepanaudotų pajamų įmokų dalimi.

13 lentelė. VERT valstybės pareigūnų, tarnautojų ir darbuotojų nustatytasis (paskirtasis iki mokesčių) darbo užmokestis su priedais ir priemokomis

Pareigybė	Darbuotojų skaičius 2021 m.	2021 m., Eur
Tarybos pirmininkas	1	6906,12
Tarybos pirmininko pavaduotojas	2	6558,25
Tarybos narys	2	6274,32
Administracijos direktorius	-	-
Departamento direktorius	4	3487,02
Vyriausiasis patarėjas	1	3010,92
Vyresnysis patarėjas	1	2983,08
Departamento skyriaus vedėjas	11	2708,07
Savarankiško skyriaus vedėjas	9	2992,85
Patarėjas (skyriaus)	35	2535,13
Vyriausiasis specialistas	108	1938,19
Vyresnysis specialistas	10	1659,74
Specialistas	4	1611,18

Šaltinis - VERT.

10. VEIKLOS EFEKTYVUMAS

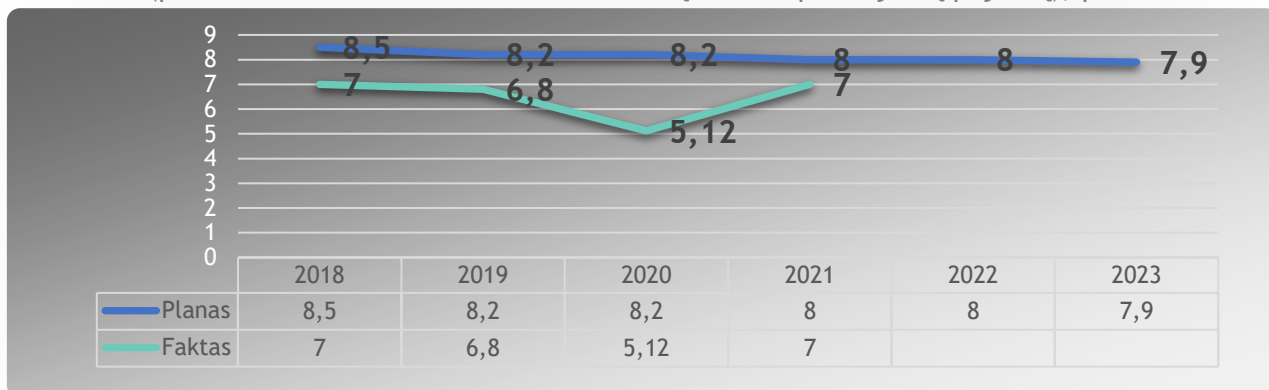
2020 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. O1E-5 „Dėl Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2020–2024 metų kovos su korupcija programos patvirtinimo“ buvo patvirtinta VERT 2020–2024 metų kovos su korupcija programa. Remiantis programa, VERT nuolat vykdoma darbuotojų privačių interesų deklaravimo kontrolė, stiprinamas antikorupcinis sąmoningumas, gerinamas VERT veiklos viešinimas, taikomos kitos antikorupcinės aplinkos kūrimo priemonės.

10.1. STRATEGINIS PLANAVIMAS

VERT strateginis tikslas - užtikrinti vartotojams energetikos paslaugų kokybę ir prieinamumą efektyviai veikiančiose rinkose.

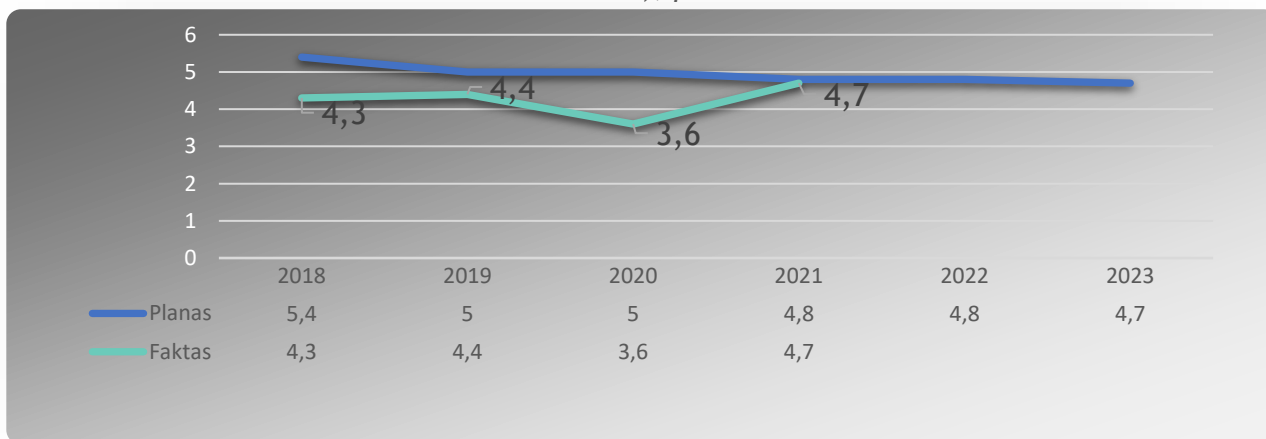
VERT strateginį tikslą įgyvendina vykdydama **Energetikos ir geriamojo vandens rinkos reguliavimo ir priežiūros programą** (toliau - Programa), kuri vykdoma nuo 2019 metų II pusmečio.

56 pav. Vidutinio statistinio namų ūkio išlaidų dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo vidutinio statistinio namų ūkio disponuojamų pajamų), proc.

Šaltinis - VERT.

57 pav. Bendrojo vidaus produkto dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo BVP), proc.

Šaltinis - VERT.

14 lentelė. Programos tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės (2021 m.)

Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Planas	Įvykdyta	Įvykdymo proc.
Tikslas 1: Integruotis į ES reguliavimo sistemą ir padidinti Komisijos veiklos efektyvumą.			
VERT priimtų teisės aktų, kurie įgyvendina Švarios energijos paketą ir gamtinių dujų bei elektros tinklų kodeksus, atitiktis Švarios energijos paketo ir gamtinių dujų bei elektros tinklų kodeksų nuostatomis (proc. nuo visų reikalingų patvirtinti Švarios energijos paketo bei tinklų kodeksų įgyvendinamųjų teisės aktų).	>95	37	39 ³
Gera vertinančių VERT konsultacijų kokybę vartotojų / ūkio subjektų skaičius nuo apklaustųjų (proc.).	>83	54	65 ⁴
VERT bendrųjų funkcijų atitiktis LR finansų ministro nustatytiems bendrųjų funkcijų veiklos efektyvumo vertinimo kriterijams (vidurkis nuo visų nustatytų siektinų reikšmių, (proc.)).	>90	100	100
1 tikslo 1 uždavinys: VERT veiklos efektyvumo ir jos viešumo didinimas			
Metinio VERT veiklos plano priemonių įgyvendinimas numatytais terminais (proc. nuo planuotų priemonių).	>70	81	100
Bylų dėl procedūrinių posėdžio organizavimo pažeidimų, (proc.).	0	0	100
1 tikslo 2 uždavinys: Integruotis į ES ir regiono energetikos reguliavimo sprendimų priėmimo procesą.			
Parengtos ir pateiktos pastabos / pasiūlymai dėl ES VERT darbo grupių ar tarptautinių organizacijų lygiu svarstomų dokumentų pozicijų VERT kompetencijos klausimais (proc. nuo visų VERT pateiktų pozicijų).	>95	100	100
1 tikslo 3 uždavinys: Vieningos reguliavimo aplinkos kūrimas, siekiant bendros regioninės elektros bei gamtinių dujų rinkos.			
Parengti ir priimti elektros energetikos ir gamtinių dujų sektoriaus tinklų kodeksus įgyvendinantys teisės aktai (proc. nuo tinklų kodeksuose nustatytais terminais reikalingų patvirtinti teisės aktų).	100	100	100
Parengti ir priimti „Švarios energijos paketo“ dokumentų įgyvendinamieji teisės aktai (proc. nuo „Švarios energijos paketo“ dokumentų teisės	100	11.1	11.1 ⁵

³ VERT priėmė 100 proc. gamtinių dujų ir elektros tinklų kodeksuose numatytas metodikas. Švarios energijos pakete numatyta priimti 18 dokumentų, iš jų 2021 m. priimti 2. Planuojama, kad 2022 m. Darbo grupėje bus priimti sprendimai dėl 16 dokumentų.

⁴ Dėl itin menko vartotojų/ūkio subjektų aktyvumo, apklausos duomenys nėra reprezentatyvūs.

⁵ Švarios energijos pakete numatyta priimti 18 dokumentų, iš jų 2021 m. priimti 2. Planuojama, kad 2022 m. Darbo grupėje bus priimti sprendimai dėl 16 dokumentų. Vėlesni terminai susiję su tuo, jog Elektros energetikos įstatymas buvo priimtas tik 2021-ųjų metų pabaigoje, t. y. kitaip negu iš pradžių buvo planuojama.

aktuose nustatytais terminais reikalingų patvirtinti teisės aktų).

Tikslas 2: Užtikrinti prognozuojamą ir skaidrią verslo aplinką energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuose.

Veiklą vykdančių nepriklausomų elektros energijos tiekėjų skaičius nuo bendro nepriklausomą elektros energijos tiekimą turinčių teisę vykdyti tiekėjų skaičiaus (proc.).	>54	23	43 ⁶
Šilumos energijos gamybos konkuruojančių įrenginių išnaudojimo procentas šilumos sektoriaus gamybos procese (45-55 proc. rodo, kad į sektorių yra optimaliai investuota ir ūkio subjektai veikia konkurencijos sąlygomis).	45-55	39.6	88 ⁷
Biokuro tiekėjų rinkos koncentracijos lygis (HHI lygus rinkos dalyvių kvadratų sumai; reikšmė mažiau negu 1000, laipsnis yra nedidelis).	<1000	600	100
2 tikslo 1 uždavinys: Vykdyti energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių stebėseną ir skatinti konkurenciją, didinti skaidrumą, savireguliaciją ir technologinę pažangą.			
Įmonių patikrinimai per įsakyme dėl įmonės planinio patikrinimo nustatytą terminą (proc. nuo visų einamaisiais kalendoriniais metais pabaigtų įmonių patikrinimų).	>62	0	0
Įmonių patikrinimai per įsakyme dėl įmonės neplaninio patikrinimo nustatytą terminą (proc. nuo visų einamaisiais kalendoriniais metais pabaigtų įmonių patikrinimų).	>62	0	0
Atliktų planinių patikrinimų dalis, palyginti su visais kalendoriniais metais pradėtais patikrinimais (proc.).	>62	63	100
VERT posėdžiui pateikti klausimai išnagrinėti pirmu teikimu, pažymoje pateikta išsami informacija ir duomenys, posėdžio metu išsakyti argumentai yra pakankami sprendimui priimti (proc.).	>85	99	100
Ūkio subjektų reguliuojamos veiklos sąnaudų patikrinimų dalis, kai VERT atstovai vyko rinkti informaciją į ūkio subjekto buveinę, palyginus su visais atliktais reguliuojamos veiklos sąnaudų patikrinimais per metus (proc.).	<30	0	100
Ūkio subjektų reguliuojamos veiklos sąnaudų patikrinimas ne dažnesnis nei 1 kartą per 5 metus, jeigu dėl ūkio subjekto reguliuojamos veiklos	>80	100	100

⁶ Pratęsus antrą elektros rinkos liberalizavimo etapą iki 2022 m. II pusmečio, vartotojai nepasirinkę nepriklausomo elektros tiekėjo, naudojasi visuomeniniu elektros energijos tiekimu. Tikėtina, kad pabaigus elektros rinkos liberalizacijos procesą 2022 m. gruodį, konkurencija turėtų išaugti.

⁷ Kai kuriuose sistemose, šilumos poreikis yra mažesnis už šilumos kiekį, kurį gali pagaminti konkurencijoje dalyvaujantys įrenginiai, todėl dalis jų, dėl konkurencijos nedirba arba dirba ne pilnu pajėgumu.

sąnaudų pagrįstumo nėra objektyvių rizikos faktorių.

2 tikslo 2 uždavinys: Suformuoti ir taikyti proporcingas teisinio ir ekonominio reguliavimo priemonės.

Įsiteisėję teismo sprendimai yra palankūs VERT nuo visų per kalendorinius metus įsiteisėjusių teismo sprendimų (proc.).

>80 69 86.25⁸

Norminių dokumentų projektai suderinami vienos viešosios konsultacijos metu (proc.).

>90 94 100

Ūkio subjektų skaičius, manančių, kad VERT teisės aktai yra išsamūs ir suprantami (grįžtamojo ryšio apklausa, proc.).

>60 33 55⁹

Ūkio subjektų skaičius, teigiančių, kad pirmaisiais veiklos metais gavo naudingų konsultacijų (grįžtamojo ryšio apklausa, proc.).

>70 67 96¹⁰

2 tikslo 3 uždavinys: Siekti didesnės atsinaujinančių energetikos išteklių integracijos į esamas energetikos sistemas.

Elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, dalis bendrame elektros energijos balanse.

31.5 48 100

Paskelbti ir suorganizuoti elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, skatinimo kvotų paskirstymo aukcionai (proc. nuo Vyriausybės patvirtintų tvarkaraščių skaičiaus).

100 0 0

Tikslas 3: Sukurti energetinių paslaugų vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos sistemą.

Ne pagal VERT kompetenciją pateiktų skundų / ginčų skaičius (proc.).

<20 7 100

Vartotojų, žinančių, kokiais klausimais galima kreiptis ir kokias problemas gali išspręsti VERT, skaičius (proc. nuo apklaustų asmenų, besikreipusių į VERT).

>65 0 0

VERT pateiktų pagrįstų vartojimo ginčų dalis dėl ūkio subjektų veiklos (proc. nuo visų gautų ginčų). (rodiklis nusako, kad prižiūrimi ūkio subjektai teisingai supranta ir taiko teisės aktus).

<20 4 100

3 tikslo 1 uždavinys: Informuoti ir šviesti energetinių paslaugų vartotojus.

Susitikimai aktualiais klausimais su vartotojais, vartotojų teisių gynimo organizacijoms (skaičius).

2 51 100

Vartotojų dalis, kuri žino apie tai, kad savo pažeistas teises gali ginti ne teismine tvarka (proc.).

>65 67 100

3 tikslo 2 uždavinys: Vykdyti energetinių paslaugų vartotojų teisėtų interesų apsaugą.

Asmenų prašymų, kurie buvo išnagrinėti ir atsakyti per nustatytą terminą, dalis (proc.).

>70 91 100

⁸ 2021 m. priimti 22 įsiteisėję sprendimai, iš kurių VERT palankūs 15, nepalankūs 7.

⁹ Dėl itin menko ūkio subjektų aktyvumo apklausos duomenys nėra reprezentatyvūs.

¹⁰ Dėl itin menko ūkio subjektų aktyvumo apklausos duomenys nėra reprezentatyvūs.

Vartotojų dalis, kuri teigiamai vertina iš VERT gautos informacijos aiškumą, VERT interesantus aptarnaujančių asmenų kvalifikaciją, VERT interneto svetainėje pateikiamos informacijos prieinamumą ir naudojimosi paprastumą.	>70	48	69 ¹¹
---	-----	----	------------------

Vartotojų dalis, pasitikinti VERT, kaip ne teismo būdu vartojimo ginčus nagrinėjančia institucija (reprezentatyvi apklausa, proc.).	>70	0	0 ¹²
---	-----	---	-----------------

Tikslas 4: Užtikrinti, patikimą, efektyvią ir saugią energijos išteklių ir energijos gamybą, tiekimą ir vartojimą bei kontroliuoti valstybės ir rezervines energijos išteklių atsargas.

Rizikingiausių energetikos objektų ir įrenginių patikrinimų dalis (proc. nuo visų patikrinimų).	23	29.04	100
---	----	-------	-----

Planinių patikrinimų, atliktų naudojant kontrolinius atskirų energetikos sektorių patikrinimų klausimus, dalis (proc. nuo visų patikrinimų).	89	98.6	100
--	----	------	-----

Laiku pašalintų energetikos objektų ir įrenginių techninės būklės, efektyvumo, energijos išteklių valstybės ir rezervinių atsargų sudarymo, tvarkymo, kaupimo bei naudojimo pažeidimų, nustatytų patikrinimo metu (proc.).	95	99.98	100
--	----	-------	-----

4 tikslo 1 uždavinys: Vykdyti valstybinę energetikos objektų ir įrenginių kontrolę, užtikrinant saugų ir patikimą energijos vartojimą.

Energetikos įrenginiuose įvykusių avarių ir jų darbo sutrikimų ištyrimų dalis (proc.).	100	100	100
--	-----	-----	-----

Energijos išteklių valstybės ir rezervinių atsargų tikrinimų skaičius.	80	81	100
--	----	----	-----

Laiku išnagrinėtų fizinių ir juridinių asmenų prašymų išduoti leidimą veiklai elektros energetikos sektoriuje, dalis (proc. nuo visų pateiktų prašymų).	100	100	100
---	-----	-----	-----

Ūkio subjektų pateiktų ir VERT specialistų išanalizuotų deklaracijų dalis (proc. nuo visų pateiktų deklaracijų).	100	100	100
--	-----	-----	-----

Šaltinis - VERT.

10.2. STRUKTŪRA IR DARBUOTOJAI

2021 m. sausio 21 d. darbą pradėjo Tarybos pirmininkas Renatas Pocius, kurį Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. sausio 14 d. paskyrė penkerių metų kadencijai.

¹¹ Dėl itin menko vartotojų aktyvumo apklausos duomenys nėra reprezentatyvūs.

¹² Dėl itin menko vartotojų aktyvumo apklausos duomenys nėra reprezentatyvūs.

2021 m. sausio 25 d. **Tarybos nario pareigas pradėjo Matas Taparauskas**, kurį penkerių metų kadencijai Lietuvos Respublikos Seimas paskyrė 2021 m. sausio 7 d.

2021 m. birželio 14 d. **Tarybos pirmininko pavaduotojo pareigas pradėjo Donatas Jasas**, kurį penkerių metų kadencijai Lietuvos Respublikos Seimas paskyrė 2021 m. gegužės 27 d.

2021 m. birželio 14 d. **Tarybos nario pareigas pradėjo Jelena Dilienė**, kurią penkerių metų kadencijai Lietuvos Respublikos Seimas paskyrė 2021 m. gegužės 27 d.

Nuo 2017 m. sausio 3 d. **Tarybos pirmininko pavaduotojo pareigas eina Jonas Makauskas**.

VERT **maksimalus etatų skaičius**, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo valdybos, sudaro **250 etatų** valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį, atitinkamai **255 etatai**, įskaičiuojant Tarybos narius.¹³

2021 m. pabaigoje VERT dirbo **5 valstybės pareigūnai**, **152 valstybės tarnautojai** ir **39 darbuotojai**, dirbantys pagal darbo sutartį (iš viso 196 darbuotojai), iš jų vienas darbuotojas, dirbantis pagal terminuotą darbo sutartį.

Šiluma - 43 darbuotojai. Elektra - 33 darbuotojai. Dujos - 8 darbuotojai. Vanduo - 8 darbuotojai. Teisė - 13 darbuotojų. IT, personalas ir kt. - 43 darbuotojai. Du ir daugiau sektorių - 48 darbuotojai.

2021 m. pabaigoje VERT dirbo 83 (42,3) **moterys** ir 113 (57,7 proc.) **vyrų**. Vidutinis VERT darbuotojų **amžius** nepasikeitė ir išliko **44 metai**.

Iš 196 VERT darbuotojų **188 turi aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą išsilavinimą (95,9 proc.)**. 2 VERT darbuotojai yra apgynę daktaro disertaciją.

2021 m. gruodžio mėn. pagal **įgyto išsilavinimo kryptis** VERT darbuotojai pasiskirstė **taip**: teisė - 19 proc., vadyba ir administravimas - 16 proc., ekonomika - 15 proc., inžinerija ir energetika - 41 proc., kitas - 9 proc.

2021 m. į darbą VERT **priimta 18 valstybės tarnautojų**¹⁴, iš kurių 2 perkelti iš kitų valstybės institucijų ar įstaigų tarnybinio kaitumo būdu. 2021 m. priimta **17 naujų darbuotojų**, dirbančių pagal darbo sutartį¹⁵.

¹³ 2021 m. rugsėjo 22 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdyba sprendimu Nr. SV-S-198 „Dėl Seimo valdybos 2019 m. gegužės 8 d. sprendimo Nr. SV-S-1216 „Dėl didžiausio leistino Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus“ pakeitimo“, patvirtino didžiausią leistiną VERT administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičių nuo 2021 m. lapkričio 1 d. – 250 (+30 etatų). Toks sprendimas buvo priimtas, atsižvelgiant į tai, kad, VERT siekiant tinkamai ir laiku įgyvendinti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo, Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatymo pakeitimais VERT nustatytas papildomas bei priskirtas naujas funkcijas, taip pat vykdant elektros rinkos liberalizavimą, įgyvendinat Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus, atsirado poreikis VERT didinti didžiausią leistiną valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičių.

¹⁴ Šilumos, dujų, elektros, teisės sektoriai.

¹⁵ IT, turto, personalo, viešųjų pirkimų, audito, veiklos valdymo, teisės, šilumos, dujų, elektros sektoriai.

10.3. KVALIFIKACIJOS KĖLIMAS

2021 m. VERT darbuotojai (**68,85 proc.**) **kėlė kvalifikaciją dalyvaudami mokymuose**. VERT darbuotojams mokymams Lietuvoje išleista 42 809,33 Eur iš numatytų 48 399,00 Eur (88,45 proc.), mokymams užsienyje - 5600 Eur iš numatytų 5600 Eur išlaidų (100 proc.), konferencijoms - 3890 Eur iš numatytų 4000 Eur išlaidų (97,25 proc.). Išlaidos mokymams sudarė **90,17 proc.** nuo visų patvirtintų ataskaitinio laikotarpio asignavimų **kvalifikacijai kelti**. Mokymų organizavimą ir dalyvavimą juose 2021 m. ribojo susiklosčiusi situacija dėl koronaviruso.

VERT, **siekdama stiprinti vadovavimo gebėjimus**, padalinių vadovams įsigijo mokymus „Lyderystė ir efektyvus vadovavimas valstybinėse įmonėse“, „Projektų valdymas“.

Taip pat VERT darbuotojai dalyvavo mokymuose, skirtuose stiprinti **bendrąsias kompetencijas, tobulinti specialiuosius ir profesinius gebėjimus**, kurie reikalingi konkrečioms, pareigybės aprašyme nustatytoms, funkcijoms vykdyti: „Atsinaujinančių energijos išteklių technologijos“, „Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai“, „Administracinių nusižengimų bylų teisenos ypatumai bei aktuali teismų praktika“, „Duomenų statistinė analizė ir ekonometrinis modeliavimas“, „Vidaus kontrolės kūrimas ir užtikrinimas viešajam sektoriui“, „Darbo kodekso taikymas valstybės ir savivaldybės įstaigose ir valstybės tarnyboje 2021 m.“, „Asmens duomenų tvarkymas viešajame sektoriuje“, „Technologiniai geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo procesai“ ir kituose mokymuose.

Specialios žinios buvo plečiamos dalyvaujant **konferencijose ir seminaruose**, iš jų **Lietuvoje**: „Atsakomybės taikymas pagal Administracinių nusižengimų kodeksą“, „Vilnius GreenTech Forum“, „Lietuvos verslo forumas“, „Teisė pro“, „Tarnybinė (profesinė) etika ir korupcijos prevencija ūkio subjektų priežiūros ir kontrolės srityje dirbantiems valstybės tarnautojams“, „Darbo užmokesčio apskaičiavimas ir apskaita viešajame sektoriuje“ bei **užsienyje**, kuriuos organizavo Europos energetikos reguliuotojų taryba (CEER), Regioninė energetikos reguliuotojų asociacija (ERRA), Tarptautinė vandens asociacija (IWA). Šiuose mokymuose VERT darbuotojai **įgijo specialiųjų žinių ir jas gilino tokiomis temomis**: kapitalo kaštų apskaičiavimas ir taikymas nustatant infrastruktūrinių paslaugų kainas; lankstumo paslaugų pritaikymas elektros energijos tinkle; elektros rinka ir atsinaujinantys energijos šaltiniai; efektyvus energetikos infrastruktūros reguliavimas; elektros energijos ir gamtinių dujų tiekimo veikla ir priežiūra; skatinamasis reguliavimas ir inovacijų taikymas; taip pat dalyvavo specializuotuose mokymuose, susijusiuose vandens gavybos, pristatymo, nuotekų surinkimo ir valymo procesais.

10.4. VEIKLOS AUDITAS

2021 m. Vidaus audito skyrius VERT atliko šiuos veiklos ir valdymo vidaus auditus: Energetikos įrenginių ir objektų techninės būklės patikrinimo pažymų rengimo proceso valdymo vidaus auditą, Reprezentacinių išlaidų valdymo vidaus auditą, Kokybės vadybos sistemos vidaus auditą.

2022 mėn. kovo mėn. VERT buvo atliktas kokybės vadybos sistemos sertifikavimo auditas. Nustatyta, jog: VERT kokybės vadybos sistema atitinka audito standarto reikalavimus, vadybos sistema yra rezultatyvi siekiant nustatytų vadybos tikslų.

11. TARPTAUTINĖ VEIKLA

2021 m. lapkričio 8-9 dienomis VERT virtualioje erdvėje organizavo [Baltijos šalių gamtinių dujų rinkos, Baltijos šalių elektros rinkos ir Baltijos šalių šilumos forumus](#). Šiuose reguliariai vykstančiuose Baltijos šalių energetikos naujienoms apžvelgti skirtuose renginiuose aptarti ir diskutuoti naujausi gamtinių dujų ir elektros energijos sektorių pasiekimai ir ateities planai, siekiant pasikeisti patirtimi ir nuomonėmis tarp skirtingų valstybių institucijų ir rinkos dalyvių. 2022 m. Baltijos energetikos forumo renginiai turėtų vykti Estijoje ir Latvijoje.

VERT nuolat bendradarbiauja su Baltijos regiono reguliuotojais. 2021 m. rugpjūčio 25 d. Rygoje, Latvijoje, vyko [Latvijos, Estijos ir Lietuvos energetikos reguliuotojų atstovų susitikimas](#), kuriame aptartos Baltijos šalių energetikos rinkų reguliavimo aktualijos. Per 2021 metus VERT plėtojo dvišalius ryšius su [Lenkijos](#), [Ukrainos](#) reguliuotojais, [Prancūzijos](#), [Ispanijos](#) ambasadomis, energetikos sritimi besidominčiais valstybių atstovais.

2021 m. VERT dalyvavo projekte, skirtame parengti Europos Sąjungos lygiu standartizuotą energetikos sąvokų duomenų bazę anglų ir lietuvių kalbomis. Projekto metu bendradarbiaujama su ES institucijų vertėjais ir terminologais (projektas tęsis ir 2022 m.).

Dalyvavimas Europos ir tarptautinėse reguliuotojų vienijančiose asociacijose

2021 metais VERT atstovai nuosekliai dalyvavo Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (angl. *European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators* - ACER), Europos energetikos reguliuotojų tarybos (angl. *Council of European Energy Regulators* - CEER), Energetikos reguliuotojų forumo (angl. *Energy Regulators Forum* - ERF), Europos vandens reguliuotojų asociacijos (angl. *European Water Regulators* - WAREG), Energetikos reguliuotojų regioninės asociacijos (angl. *Energy Regulators Regional Association* - **ERRA**) ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. *Organisation for Economic Cooperation and Development* - OECD) Ekonominių reguliuotojų tinklo (angl. *Network of Economic Regulators* - NER) veikloje, teikdami savo pasiūlymus, pozicijas ir siekdami užtikrinti Lietuvos interesų atstovavimą dėl geresnio energetikos ir vandens sektorių reguliavimo.

2021 m. įvyko 8 ACER Reguliotojų valdybos (angl. *Board of Regulators* - BoR) posėdžiai, kuriuose aptarti su elektros ir dujų tinklų kodeksų įgyvendinimu, infrastruktūros projektų planavimu ir priežiūra, didmeninės rinkos veikimu ir priežiūra susiję klausimai. Ypatingą dėmesį ACER skyrė energijos kainų augimą skatinančių veiksnių ir aukštų energijos kainų poveikio analizei. Tuo tikslu 2021 m. spalį ACER paskelbė analizę dėl aukštų energijos kainų Europoje, kuria apžvelgė rinkos tendencijas bei trumpojo ir ilgojo laikotarpio priemonės kainų augimo situacijai suvaldyti (angl. [High energy prices](#)). **2021 m. įvyko 8 CEER Generalinės Asamblėjos** (angl. *General Assembly* - GA) posėdžiai, kuriuose daugiausia dėmesio buvo skirta klausimams, susijusiems su inovacijomis ir aktyvesniu vartotojų dalyvavimu energetikos sektoriuje, atsinaujinančiųjų išteklių

energetikos skatinimu, COVID-19 pandemijos poveikio energetikai vertinimu. Didelis dėmesys skirtas ES teisėkūros iniciatyvoms, t. y., ACER ir CEER rengė bendras reguliuotojų pozicijas dėl numatomų keisti Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų: transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, dujų dekarbonizavimo paketo, energijos efektyvumo direktyvos, atsinaujinančiųjų išteklių direktyvos.

Bendradarbiaudamos ACER ir CEER, **nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos** parengė ir pristatė poziciją su siūlymais dėl svarstomo Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių pakeitimo (toliau - TEN-E reglamentas) (angl. [*ACER/CEER Position on Improving the Regulation on Guidelines for Trans-European Energy Networks \(TEN-E Regulation\)*](#)). Pakeitimu numatoma, kokia infrastruktūra galės patekti į bendro intereso projektų sąrašą, taip pat kokie projektai galės gauti Europos infrastruktūros tinklų priemonės (angl. *Connecting Europe Facility - CEF*) finansavimą (2020 m. gruodį Europos Komisijos išplatintas TEN-E reglamento peržiūros pasiūlymas). Reguliuotojų nuomone, šiuo TEN-E siūlymu turi būti siekiama skatinti neutralų ir nepriklausomą infrastruktūros projektų techninį vertinimą, užtikrinti, kad būtų remiami tie projektai, kurie atneša daugiausia naudos Europos žaliajam kursui bei vartotojams, užtikrinant, kad nebūtų patiriamos nepagrįstos išlaidos.

2021 m., bendradarbiaudamos ACER ir CEER, **nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos** taip pat parengė pasiūlymų paketus, vadinamąsias baltąsias knygas (angl. *white paper*), dėl Europos Komisijos rengiamo Dujų dekarbonizavimo paketo (dujų reglamento ir dujų direktyvos). Reguliuotojai pateikė siūlymus dėl vandenilio tinklų reguliavimo [*Baltojoje knygoje, skirtoje vandenilio tinklų reguliavimo klausimams „Kada ir kaip reguliuoti vandenilio tinklus“*](#) (angl. *„When and How to Regulate Hydrogen Networks“*); siūlymus dėl investicijų į vandenilio ir vandenilio dujų gamybos elektrolizės būdu (power-to-gas) technologijas [*Baltojoje knygoje dėl vandenilio ir vandenilio dujų gamybos elektrolizės būdu technologijų*](#) (angl. *ACER-CEER White Paper on Regulatory Treatment of Power-to-Gas*), kur nacionalinės reguliavimo institucijos laikosi technologiniu požiūriu neutralios pozicijos su tikslu pašalinti kliūtis ir apibrėžti reguliavimo sąlygas, kurios leistų sukurti ekonomiškiausius sprendimus. Taip pat reguliavimo institucijos kartu parengė pozicijas dėl taisyklių, siekiant išvengti didelio masto metano išmetimo į aplinką (angl. [*ACER-CEER White Paper on Rules to Prevent Methane Leakage in the Energy Sector*](#)), dėl pagrindinių lankstų reguliavimą užtikrinančių, į vartotojų poreikius orientuotų taisyklių dujų dekarbonizavimo procese įgyvendinimo (angl. [*ACER-CEER Position Paper on the Key Regulatory Requirements to Achieve Gas Decarbonisation*](#)).

Kaip ir 2020 m., 2021 m. rugsėjį ACER bendrai su CEER parengė [*elektros ir gamtinių dujų rinkos stebėsenos ataskaitą*](#) (angl. *Market Monitoring Report* - MMR), kurią sudaro trys dalys: elektros didmeninės rinkos apžvalga, gamtinių dujų didmeninės rinkos apžvalga, mažmeninės rinkos ir vartotojų apsaugos apžvalga.

Taip pat tradiciškai 2021 metais CEER paskelbė 2020 metų reguliavimo režimų apžvalgą (angl. [*Report on Regulatory Frameworks for European Energy Networks*](#)), kurioje pristatė pagrindinių rodiklių, naudojamų nustatant tarifus, pokyčius pagal skirtingus reguliavimo režimus Europos Sąjungos valstybėse narėse, Didžiojoje Britanijoje, Šiaurės Airijoje, Islandijoje ir Norvegijoje.

2021 metais Europos energetikos reguliuotojai skyrė dėmesį analizuoti COVID-19 pandemijos poveikį energetikos sektoriui. 2021 m. pradžioje paskelbtoje pirmojoje apžvalgoje apie COVID-19 pandemijos poveikį energetikai (angl. [First Analysis of the COVID-19 Pandemic's Effects on the Energy Sector](#)) akcentuota, kad veikianti energetikos rinka buvo atspari pandemijos metu ir buvo užtikrintas energetikos paslaugų vartotojams stabilumas, tačiau įvardytos ir analizuotos valstybių teiktos pagalbos priemonės tiek įmonėms, tiek vartotojams. 2022 m. vasario mėn. paskelbtoje ataskaitoje apie COVID-19 poveikį energetikai (angl. [Analysis of the COVID-19 Pandemic's Effects on the Energy Sector - Second Report](#)) įvardyta, kad dauguma CEER šalių įvedė šalies masto ribojimus (angl. *lock-downs*), kurie riboja socialinį ir ekonominį gyvenimą ir dėl to sumažėjo elektros ir dujų suvartojimas, taip pat elektros ir gamtinių dujų kainos. Santykinis pandemijos poveikis elektros sektoriui buvo ryškesnis nei dujų. Be to, pirmoji ribojimų banga, kuri vienu metu buvo įvesta daugumoje šalių 2020 m. pavasarį, turėjo akivaizdesnį poveikį energetikos rodikliams nei vėlesniuose ribojimų etapuose, kurie buvo ne tokie griežti. Paminima, kad 2020 m. pabaigoje ir 2021 m. kiti veiksniai, tokie kaip oro sąlygos ir žaliavų kainos, turėjo didesnę įtaką energetikos sektoriui. Įvardyta, kad daugelis šalių ėmėsi priemonių savo vartotojams apsaugoti nuo ekonominio pandemijos poveikio. Kaip dažniausios priemonės įvardytos: draudimai nutraukti elektros tiekimą, galimybė atidėti sąskaitų apmokėjimus, socialinės išmokos ar kitos socialinės priemonės vartotojams apsaugoti, parama verslui (lengvatinės paskolos, mokėjimų atidėjimai, kt.).

Taip pat CEER paskelbė ataskaitas apie energetikos reguliuotojų nepriklausomumą (angl. [CEER Report on monitoring NRAs' Independence](#)), inovatyvių verslo modelių poveikį vartotojams (angl. [CEER Report on Innovative Business Models and Consumer Protection Challenges](#)), atsinaujinančiųjų išteklių energijos Europoje apžvalgą (angl. [CEER 2nd Paper on Unsupported RES](#)) ir kt.

CEER patvirtino 2022-2025 metų strategiją, kurios tikslas - įgalinti vartotojus sėkmingai energetikos pertvarkai (angl. [Empowering Consumers for the Energy Transition](#)). Europos energetikos reguliavimo institucijos akcentuoja įsipareigojimą suteikti vartotojams daugiau galimybių, siekiant skatinti tvarią energetikos sistemos pertvarką. Kad būtų pasiekti pagrindiniai išmetamo anglies dioksido mažinimo, klimato neutralumo, tvarumo ir efektyvumo tikslai, 2022-2025 m. CEER strategija grindžiama trimis reguliavimo aspektais: sėkmingai veikiančia, atvira ir atsparia rinka, į vartotojus orientuota dinamiška reguliavimo aplinka, energetikos sistemos integracija (tvaria infrastruktūra). Numatomi tokie CEER prioritetai: 1) užtikrinti atviras, gerai veikiančias ir atsparias rinkas nacionaliniu lygiu ir Europoje: skatinti lankstumą ir naujus verslo modelius; 2) skatinti vartotojus dalyvauti energetikos rinkoje, taikant į vartotoją orientuotą dinamišką reguliavimą, suteikiant vartotojams galimybę aktyviai prisidėti prie lanksčios energetikos sistemos ir ją pasinaudoti; 3) skatinti energijos sistemos integraciją: atsinaujinančių energijos šaltinių integravimas ir inovacijų skatinimas.

Pagal šias tris reguliuotojų išskirtas strategines kryptis, numatytos ir šešios CEER veiklos sritys: energetikos sistemos integracija, tvari ir efektyvi infrastruktūra, į vartotoją orientuotas energetikos rinkos dizainas, decentralizuota ir vietinė energija, gerai veikiančios rinkos, lankstumas.

Taip pat VERT atstovai nuolat dalyvauja ACER ir CEER darbo grupėse ir pogrupiuose, skirtuose diskutuoti elektros, dujų, rinkos vientisumo ir skaidrumo, vartotojų ir mažmeninės rinkos, skirstymo sistemų reguliavimo ir kitais klausimais.

2021 m. vyko du ERRA vadovų susitikimai, viena Generalinė Asamblėja bei vienas ERRA ryšio pareigūnų susitikimas. 2021 m. gegužės mėn. nuotoliniu būdu vykusio ERRA vadovų susitikimo metu aptarti apklausos dėl COVID-19 pandemijos poveikio rezultatai, apžvelgiant krizės poveikį bei išmoktas pamokas, pandemijos sąlygotus ir numatomus socialinius, ekonominius, energetikos bei aplinkosaugos pokyčius, poveikį energetikos sistemai, pristatyta ERRA komitetų ir darbo grupių veikla bei jos planai, numatoma Tarifų duomenų bazės publikacija.

2021 birželio mėn. vykusios ERRA Generalinės Asamblėjos metu pristatyta bei patvirtinta [ERRA 2020/2021 metų veiklos ataskaita](#), biudžeto bei finansų audito ataskaitos, narių mokesčiai 2022 metams, 2021/2022 metų veiklos planas bei biudžetas. Šios Generalinės Asamblėjos metu išrinkti du nauji ERRA prezidiumo nariai - Rumunijos ir Pakistano energetikos reguliavimo priežiūros institucijų atstovai, Rolands Irklis (Latvija), buvęs ERRA prezidiumo narys ir buvęs Latvijos Komunalinių paslaugų komisijos (PUC) pirmininkas, patvirtintas ERRA garbės nariu.

2021 m. liepos mėn. nuotoliniu būdu įvykusiame ERRA ryšio pareigūnų susitikime buvo aptarta energetikos reguliavimo priežiūros institucijų veikla, COVID-19 pandemijos poveikis kelionėms (atvykimų į ERRA narių teritoriją ribojimai) ir priežiūros institucijų biudžetui.

2021 m. lapkričio mėn. vykusio ERRA vadovų hibridinio susitikimo metu buvo aptarti augančių energijos kainų klausimai, pasidalinta priežiūros institucijų patirtimi reaguojant į kainų kilimą bei jų reguliavimo priemonės, skirtas sušvelninti kainų augimo poveikį, taip pat patirtimi vandenilio panaudojimo, tarpvalstybinės elektros rinkos integracijos ir jos naudos rinkos dalyviams bei vartotojams klausimais.

Be to, 2021 m. vasario mėn. įvyko nuotolinis dvišalis VERT bei ERRA pirmininkų bei kitų šių institucijų atstovų susitikimas, kurio metu aptartos glaudesnio bendradarbiavimo perspektyvos, VERT pateikė siūlymus galimoms ERRA veiklos kryptims, aptarti kiti veiklos klausimai.

VERT atstovai ir toliau aktyviai dalyvavo ERRA Elektros energijos rinkų ir ekonominio reguliavimo, Gamtinių dujų rinkų ir ekonominio reguliavimo bei Atsinaujinančios energijos komitetuose, Vartotojų apsaugos darbo grupėje (veikiančioje, kaip savarankiškas ERRA padalinys). Taip pat VERT prisidėjo prie ERRA veiklos nuolat teikdama duomenis ir informaciją dėl VERT veiklos, priimtų sprendimų ERRA veiklos srityje, dėl kainodaros sprendimų bei dėl suskystintų gamtinių dujų terminalo reguliavimo, dėl COVID-19 pandemijos poveikio nuotoliniam darbui priežiūros institucijose, dėl ERRA narių įsipareigojimų, susijusių su klimato kaitos tikslais ir uždaviniais, dėl išmaniųjų skaitiklių diegimo bei problematikos, taip pat teikdama šalies informaciją ERRA tinklalapiui, Lietuvos rodiklius ir duomenis Tarifų duomenų bazei, bei kitą informaciją pagal ERRA koordinuotus kitų ERRA narių paklausimus aktualiais klausimais.

2021 m. vyko du WAREG Generalinės Asamblėjos posėdžiai. 2021 m. birželio mėn. nuotoliniu būdu vykusios WAREG Generalinės Asamblėjos metu pateikta informacija apie rengiamą antrąjį Europos vandens forumą, WAREG finansinę situaciją, naują interneto svetainę, numatomus seminarus, taip pat aptarti klausimai dėl vandens sektoriaus konsolidavimo procesų ir dėl lyginamosios analizės. 2021 m. lapkritį hibridiniu būdu vykusios WAREG Generalinės Asamblėjos metu aptarta WAREG veikla ir 2022 metų veiklos planas, finansinė situacija ir planuojamas 2022 metų biudžetas, pasidalinta narių patirtimi dėl augančių energijos kainų poveikio vandentvarkos sektoriaus įmonėms.

Be to, 2021 m. vasario mėn. įvyko nuotolinis VERT bei WAREG pirmininkų bei kitų šių institucijų atstovų susitikimas, kurio metu aptartos WAREG veiklos viešinimo galimybės, bendradarbiavimas tarp WAREG ir narių, aptarti kiti veiklos klausimai, o 2021 m. spalio mėn. įvyko kontaktinių asmenų nuotolinis susitikimas, kurio metu WAREG informavo apie naujausias informacijos viešinimo iniciatyvas, aptarti komunikacijos ir bendradarbiavimo gerinimo klausimai.

Taip pat VERT atstovai dalyvavo WAREG darbo grupių susitikimuose, skirtuose veiklos rodiklių stebėjimui (angl. *Task force on wastewater KPIs*), reguliuotojų efektyvumo ir nepriklausomumo klausimams (angl. *Task force on governance*), teikė informaciją WAREG dėl 2022 metų veiklos plano, dėl vandentvarkos sektoriaus ir jo reguliavimo Lietuvoje, bei kitą informaciją pagal WAREG narių paklausimus.

2021 m. OECD NER veikloje analizuotos temos, susijusios su strateginiu planavimu ir ekonominių reguliuotojų veiklos tobulinimu, efektyvumo užtikrinimu, kartu vertinant ir COVID-19 pasaulinės pandemijos poveikį šalių ekonomikoms, atskiriems sektoriams.

2021 m. balandį ir lapkritį vykusiuose OECD NER susitikimuose, kuriuose nuotoliniu būdu dalyvavo OECD narių ekonominiai reguliuotojai energetikos, ryšių, transporto ir vandens sektoriuose, pristatyta *Reguliavimo politikos apžvalga 2021* (angl. [Regulatory Policy Outlook](#)), kurioje analizuoti reguliuotojų valdysenos indikatoriai. NER susitikimuose pristatyti ir analizuoti Latvijos, Brazilijos, Peru ekonominių reguliuotojų veiklos efektyvumo vertinimo pavyzdžiai, tobulintinos sritys strateginiam planavimui ir efektyviai veiklai. Taip pat nuosekliai aptartas ekonominių reguliuotojų išteklių vertinimo projektas (angl. *Survey on Resourcing framework of regulators*), kuriuo siekiama surinkti detalią informaciją apie reguliavimo institucijų išteklius (žmogiškuosius, finansinius, valdymo), kylančius iššūkius ir parengti palyginimą tarp šalių bei tarp sektorių. Studija bus paskelbta 2022 metais.

Dalyvavimas ES teisėkūroje

Pagrindinės ES institucijų 2021 m. darbų kryptys ir prioritetai buvo sutelkti kovai su COVID-19 pandemija bei 2019 m. Europos Komisijos patvirtinto Žaliojo kurso (angl. *Green deal*) įgyvendinimu. 2020 m. gruodį ES vadovai sutarė iki 2030 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti iki 55 proc., palyginti su 1990 metais, kai anksčiau buvo sutarta dėl 40 proc. mažinimo. Ambicingesni ES tikslai 2030 metams turėtų leisti ES pereiti prie klimatui neutralios ekonomikos jau 2050 metais. Siekiant šių ambicingų

klimato kaitos suvaldymo tikslų, Europos Komisija per 2020-2021 m. paskelbė daugybę šių tikslų įgyvendinančių iniciatyvų.

2021 m. gruodžio 15 d. Europos Komisija [paskelbė teisės aktų pasiūlymų paketą](#) dėl dujų rinkos dekarbonizavimo. Europos Komisijos pasiūlymais (dėl [Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir gamtinių dujų vidaus rinkos ir vandenilio vidaus rinkos](#) bei dėl [Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos bendrųjų taisyklių](#)) sudaromos sąlygos pereiti nuo iškastinio kuro prie atsinaujinančių ir mažai anglies dioksido išskiriančių dujų, ypač biometano ir vandenilio, ir siekiama sustiprinti dujų sistemos atsparumą, siekiant 2050 m. ES poveikio klimatui neutralumo tikslo.

Siūloma dujų paketo peržiūros iniciatyva yra glaudžiai susijusi su teisės aktų pasiūlymais, pateiktais pagal pasirengimo įgyvendinti 55 proc. tikslą priemonių rinkinį, skirtą Europos žaliajam kursui įgyvendinti, ir juos papildo, įskaitant: **peržiūrėtą Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą (angl. RED II)**, kuri yra pagrindinė ES priemonė, susijusi su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją. Siūlomu [šios direktyvos pakeitimu](#) (angl. [RED III](#)) atsinaujinančiųjų išteklių naudojimo ES energijos rūšių derinyje dalies tikslas padidinamas iki 40 proc. ir skatinamas atsinaujinančiųjų išteklių kuro, pavyzdžiui, vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, naudojimas pramonėje ir transporto sektoriuje, nustatant papildomus tikslus. **Energijos vartojimo efektyvumo direktyva ir susijusi Pastatų energinio naudingumo direktyva**, įskaitant [pasiūlymus](#) dėl jų pakeitimų, sąveikauja su šia iniciatyva, nes turi įtakos dujų paklausos lygiui ir struktūrai. Energijos vartojimo efektyvumo priemonės gali sumažinti energijos nepriteklių ir vartotojų pažeidžiamumą. Dujų direktyva ir Dujų reglamentas atitinka energijos vartojimo efektyvumo principą: atvira ir konkurencinga ES rinka, kurioje kainos atspindi energijos nešiklių gamybos sąnaudas, išlaidas dėl išmetamo anglies dioksido ir kitas sąnaudas ir naudą, padėtų efektyviai tiekti švarų ir saugų vandenilį galutiniams naudotojams, kurie jį vertina labiausiai.

2020 m. gruodžio mėn. Europos Komisijos pasiūlytu **TEN-E reglamento pakeitimu** siekiama geriau remti Europos tarpvalstybinės energetikos infrastruktūros modernizavimą įgyvendinant Europos žaliąjį kursą. Jame nustatoma vandenilio infrastruktūra kaip nauja Europos tinklo plėtros infrastruktūros kategorija. Paminėtina, kad visus 2021 metus tęsėsi intensyvios diskusijos dėl TEN-E reglamento nuostatų ES Taryboje, Europos Parlamente, kurie bendrą sutarimą dėl naujojo TEN-E reglamento nuostatų pasiekė 2021 metų pabaigoje, o 2022 metų pirmojoje pusėje numatytas formalus reglamento patvirtinimas ir įsigaliojimas. Pagal naująjį TEN-E reglamentą būtų rengiamas jau šeštasis ES bendrojo intereso projektų sąrašas. [TEN-E reglamentas](#) numatys, kokia infrastruktūra galės patekti į bendro intereso projektų sąrašą, taip pat kokie projektai galės gauti CEF finansavimą. **TEN-E reglamento peržiūros pasiūlyme numatomos tokios naujovės: visi projektai turės atitikti privalomus tvarumo kriterijus; atnaujintas infrastruktūros, kuri galės gauti paramą iš CEF, sąrašas** - nebebus remiama naftos ir gamtinių dujų infrastruktūra, taip pat siekiama palengvinti integruotą sausumos ir jūrinės infrastruktūros planavimą ir įgyvendinimą, įtraukiamą

vandenilio infrastruktūra ir elektrolizės įrenginiai, įtraukiama pažangių elektros ir dujų tinklų kategorija, taip siekiant spartesnės elektrifikacijos ir švarių dujų integracijos į egzistuojančius tinklus, išlaikomas dėmesys anglies dvideginio transportavimo tinklams ir saugojimui; nustatomos naujos nuostatos dėl paramos projektams, sujungiantiems ES su trečiosiomis šalimis; **peržiūrima valdymo struktūra, siekiant tobulinti infrastruktūros planavimo procesą ir užtikrinti suderinamumą su klimato tikslais ir energetikos sistemos integracijos principais, labiau įtraukiant suinteresuotus asmenis į procesą, sustiprinant ACER ir Europos Komisijos vaidmenį; numatomos priemonės administracinių procedūrų supaprastinimui.**

Apibendrinant paminėtina, kad per 2021 m. VERT pateikė daugiau nei 50 pozicijų dėl aukščiau minimų ES dokumentų, gautų suderinti iš Lietuvos Respublikos valstybės institucijų per Lietuvos narystės ES sistemą (LINESIS).

PRIEDAI

Svarbiausi VERT vykdomi projektai

Priedas Nr. 1

Elektros energijos kainų palyginimo informacinė sistema (EEKPIS)

VERT, atsižvelgdama į vartotojams kylančius sunkumus liberalizuojant elektros tiekimo rinką, inicijavo Elektros energijos kainų palyginimo informacinės sistemos (EEKPIS) modernizavimo bei vystymo darbus. Ši sistema skirta elektros energijos vartotojams palyginti skirtingų nepriklausomų elektros energijos tiekėjų pasiūlymus pagal vartotojams aktualius kriterijus: vartotojo metinį (mėnesinį) elektros energijos suvartojimą, laiko zonų skaičių, atsinaujinančios energijos poreikį, plane siūlomos kainos fiksavimo trukmę. Pasirinkus kriterijus, vartotojui yra pateikiami tiekėjų siūlomi planai, rikiuojant juos nuo pigiausio iki brangiausio. Sistemos modernizavimo ir priežiūros paslaugos kainavo 71,5 tūkst. Eur be PVM (86,5 tūkst. Eur su PVM). Asmenys sistema pasinaudojo virš 309 tūkst. kartų (2022 m. kovo 17 d. duomenimis). Nuoroda į VERT sukurtą įrankį <https://skaiciuokle.vert.lt/>

***Ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) apskaitos modelis**

VERT, nustatydamą perdavimo sistemos operatoriaus ir daugiau nei 100 tūkst. vartotojų savo aptarnaujamoje teritorijoje turinčio skirstomųjų tinklų operatoriaus kapitalo kaštus, taiko Ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) apskaitos modelį. Atsižvelgdama į ūkio subjektų išsakytas pastabas ir dėl elektros sektoriuje vykstančios transformacijos atsiradusį poreikį atnaujinti LRAIC apskaitos modelį, VERT 2021 m. įgyvendino LRAIC apskaitos modelio atnaujinimo projektą, kurio tikslas buvo nustatyti pagrindinius techninius ir ekonominius LRAIC modelio suformavimo principus, kuriais vadovaujantis bus nustatomos VERT reguliuojamų paslaugų ilgo laikotarpio vidutinės padidėjimo sąnaudos. Projekte įtvirtinta bendra LRAIC modelio struktūra, kurioje pateikiami pagrindiniai LRAIC modelio formavimo, tinklo modeliavimo, kapitalo kaštų priskyrimo kiekvienam tinklo elementui principai. Atnaujintas LRAIC apskaitos modelis grindžiamas skaidriomis technologijų optimizavimo, sąnaudų apskaičiavimo prielaidomis bei paklausos prognozėmis. Šis projektas buvo įgyvendintas pasitelkiant paslaugų tiekėjus. Projekto vertė - 167 851,20 Eur su PVM.

Projekto metu buvo parengtos ir pristatytos rinkos dalyviams LRAIC apskaitos modelio metodinės gairės ir pagal jas suformuoti LRAIC apskaitos modelio projektai, surinkus reikiamą informaciją iš reguliuojamų ūkio subjektų LRAIC apskaitos modelio pagalba buvo atlikti skaičiavimai ir parengtos viešos ir konfidencialios LRAIC apskaitos modelio versijos ir atliktų skaičiavimų rezultatai pristatyti rinkos dalyviams bei parengta LRAIC modelio naudojimo instrukcija, pateikti pasiūlymai dėl Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodikos keitimo, taip pat parengta mokymų VERT darbuotojams medžiaga.

***Energetikos darbuotojų atestavimo sistema (EDAIS).**

VERT, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 25 d. priimtu Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 2, 6, 8, 13¹, 21, 22, 23, 24, 28 straipsnių

pakeitimo ir įstatymo papildymo 28¹ ir 28² straipsniais įstatymu Nr. XIII-3138^[1], įgyvendina investicinį projektą „Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos sukūrimas“.

Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos (toliau - EDAIS) projekto tikslas - sukurti energetikos darbuotojų atestavimo informacinę sistemą, t. y. patobulinti veiklos procesus, susijusius su energetikos darbuotojų atestavimu, pakeičiant duomenų srautus, sukuriant patogią, sąveikią ir kokybišką elektroninę energetikos darbuotojų sertifikavimo paslaugą, užtikrinančią Bendros energetikos darbuotojų atestavimo schemos įgyvendinimą.

Energetikos sektoriaus darbuotojai yra aukščiausios kvalifikacijos specialistai, kuriems ypač svarbu nuolat atnaujinti žinias, atliekant atestavimo procedūrą. Nuo 2024 metų tai bus galima padaryti efektyviau ir sparčiau, kadangi bus įdiegta patogi energetikos darbuotojų atestavimo elektroninė paslauga. Įgyvendinant EDAIS projektą, 2021 m. patvirtinti ir paskelbti EDAIS nuostatai, EDAIS duomenų saugos nuostatai, EDAIS techninis aprašymas (specifikacija), parengtas EDAIS pirkimo techninės specifikacijos projektas, EDAIS, kaip valstybės informacinės sistemos, inicijavimo stadija yra baigta, užregistruota valstybės informacinių sistemų registre, indentifikavimo kodas 9317. Paskelbtas „Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos sukūrimo ir diegimo paslaugų“ viešasis pirkimas.

Naujas energetikos darbuotojų atestavimo modelis leis iš esmės patobulinti atestavimo veiklos procesus ir sukurti kokybišką energetikos darbuotojų atestavimo paslaugą. Pagal savo reikšmę šalies energetikos sistemai, energetikos darbuotojų tinkamas ir kvalifikuotas atestavimas yra reikšmingas ir tiesiogiai susijęs su darniu energetikos sektoriaus veikimu.

Šiuo metu šalies rinkoje energetikos darbuotojų atestavimo paslaugas teikia septynios akredituotos sertifikavimo įstaigos, kurios kartu su energetikos įmonėmis per metus atestuoja apie 13 tūkst. energetikos darbuotojų. Sukurta ir įdiegta EDAIS prisidės prie energijos tiekimo saugumo ir patikimumo šalyje užtikrinimo, kadangi energetikos darbuotojų kompetencija ir skaidrus, nešališkas jų kompetencijos patvirtinimas (atestavimas) yra vienas iš svarbiausių veiksnių įgyvendinant EDAIS tikslą. EDAIS projekto bendras biudžetas - 1 377 tūkst. eurų.

***Duomenų surinkimo ir analizės informacinė sistema (toliau - DSAIS)**

Nuo 2015 m. VERT naudoja duomenų surinkimo ir analizės informacinę sistemą (toliau - DSAIS), kurios pagrindinė funkcija - leisti reguliuojamiems ūkio subjektams pateikti įvairius duomenis, deklaruoti reikiamus rodiklius ir pateikti kitą informaciją elektroniniu pavidalu, taip užtikrinant efektyvesnį duomenų surinkimo procesą.

2021 metų gruodžio 31 dienai DSAIS buvo užsiregistravę **563** ūkio subjektai ir apie **927** išoriniai DSAIS naudotojai.

Iš viso per 2021 metus, pasinaudojant DSAIS, buvo pateikta, patikrinta ir patvirtinta apie **4000** ataskaitų.

^[1] Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 2, 6, 8, 13¹, 21, 22, 23, 24, 28 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 28¹ ir 28² straipsniais įstatymo Nr. XIII-3138

Nenutrūkstamą DSAIS veiklą ir funkcionalumą užtikrina VERT specialistai ir 2021 metais įvykdytas DSAIS priežiūros ir vystymo paslaugų viešuoju pirkimu įsigytų paslaugų tiekėjas.

Siekdama tobulinti DSAIS funkcionalumą, palengvinti ir pagreitinti ūkio subjektų duomenų pateikimo procesą per DSAIS, 2021 m. buvo modernizuotas teikiamų dokumentų pasirašymo elektroniniu parašu funkcionalumas ir realizuotas, automatizuotas energetikos įrenginių, išskyrus daugiabučių namų šildymo bei karšto vandens sistemas, eksploataavimo tikrinimo atitikties deklaracijų pateikimo procesas.

Sistemos vertė - 495 872,91 Eur.

2021 m. vystymui panaudota - 13 057,11 Eur.

Priedas Nr. 2

ELEKTROS SEKTORIUS

Veiklų atskyrimas elektros energetikos sektoriuje

2021 m. pasikeitimų dėl EEĮ nuostatų, susijusių su AB „Litgrid“ ir AB „Energijos skirstymo operatorius“¹⁶ veiklos ir kontrolės atskyrimu, įgyvendinimo nebuvo. Pagal šias nuostatas VERT kontroliuoja, kad būtų veiksmingai atskirtos veiklos energetikos sektoriuje, užtikrintas energijos perdavimo ir skirstymo veiklos nepriklausomumas nuo komercinių energetikos veiklos interesų ir būtų išvengta kryžminio subsidijavimo. Šios teisės aktų nuostatos 2021 m. taip pat nesikeitė. VERT nuolat prižiūri ir kontroliuoja, kaip elektros perdavimo sistemos operatorius (PSO) ir skirstomojo tinklo operatorius (STO), vykdydami savo veiklą, užtikrina EEĮ 54 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatytus nepriklausomumo ir veiklos atskyrimo reikalavimus, naudodama šias priemones:

Reguliuojamos veiklos ataskaitų patikros techninės užduoties taikymas. Nuo 2019 m. VERT patvirtinus reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninę užduotį, reguliuojamos veiklos ir apskaitos atskyrimo reikalavimų vykdymas papildomai kontroliuojamas nepriklausomų auditorių atliekamomis detalėmis reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros procedūromis. 2021 m. VERT teikiamų reguliuojamos veiklos ir apskaitos atskyrimo reikalavimų vykdymo patikrų, atliekamų nepriklausomų auditorių, pastebėjimų ataskaitos buvo teikiamos VERT tolimesniam vertinimui. Reikšmingų reguliuojamos veiklos ir apskaitos atskyrimo reikalavimų nesilaikymo nebuvo pastebėta. 2021 m. buvo patvirtinta (pratęsta) metinė Reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninė užduotis, kuri bus naudojama 2022 m. VERT teikiamų reguliuojamos veiklos ataskaitų patikrai.

Reikalavimas reguliariai teikti atitikties ataskaitą. VERT taiko reikalavimą STO turėti pagal VERT patvirtintus kriterijus (reikalavimus) parengtą atitikties programą. Pagal šią programą STO teikia VERT ataskaitą, dėl elektros energijos tinklų naudotojų nediskriminavimo, nediskriminacinės prieigos prie elektros energijos skirstomųjų tinklų ir pasinaudojimo elektros energijos skirstomaisiais tinklais sąlygų, STO veiklos nepriklausomumo nuo gamybos ir tiekimo veiklos interesų, priemonių, veiksmų, kuriais išvengiama šių veiklos rūšių kryžminio subsidijavimo. STO kiekvienais metais iki gegužės 1 d. viešai paskelbia ir pateikia VERT metinę atitikties programos ataskaitą.

Elektros energetikos sektoriaus investicijos

Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir gamybos įmonės 2021 m. faktiškai įgyvendino 156,7 mln. investicijų.

¹⁶ Pasikeitus aplinkybėms, dėl kurių nebūtų užtikrinamas EEĮ 54 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatytų veiklos rūšių ir apskaitos atskyrimo reikalavimų įgyvendinimas, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šių aplinkybių pasikeitimo AB „Energijos skirstymo operatorius“ įpareigota informuoti VERT. 2021 m. tokių aplinkybių pasikeitimo neužfiksuota.

1 lentelė. Elektros energetikos įmonių 2021 m. įgyvendintų investicijų vertė (mln. Eur)

Investicijų tipas	Perdavimo sistemos operatorius (AB „Litgrid“)	STO daugiau kaip 100 vartotojų „Energijos skirstymo operatorius“)	su mažiau kaip 100 tūkst. vartotojų (mažieji STO)	Gamybos įmonių investicijos (UAB „Ignitis gamyba“)
1. Faktiškai atliktų investicijų (įvesto į eksploataciją turto) vertės mln. Eur, iš šio skaičiaus:	53,13	101,66	0,99	0,92
1.1. Tinklų atnaujinimas ir rekonstravimas, mln. Eur	51,77	41,68	0,97	-
1.2. Vartotojų, gamintojų prijungimas, mln. Eur	0,13	50,87	0,00	-
1.3. Kita (IT, kita įranga ir nematerialus turtas), mln. Eur	1,23	9,10	0,03	-

Šaltinis - VERT

2021 m. perdavimo tinklų operatorius AB „Litgrid“ baigė du VERT suderintus ypatingos valstybinės svarbos sinchronizacijos projektus - „LitPol Link“ jungties išplėtimo ir Šiaurės Rytų Lietuvos tinklo optimizavimo. Iš viso iki 2021 m. galo baigti 5 iš 17 projektų, arba apie 40 proc. visų sinchronizacijai reikalingų darbų. Baltijos šalys planuoja prie Kontinentinės Europos sinchroninės zonos prisijungti 2025 metais. 2022 m. pradžioje ES šalims pritarus skirti 170 mln. Eur dotacijų, bendra parama sinchronizacijai viršijo 1,2 mlrd. Eur.

Vykdydama VERT suderintą pilotinį projektą AB „Litgrid“ 2021 m. prie perdavimo tinklo prijungė 1 MW galios bateriją - tai pirmasis tokio pobūdžio įrenginys Baltijos šalyse. Kartu su baterijos gamintoju atlikti bandymai parodė šių įrenginių galimybes prisidėti prie elektros perdavimo tinklo parametrų valdymo ir padės ateityje prie tinklo prijungti galingesnes energijos kaupimo sistemas.

Įšmaniojo tinklo plėtra

AB „Litgrid“ kiekvienais metais įgyvendina transformatorių pastočių ir elektros perdavimo linijų rekonstravimo projektus, keisdama pasenusią įrangą į naujausias technologijas, matavimo, stebėjimo ir valdymo sistemas. Visa tai leidžia vykdyti elektros energetikos sistemos pažangų monitoringą ir valdymą. Elektros energijos vartotojų objektų aprūpinimo elektros energija užtikrinimas, elektros energijos tiekimo saugumo didinimas, eksploatacinių ir operatyvinio valdymo sąnaudų mažinimas, pažangiojo elektros tinklų plėtra ir modernizavimas leidžia efektyviau ir patikimiau vartoti energiją, didina atsinaujinančių energijos išteklių integraciją į rinką.

2021 m. STO toliau vykdė save gydančio tinklo (gedimų metu veikiančio be dispečerio įsitraukimo) sprendimų diegimą. 2021 m. jau sukonfigūruota virš 260 vnt. 10 kV linijų, kuriose gedimų lokalizavimas vyksta automatizuotu būdu DMS sistemoje. 2021 m.

pabaigoje buvo virš 280 sukurtų FLIR (angl. *fault location isolation restoration*) automatikos programų, t. y. kad FLIR programa kuriama ant jungtuvų ir atsijungus bet kuriam iš logikoje dalyvaujančių jungtuvų pasileis FLIR atstatymo programa. Siekiant plėsti nuotolinį ir automatinį tinklo valdymą (išmanų tinklą), 2021 m. kaip atskira priemonė buvo įdiegta per nuotolį dispečerio valdoma įranga. Didinant 10 kV tinklo valdymo lygį, rekonstruojamos linijos, diegiami nuotolinio valdymo įrenginiai, kad vieno gedimo metu, naudojant nuotolinio valdymo sprendimus, maksimalus atsijungusių klientų skaičius būtų 600 ir mažiau. 2021 m. automatizuotos 6 vnt. 10 kV linijų. Planuojama ir toliau plėsti komutavimo aparatų diegimą pasirinktuose tinklo segmentuose, kurie patys, be dispečerio įsikišimo, nustatytų pažeistą tinklo ruožą ir jį atjungtų (izoliuotų).

2021 m. buvo pradėta diegti pažangi technologinio turto valdymo sistema (angl. *Asset management system*). Bendroje informacinėje sistemoje skirtoje technologinio turto valdymui, bus kaupiama reprezentatyvūs duomenys apie skirstomuosius tinklus, kas sudarys prielaidas perėjimui prie aktyvaus turto ir automatizuoto tinklų priežiūros darbų valdymo. 2021 m. atliktas turto duomenų modelių ir eksploatavimo procesų analizė, suprojektuotas duomenų modelis, programuojama sistema, atlikti bandomieji duomenų migravimai - 2022 m. planuojama sistemos diegimas ir paleidimas.

2021 m. atliktas geografinės informacinės sistemos atnaujinimas (toliau - GIS), įdiegta Gamtinių dujų skirstymo dalis, išanalizuota elektros dalis. Siekiama įdiegti vieną bendrą GIS sistemą elektros ir dujų sektoriams, leisiančią STO operatyviau atlikti įrenginių priežiūrą, planuoti reikalingas investicijas ir tinklo priežiūros darbus, greičiau suplanuoti naujų klientų prijungimą ir efektyviau valdyti elektros energijos nuostolius.

AB „Energijos skirstymo operatorius“ planuoja elektrą vartojantiems klientams įdiegti išmaniuosius elektros skaitiklius. 2021 metais pasirašyta Išmaniosios apskaitos infrastruktūros pirkimo sutartis. Pasirašius sutartį ruošiamas išmaniosios apskaitos diegimo planas. Pagal 2019 metais rugsėjo 19 d. su VERT suderintą investicijų planą, išmanieji skaitikliai bus diegiami dviem etapais - iki 2025 metų ir iki 2037 m. Masinis diegimas numatomas pradėti 2022 m. kovo mėn. Diegimas bus pradėtas nuo daugiausiai suvartojančių vartotojų ir verslo (iki 2025 metų pabaigos bus sudiegta apie 1,2 mln. išmaniųjų skaitiklių), vėliau visiems kitiems vartotojams. Pirmuoju etapu įdiegti skaitikliai apskaitys apie 90 proc. paskirstomo elektros kiekio.

Investicijos į gamybos ir saugojimo pajėgumus, susijusius su tiekimo saugumu

Numatomas Elektrėnų komplekso B-8 kapitalinis remontas. Atlikus kapitalinį 300 MW galios B-8 remontą, jo darbo resursas bus pratęstas iki 50 tūkst. val. bei užtikrinta galimybė ne trumpiau nei 90 parų nepertraukiamai gaminti elektros energiją. Visus kapitalinio remonto darbus planuojama atlikti per 2023 m. sausio-birželio mėn., taip užsitikrinant tinkamą Lietuvos Respublikos energetikos sistemos sinchronizacijos su kontinentinės Europos elektros tinklais pasirengimą ir B-8 prieinamumą esant ilgalaikės elektros energijos gamybos poreikiui.

2021 m. Lietuvai vykdant sinchronizaciją ir plėtojant gamybą iš atsinaujinančių išteklių, susidarė palankios sąlygos baterijų energijos kaupimo sistemas panaudoti ir patikimo elektros perdavimo tinklo darbo užtikrinimui. Elektros PSO AB „Litgrid“ 2021 m. rugsėjo mėn. prie Lietuvos elektros perdavimo tinklo prijungė pirmąją 1 MW galios kaupimo

įrenginį - bateriją. Šis projektas - svarbi tinklų sinchronizacijos su žemynine Europa dalis. Ši baterija yra pirmasis pilotinis tokio pobūdžio projektas Baltijos šalyse, kurio metu PSO AB „Litgrid“ testuos įrenginio teikiamas galimybes bei veikimą perdavimo tinkle.

2022 m. numatoma įgyvendinti 200 MW kaupimo įrenginio įrengimo projektą. UAB „Energy cells“ („EPSO-G“ valdoma bendrovė), kuri paskirta kaupimo įrenginių operatorė, 2022 m. Lietuvoje įdiegs keturis energijos kaupimo įrenginius po 50 MW ir 50 MWh, kurių bendra suminė galia ir talpa sieks 200 MW ir 200 MWh. Šie įrenginiai teiks izoliuoto darbo rezervo paslaugą užtikrinant patikimą ir stabilų Lietuvos elektros energetikos sistemos darbą iki sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais, o ateityje - sparčiai augančių atsinaujinančių energijos šaltinių integracijai. Baterijos bus įrengtos Vilniaus, Šiaulių, Alytaus ir Utenos transformatorių pastotėse.

Didelės talpos energijos kaupiklių sistemą įrengs ir aptarnaus bendrovių „Siemens Energy“ ir „Fluence“ konsorciumas. Jungtinės veiklos pagrindu projektą įgyvendinančios bendrovės laimėjo „Energy cells“ skelbtą tarptautinį sistemos įrengimo paslaugų ir energijos kaupimo technologijų pirkimo konkursą. Remiantis pasirašyta 109 mln. Eur vertės sutartimi „Siemens Energy“ ir „Fluence“ suprojektuos, pagamins ir prie elektros perdavimo sistemos prijungs energijos kaupimo įrenginių sistemą, taip pat 15 metų po sistemos įjungimo teiks garantines aptarnavimo ir priežiūros paslaugas.

Pagal EEĮ nuostatas VERT vykdo tinklų plėtros plano įgyvendinimo stebėseną ir atlieka jo vertinimą. Kasmet AB „Litgrid“ teikia 10 metų elektros tinklų investicijų planus, kurie įvertina numatomų naujų gamybos šaltinių plėtros scenarijus. 2021 m. pateiktame plane prognozuojama, kad iki 2030 m. elektros energiją generuojančių šaltinių įrengtoji galia sieks 7016 MW. Apie 70,6 proc. šios dalies sudarytų elektrinės, naudojančios atsinaujinančius energijos išteklius (toliau - AEI).

Reguliuojamos kainos ir tarifai elektros energijos vartotojams

Tinklo tarifų nustatymas

VERT, vadovaudamasi Energetikos įstatymo ir EEĮ nuostatomis, tvirtina elektros energijos perdavimo, skirstymo paslaugų kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikas, nustato valstybės reguliuojamų paslaugų ir elektros energijos kainų viršutines ribas ir vertina paslaugų teikėjų pateiktas kainas ir tarifus. Taip pat vadovaudamasi EEĮ nustatytais bendraisiais įkainių nustatymo reikalavimais tvirtina vartotojų ir gamintojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų įkainius, jų nustatymo metodiką, kurioje nustatytos ir įkainių apskaičiavimo sąlygos.

VERT, nustatydamą perdavimo sistemos operatoriaus ir daugiau nei 100 tūkst. vartotojų savo aptarnaujamoje teritorijoje turinčio skirstomųjų tinklų operatoriaus kapitalo kaštus, nuo 2016 m. taiko Ilgo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų (LRAIC) apskaitos modelį. Atsižvelgdama į ūkio subjektų išsakytas pastabas ir dėl elektros sektoriuje vykstančios transformacijos atsiradusį poreikį atnaujinti LRAIC apskaitos modelį, VERT 2021 m. įgyvendino LRAIC apskaitos modelio atnaujinimo projektą, kurio tikslas buvo numatyti pagrindinius techninius ir ekonominius LRAIC modelio suformavimo principus, kuriais vadovaujantis bus nustatomos VERT reguliuojamų paslaugų ilgo laikotarpio

vidutinės padidėjimo sąnaudos. Projekte įtvirtinta bendra LRAIC modelio struktūra, kurioje pateikiami pagrindiniai LRAIC modelio formavimo, tinklo modeliavimo, kapitalo bei operacinių kaštų priskyrimo kiekvienam tinklo elementui principai. Atnaujintas LRAIC apskaitos modelis grindžiamas skaidriomis technologijų optimizavimo, sąnaudų apskaičiavimo prielaidomis bei paklausos prognozėmis. Šis projektas buvo įgyvendintas pasitelkiant paslaugų tiekėjus. **Projekto vertė - 167 851,20 Eur su PVM.**

Projekto metu buvo parengtos ir pristatytos rinkos dalyviams LRAIC apskaitos modelio metodinės gairės ir pagal jas suformuoti LRAIC apskaitos modelio projektai. Surinkus reikiamą informaciją iš reguliuojamų ūkio subjektų LRAIC apskaitos modelio pagalba buvo atlikti skaičiavimai ir parengtos viešos ir konfidencialios LRAIC apskaitos modelio versijos. Atliktų skaičiavimų rezultatai pristatyti rinkos dalyviams bei parengta LRAIC modelio naudojimo instrukcija, pateikti pasiūlymai dėl Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodikos keitimo.

Elektros energetikos sistemos patikimumo ir paslaugų kokybės užtikrinimas

Pagal Energetikos įstatymą ir EEĮ VERT nustato elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimus bei kontroliuoja, kaip jų laikomasi.

VERT 2021 m. įvertino perdavimo tinklų operatoriaus AB „Litgrid“ ir skirstomojo tinklo operatoriaus AB „Energijos skirstymo operatorius“ ankstesnio reguliavimo periodo (2016-2020 m.) faktinius persiuntimo patikimumo rodiklius ir naujam 2022-2026 m. reguliavimo periodui pagal faktinį persiuntimo patikimumo rodiklį vidurkį nustatė minimalų persiuntimo patikimumo lygį su pagerinimo užduotimi, kuri nustatoma įvertinus per reguliavimo periodą planuojamų investicijų į elektros tinklų rekonstravimą ir modernizavimą įtaką. Šis reikalavimas nustatyti pagerinimo užduotį numatytas 2021 m. pakeitus Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimus.

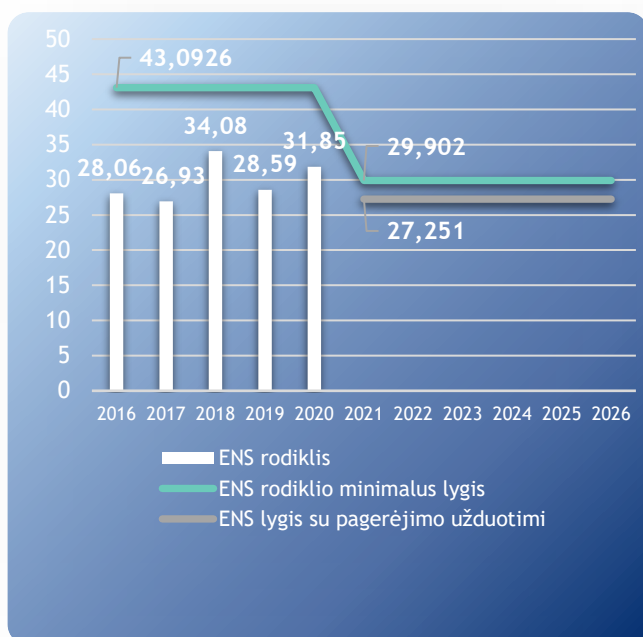
Apskaičiuojant minimalius persiuntimo patikimumo rodiklių lygius būsimam 2022-2026 metų reguliavimo periodui yra vertinami visi persiuntimo nutraukimai neskirstant jų pagal priežastis (priešingai nei ankstesniais metais).

Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės rodikliai bei jų minimalūs lygiai atskirai skaičiuojami elektros energijos perdavimo sistemai bei skirstymo tinklui (žr. paveikslus žemiau). Kuo rodiklio reikšmė mažesnė, tuo elektros energijos persiuntimo patikimumo lygis yra geresnis.

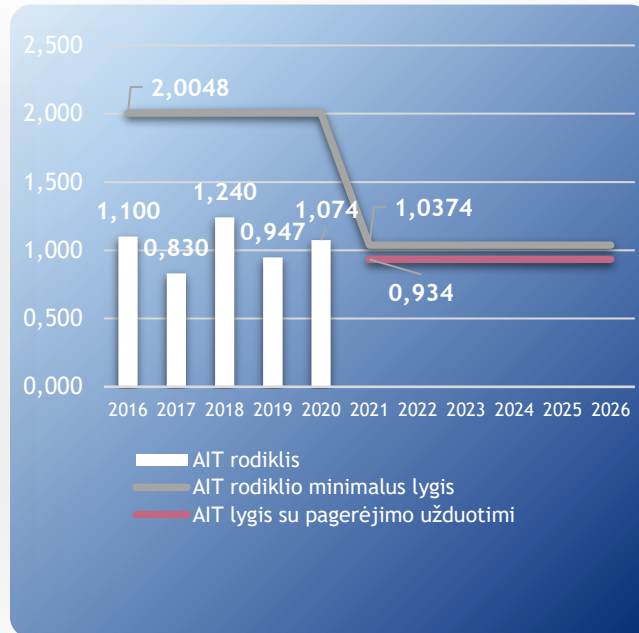
Elektros energijos persiuntimo patikimumas perdavimo tinklais yra vertinamas dviem rodikliais:

- Perdavimo tinklu neperduotos elektros energijos kiekiu (angl. *energy not supplied*) (toliau - ENS);
- Vidutine elektros energijos perdavimo nutraukimo trukme (angl. *average interruption time*) (toliau - AIT).

1 pav. ENS ir šio rodiklio minimalus lygis, MWh

2 pav. AIT ir šio rodiklio minimalus lygis, min.

Šaltinis - VERT.

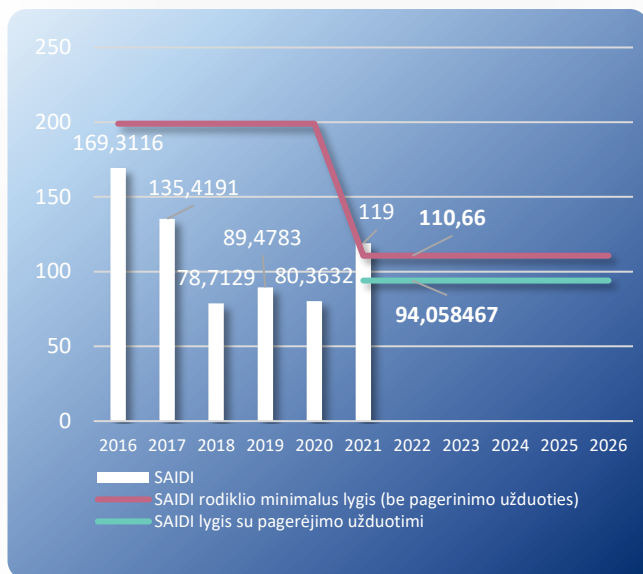
Vertinant ankstesnio reguliavimo periodo duomenis, nustatyta, kad PSO 2019 m. buvo viršyti ENS ir AIT rodikliai - ENS rodiklio reikšmė 5 kartus viršijo nustatytą minimalų lygį, pagal AIT rodiklį - 4 kartus viršijo nustatytą minimalų lygį dėl išskirtinio įvykio 2019 m. liepos mėnesį, sąlygojusio sutrikimą ir elektros energijos tiekimo nutrūkumą didelei daliai vartotojų.

Naujam reguliavimo periodui VERT nustatyti patikimumo rodikliai įpareigoja PSO užtikrinti, kad techninė paslaugų kokybė būtų geresnė arba lygi minimaliems reikalavimams, t. y. vartotojams elektros energijos vidutinė nutraukimo trukmė neturėtų būti ilgesnė nei 0,934 min. (su 8,9 proc. pagerėjimo užduotimi), nepersiųstos elektros energijos kiekis būtų ne didesnis kaip 27,251 MWh (su 10 proc. pagerėjimo užduotimi). Lyginant su 2016-2020 metų reguliavimo periodui nustatytu minimaliu lygiu, 2022-2026 metų reguliavimo periodu faktinis kokybės rodiklių vidurkis gerėja 31 proc. ENS atveju ir 48 proc. AIT atveju.

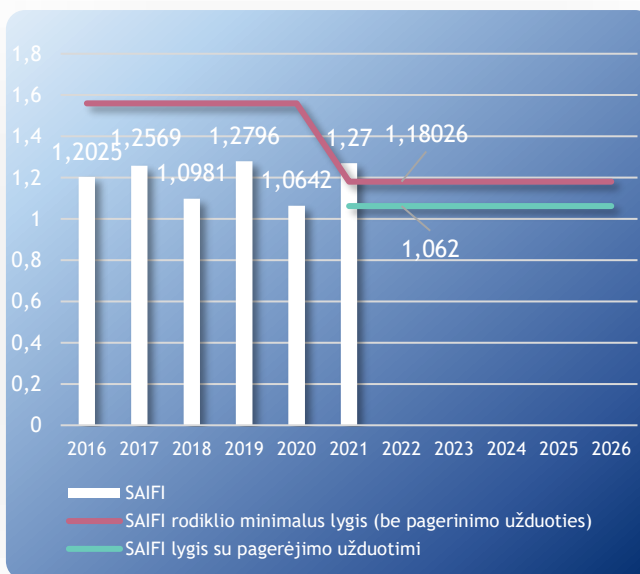
Elektros energijos persiuntimo patikimumas skirstomaisiais tinklais yra vertinamas dviem rodikliais:

- Sistemos ilgų elektros energijos skirstymo nutraukimų vidutinės trukmės rodikliu (angl. *system average interruption duration index*) (toliau - SAIDI);
- Sistemos ilgų elektros energijos skirstymo nutraukimų vidutinio dažnumo rodikliu (angl. *system average interruption frequency index*) (toliau - SAIFI).

3 pav. SAIDI ir šio rodiklio minimalus lygis, min. vartotojui

4 pav. SAIFI ir šio rodiklio minimalus lygis, kartai vartotojui

Šaltinis - VERT.

Vertinant ankstesnio reguliavimo periodo duomenis, nustatyta, kad STO 2019 m. 13 proc. buvo viršytas SAIFI rodiklio, nes 2019 metais išaugo kabelių gedimų skaičius, taip pat išaugo oro linijų pažeidimai dėl augmenijos poveikio, taip pat padidėjo nenustatytų atsijungimų priežasčių dalis.

Naujam reguliavimo periodui VERT nustatyti patikimumo rodikliai įpareigoja PSO užtikrinti, kad techninė paslaugų kokybė bus geresnė arba lygi minimaliems reikalavimams, t. y. vartotojams elektros energijos vidutinė nutraukimo trukmė (SAIDI) neturėtų būti ilgesnė nei 94,058 min. (su 15 proc. pagerėjimo užduotimi) per metus, vartotojui tenkantis vidutinis nutraukimų skaičius (SAIFI) dėl STO kaltės neturėtų būti didesnis nei 1,062 karto (su 10 proc. pagerėjimo užduotimi).

Atsinaujinančių išteklių sektoriaus reguliavimas

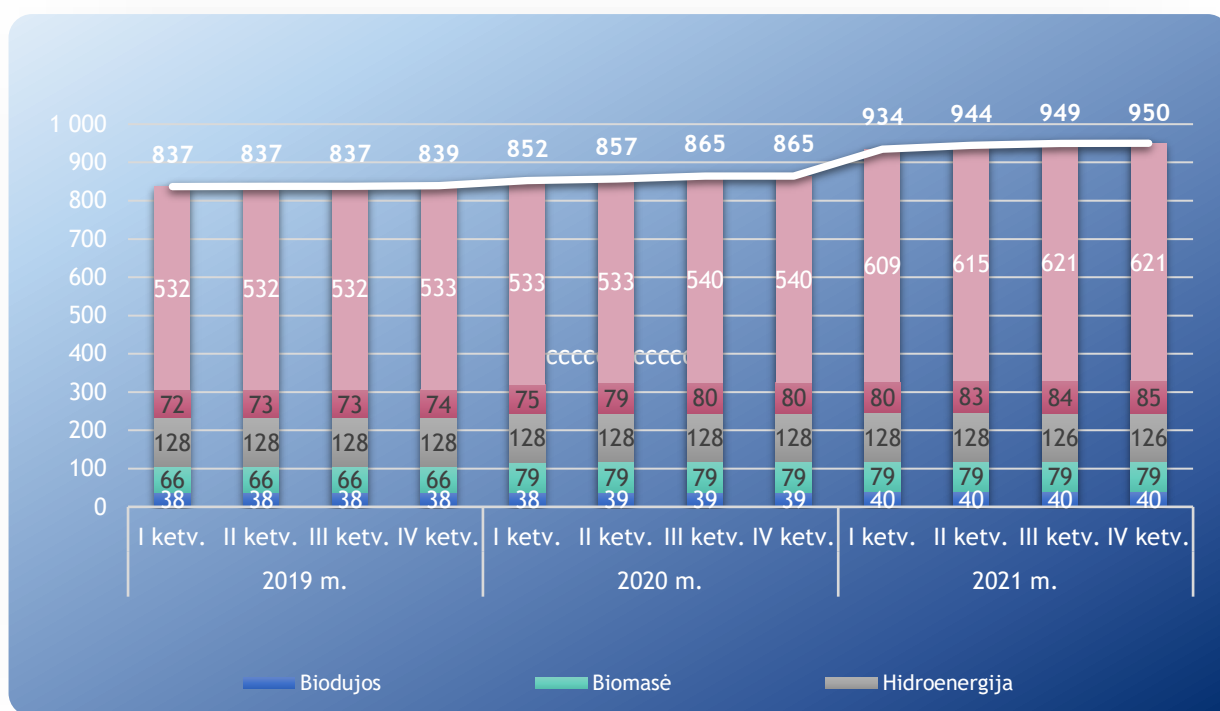
Pagal AIEĮ 13 straipsnį, kai gamintojų pagamintas ir planuojamas pagaminti metinis elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių kiekis sudaro 5 TWh ir daugiau, asmenys turi teisę statyti ar įrengti atsinaujinančius išteklius naudojančias elektrines, kuriose pagamintai elektros energijai netaikomos šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytos skatinimo priemonės. VERT, vadovaudamasi Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka¹⁷, vieną kartą per metus iki einamųjų metų kovo 1 d. apskaičiuoja pagamintą ir planuojamą pagaminti elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių kiekį ir informaciją apie tai skelbia savo interneto svetainėje. VERT, vykdydama šias nuostatas, apskaičiavo, kad pagamintas ir planuojamas pagaminti elektros energijos iš AIE kiekis 2022 m. yra 6,073 TWh, 2021 m. - 5,184 TWh, 2020 m. - 4,233 TWh, todėl nuo 2021 m. skatinimo priemonės naujų elektrinių plėtrai (išskyrus gaminančių vartotojų) nebetaikomos ir nauji aukcionai Vyriausybės tvarkaraštyje nurodytais terminais neorganizuojami.

¹⁷ Elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių pagaminto ir planuojamo pagaminti kiekio apskaičiavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2019 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. 1-132 „Dėl Elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių pagaminto ir planuojamo pagaminti kiekio apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

Pagal EEĮ, VERT atlieka investicijų į gamybos pajėgumus stebėseną, išduodama leidimus plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir gaminti elektros energiją asmenims, išskyrus: 1) asmenis, numatančius statyti ar įrengti elektros energijos gamybos pajėgumus, kurių įrengtoji galia yra ne didesnė kaip 30 kW, ir juose gaminti elektros energiją tik savo reikmėms ir ūkio poreikiams, nepatiekiant elektros energijos į elektros tinklus, arba kai asmuo siekia tapti gaminančiu vartotoju ir numato statyti ar įrengti elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamybos pajėgumus, kurių įrengtoji galia ne didesnė kaip 30 kW; 2) asmenis, kurie numato gaminti elektros energiją ne didesnės kaip 30 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiuose.

2021 m. AEI elektrinių įrengtosios galios (neskaitant gaminančių vartotojų) dalis bendrame įrengtosios galios balanse sudarė 25,9 proc. Didžiausią rinkos dalį bendroje atsinaujinančių išteklių įrengtosios galios rinkos struktūroje 2021 m., kaip ir 2020 m., sudarė vėjo elektrinės - 65,4 proc., hidroelektrinės - 13,3 proc., saulės - 8,9 proc., biomasės - 8,3 proc., biodujų - po 4,2 proc.

5 pav. AEI struktūra pagal įrengtąją galią 2019-2021 m., MW

Šaltinis - VERT.

Pagal Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nuostatas elektros tinklų operatorius kas mėnesį teikia informaciją VERT apie prijungimo sąlygas, išduotas gaminantiems vartotojams ir asmenims, siekiantiems tapti gaminančiais vartotojais ir numatantiems statyti ar įrengti atsinaujinančius išteklius naudojančias elektrines, kurioms EEĮ nustatyta tvarka leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus nereikalingas.

Tinklų kodeksų ir gairių įgyvendinimas

Perkrovų pajamų valdymas

VERT, vadovaudamasi Elektros reglamento 19 straipsnio 5 dalimi, parengia ir skelbia 2021 metų perkrovos pajamų ataskaitą (toliau - Ataskaita), kurią taip pat teikia ir ACER. Ataskaita parengta pagal PSO pateiktus duomenis.

1. Vadovaujantis Elektros reglamento 19 straipsnio 5 dalies a punktu, teikiama informacija apie per 12 mėnesių iki ankstesnių kalendorinių metų gruodžio 31 d., t. y. 2021 m. sausio 1 d. - 2021 m. gruodžio 31 d. laikotarpį, gautas perkrovos pajamas.

2 lentelė. Gautas perkrovos pajamos 2021-01-01 - 2021-12-31 laikotarpiu

Jungiamoji linija	Gautos pajamos, Eur
Lietuva - Latvija	7 809 469
Lietuva - Lenkija	13 803 508
Lietuva - Švedija	28 498 971
Iš viso	50 11 948

Šaltinis - VERT

2. Vadovaujantis Elektros reglamento 19 straipsnio 5 dalies b punktu, teikiama informacija, kaip perkrovos pajamos panaudotos pagal 19 straipsnio 2 dalį, įskaitant konkrečius projektus ir į atskirą sąskaitos eilutę pervestų pajamų sumą. Duomenyse AB „Litgrid“ nurodė, kad pajamos panaudotos pagal Elektros reglamento 19 straipsnio 2 dalies a punktą bei b punktą. 3 lentelėje pateikiama detali informacija apie gautų pajamų panaudojimą 2021 m. sausio 1 d. - 2021 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu.

3 lentelė. Gautų perkrovos pajamų panaudojimas 2021-01-01 - 2021-12-31 laikotarpiu

	Panaudotos pajamos, Eur
Paskirstytų pajėgumų panaudojimo užtikrinimas pagal Reglamento 19 straipsnio 2 dalies a punktą	590 077
Investicijos į tinklą pagal Reglamento 19 straipsnio 2 dalies b punktą:	2 954 135
LitPol Link jungties išplėtimo I etapas*	-1 754 178
330 kV EPL Kruonio HAE - Bitėnai statyba	244 703
HARMONY link jungties statyba	3 639 811
330 kV EPL Darbėnai - Bitėnai statyba	226 149
Naujos 330 kV EPL Vilnius - Neris statyba	227 445
Naujų sinchroninių kompensatorių įrengimas Lietuvos EES	310 896
330 kV skirstyklos „Mūša“ statyba	59 308
Likusi pajamų dalis pervesta į atskirą vidaus sąskaitos eilutę	46 567 736
Iš viso	50 111 948

* Gavus Europos Sąjungos paramą grąžinamos perkrovų lėšos.

Šaltinis - VERT

3. Vadovaujantis Elektros reglamento 19 straipsnio 5 dalies c punktu, turi būti teikiama informacija apie sumą, kuri buvo panaudota skaičiuojant tinklo tarifus.

Perkrovos pajamos nebuvo panaudotos nustatant perdavimo paslaugos kainos viršutinę ribą 2022 metams.

4. Vadovaujantis Elektros reglamento 19 straipsnio 5 dalies d punktu, teikiama informacija apie patikrinimą, kad c punkte nurodyta suma panaudota laikantis Elektros reglamento ir pagal Elektros reglamento 19 straipsnio 3 ir 4 dalis parengtos metodikos. Perkrovos pajamos nebuvo panaudotos pagal Elektros reglamento 19 straipsnio 5 dalies c punktą, todėl tolesnis vertinimas pagal Elektros reglamento 19 straipsnio 5 dalies d punktą nėra atliekamas.

5. Sukaupto perkrovos pajamų likučio (2021 m. gruodžio 31 d.) dalis - 60 449 834 Eur buvo prijungta prie UAB „EPSO-G“ grupės sąskaitos (4 lentelė).

4 lentelė. Sukaupų perkrovos pajamų panaudojimas

	Panaudotos pajamos, Eur
Sukauptos pajamos laikotarpio pradžioje	62 519 293
Sukauptos pajamos laikotarpio pabaigoje	109 087 029
Sukauptas lėšų likutis laikotarpio pabaigoje**	104 044 180
t. sk. prijungtas prie UAB „EPSO-G“ grupės sąskaitos - laikinai panaudotas Bendrovės veiklos finansavimui	60 449 834

** Lėšų likučio ir sukaupų pajamų skirtumas susidaro dėl pajamų (sąskaitų) ir įplaukų/išlaidų nesutapimo.

Šaltinis - VERT

Elektros sektoriaus įmonių patikrinimai ir tyrimai

VERT elektros energetikos sektoriuje atliktų rinkos tyrimų ir reguliuojamų ūkio subjektų patikrinimai pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė. VERT atlikti patikrinimai ir rinkos tyrimai elektros energetikos sektoriuje

Metai	Tikrinamasis / (-ieji) ar tiriamasis /(-ieji) ūkio subjektas / (-ai)	Tipas	Patikrinimo tikslas / tiriama rinka
2016	Saulės elektrinės	Planinis patikrinimas	Įvertinti viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų išmokėjimą gamintojams pagal elektrinių įrengtąją galią.
2017-2019	Gamintojai, turintys didelę įtaką rinkoje	Rinkos tyrimas	Elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimas
2018-2019	AB „Energijos skirstymo operatorius“	Neplaninis patikrinimas	Įvertinti, ar AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2012 m. sausio 1 d. - 2018 m. vasario 28 d. laikotarpiu laikėsi Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimų.

Šaltinis - VERT

Mažmeninė rinka

[sigaliojus EE] pakeitimams, numatytas liberalizavimo procesas, kurio metu vartotojai į „laisvą rinką“ išeina palaipsniui iki 2023 m. pagal numatytus etapus. Iki šiol visi buitiniai vartotojai elektros energiją pirkė iš visuomeninio tiekėjo, o jos kainą nustatė VERT. Buitiniams vartotojams, patiems pasirinkusiems elektros energijos tiekėją, VERT

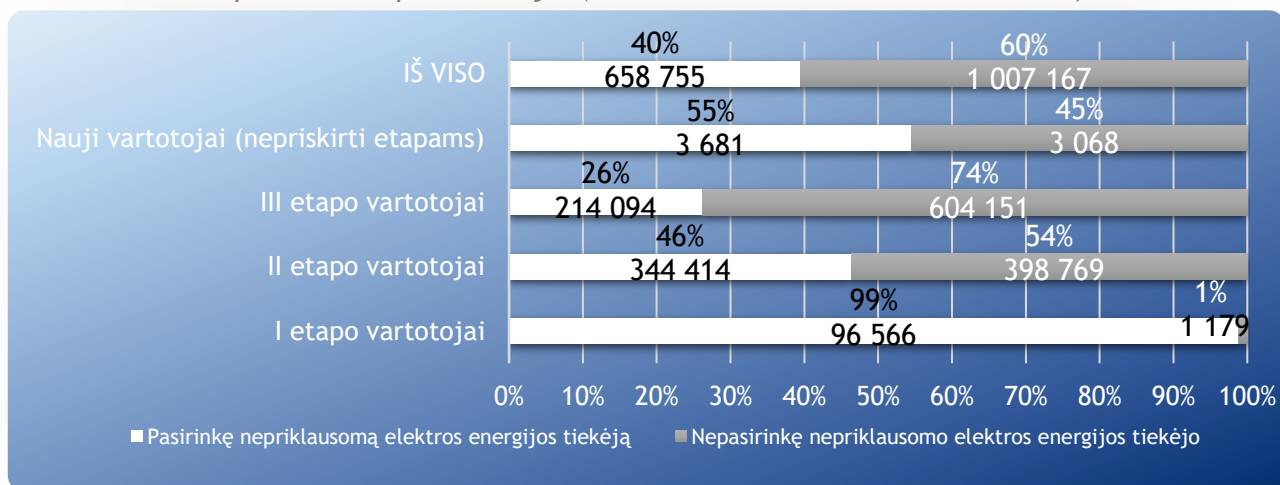
reguliuoja tik infrastruktūros ir sisteminių paslaugų, kurias teikia AB „Litgrid“ ir AB „Energijos skirstymo operatorius“, kainos dedamąsias. Kitą pusę kainos lemia elektros biržos kaina ir tiekėjų konkurencija. Rinkos liberalizavimas vyksta trimis etapais. Vartotojai nuo 2020 m. iki 2023 m. atsisako visuomeninio tiekėjo paslaugų. Vartotojams, kurie nepasirinks nepriklausomo tiekėjo, bus užtikrinamas laikinas garantinis elektros energijos tiekimas. 2021 m. buvo nutarta II etapo vartotojams (suvartojantiems daugiau kaip 1000 kWh/metus) tiekėjo pasirinkimo ir sutarčių sudarymo terminą pratęsti iki 2022 m. birželio 18 d.

6 pav. Elektros energijos rinkos liberalizavimo etapai

Šaltinis - VERT

7 pav. I-III etapo vartotojai (2022 m. balandžio 27 d. duomenimis)

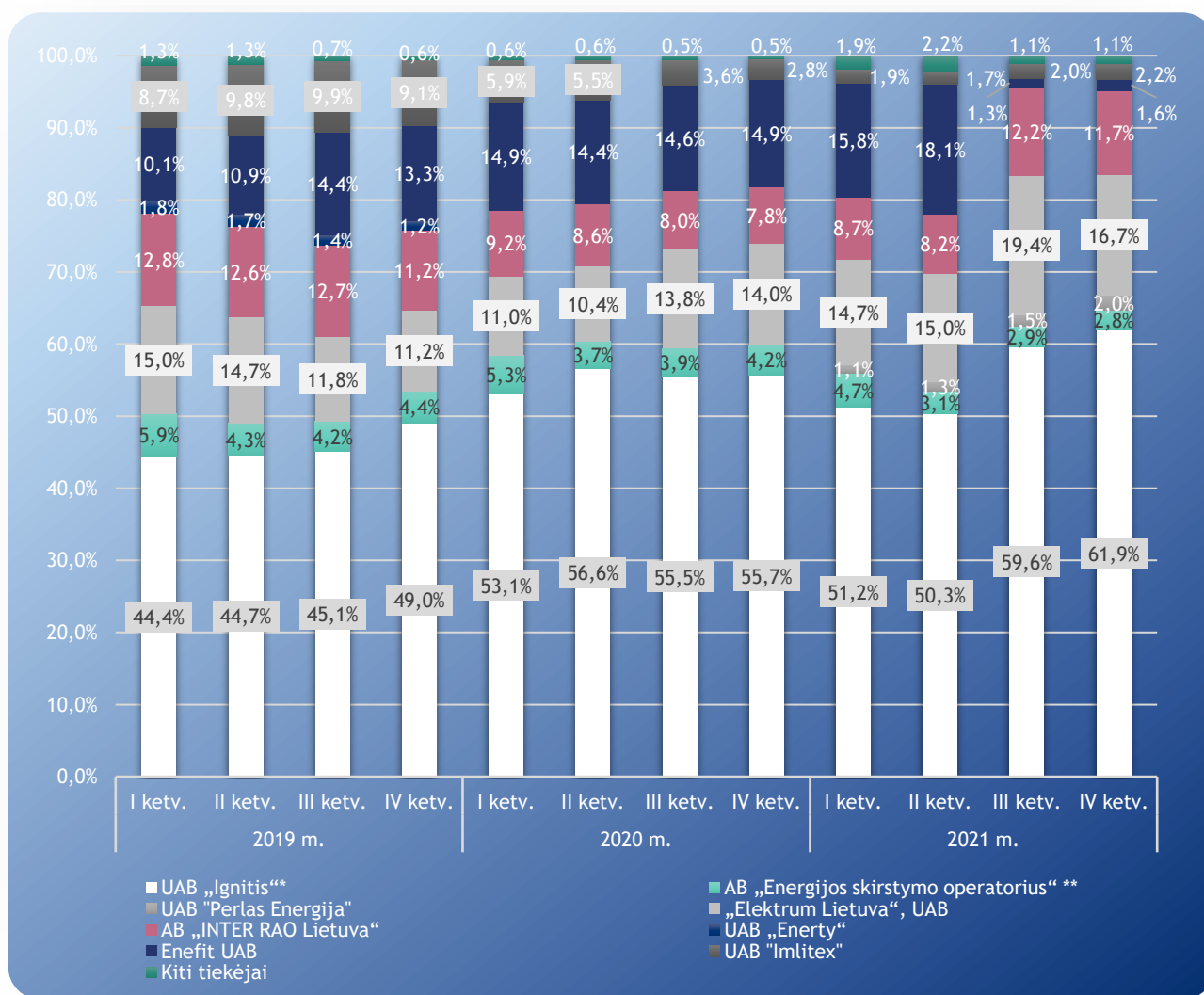
Šaltinis - VERT

Rinkos atvėrimas ir konkurencija

Šalyje 2021 m., palyginti su 2020 m., augo vartotojų skaičius nuo 1 799 025 iki 1 823 744 vartotojų, iš kurių 165 489 - nebutiniai. Per 2021 m. nebutinių vartotojų, perkančių elektros energiją visuomeninėmis kainomis, suvartojimas išliko nepakitęs - 0,097 TWh. Buitinių vartotojų, perkančių elektros energiją visuomeninėmis kainomis, per 2021 m. suvartojimas sudarė 2,0 TWh ir buvo mažesnis, palyginti su 2019 m. (2,9 TWh). Atsižvelgus į 2021 m. prasidėjusį buitinių vartotojų elektros rinkos liberalizavimo proceso II etapą, kurio metu gyventojai, vartojantys mažiau nei 5 000 kW per metus, turėjo pasirinkti nepriklausomą elektros energijos tiekėją, buitinių vartotojų, pirkusių elektros energiją rinkoje sutartinėmis kainomis, 2021 m., palyginti su praėjusiais metais, išaugo nuo 209 489 iki 590 463.

4 didžiausi nepriklausomi elektros energijos tiekėjai nepriklausomo tiekimo mažmeninei rinkai: UAB „Ignitis“, UAB „Elektrum Lietuva“, AB „INTER RAO Lietuva“, UAB „Enefit“. Jų dalis mažmeninėje rinkoje sudarė 91,5 proc. pagal elektros energijos kiekį. Tarp didžiausių nepriklausomų elektros energijos tiekėjų 2021 m., palyginti su 2020 m., daugiausia augo UAB „Elektrum Lietuva“ užimamos rinkos dalis.

8 pav. Mažmeninės rinkos pardavimo struktūra pagal tiekėjus, proc., 2019-2021 m.

Šaltinis - VERT

2022 m. pradžia vidutinė nustatyta elektros energijos kaina Lietuvos rinkoje lygi 6,450 ct/kWh. Visuomeninio tiekėjo vidutinė metinė mažmeninė kaina tipiniam buitiniam vartotojui - 6,918 ct/kWh (elektros energijos įsigijimas ir visuomeninio tiekimo marža), o pasinaudojimo elektros tinklais arba persiuntimo paslaugos kaina - 5,142 ct/kWh.

2022 m. visuomeninė elektros energijos kaina buitiniams vartotojams, perkantiems elektros energiją iš vidutinės įtampos tinklų, lygi 10,410 ct/kWh (be PVM), arba 1,326 ct/kWh (14,6 proc.) didesnė nei 2021 m. II pusm., perkantiems elektros energiją iš žemos įtampos tinklų - 13,573 ct/kWh (be PVM), arba 1,188 ct/kWh (9,6 proc.) didesnė nei 2021 m. II pusm.

Kainos buitiniams vartotojams

Buitiniai vartotojai, kaip ir komerciniai vartotojai, turi teisę pasirinkti nepriklausomą elektros energijos tiekėją ir pirkti elektros energiją rinkoje arba pagal dvišalius kontraktus. Buitiniams vartotojams, nepasirinkusiems nepriklausomo elektros energijos tiekėjo, bei pažeidžiamiems vartotojams elektros energiją visuomenine elektros energijos kaina tiekia licencijoje nustatytoje teritorijoje veikiantis visuomeninis tiekėjas.

Lyginant su praėjusiais metais vidutinis metinis vieno buitinio vartotojo suvartojimas padidėjo nuo 1 859 kWh iki 1 900 kWh.

Visuomeninį elektros energijos tiekimą Lietuvoje vykdo UAB „Ignitis“, ši bendrovė taip pat vykdo ir nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklą. Ši bendrovė 2021 m. patiekė 65,6 proc. viso buitinių vartotojų suvartoto elektros energijos kiekio, iš jų 72,5 proc. visuomenine elektros energijos kaina. 2021 m. kaip ir 2020 m. elektros energijos visuomeninio tiekimo dalis mažmeninėje rinkoje išliko panaši - apie trečdalį viso suvartojimo.

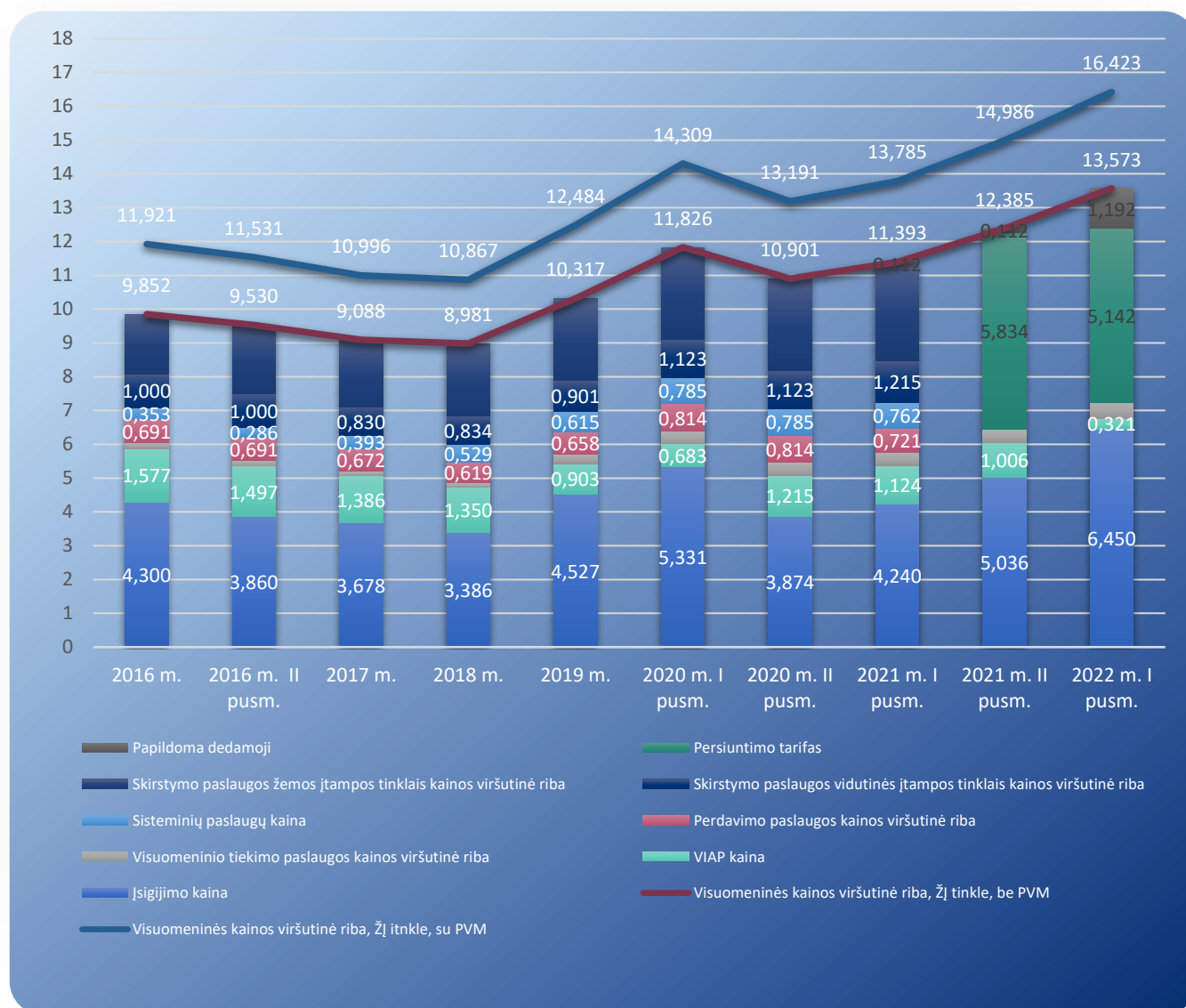
Pagal EEĮ nuostatas elektros energijos vartotojams, kurių įrenginiai prijungti prie PSO valdomų elektros tinklų, garantinį elektros energijos tiekimą užtikrina SSO, aptarnaujantis daugiau kaip 100 000 vartotojų, o elektros energijos vartotojams, kurių įrenginiai prijungti prie SSO valdomų elektros tinklų, garantinį elektros energijos tiekimą užtikrina SSO. Garantinio tiekėjo paslaugomis 2021 m. naudojosi 61 671 vartotojai (2020 m. 92 600 vartotojai).

Visuomeninės elektros energijos tiekimo kainos viršutinė riba: UAB „Ignitis“ parduoda elektros energiją vartotojams, atsiskaitantiems visuomeniniais tarifais, todėl VERT, skaičiuodama visuomeninę elektros energijos tiekimo kainos viršutinę ribą, vertino parduotos energijos kiekį buitiniams vartotojams, suvartojantiems elektros energijos mažiau nei 5000 kWh per metus ir nepasirinkusiems nepriklausomo tiekėjo - 2022 m. nustatyta 0,468 ct/kWh visuomeninio elektros energijos tiekimo paslaugos kainos viršutinė riba. Palyginus su 2021 m. (0,397 ct/kWh), ji yra 0,071 ct/kWh didesnė. Esminę įtaką viršutinės ribos augimui 2022 m., palyginus su 2021 m., turėjo prognozuojamo patiekti reguliuojamiems buitiniams vartotojams elektros energijos kiekio mažėjimas dėl elektros energijos tiekimo rinkos liberalizavimo buitinių vartotojų segmente.

Buitiniai vartotojai už elektros energiją atsiskaito visuomeniniais tarifais, kuriuos nustato VERT.

VERT, nustačiusi visas elektros energijos kainas dedamąsias, 2021 m. patvirtino 2022 m. visuomeninę elektros energijos kainą buitiniams vartotojams, perkantiems elektros energiją iš vidutinės įtamos tinklų, - 10,410 ct/kWh (be PVM), arba 1,326 ct/kWh (14,60 proc.) didesnę nei 2021 m. II pusm., perkantiems elektros energiją iš žemos įtamos tinklų - 13,573 ct/kWh (be PVM), arba 1,188 ct/kWh (9,59 proc.) didesnę nei 2021 m. II pusm. Šiuos pokyčius iš esmės lėmė dedamųjų - visuomeninio tiekimo paslaugos kainos viršutinės ribos, visuomeninio tiekimo elektros energijos įsigijimo kainos bei papildomos dedamosios prie skirstymo kainos padidėjimas, ir tam daugiausia įtakos turėjo prognozuojamos elektros energijos rinkos kainos augimas bei planuojamo patiekti elektros energijos kiekio sumažėjimas.

9 pav. Vidutinė elektros energijos kaina 2017-2022 m. (ct/kWh be PVM)

Šaltinis - VERT

VERT 2021 m. patvirtino naudojimosi jungiamosiomis linijomis (toliau - NJL) kainą, taikomą 2022 m., kuri siekia 6,84 Eur/MWh, t. y. 18,8 proc. didesnė nei 2021 m. (5,76 Eur/MWh). Aktualią informaciją apie NJL kainą skelbiama VERT interneto svetainėje

www.vert.lt (anglų k.), skiltyje „Regarding price of the service of access to interconnection lines“¹⁸.

Elektros energijos kainos buitiniams vartotojams ir didmeninės elektros energijos kainos ryšys

Vadovaujantis VERT patvirtinta Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodika viena iš visuomeninės elektros energijos kainos dedamųjų yra elektros energijos įsigijimo kaina, kurią sudaro prognozuojama elektros energijos rinkos kaina, nustatoma VERT vadovaujantis patvirtinta Prognozuojamos elektros energijos rinkos kainos ir atskaitinės kainos nustatymo metodika, ir kitos su elektros energijos įsigijimu susijusios sąnaudos, pavyzdžiui, elektros energijos biržos mokesčiai, elektros energijos balansavimo kaštai ir elektros energijos įsigijimo prognozuotų ir faktinių sąnaudų dalies korekcija.

Pažymėtina, kad VERT, vadovaudamasi Prognozuojamos elektros energijos rinkos kainos ir atskaitinės kainos nustatymo metodika, nustato prognozuojamą elektros energijos rinkos kainą ateinantiems arba perskaičiuoja einamiesiems kalendoriniams metams, kaip svertinį vidurkį įvertinusi:

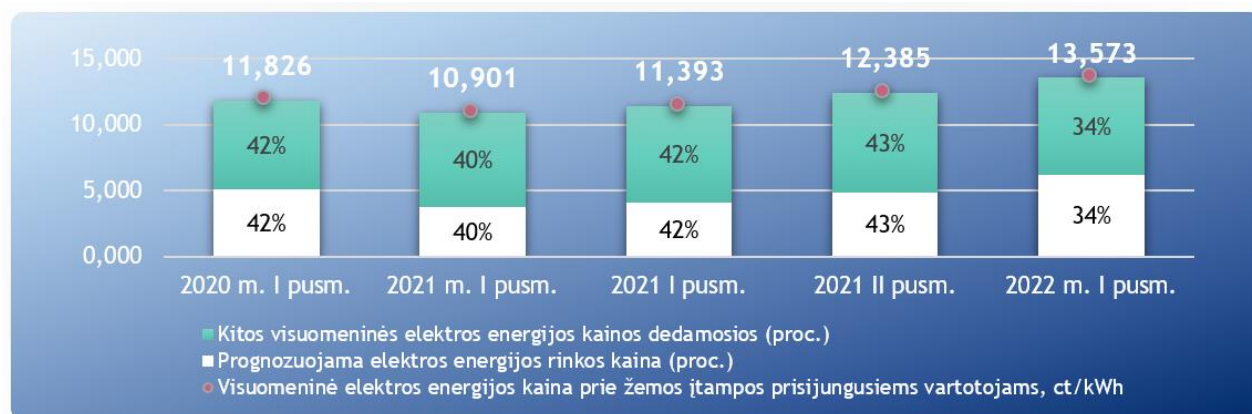
1. *Elektros energijos kainas ir kiekius, suprekiautus elektros energijos biržoje Lietuvos teritorijoje paros prieš prekybos sesijoje, nevertinant minėtos metodikos 3 punkte nurodytu būdu suprekiautų kiekių CET (angl. Central Europe Time) laiku už 12 paskutinių kalendorinių mėnesių, pasibaigusį einamųjų kalendorinių metų rugpjūčio 31 d. arba ne vėliau kaip du mėnesiai iki perskaičiuotos kainos taikymo dienos, jei prognozuojama elektros energijos rinkos kaina perskaičiuojama einamiesiems kalendoriniams metams.*

2. *Elektros energijos kainas ir kiekius, suprekiautus didmeninėje elektros energijos rinkoje pagal šalia elektros energijos biržos sudarytas tiesiogines dvišales sutartis tarp Lietuvos gamintojų ir tiekėjų už 12 paskutinių kalendorinių mėnesių, pasibaigusį einamųjų kalendorinių metų rugpjūčio 31 d. arba ne vėliau kaip du mėnesiai iki perskaičiuotos kainos taikymo dienos, jei prognozuojama elektros energijos rinkos kaina perskaičiuojama einamiesiems kalendoriniams metams.*

Elektros energijos kainas ir kiekius, suprekiautus pagal prekybą pagalbiniais instrumentais energijos išteklių biržoje ir dvišalio susitarimo pagrindu Lietuvos teritorijoje už 12 paskutinių kalendorinių mėnesių, pasibaigusį einamųjų kalendorinių metų rugpjūčio 31 d. arba ne vėliau kaip du mėnesiai iki perskaičiuotos kainos taikymo dienos, jei prognozuojama elektros energijos rinkos kaina perskaičiuojama einamiesiems kalendoriniams metams.

¹⁸ <https://www.vert.lt/en/Pages/regarding-price-of-the-service-of-access-to-interconnection-lines.aspx>

10 pav. 2020 m. I pusm. – 2022 m. I pusm. elektros energijos rinkos kainos dalis (proc.) visuomeninės elektros energijos kainos viršutinėje riboje

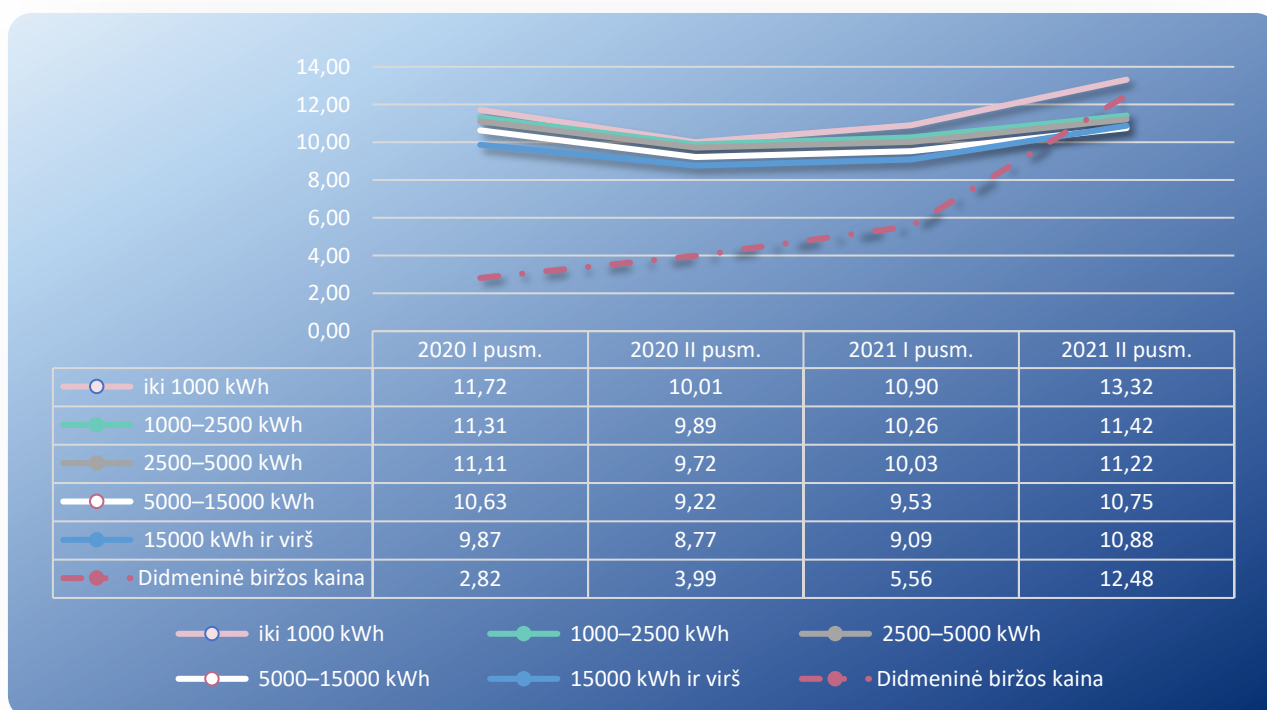

Šaltinis - VERT

Prognazuojama elektros energijos rinkos kaina visuomeninėje elektros energijos įsigijimo kainoje, kuri yra taikoma buitiniams elektros energijos vartotojams sudaro daugiau nei 30 proc. visos visuomeninės elektros energijos kainos, taikomos prie žemos įtampos tinklų prisijungusiems vartotojams.

2021 m. elektros energijos didmeninėje rinkoje stebimas staigus elektros kainų šuolis. Elektros energijos biržoje (Nord Pool) 2021 m. vidutinė elektros energijos įsigijimo kaina nuo sausio iki gruodžio mėn. pakilo beveik 4 kartus, nuo 53,64 iki 212,22 Eur/MWh. Vidutinė 2021 m. biržos kaina, palyginus su 2020 m., pakilo beveik 2,7 karto.

11 pav. 2020 m. I pusm. – 2021 m. II pusm. elektros energijos rinkos vidutinės kainos (ct/KWh) pokytis namų ūkio vartotojams ir elektros energijos vidutinės kainos (ct/KWh) pokytis Nord Pool biržoje

Šaltinis - VERT

Pagal Eurostat duomenis (<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>), 2021 m. II pusm. buitiniams elektros energijos vartotojams, suvartojantiems iki 1000 kWh per metus, vidutinė elektros energijos kaina pakilo apie 13,7 proc. (nuo 11,72 iki 13,32 ct/kWh) palyginus su 2020 m. I pusm. ir beveik susilygino su didmenine elektros energijos įsigijimo kaina biržoje. Kadangi didžioji dauguma buitinių vartotojų (99,3 proc.) yra pasirinkę fiksuotas elektros energijos kainas planus, kainų šuolis šiems vartotojams nepasijautė taip ženkliai.

Dinaminės (kintamos) kainos, išmanioji apskaita

Dinaminės kainos sutartys

2021 m. su buitinais vartotojais buvo sudaryta apie 1100 dinaminės kainos sutarčių. Kadangi nebuvo pradėti diegti išmanieji skaitikliai (diegimas pavėlintas), vartotojai negalėjo aktyviai pradėti rinktis dinaminės kainos sutartis (2020 m. dinaminės kainos sutarčių skaičius buvo panašus - apie 1100). Vartotojams, turintiems išmaniuosius skaitiklius, SSO AB „Energijos skirstymo operatorius“ siūlo elektros energijos tarifų planą „Išmanusis“, kuriame taikomi laiko intervalai: nakties, ryto, dienos energijos dedamoji bei vakaro energijos dedamosios. Šeštadienio, sekmadienio ir švenčių dienų laiko intervalai skaidomi į atitinkamus nakties ir dienos energijos dedamųjų laiko intervalus.

Išmaniųjų skaitiklių naudojimas

Lietuvoje 2021 m. pabaigoje buvo įdiegti 63 673 automatizuoti skaitikliai. Per 2021 m. buitiniams vartotojams buvo įdiegti 9 572 automatizuoti skaitikliai.

SSO AB „Energijos skirstymo operatorius“ masiškai išmaniuosius elektros energijos apskaitos prietaisus planavo pradėti diegti (100 proc. komerciniams vartotojams ir 54 proc. buitiniams vartotojams, suvartojantiems daugiau kaip 1000 kWh / metus) 2021 m. II pusmetį, tačiau siekiant užtikrinti keliamus techninius, duomenų saugumo reikalavimus ir norint pasiekti geriausio rezultato, diegimas perkeltas į 2022 m. I pusmetį. Išmaniųjų skaitiklių projekte 2021 m. gegužės mėn. buvo pasirašyta išmaniųjų skaitiklių ir susijusių sistemų pirkimo sutartis. Toliau yra vykdomi pasiruošimo diegimui darbai ir planuojamas diegimas. VERT atliks nuotolinę projekto vykdymo stebėseną, t. y. VERT įpareigojo AB „Energijos skirstymo operatorius“ iki 2021 m. gruodžio 31 d. sukurti stebėsenos sistemą ir gauti VERT pritarimą šiai sistemai. 2022 m. ir 2023 m. (ne vėliau kaip iki liepos 1 d.) AB „Energijos skirstymo operatorius“ turės pateikti VERT projekto įgyvendinimo ataskaitas ir pagrindžiančius dokumentus, siekiant įsitikinti, kad sukurtos naudos atitinka VERT suderinto investicijų projektų finansinius ir ekonominius rodiklius. Vėlesniais laikotarpiais ataskaitos bus teikiamos du kartus per reguliavimo periodą.

DataHub projekte per 2021 m. buvo sukurti du papildomi moduliai: 1) leidžiantis ne tik keisti tiekėją per DataHub platformą, tačiau ir administruoti savininko duomenis; 2) sąskaitybos ir ataskaitų modulis.

Didmeninė rinka ir jos priežiūra (elektros importas, prekyba biržoje)

Prekybos elektros energijos rinkoje priežiūra atliekama analizuojant rinkos dalyvių elgseną, tai yra sandorių, įskaitant nurodymų prekiauti pateikimą, sandorių sudarymo sąlygas, rinkos dalyvių paaiškinimus ir kitas aplinkybes, siekiant užtikrinti, kad nebūtų piktnaudžiaujama didmeninėmis elektros energijos rinkomis. VERT kartu su ACER,

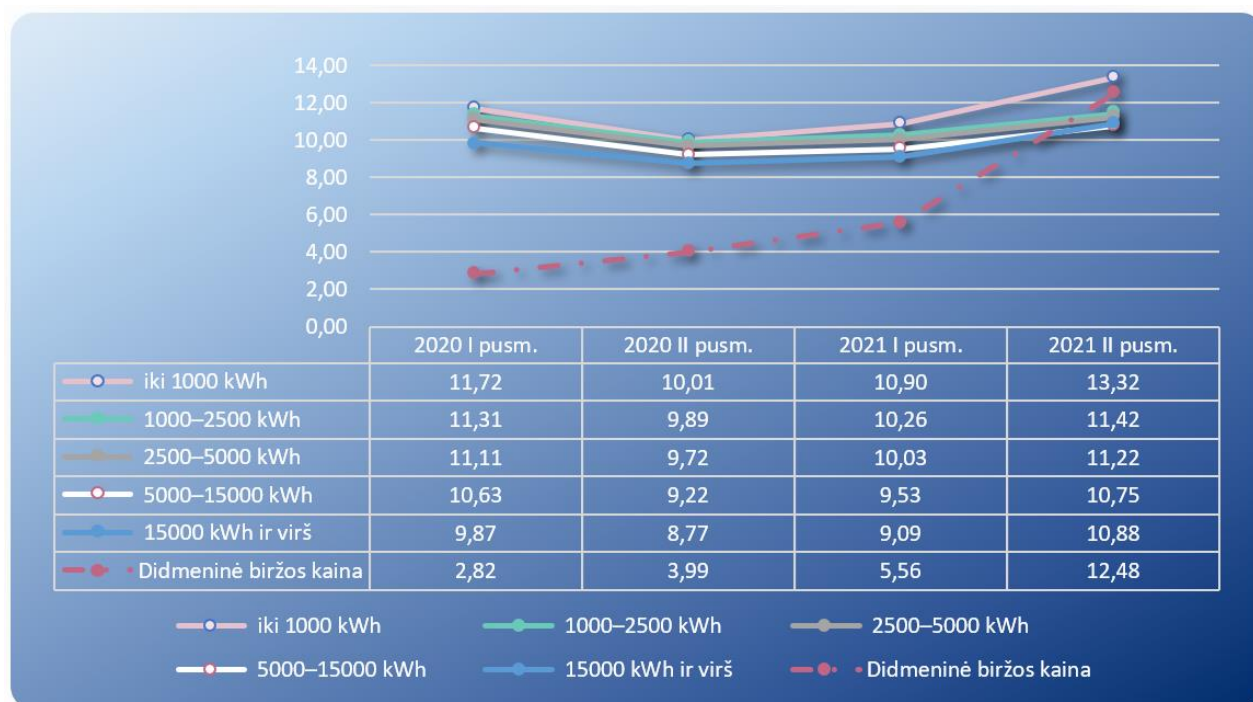
įgyvendindama 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT), vykdė nuolatinę didmeninės elektros energijos ir gamtinių dujų rinkų priežiūrą, viešai neatskleistos informacijos atskleidimo platformose¹⁹ skelbiamos informacijos analizę Lietuvos prekybos zonoje (dujų ir elektros sektoriuje nustatyti 9 netinkamai / netiksliai paskelbtų skubių rinkos pranešimų (UMM)).

VERT taip pat **vykdė rinkos dalyvių registraciją** (užregistruotas 1 rinkos dalyvis), dvišalių sutarčių dėl didmeninių energetikos produktų vertinimą ir atitiktį REMIT reikalavimams, rinkos dalyvių biržose teiktų pavedimų ir sudarytų sandorių stebėseną.

2021 m. buvo gauti 4 pranešimai apie galimus dalyvavimo elektros rinkoje pažeidimus per ACER pažeidimų pranešimų notifikavimo platformą. VERT neskelbia platesnės informacijos apie atliekamus REMIT tyrimus, nes jų eiga ir tarpiniai rezultatai yra konfidencialūs.

Informacija apie bendrą šalies elektros energijos poreikį, šalyje pagamintą elektros energijos kiekį (neto), importuojamą ir eksportuojamą elektros energijos kiekį pateikiama 12 paveiksle žemiau.

12 pav. Elektros energijos gamyba, importas, eksportas ir bendras šalies elektros energijos poreikis 2018-2021 m.

Šaltinis - VERT

¹⁹ <https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages>

<https://umm.getbaltic.com/public-umm>

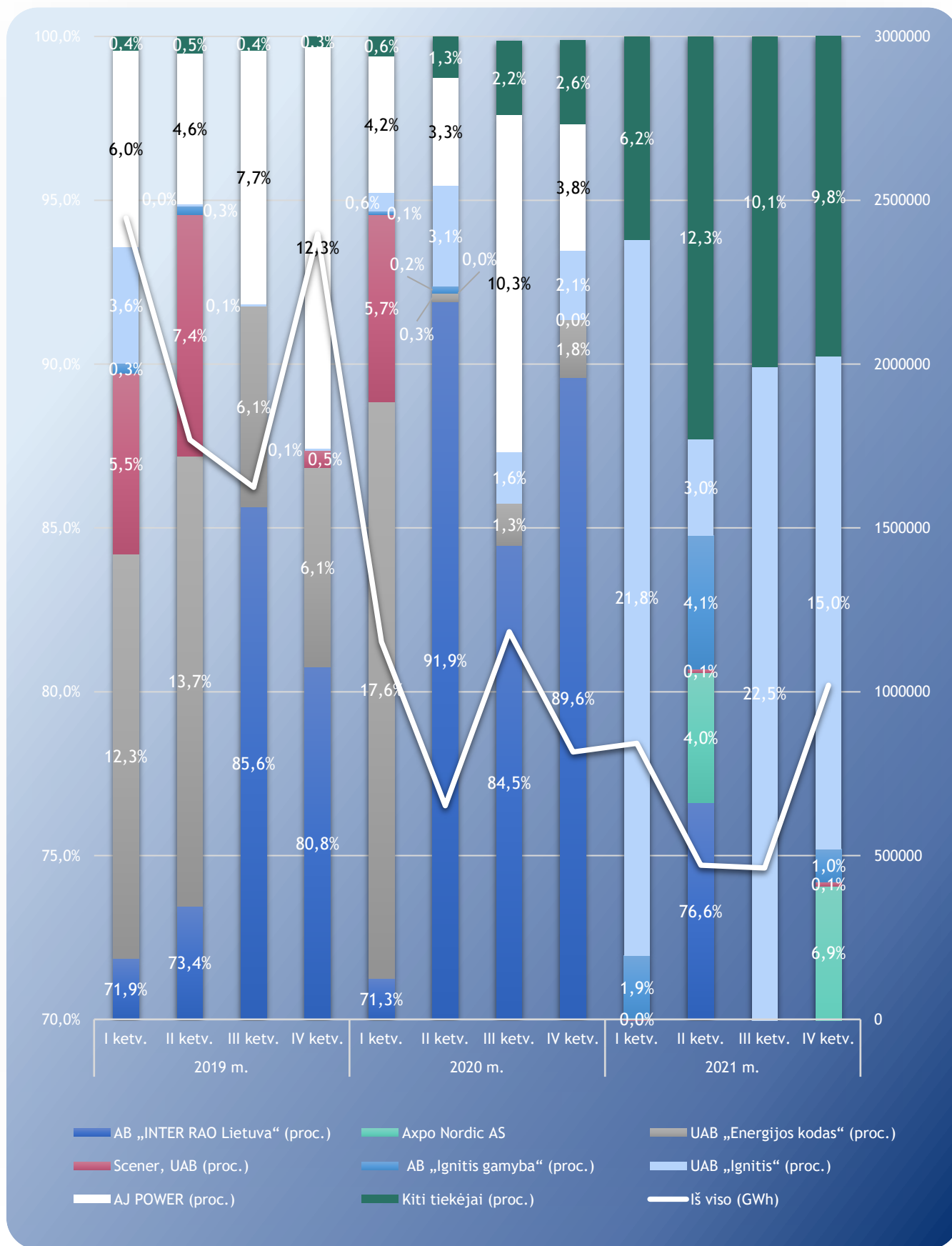
2021 m. elektros energijos kaina Lietuvos rinkoje sudarė 90,45 EUR/MWh. Importuota 86,7 proc. bendro elektros energijos poreikio šalyje. Detalesnę informaciją galima rasti www.nordpoolgroup.com.

Elektros energijos biržoje elektros energijos pardavimus 2021 m. vykdė 19 tiekėjų, o pirkimus vykdė 15 tiekėjų.

2021 m. didmeninėje elektros energijos rinkoje buvo 3 pagrindiniai tiekėjai: AB „INTER RAO Lietuva“, UAB „Ignitis“ ir Axpo Nordic AS. Daugiau nei 66 proc. visų elektros energijos pardavimų elektros biržoje 2021 m. sudarė AB „INTER RAO Lietuva“ parduotas elektros energijos kiekis. Vertinant bendrą AB „INTER RAO Lietuva“, UAB „Ignitis“ ir Axpo Nordic AS rezultata, jis siekė 88 proc. visų elektros energijos pardavimų elektros biržoje 2021 m. daugiau nei 51 proc. visų nepriklausomų tiekėjų elektros energijos pirkimų elektros biržoje sudarė UAB „Ignitis“²⁰ pirkimai.

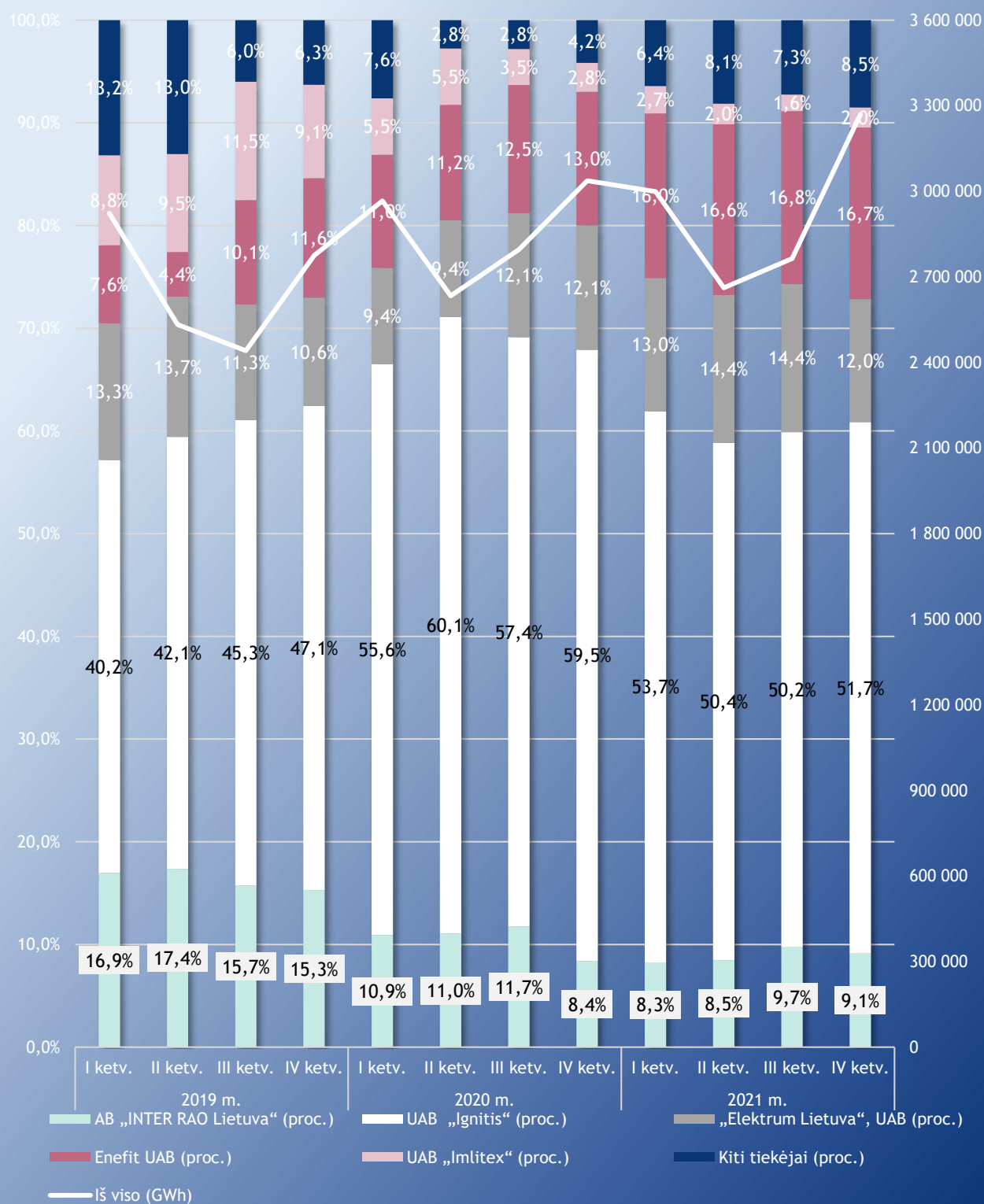
²⁰ Energijos tiekimas UAB buvo sujungtas su UAB „Lietuvos energijos tiekimas“. 2019 m. ši bendrovė pakeitė pavadinimą į UAB „Ignitis“

13 pav. Elektros pardavimų rinkos struktūra elektros biržoje pagal įmones, proc., 2019-2021 m.

Šaltinis - VERT

14 pav. Elektros pirkimų rinkos struktūra elektros biržoje pagal nepriklausomus tiekėjus, proc., 2019-2021 m.

Šaltinis - VERT

Priedas Nr. 3

DUJŲ SEKTORIUS

Gamtinių dujų sektoriaus reguliavimo pokyčiai

Gamtinių dujų, elektros energetikos, suskystintų naftos dujų investicijų vertinimo ir derinimo tvarkos pakeitimas (2021 m. liepos 29 d.)

- Investicijų projektai skirstomi į kategorijas pagal investicijų projekto tikslą (supaprastinta projektų kategorizacija);
- Priklausomai nuo kategorijos, kuriai priskiriamas investicijų projektas, numatyta individualiai derinamų investicijų projekto finansinio ir (ar) ekonominio vertinimo tvarka bei kriterijai (aiškiai išdėstyti kriterijai, kuriuos turi atitikti projektas pagal priskiriamą kategoriją);
- Detalizuota, kokias prielaidas turi įvertinti įmonė, nustatydamą investicijų projekto vertę, planuojamų pajamų ir veiklos sąnaudų pokyčių dydžius;
- Aprašyta techninio investicijų projekto pagrįstumo vertinimo procedūra;
- Numatyti nauji investicijų derinimo procesai: projektai, skirti pakeisti reguliuojamosios įmonės eksploatuojamą reguliuojamą ilgalaikį turtą, kuriais perkamos paslaugos iš išorės (OPEX projektai) ir su energetikos inovacijų diegimu susijęs investicijų projektas;
- Numatyti kriterijai projektams, kuriuos įgyvendinusios įmonės galės gauti papildomą investicijų grąžą.

Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo, Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodikos pakeitimai (2021 m. liepos 29 d.):

- Sukurta teisinė aplinka įmonėms atlikti inovacinius projektus bandomojoje (*sandbox*) ir nebandomojoje aplinkoje įtvirtinant skatinimo priemones. Įtvirtinta, kad energetikos įmonėms skiriama papildoma dedamoji, skirta padengti ne didesnei nei pusė inovacijų vertės daliai, tačiau neviršijanti 0,5 proc. nuo įmonės reguliuojamos veiklos pajamų bei pasiteisinus projektui, kuris bus pasiteisinęs bandomojoje aplinkoje 5 metus bus skiriamas 1 proc. punkto investicijų grąžos skatinimas.
- Numatyti kriterijai, kuriuos atitikusios įmonės galės gauti 1 proc. investicijų grąžos priedą projektams, kurie prisideda įgyvendinant aplinkos apsaugos ir klimato kaitos mažinimo tikslus.

Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos pakeitimas (2021 m. lapkričio 19 d.):

- Įtraukta nauja nuostata, apibrėžianti faktinę įmonės skolinto kapitalo kainą ir numatanti, jog tai svertinė įmonės turimų tikslinių ilgalaikių paskolų, skirtų finansuoti reguliuojamas veiklas, palūkanų norma. Jeigu įmonė neturi sudariusi tokių tikslinių ilgalaikių paskolų, tokiu atveju naudojama svertinė visų įmonės turimų ilgalaikių paskolų palūkanų norma.
- Numatyta, jog įmonės siūlymu, skaičiuojant gamtinių dujų tarifus, gali būti vertinama sumažinta prognozuojama gamtinių dujų įsigijimo (produkto) kaina.

- Numatyta, kad VERT gali priimti sprendimą dėl prognozuojamos gamtinių dujų (produkto) kainos mažinimo ir dėl faktiškai negautų ar viršytų įmonės numatytų pajamų dėl į tarifą įtrauktos bei faktinės gamtinių dujų (produkto) kainos skirtumo išdėstymo per ne ilgesnį kaip 5 metų laikotarpį. VERT priėmus sprendimą dėl prognozuojamos gamtinių dujų (produkto) kainos mažinimo, skirtumas, susidaręs tarp to laikotarpio sumažintos prognozuotos ir faktinės gamtinių dujų (produkto) kainos, išdėstomas per VERT nustatytą laikotarpį ir įvertinamas nustatant papildomą dedamąją prie gamtinių dujų skirstymo paslaugos kainos, taikomos buitiniams vartotojams.
- Šie pakeitimai padėjo amortizuoti gamtinių dujų produkto kainų augimą tarifuose gamtinių dujų buitiniams vartotojams.

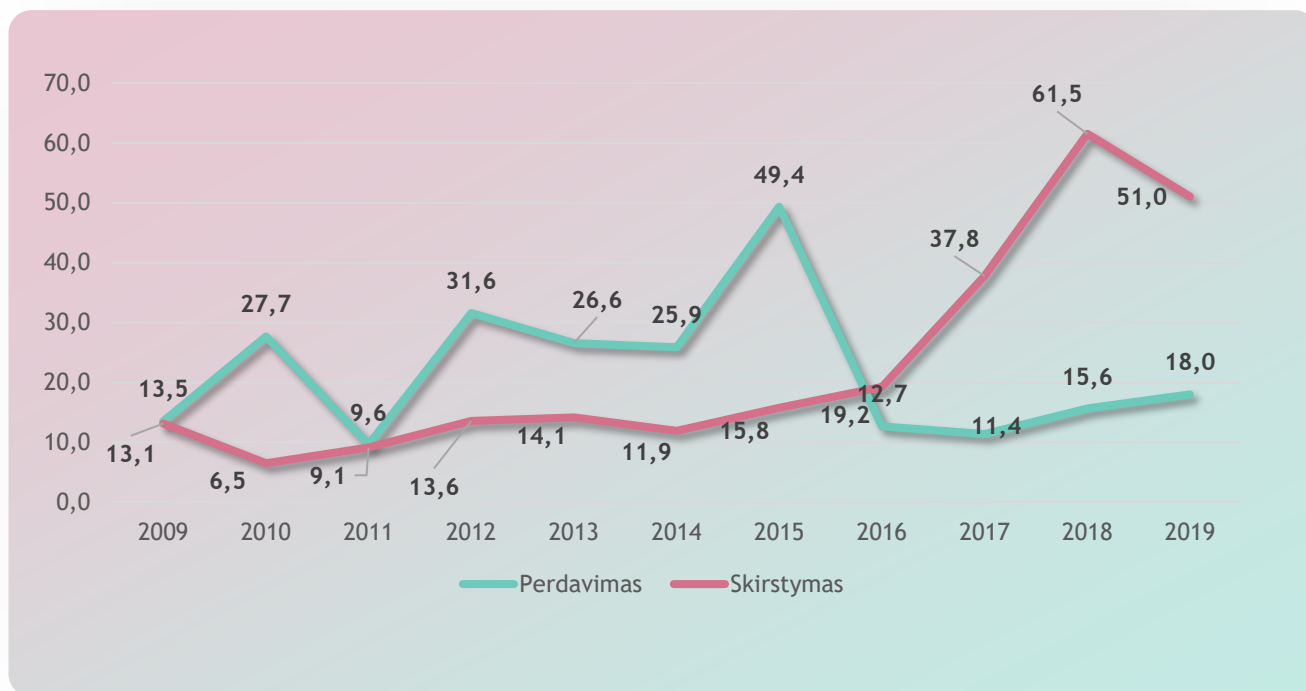
Kokybės rodiklių aprašo pakeitimai

- Numatyta skirstymo sistemos operatoriui vidutinio nutraukimų skaičiaus vienam vartotojui (toliau - SAIFI) ir vidutinio nutraukimų trukmės vienam vartotojui (toliau - SAIDI) rodiklių verčių nustatymui taikyti fiksuotus teikiamų paslaugų minimalius paslaugos patikimumo kokybės lygius, nustatytus kaip paskutinių 10 metų (2011 - 2020 m.) faktinių reikšmių vidurkį eliminavus aukščiausią ir žemiausią reikšmes.
- Nuspręsta visoms gamtinių dujų skirstymo veiklą vykdančioms įmonėms taikyti vienodas SAIFI ir SAIDI rodiklių reikšmes, suskaičiuotas pagal didžiausią rinkos dalį užimančios, skirstymo veiklą vykdančios gamtinių dujų įmonės AB „Energijos skirstymo operatorius“ faktines šių rodiklių reikšmes.
- Numatyta, kad minimalūs dujų įmonių teikiamų paslaugų kokybės rodiklių lygiai turės būti ne mažesnis nei 95 proc., o Avarinės tarnybos laiku atvykimo pas būtiną vartotoją rodikliui - ne mažesnis nei 100 proc. kiekvienais kalendoriniais metais.
- Numatyta, kad dujų įmonių teikiamų paslaugų kokybės rodiklių faktinių reikšmių atitikimo lygis bus vertinimas kasmet.
- Atsisakyta dalies gamtinių dujų tiekimo įmonių teikiamų paslaugų kokybės rodiklių vertinimo, kurių kokybės lygis didžiaja dalimi priklauso nuo skirstymo ir perdavimo operatorių veiklos, bei kurių laikymasis yra apibrėžiamas tiekimo sutarčių sąlygose.
- Aprašas papildytas dviem naujais kokybiniais rodikliais, kuriais siekiama įvertinti, kaip gamtinių dujų įmonės laikosi teisės aktuose numatytų terminų informuoti vartotojus ir sistemų naudotojus apie planinius dujų perdavimo, skirstymo ar tiekimo nutraukimus, bei kaip tiekimo įmonės laikosi teisės aktuose numatytų terminų vartotojui siekiant pakeisti tiekimo įmonę.
- Siekiant sumažinti administracinę naštą, atsisakyta teikti pusmetines teikiamos paslaugos patikimumo ir kokybės rodiklių ataskaitas, paliekant tik metines ataskaitas.
- Gamtinių dujų tiekimo įmonių teikiamų paslaugų kokybė bus vertinama atsižvelgiant į tai, kaip laikomasi paslaugų kokybės rodiklių, t. y. vartotojų ir sistemos naudotojų prašymų ir skundų nagrinėjimo bei vartotojų ir sistemos naudotojų prašymų pakeisti tiekimo įmonę reikalavimų.

Suderintos investicijos gamtinių dujų sektoriuje

2021 m. gamtinių dujų sektoriuje faktiškai atliktos investicijos sudaro 56,6 mln. Eur, t. y. 51,8 mln. Eur, arba 47,78 proc. mažiau palyginus su 2020 m. (108,4 mln. Eur).

15 pav. 2008-2021 m. gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo veiklose atliktos investicijos, mln. Eur

Šaltinis - VERT.

Reguliuojamos kainos ir tarifai buitiniams vartotojams gamtinių dujų sektoriuje

Perdavimo veikla

6 lentelė. AB „Amber Grid“ 2019-2021 m. gamtinių dujų perdavimo ilgalaikių perdavimo paslaugų kainos

				2019 metai	2020 metai	2021 metai	2022 metai	Pokytis 2022 ir 2021 m. proc.
Išleidimo taškuose	Kotlovkos DAS			43,46	142,77	142,77	142,77	0
					35,96**	35,96**	35,96**	0
	Kiemėnų DAS			43,46	142,77	142,77	142,77	0
	Klaipėdos DAS			9,56*	35,69*	35,69*	35,69*	0
Išleidimo taškuose	Vidiniame išleidimo taške	iki 10,4 TWh	Už užsakomus pajėgumus, Eur/MWh/parą/metus	101,6	57,24	92	57,89	-37,08

		Už vartojimo pajėgumus, Eur/MWh/parą/metus	63,17	50,33	55,55	53,96	-2,86
		Už kiekį, Eur/MWh	0,69	0,74	0,86	0,09	-89,53
		Už užsakomus pajėgumus, Eur/MWh/parą/metus	47,26	57,24	92	57,89	-37,08
	virš 10,4 TWh	Už vartojimo pajėgumus, Eur/MWh/parą/metus	63,17	6,57	7,23	8,46	17,01
		Už kiekį, Eur/MWh	0,18	0,08	0,08	0,09	12,5
Kiemėnų DAS		Už užsakomus pajėgumus, Eur/MWh/parą/metus	152,95	88,73	162,32	149,59	-7,84
		Už kiekį, Eur/MWh	0,00	0,06	0,06	0,09	50
Šakių DAS		Už užsakomus pajėgumus, Eur/MWh/parą/metus	31,72	39,4	44,12	32,76	-25,75
		Už kiekį, Eur/MWh	0,07	0,06	0,06	0,09	50,00
Santakos DAS		Už užsakomus pajėgumus, Eur/kWh/h				0,0004	-
		Už kiekį, Eur/MWh				0,09	-

* Klaipėdos DAS įleidimo taške taikoma 75 proc. nuolaida.

** Kotlovkos DAS įleidimo taške taikoma (vidutiniškai) 74,8 proc. nuolaidą pajėgumams su apribojimais transportuoti dujas į trečiąją šalį.

Šaltinis - VERT

7 lentelė. Investicijų grąža perdavimo veikloje, 2019-2022 m.

Rodikliai	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	212.268	218.252	257.895	281.950
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	3,33	3,38	3,72	3,86
Faktinė investicijų grąžos norma, %	6,72	6,26	8,4	-
VERT nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	7.078	7.377	9.593,7	10.883
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	14.278,81	13.670,69	21 576	-

Šaltinis - VERT

Skirstymo veiklos investicijų grąžos rodikliai

8 lentelė. AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2019-2022 m. skirstymo veiklos investicijų grąžos rodikliai

Rodikliai	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	186.907	229.565	249.268	248.199
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	3,58	3,84	3,90	3,98
Faktinė investicijų grąžos norma, %	801	2.275	4.302	-

VERT nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	6.691	8.815	9.721	9.862
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	0,42	1,00	2,79	-

Šaltinis - VERT

9 lentelė. AB agrofirma „Josvainiai“, UAB „Intergas“ ir UAB „Fortum Heat Lietuva“ 2019-2022 m. skirstymo veiklos investicijų grąžos rodikliai

Ūkio subjektas	Metai	Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	Nustatyta investicijų grąžos norma, %	Faktinė investicijų grąžos norma, %	VERT nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur.
AB agrofirma „Josvainiai“ skirstymas (reguliavimo periodas 2019-2023 m.)	2019 m.	112,80	3,85	-10,62	4,34	-11,98
	2020 m.	110,64	3,55	-2,95	3,93	-3,27
	2021 m.	109,018	3,57	-11,92	3,89	-6,80
	2022 m.	105,613	3,61	-	3,81	-
UAB „Intergas“ (reguliavimo periodas nuo 2021-2025 m.)	2019 m.	12 469	6,86	21,07	855	2 627
	2020 m.	12 043	6,86	16,49	826	1 986
	2021 m.	11 591,54	3,63	5,7	420,77	660
	2022 m.	11 044,56	4,31	-	479,33	-
UAB „Gren Lietuva“ skirstymas (reguliavimo periodas, 2020-2024 m.)	2015 m.	805,40	6,86	3,53	55,25	28,41
	2016 m.	790,34	6,86	9,39	54,22	74,23
	2017 m.	770,00	6,86	8,66	52,82	66,65
	2018 m.	749,75	6,86	0,52	51,43	3,92
	2019 m.	734,67	6,86	4,82	50,40	35,40
	2020 m.	799,50	3,54	-4,45	28,30	-36,46
	2021 m.	820,01	3,64	-4,05	29,85	-6,12
	2022 m.	800,03	3,72	-	29,76	-

Šaltinis - VERT

Suskystintų gamtinių dujų pakartotinio dujinimo veiklos investicijų grąžos rodikliai

10 lentelė. AB „Klaipėdos nafta“ SGD pakartotinio dujinimo veiklos investicijų grąžos rodikliai, 2020-2022 m.

Rodikliai	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	47 145	44 226	41 001
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	2,9	3,46	4,14
Faktinė investicijų grąžos norma, %	18,6	-2,48	
VERT nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	1 367	1 530,23	1 697,45
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	8 733	-1 096	

Šaltinis - VERT

Tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos

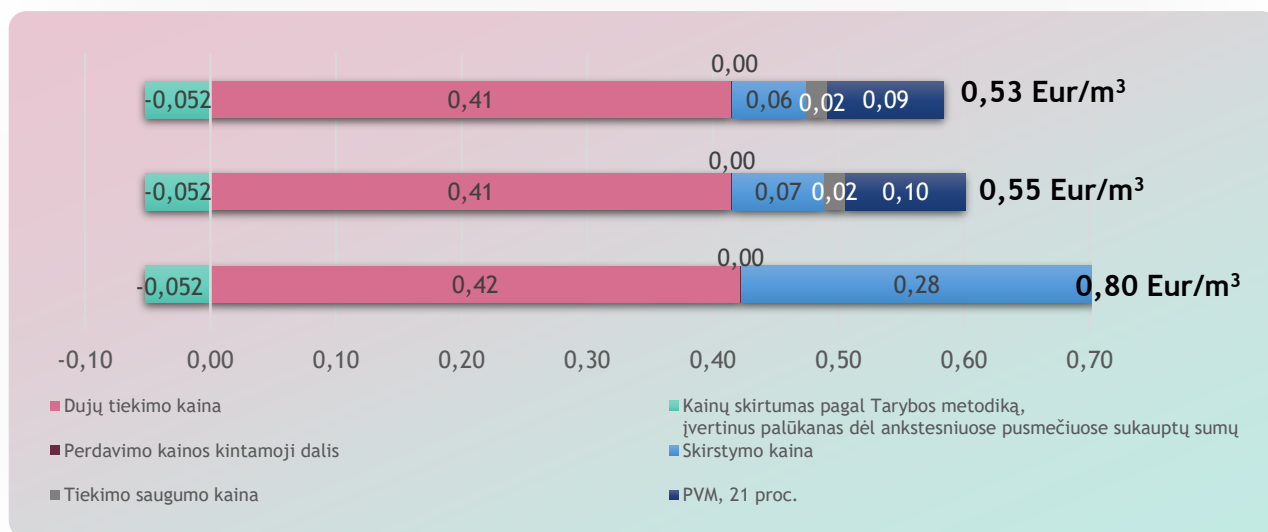
16 pav. Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos struktūra pagal lėšų gavėjus, Eur/ MWh/parą/metus

Šaltinis - VERT

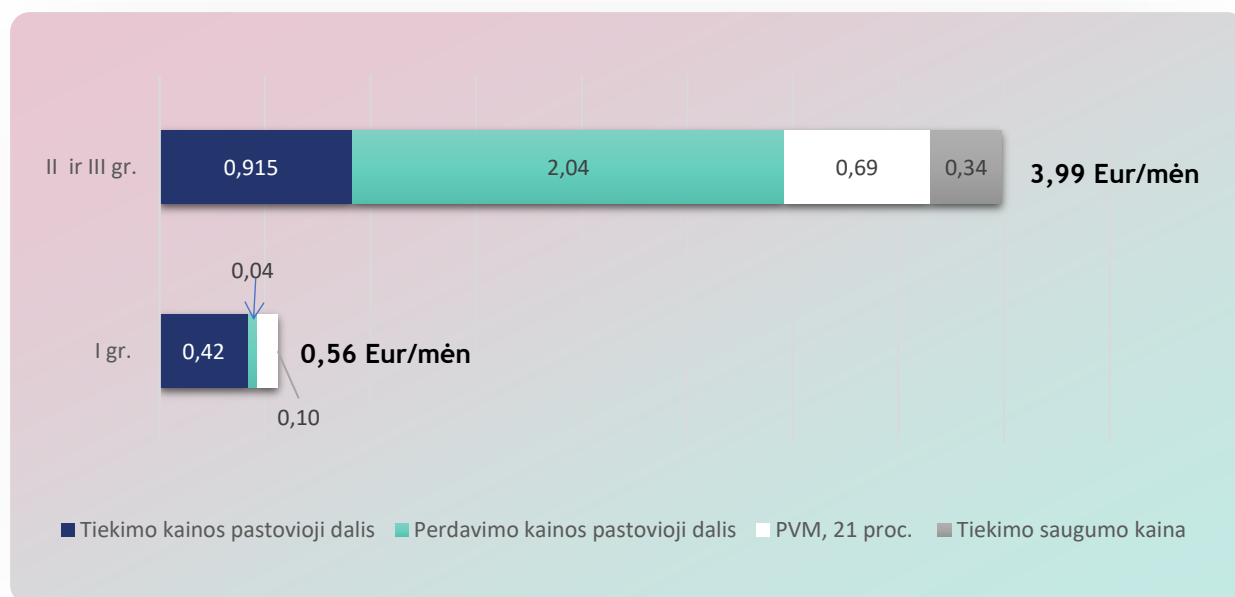
Tarifai gamtinių dujų buitiniams vartotojams

17 Pav. UAB „Ignitis“ buitinių vartotojų gamtinių dujų tarifo kintamosios dalies struktūra 2022 m. I pusm.

Šaltinis - VERT.

18 Pav. UAB „Ignitis“ buitinių vartotojų gamtinių dujų tarifo pastoviosios dalies struktūra 2022 m. I pusm.

Šaltinis - VERT

Gamtinių dujų įmonių teikiamų paslaugų kokybė

Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas numato pareigą VERT nustatyti gamtinių dujų įmonių paslaugų kokybės, įskaitant patikimumo, rodiklius ir jų įvertinimo tvarką.

Pagal VERT patvirtintą Gamtinių dujų teikiamų paslaugų patikimumo ir kokybės rodiklių, jų įvertinimo tvarkos aprašą, minimalūs kokybės lygiai kiekvienai dujų įmonei nustatomi individualiai konkrečiam kainų reguliavimo periodui.

Pagal dujų įmonių pateiktas metines kokybės rodiklių ataskaitas VERT kasmet atlieka gamtinėms dujų įmonėms nustatytų teikiamų paslaugų minimalių patikimumo kokybės rodiklių lygių ir faktinių patikimumo kokybės rodiklių stebėsenos analizę.

Pagrindiniai gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo paslaugų patikimumo kokybės rodikliai:

- neplanuotų nutraukimų dėl operatoriaus atsakomybės skaičius;
- neplanuotų nutraukimų dėl operatoriaus atsakomybės suminė trukmė.

Šie rodikliai atskirai vertinami perdavimo ir skirstymo paslaugų kokybei nustatyti bei diferencijuojami pagal nutraukimo priežastis.

11 lentelė. AB „Amber Grid“ veiklos kokybės rodikliai, priskiriami įmonės atsakomybei

	Nustatyti kokybės rodikliai	2020 m. faktinės reikšmės	2020 m. faktinės reikšmės pokytis lyginant su nustatytu kokybės rodikliu, proc.
NUTRAUKIMAI	0	0	0
SUMINĖ TRUKMĖ	0	0	0
ATS	100	100	0

Šaltinis - VERT

NUTRAUKIMAI - neplanuotų nutraukimų dėl operatoriaus atsakomybės skaičius;

SUMINĖ TRUKMĖ - neplanuotų nutraukimų dėl operatoriaus atsakomybės suminė trukmė;

ATS - laiku išsiųstų atsakymų į prašymą ar skundą procentinė dalis.

12 lentelė. AB agrofimos „Josvainiai“, UAB „Intergas“, UAB „Gren Lietuva“ gamtinių dujų skirstymo veiklos patikimumo ir kokybės rodikliai, priskiriami įmonių atsakomybei

	Nustatyti kokybės rodikliai	2020 m. faktinės reikšmės	2020 m. faktinės reikšmės, proc., pokytis lyginant su nustatytu kokybės rodikliu, proc.
SAIDI	0	0	0
SAIFI	0	0	0
ATV	100	100	0
ATS	100	100	0
ATSV	100	100	0
NEPRIJ	0	0	0

Šaltinis - VERT

13 lentelė. UAB „SG dujos“ skirstymo veiklos patikimumo kokybės rodikliai, priskiriami įmonės atsakomybei

	Nustatyti minimalūs rodikliai	2020 m. faktinės reikšmės	2020 m. faktinės reikšmės, proc., pokytis lyginant su nustatytu kokybės rodikliu, proc.
SAIDI	0,354	0	0
SAIFI	0,00392	0	0

Šaltinis - VERT

14 lentelė. AB „Energijos skirstymo operatorius“ gamtinių dujų skirstymo veiklos patikimumo ir kokybės rodikliai, priskiriami įmonės atsakomybei

	Nustatyti kokybės rodikliai	2020 m. faktinės reikšmės	2020 m. faktinės reikšmės, proc., pokytis, lyginant su nustatytu kokybės rodikliu, proc.
SAIDI	0,345	0,5543	60,67
SAIFI	0,00334	0,00416	24,55
ATV	100	99,88	-0,12
ATS	96,96	97,31	0,36
ATSV	98,81	99,92	1,12
NEPRIJ	1,34	0,64	-52,24

SAIDI - vidutinė neplanuotų nutraukimų trukmė vienam vartotojui dėl operatoriaus atsakomybės;

SAIFI - vidutinis neplanuotų nutraukimų skaičius vienam vartotojui dėl operatoriaus atsakomybės;

ATV - avarinės tarnybos atvykimų laiku procentinė dalis;

ATS - laiku išsiųstų atsakymų procentinė dalis;

ATSV - laiku išsiųstų atsakymų naujam vartotojui į jo prašymą prijungti procentinė dalis;

NEPRIJ - laiku dėl operatoriaus atsakomybės neprijungtų naujų vartotojų procentinė dalis.

Šaltinis - VERT

Tinklų kodeksų ir gairių įgyvendinimas

VERT 2021 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. O3E-1787 „Dėl AB „Klaipėdos nafta“ naudojimosi suskystintų gamtinių dujų terminalu taisyklių derinimo“ suderino AB „Klaipėdos nafta“ naudojimosi suskystintų gamtinių dujų terminalu taisykles. Šiuo taisyklių pakeitimu užtikrinama paprastesnė prieiga prie SGD terminalo - visiems rinkos dalyviams, norintiems pasinaudoti SGD terminalu, parengta vienoda bendroji sutartis, o pajėgumų užsakymas bus atliekamas pasirašant specialiąsias sąlygas prie galiojančios sutarties.

VERT 2021 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. O3E-1782 „Dėl Naudojimosi akcinės bendrovės „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklių derinimo“ suderintos perdavimo sistemos operatoriaus AB „Amber Grid“ parengtos atnaujintos Naudojimosi AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklės, kurios įsigaliojo nuo 2022 m. kovo 1 d. Esminiai pasikeitimai padaryti siekiant užtikrinti, kad teisė naudotis AB „Amber Grid“ valdoma gamtinių dujų perdavimo sistema būtų suteikiama objektyviai ir sąžiningai, nediskriminuojant atskirų sistemos naudotojų, ir atsižvelgiant į tai, kad atsiranda nauja Lietuvos-Lenkijos dujų jungtis - GIPL, taip pat taisyklių nuostatas harmonizuojant su taisyklėmis, taikomomis Latvijos, Estijos bei Suomijos dujų rinkose.

VERT 2021 m. gruodžio 30 d. nutarimu Nr. O3E-1802 „Dėl AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo taisyklių derinimo“ suderintos perdavimo sistemos operatoriaus AB „Amber Grid“ parengtos atnaujintos AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo taisyklės, kuriose atlikti esminiai pakeitimai:

- Numatyta galimybė perleisti balansavimo atsakomybę kitam sistemos naudotojui;
- Numatytas neutralumo mokesčio apskaičiavimas bei taikymas;
- Vietoj įmonių teikiamų tiekimo grafikų numatyta, kad abi dujų pirkimo-pardavimo sandorio šalys teiks sandorio pranešimus (angl. *trade notification*);

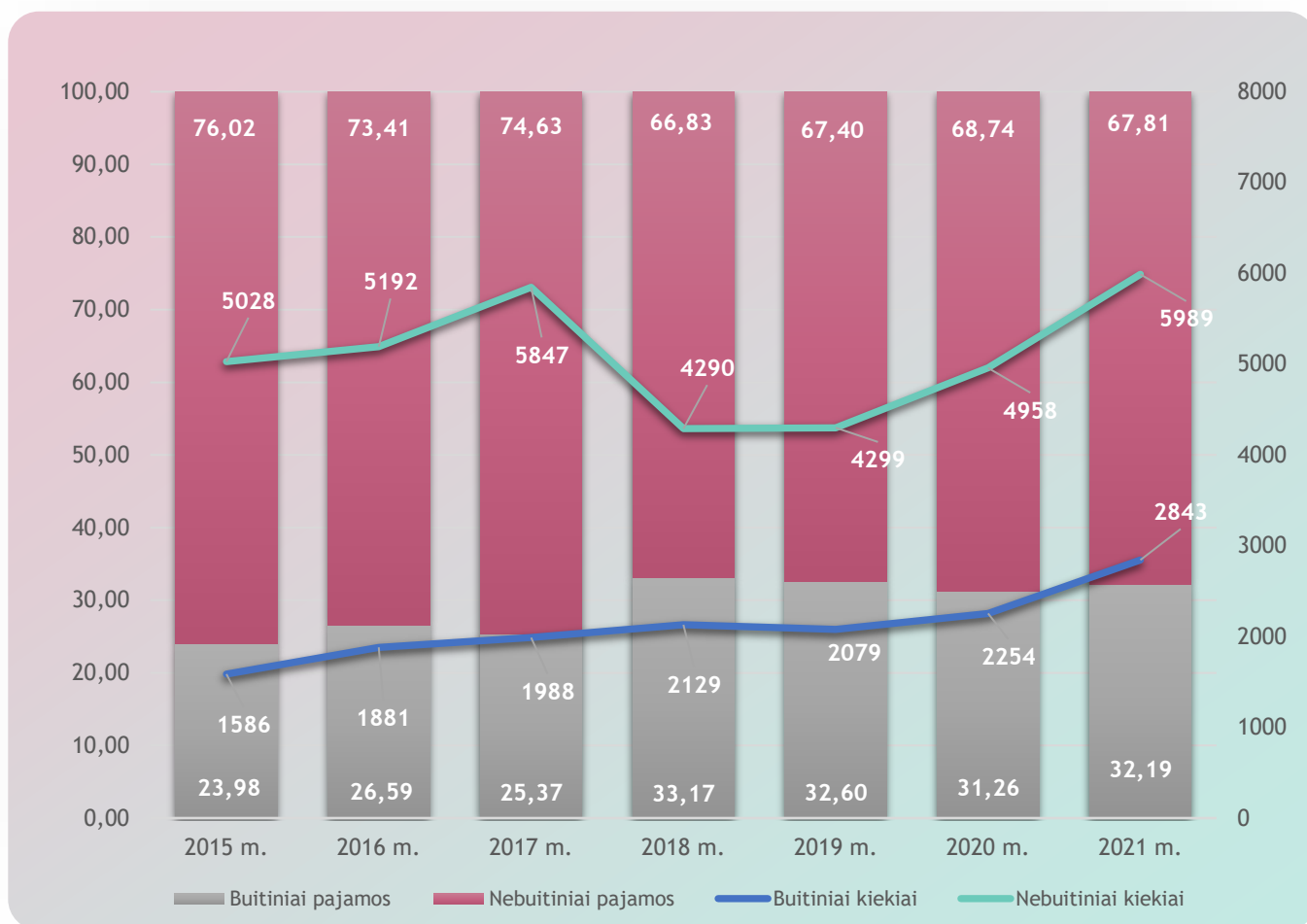
- Numatyta, kad sandorio pranešimai turi būti pateikiami ne vėliau nei likus 30 minučių iki dujų paros pabaigos (nelieka galimybės duomenis tikslinti pasibaigus dujų parai, t. y. nelieka „praėjusios dienos produkto“).

VERT 2021 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. O3E-1783 „Dėl Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2018 m. spalio 5 d. nutarimo Nr. O3E-314 „Dėl Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeista mokesčio apskaičiavimo tvarka, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus parengtas ir su VERT suderintas Balansavimo taisykles bei neutralumo mokesčio apskaičiavimą.

Mažmeninė gamtinių dujų rinka

Gamtinių dujų mažmeninės rinkos statistika pateikiama, vertinant gamtinių dujų tiekimo įmones, rinkos dalyvius (fizinius ar juridinius asmenis), kurie sudaro gamtinių dujų tiekimo sutartis su galutiniais vartotojais.

19 pav. Rinkos struktūra pagal nupirktus gamtinių dujų kiekius 2015-2021 m., GWh ir proc.

Šaltinis – VERT.

2021 m. Lietuvoje buvo 617,7 tūkst. gamtinių dujų vartotojų, iš kurių 609,6 tūkst. - buitiniai ir 8,1 tūkst. - nebutiniai. 2020 m. buvo 602,9 tūkst. buitinių ir 7,5 tūkst. nebutinių vartotojų.

Buitiniai vartotojai, kurie pagal vartotojų skaičių užima 98,68 proc. visos mažmeninės vartotojų rinkos, suvartojo tik 27,77 proc. gamtinių dujų, kurios buvo patiekto mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje. Nebuitiniai vartotojai nupirko 72,23 proc. mažmeninėje gamtinių dujų tiekimo rinkoje patiekto gamtinių dujų kiekio, nors šių vartotojų skaičius, palyginti su buitinių vartotojų skaičiumi, buvo labai mažas - tik 1,32 proc.

15 lentelė. Mažmeninės rinkos rodikliai (buitiniai vartotojai)

Mažmeninės rinkos rodikliai (buitiniai)	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Gamtinių dujų suvartojimas, GWh	1 879	1 986	2 127	2 079	2 254	2 843
Vartotojų skaičius	566 200	575 314	587 570	595 253	602 978	609 740
Registruotų tiekėjų skaičius	4	4	4	4	4	4
Aktyvių tiekėjų skaičius	4	4	4	4	4	4
Rinkos dalis trijų didžiausių tiekėjų pagal matavimo priemonių skaičių	99,96	100,0	100,0	99,98	99,84	99,98
Tiekėjų, užimančių daugiau kaip 5 proc. rinkos dalies, skaičius	1	1	1	1	1	1
Tiekėjų, turinčių daugiau kaip 5 proc. rinkos vartotojų, skaičius	1	1	1	1	1	1
<i>Pakeitusių tiekėjų vartotojų dalis (pagal paskirstytą dujų kiekį), proc.</i>		0,09	0	0	0	0
<i>Pakeitusių tiekėjų vartotojų dalis (pagal matavimo priemonių skaičių), proc.</i>		0,46	0	0	0	0
Teisės aktuose numatyta tiekėjo keitimo trukmė	3 sav.	3 sav.	3 sav.	3 sav.	3 sav.	3 sav.
Vidutinė tiekėjo keitimo trukmė	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Vartotojų, atsiskaitančių pagal reguliuojamą tarifą, skaičius	566 200	575 314	587 570	595 253	602 978	609 740
HHI pagal pardavimus	9 972	9 981	9 979	9 978	9 968	9 962
HHI pagal matavimo priemonių skaičių	9 899	9 992	9 992	9 991	9 991	9 988
Atjungimų skaičius dėl neapmokėtų sąskaitų	0	0	0	3	0	12
Vidutinė kaina vartotojui, per metus suvartojančio 9000 kWh, Eur/metus	353	383	379	442	289	393

Šaltinis - VERT.

16 lentelė. Mažmeninės rinkos rodikliai (nebuitiniai vartotojai)

Mažmeninės rinkos rodikliai (nebuitiniai)	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Gamtinių dujų suvartojimas, GWh	5 192	5 847	4 290	4 299	4 958	5 989
Vartotojų skaičius	6 959	7 168	7 380	7 732	7 458	8 150
Registruotų tiekėjų skaičius		40	33	23	30	36

Aktyvių tiekėjų skaičius		16	15	16	20	15
Rinkos dalis trijų didžiausių tiekėjų pagal matavimo priemonių skaičių	98,37	99,33	92,41	94,94	93,20	85,04
Tiekėjų, užimančių daugiau kaip 5 proc. rinkos dalies, skaičius	2	2	2	3	2	5
Tiekėjų, turinčių daugiau kaip 5 proc. rinkos vartotojų, skaičius	1	1	1	1	1	1
<i>Pakeitusių tiekėjų vartotojų dalis (pagal paskirstytą dujų kiekį), proc.</i>		0,22	6,76	10,68	16,80	24,67
<i>Pakeitusių tiekėjų vartotojų dalis (pagal matavimo priemonių skaičių), proc.</i>		0,43	1,96	1,96	3,80	7,47
Teisės aktuose numatyta tiekėjo keitimo trukmė	3 sav.	3 sav.	3 sav.	3 sav.	3 sav.	3 sav.
Vidutinė tiekėjo keitimo trukmė	-	-	-	-	-	-
Vartotojų, atsiskaitančių pagal reguliuojamą tarifą, skaičius	0	0	0	0	0	0
HHI pagal pardavimus	7 004	6 958	6 752	5 897	3 704	3 338
HHI pagal matavimo priemonių skaičių	9 634	9 666	9 480	9 183	8 150	7 885

Šaltinis - VERT.

Didmeninė gamtinių dujų rinka ir jos priežiūra

2021 m. didmeninėje gamtinių dujų rinkoje parduota ir (ar) suvartota 23 846 GWh gamtinių dujų, t. y. 1,92 proc. daugiau nei 2020 m., kai buvo parduota ir (ar) suvartota 23 397 GWh gamtinių dujų.

17 lentelė. Didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūra 2014-2021 m., GWh

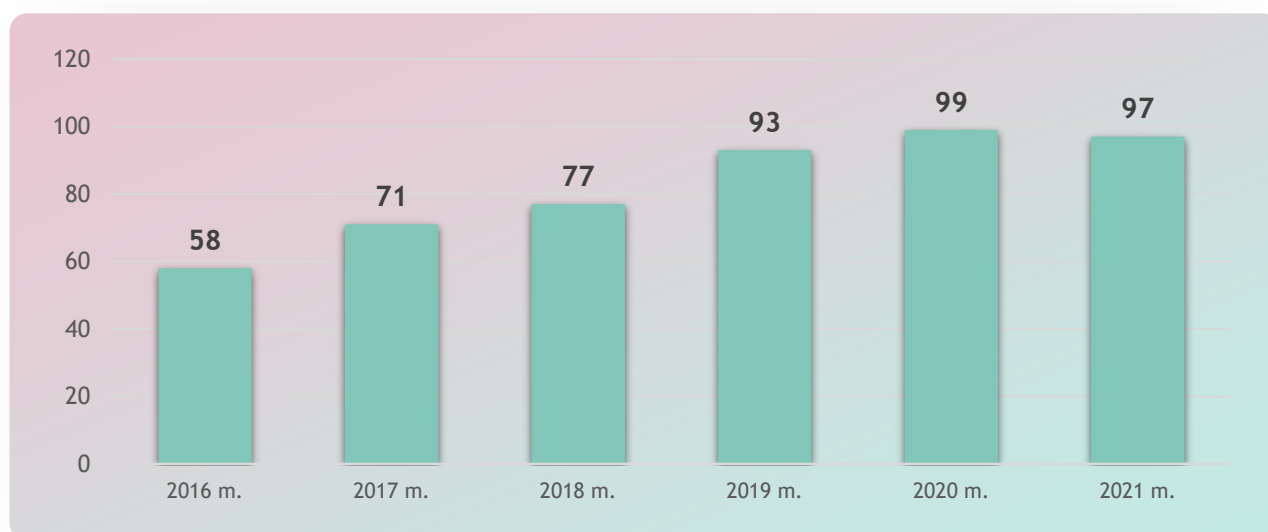
Didmeninės gamtinių dujų tiekimo rinkos struktūra	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Pagal dvišales sutartis Lietuvoje, GWh	18 329	18 856	17 463	18 831	19 710	19 526
Biržoje*	299	376	943	2 711	3 687	4 320
Iš viso	18 628	19 232	18 406	21 542	23 397	23 846
Pokytis, palyginti su 2021 m., GWh	5 218	4 614	5 439	2 303	449	-
Pokytis, palyginti su 2021 m., proc.	28,01	23,99	29,55	10,69	1,92	-

* Vertinami gamtinių dujų biržos sandoriai, kai pirkėjo prekybos aikštelė yra Lietuvoje.

Šaltinis - VERT.

2021 m. pabaigoje UAB „GET Baltic“ gamtinių dujų biržoje buvo registruoti 97 biržos dalyviai, iš kurių 52 - aktyvūs.

20 pav. Gamtinių dujų biržos dalyvių skaičius 2013-2021 m.

Šaltinis – VERT.

2020 m. sausio 1 d. Lietuvos, Latvijos ir Estijos rinkose veikianti regioninė dujų birža UAB „GET Baltic“ sėkmingai pradėjo veiklą Suomijoje, tapdama vieninga regionine prekybos platforma Baltijos šalių ir Suomijos dujų rinkoms. UAB „GET Baltic“ gamtinių dujų biržoje 2021 m. buvo suprekiauta 7 956 662 MWh gamtinių dujų. Palyginti su 2020 m. laikotarpiu, UAB „GET Baltic“ gamtinių dujų biržoje parduotas gamtinių dujų kiekis 9,43 proc. didesnis.

Vidutinė gamtinių dujų kaina UAB „GET Baltic“ gamtinių dujų biržoje 2021 m. buvo 40,21 Eur/MWh, arba 228,92 proc. didesnė nei 2020 m. (12,22 Eur/MWh). 2021 m. prekybos apyvarta biržoje sudarė 319,9 mln. Eur ir buvo 263,17 proc. didesnė nei 2020 m.

18 lentelė. Gamtinių dujų didmeninės rinkos rodikliai 2016-2021 m.

	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Gamtinių dujų gamyba	-	-	-	-	-	-
Aktyvių didmeninės rinkos dalyvių skaičius	9	8	11	9	12	14
Biodujų dalis gamtinių dujų tinkle	-	-	-	-	-	-
Gamtinių dujų paklausa, GWh*	18,628	19,232	18,406	21,542	23,397	23,846
Energijos gamintojų dujų paklausa	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Importas, GWh	24,222	27,374	23,639	28,402	30,487	24,290
Transportuota perdavimo tinklais į kitas ES šalis, GWh	368	2,599	2,308	5,990	7,960	1,890
Pagrindinis importo šaltinis ir dalis, proc.	Dujotiekis (60,32)	SGDT (54,84)	Dujotiekis (64,68)	SGDT (65,32)	SGDT (65,30)	SGDT (67,26)
Gamtinių dujų tiekimo šaltinių skaičius	2	2	2	2	2	2
Trijų didžiausių didmenininkų rinkos dalis, proc.	31,40	22,14	24,30	24,09	30,37	32,29

Suprekiatas gamtinių dujų kiekis momentinėje (<i>spot</i>) gamtinių dujų rinkoje, GWh	299	442	1 084	2 438	6 641	7 956
Suprekiatas gamtinių dujų kiekis ateities sandorių gamtinių dujų rinkoje, GWh	-	-	-	420	565	14
Iš viso suprekiata gamtinių dujų biržoje, GWh	299	442	1 084	2 858	7 206	7 957
Vidutinė momentinė (<i>spot</i>) gamtinių dujų kaina, Eur/MWh	18,07	17,47	22,87	18,42	12,05	41,43

*pagal dvišales sutartis ir gamtinių dujų biržos sandoriai, kai pirkėjo prekybos aikštelė yra Lietuvoje.

Šaltinis – VERT.

VERT pagal REMIT ir toliau vykde užduotis, susijusias su bendra gamtinių dujų ir elektros energijos rinkos stebėseną. Plačiau apie REMIT stebėseną skaitykite šios ataskaitos Elektros sektoriaus apžvalgoje.

Gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimas

Šiuo metu Lietuvoje nėra asmenų, vykdančių gamtinių dujų laikymo operatoriaus veiklą, taip pat operatoriai neteikia gamtinių dujų laikymo vamzdyne ir kitų papildomų paslaugų. Sistemos naudotojai naudoja Inčiukalnio požemine gamtinių dujų saugyklą, esančia Latvijos Respublikoje. Dujų saugyklos pajėgumus Latvijos Respublikoje pagal pateiktas paraiškas paskirsto Latvijos perdavimo sistemos ir saugyklos operatorius JSC „Conexus Baltic Grid“.

2021 m. lapkričio 4 d. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo Nr. VIII-1973 5, 9, 45, 46, 47 ir 57 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XIV-603 buvo pakeistos 47 straipsnio nuostatos, kurios pakeitė gamtinių dujų atsargų kaupimo tvarką - tiekimo įmonės privalo imtis priemonių, kuriomis būtų užtikrintas gamtinių dujų tiekimas pažeidžiamiesiems vartotojams kiekvienu Reglamento (ES) 2017/1938 6 straipsnio 1 dalyje nustatytu atveju. Įgyvendindamos 47 straipsnio 1 dalyje nustatytą reikalavimą, tiekimo įmonės visų pirma turi naudoti gamtinių dujų rinkos priemones, taip pat turi teisę kaupti gamtinių dujų atsargas pažeidžiamiesiems vartotojams, kurios gali būti panaudojamos tik laikantis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos tvarkos.

Priedas Nr. 4

ŠILUMOS SEKTORIUS

19 lentelė. 2021 m. šilumos tiekimo įmonių reguliuojamo turto vertė, kainos, investicijų gražos normos

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Reguliuojamo turto vertė, mln. Eur	2021 m. vidutinė nustatyta kaina, ct/kWh (be PVM)	Vidutinės kainos pokytis per 2021 m., proc.	2021 m. šilumos tiekimo veiklos investicijų gražos norma (WACC), proc.
1.	UAB „Akmenės energija“	3,27	5,77	18,0	3,57
2.	UAB „Alytaus šilumos tinklai“	10,56	5,25	21,0	6,74
3.	UAB „Anykščių šiluma“	3,39	6,06	8,6	7,82
4.	Balterma ir ko, UAB	0,20	6,69	33,5	3,53
5.	UAB „Birštono šiluma“	0,69	5,78	31,7	3,57
6.	UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis“	2,44	5,17	5,9	5,49
7.	UAB Gren Joniškis	2,80	7,02	8,5	6,21
8.	UAB Gren Švenčionys	3,40	6,01	14,9	4,99
9.	UAB Ignalinos šilumos tinklai	2,16	6,50	7,3	5,49
10.	UAB „Jonavos šilumos tinklai“	8,56	5,33	17,4	7,16
11.	UAB „Kaišiadorių šiluma“	1,90	6,00	4,5	5,55
12.	AB „Kauno energija“	91,84	3,65	2,2	6,39
13.	UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“	2,23	6,84	4,0	3,57
14.	AB „Klaipėdos energija“	39,60	4,81	15,3	7,19
15.	UAB Kretingos šilumos tinklai	2,94	6,76	11,4	3,29
16.	UAB „Lazdijų šiluma“	1,63	6,66	8,3	6,30
17.	UAB „Litesko“ filialas „Biržų šiluma“	4,24	8,46	5,5	4,77
18.	UAB „Litesko“ filialas „Druskininkų šiluma“	9,38	5,01	5,9	4,75
19.	UAB „Litesko“ filialas „Kelmės šiluma“	2,78	6,83	1,5	7,28
20.	UAB „Litesko“ filialas „Marijampolės šiluma“	18,42	6,53	13,2	6,58
21.	UAB „Litesko“ filialas „Telšių šiluma“	3,06	6,04	2,7	5,04
22.	UAB „Mažeikių šilumos tinklai“	8,33	4,23	1,0	4,18
23.	UAB „Molėtų šiluma“	1,83	5,46	7,7	3,58
24.	UAB „Nemenčinės komunalininkas“	1,16	7,87	18,	6,30
25.	UAB „Nemėžio komunalininkas“	3,06	7,07	44,0	3,59
26.	UAB „Pakruojo šiluma“	2,23	6,40	9,0	4,33
27.	UAB „Palangos šilumos tinklai“	2,86	5,60	10,7	7,69
28.	AB „Panevėžio energija“	39,55	4,60	-0,4	5,26
29.	UAB „Plungės šilumos tinklai“	3,03	6,01	4,3	5,62

30.	Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija	-	6,08	40,4	-
31.	AB „Prienų šilumos tinklai“	1,54	6,12	11,9	4,25
32.	UAB „Radviliškio šiluma“	5,50	5,25	9,1	5,43
33.	UAB „Raseinių šilumos tinklai“	4,93	6,02	3,6	5,61
34.	UAB „Skuodo šiluma“	3,26	6,09	3,6	3,49
35.	UAB „Šakių šilumos tinklai“	2,45	7,32	12,4	9,87
36.	UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“	2,23	6,06	11,0	7,42
37.	AB „Šiaulių energija“	29,10	4,64	17,8	4,01
38.	UAB „Šilalės šilumos tinklai“	1,05	4,76	2,8	3,57
39.	UAB „Šilutės šilumos tinklai“	6,66	4,70	12,7	7,79
40.	UAB „Širvintų šiluma“	2,42	5,34	16,1	6,77
41.	UAB Tauragės šilumos tinklai	3,83	4,49	-3,9	4,99
42.	UAB „Trakų energija“	3,98	7,40	22,5	3,56
43.	UAB „Ukmergės šiluma“	3,73	6,35	25,0	8,15
44.	UAB „Utenos šilumos tinklai“	7,33	3,62	1,4	5,49
45.	UAB „Varėnos šiluma“	4,02	5,38	8,7	5,28
46.	VšĮ Velžio komunalinis ūkis	0,10	6,73	14,8	4,21
47.	UAB „Vilkaviškio šilumos tinklai“	3,07	6,53	2,5	6,54
48.	AB Vilniaus šilumos tinklai	75,98	4,99	33,	5,17
49.	UAB „Visagino energija“	12,44	5,59	15,3	5,33

* Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija ne pelno siekiantis ūkio subjektas, todėl reguliuojamo turto vertė ir investicijų grąžos norma nenurodoma. Nuo 2021 m. gruodžio 27 d. įstaigos šilumos tiekimo licencija panaikinta - ji šilumos teikimo veiklos nebevykdo.

Šaltinis - VERT.

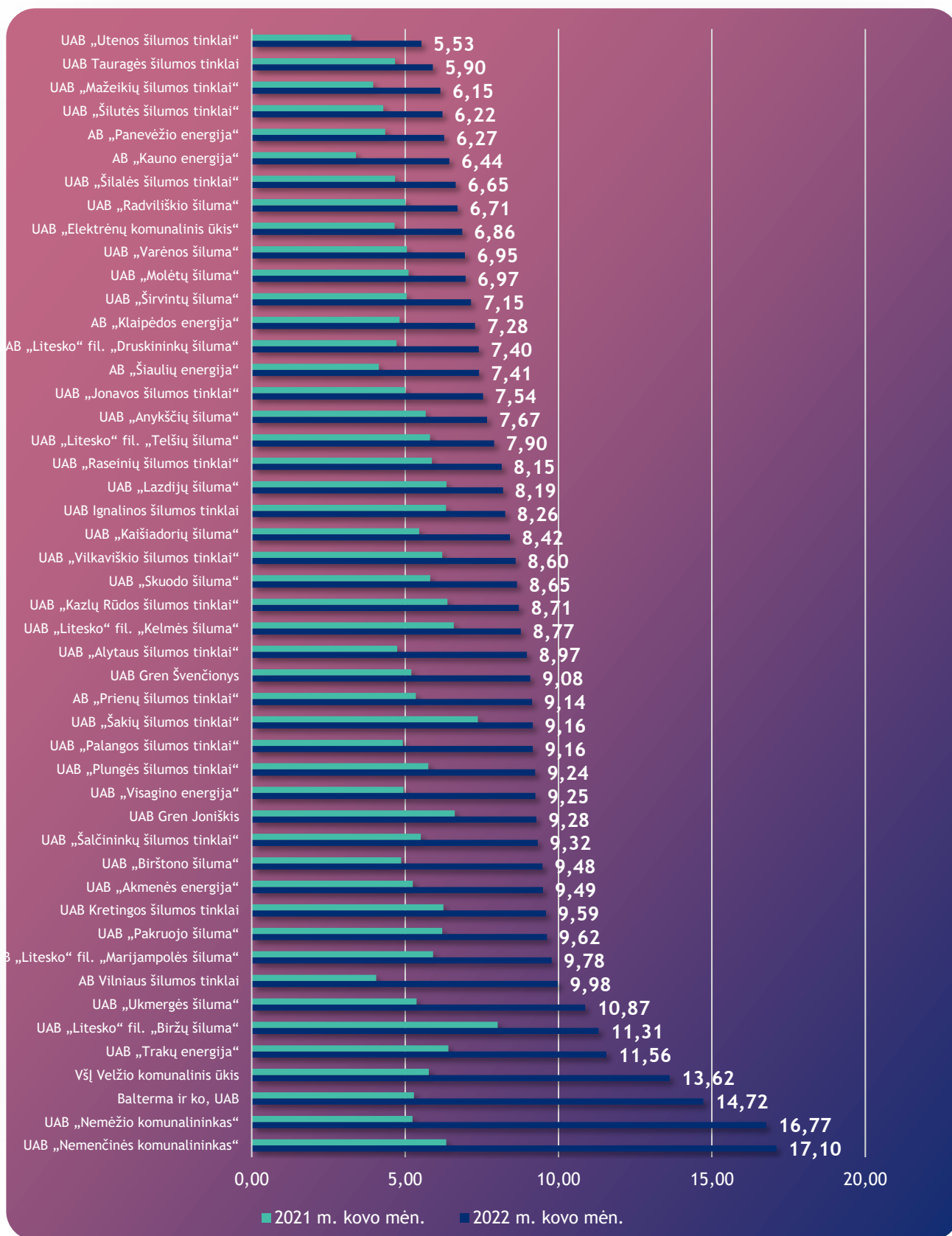
20 lentelė. Šilumos tiekimo sektoriaus 2021 m. kainų / sąnaudų palyginimas

Ūkio subjektai, kuriems 2021 m. nustatytos šilumos bazinių kainų dedamosios	Galiojusi kaina, ct/kWh	Ūkio subjekto projektas, ct/kWh	VERT nustatyta, ct/kWh	Kainos pokytis nuo ūkio subjekto projekto, proc.	Nepripažinta sąnaudų (-), tūkst. Eur
UAB „Akmenės energija“	7,48	6,21	5,92	-4,7	-122,14
Balterma ir ko, UAB	5,45	5,96	5,12	-14,1	-99,79
UAB „Birštono šiluma“	5,11	5,90	5,77	-2,2	-24,70
UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“	6,81	7,23	7,02	-2,9	-29,88
UAB Kretingos šilumos tinklai	8,25	8,43	8,53	1,2	35,15
UAB „Molėtų šiluma“	5,27	5,89	5,40	-8,3	-115,20
AB „Prienų šilumos tinklai“	5,57	6,39	6,38	-0,2	-2,31
UAB „Skuodo šiluma“	6,19	6,75	7,18	6,4	54,33
UAB „Šilalės šilumos tinklai“	4,72	6,65	4,52	-32,0	-524,95

UAB Tauragės šilumos tinklai	4,76	4,35	4,12	-5,3	-127,79
UAB „Trakų energija“	7,46	9,18	7,02	-23,5	-712,80
VŠĮ Velžio komunalinis ūkis	8,03	10,03	8,37	-16,6	-267,13
VERT 14 šilumos tiekimo įmonių perskaičiavo šilumos kainų dedamąsias					-1 549,17
Iš viso:					-3 486,38

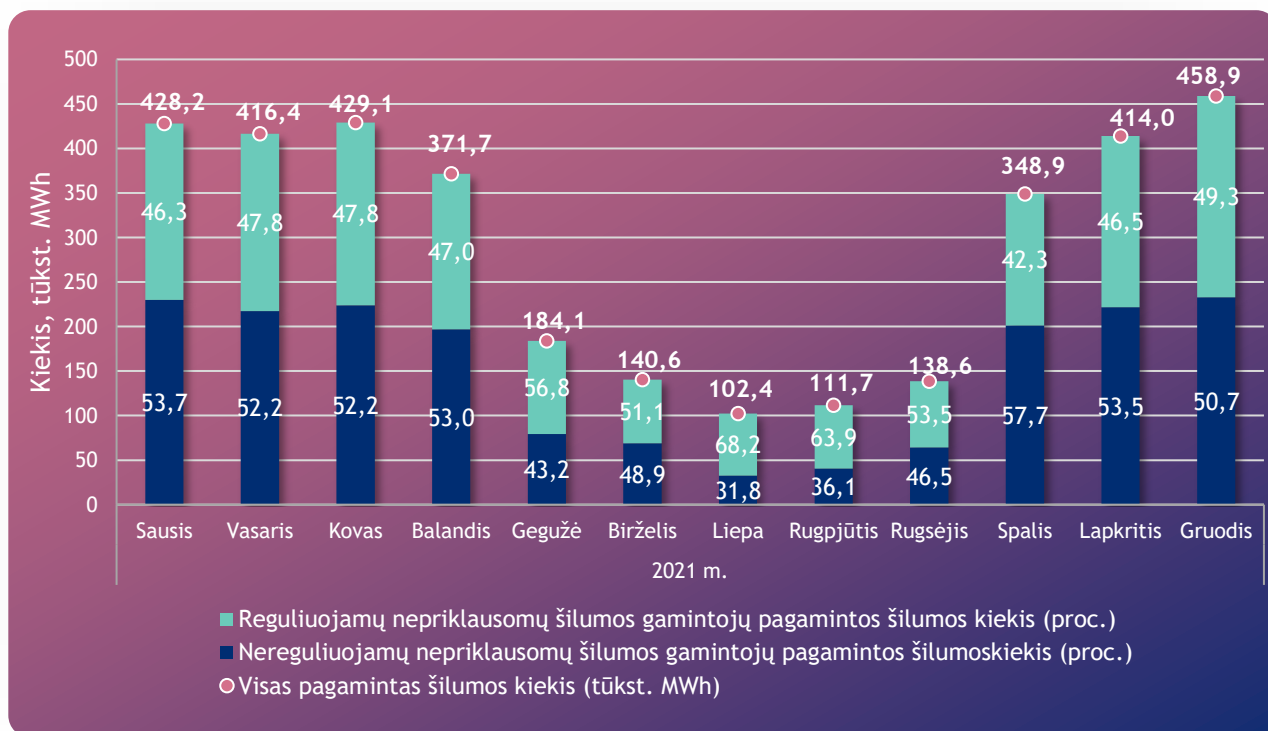
Šaltinis - VERT.

21 lentelė. Šilumos kaina 2022 m. kovo mėn. ct/kWh be PVM (nurodyta kaina grafike), palyginimui su 2021 m. kovo mėn.

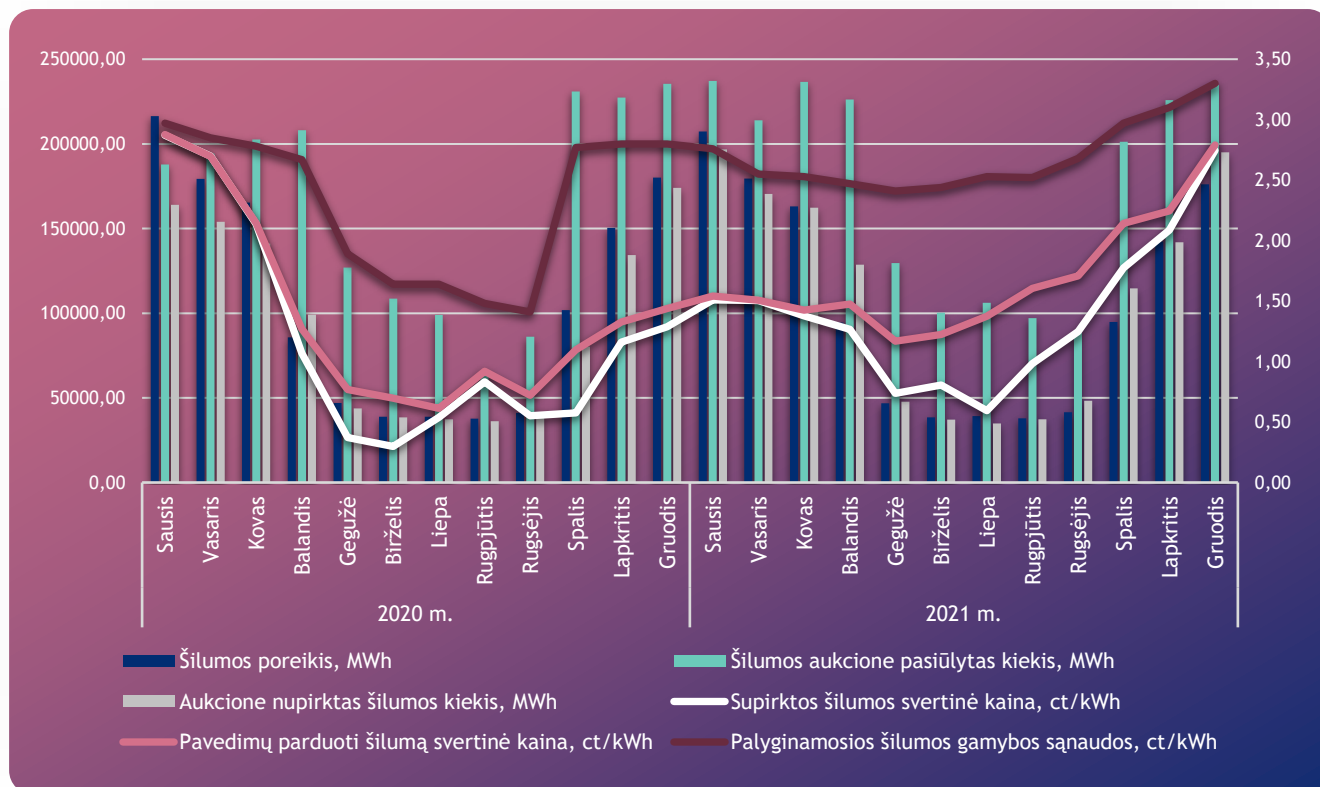
Šaltinis - VERT.

21 pav. VERT reguliuojamų ir nereguliuojamų NŠG pagaminamo šilumos kiekio proporcija 2021 m.

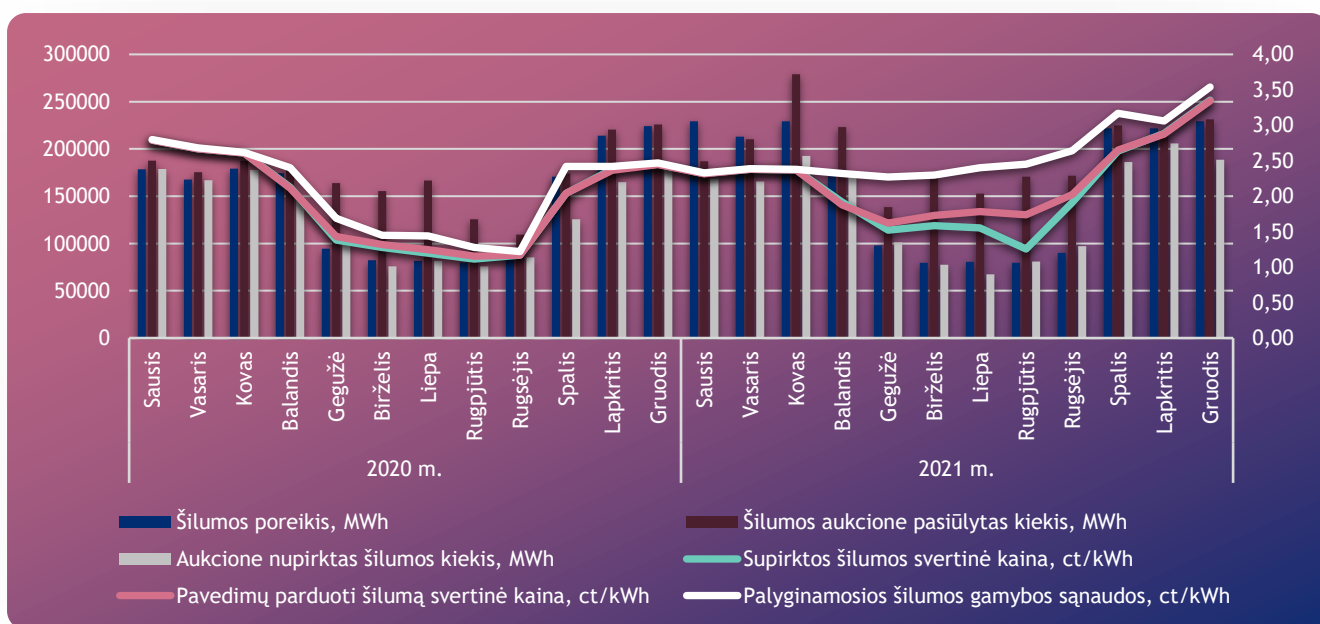
Šaltinis - VERT.

22 pav. Kauno miesto integruoto tinklo CŠT 2020-2021 m. šilumos aukcionų duomenys

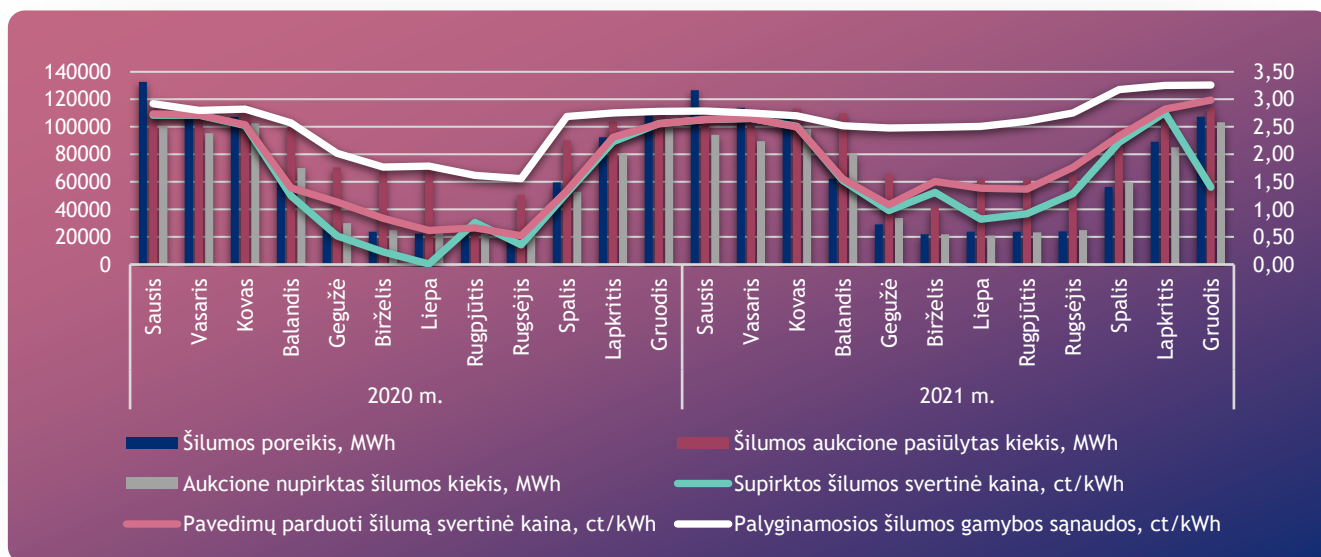
Šaltinis - VERT.

23 pav. Vilniaus miesto integruoto tinklo CŠT 2020-2021 m. šilumos aukcionų duomenys

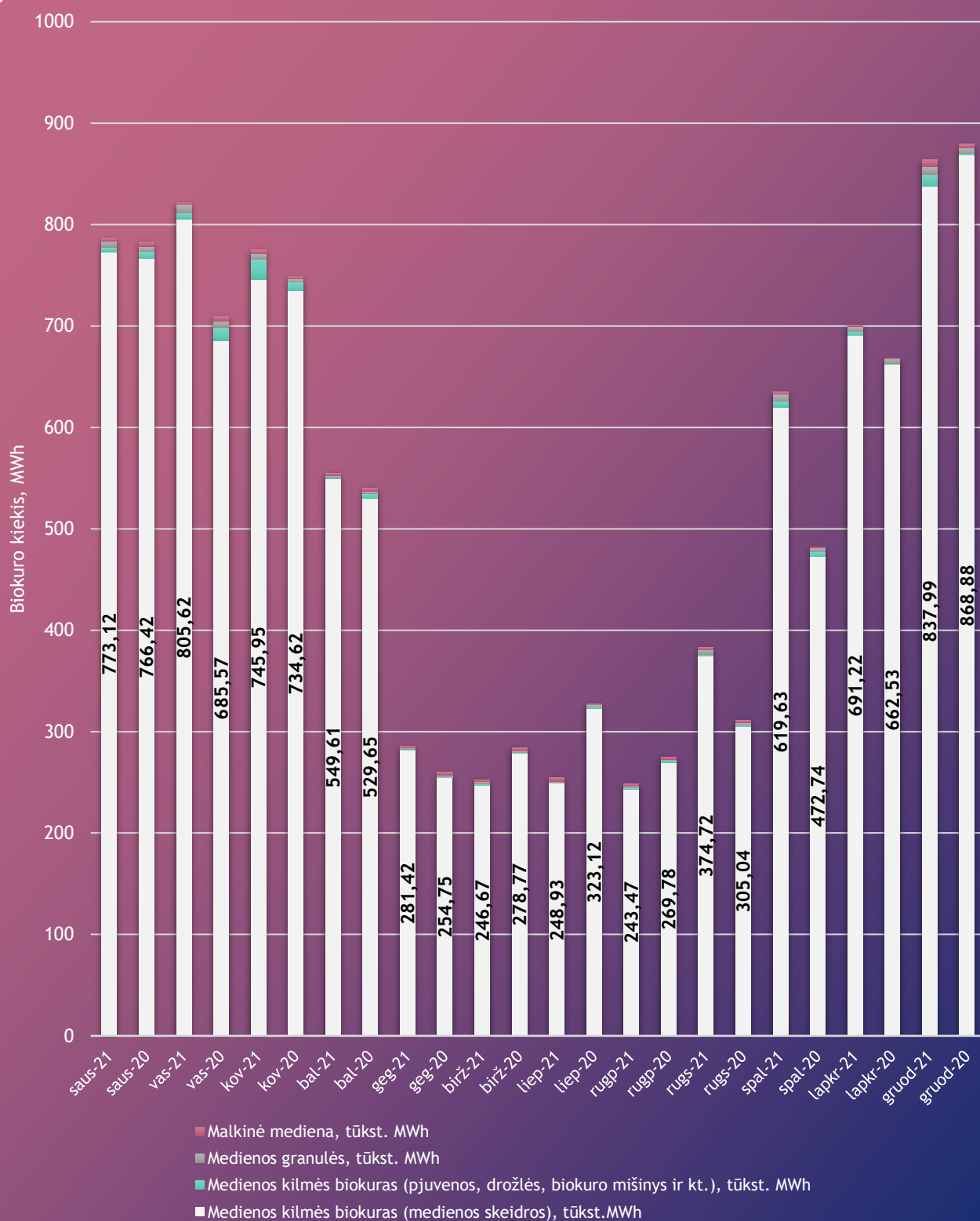
Šaltinis - VERT.

24 pav. Klaipėdos miesto integruoto tinklo CŠT 2020-2021 m. šilumos aukcionų duomenys

Šaltinis - VERT.

25 pav. Šilumos įmonių įsigyto atskirų biokuro rūšių kiekis, 2020 ir 2021 m.

Šaltinis - VERT.

Priedas Nr. 5

VANDENS SEKTORIUS

22 lentelė. 2021 m. vandens tiekimo įmonių reguliuojamo turto vertė, kainos, pelningumas

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Reguliuojamo turto bazinėse kainose, Eur	vertė mln.	Vidutinė nustatyta kaina, Eur/m ³ *	Vidutinės kainos pokytis, proc.	2021 m. reguliuojamos veiklos grynas pelningumas /nuostolingumas, proc.
1.	UAB „Vilniaus vandenys“	99,45		1,16	14,9	0,25%
2.	UAB „Kauno vandenys“	107,70		1,27	-4,5	8,74%
3.	AB „Klaipėdos vanduo“	71,74		1,74	21,7	5,14%
4.	UAB „Šiaulių vandenys“	43,74		2,32	2,7	-4,55%
5.	UAB „Aukštaitijos vandenys“	25,29		1,80	13,9	3,88%
6.	UAB „Dzūkijos vandenys“	15,03		1,98	17,2	-3,95%
7.	UAB „Utenos vandenys“	13,47		2,24	13,1	2,61%
8.	UAB „Palangos vandenys“	10,57		2,08	13,0	-9,50%
9.	UAB „Jonavos vandenys“	6,61		1,77	5,4	-3,27%
10.	UAB „Anykščių vandenys“	8,34		3,84	-	-9,61%
11.	UAB „Kėdainių vandenys“	9,31		2,47	-	4,00%
12.	UAB „Sūduvos vandenys“	7,44		2,16	9,6	-4,06%
13.	UAB „Panevėžio gatvės“ (paviršinės nuotekos)	0,002		0,10	42,9	-20,47%
14.	UAB „Prienų vandenys“	6,50		3,30	16,2	-8,95%
15.	UAB „Ukmergės vandenys“	5,77		2,57	6,6	6,28%
16.	UAB „Kelmės vanduo“	6,17		3,15	-0,6	-4,03%
17.	UAB „Raseinių vandenys“	6,08		2,62	-	-17,08%
18.	UAB „Visagino energija“	5,80		2,44	-	4,24%
19.	UAB „Biržų vandenys“	5,30		2,57	-	-26,44%
20.	UAB „Druskininkų vandenys“	5,06		1,51	-	-7,90%
21.	UAB „Telšių vandenys“	5,49		2,11	-	9,30%
22.	UAB „Kretingos vandenys“	1,88		2,71	-	1,68%
23.	UAB „Plungės vandenys“	4,56		1,72	-	2,29%
24.	UAB „Šakių vandenys“	3,04		2,48	13,8	-16,32%
25.	UAB „Tauragės vandenys“	5,00		2,35	-	3,56%

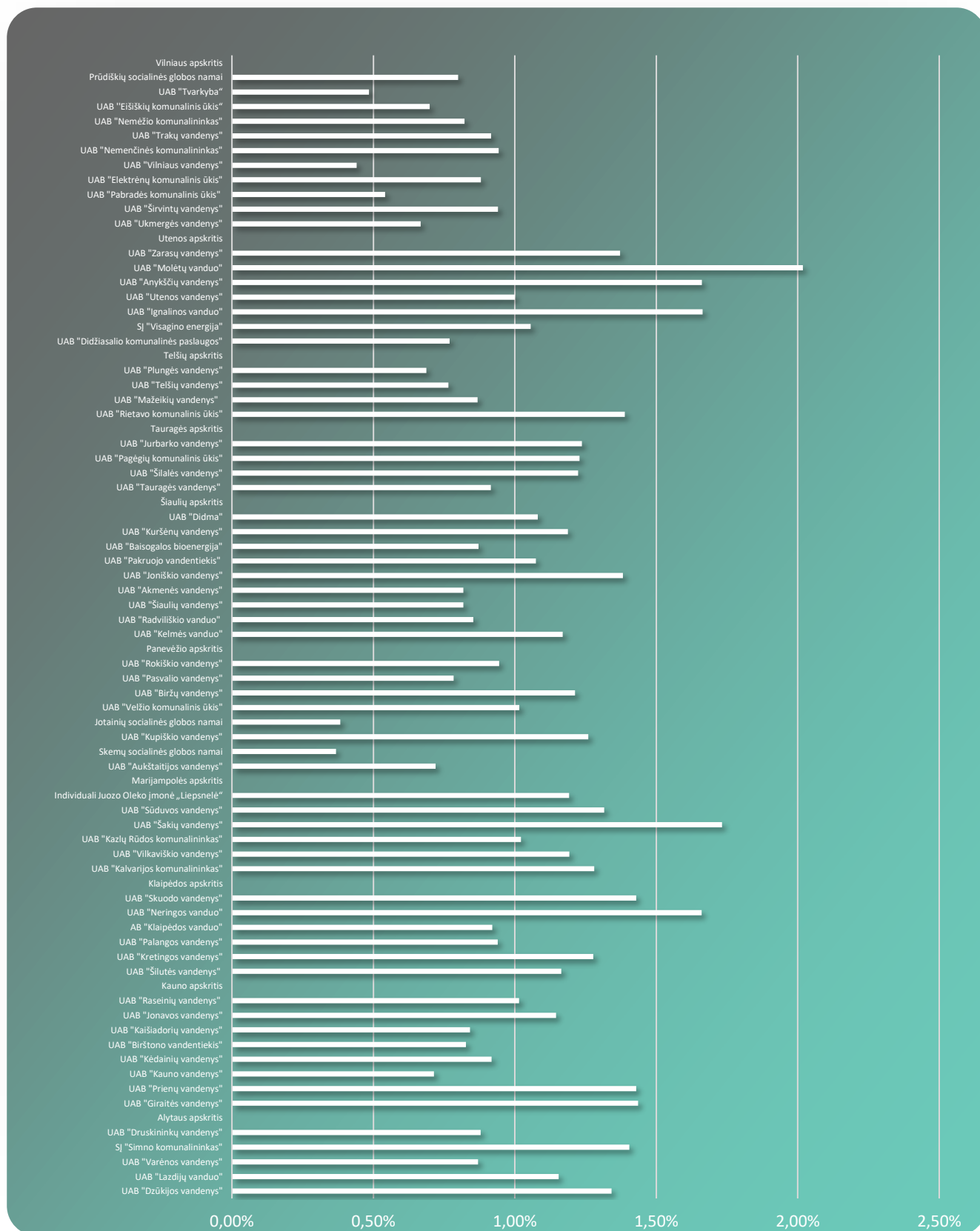
26.	UAB „Trakų vandenys“	4,53	2,60	16,6	-15,54%
27.	UAB „Mažeikių vandenys“	3,74	2,01	5,2	13,77%
28.	UAB „Rokiškio vandenys“	4,38	2,37	27,4	-27,40%
29.	UAB „Skuodo vandenys“	3,74	2,70	-	-10,24%
30.	UAB „Radviliškio vanduo“	3,81	2,70	1,1	-8,72%
31.	UAB „Jurbarko vandenys“	3,62	3,01	19,9	-13,25%
32.	UAB „Lazdijų vanduo“	3,94	3,19	-	-16,58%
33.	UAB „Pakruojo vandentiekis“	3,73	3,44	5,9	-4,14%
34.	UAB „Kupiškio vandenys“	3,57	3,33	-	9,47%
35.	UAB „Joniškio vandenys“	4,29	2,81	-1,7	5,59%
36.	UAB „Giraitės vandenys“	6,51	2,46	-	6,55%
37.	UAB „Šilutės vandenys“	5,45	2,30	1,3	3,53%
38.	UAB „Pasvalio vandenys“	3,45	1,75	-	20,09%
39.	UAB „Varėnos vandenys“	3,45	2,23	9,3	2,23%
40.	UAB „Kaišiadorių vandenys“	2,84	1,85	10,1	-15,51%
41.	UAB „Vilkaviškio vandenys“	2,71	1,89	9,9	-9,05%
42.	UAB „Molėtų vanduo“	2,44	3,81	-	-15,97%
43.	UAB „Neringos vanduo“	0,73	3,01	-9,9	-14,54%
44.	UAB „Birštono vandentiekis“	1,88	2,32	10,5	5,09%
45.	UAB „Šilalės vandenys“	2,20	2,53	18,8	-6,78%
46.	UAB „Širvintų vandenys“	1,51	2,38	-0,8	-23,59%
47.	UAB „Akmenės vandenys“	1,58	2,51	-	6,44%
48.	UAB „Ignalinos vanduo“	0,99	2,77	-	-6,74%
49.	UAB „Zarasų vandenys“	1,39	2,68	9,4	2,19%
50.	UAB „Kuršėnų vandenys“	2,63	3,07	-	1,81%
51.	UAB „Nemėžio komunalininkas“	1,50	1,85	-	-7,72%
52.	UAB „Nemenčinės komunalininkas“	0,60	2,22	-	-25,41%
53.	UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“	0,15	2,36	-	-48,27%
54.	UAB „Šimno komunalininkas“	1,76	3,47	3,0	-52,26%
55.	UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis“	2,84	2,12	-	-21,53%

56.	UAB „Rietavo komunalinis ūkis“	1,51	3,39	5,9	-9,61%
57.	UAB „Kalvarijos komunalininkas“	0,61	2,49	-	-5,16%
58.	UAB „Pagėgių komunalinis ūkis“	0,60	2,53	-	-18,11%
59.	UAB „Didžiasalio komunalinės paslaugos“	-	2,31	18,5	-102,95%
60.	UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“	-	1,56	-4,3	3,19%
61.	UAB „Tvarkyba“	0,01	2,14	15,1	-18,87%
62.	UAB „Baisogalos bioenergija“	0,02	2,21	-	-28,12%
63.	Individuali Juozo Oleko įmonė "Liepsnelė"	0,001	1,13	-	14,51%
64.	UAB „Pabradės komunalinis ūkis“	0,11	1,87	10,7	-50,99%
65.	VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“	0,07	2,01	-	-14,74%
66.	Skemų socialinės globos namai	0,03	0,63	-14,9	-2602,17%
67.	Jotainių socialinės globos namai	0,02	1,64	1,9	-2282,83%
68.	Prūdiškių socialinės globos namai	0,09	1,84	5,1	-114,97%
69.	UAB „Grinda“ (paviršinės nuotekos)	15,64	0,21	5,0	-15,60%
70.	UAB „Visagino būstas“ (paviršinės nuotekos)	0,01	0,26	-3,7	-79,73%
71.	UAB „Didma“	1,40	2,92	10,2	-59,15%
72.	UAB „Gargždų plytų gamykla“	-	1,83	-12,0	-48,00%
73.	Aknystos socialinės globos namai				-331,09%
74.	UAB „Utenos komunalininkas				-130,37%
75.	UAB „Klaipėdos rajono energija“ (paviršinės nuotekos)	0,01	0,33	-	-

*Pateikiamos savivaldybių arba VERT nustatytos arba su VERT suderintos kainos.

Šaltinis - VERT

26 pav. Vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, mėnesio namų ūkio išlaidų procentas nuo vidutinių mėnesio šeimos pajamų pagal apskritis

Šaltinis - VERT.

23 lentelė. 2021 m. įvykdytos investicijos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo sektoriuje (tūkst. Eur)

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Investuota 2021 m.	iš jų, Europos Sąjungos fondų lėšos	Investicijų paskirtis			
1.	UAB „Vilniaus vandenys“	16 905,9	1 791,3	20 300,3	13 458,5	-	2 756,4
2.	UAB „Kauno vandenys“	4 958,2	239,4	2 466,9	970,5	909,9	610,9
3.	AB „Klaipėdos vanduo“	7 172,2	2 791,5	2 052,3	1 350,8	2 943,1	825,9
4.	UAB „Šiaulių vandenys“	1 651,9	-	1 046,4	230,9	195,5	179,2
5.	UAB „Aukštaitijos vandenys“	6 913,6	1 976,9	4 378,6	2 422,8	-	112,2
6.	UAB „Dzūkijos vandenys“	536,0	5,0	108,4	193,2	16,1	218,3
7.	UAB „Utenos vandenys“	1 066,8	-	501,1	452,4	-	113,4
8.	UAB „Sūduvos vandenys“	2 604,3	793,6	1 646,6	798,2	11,3	148,2
9.	UAB „Mažeikių vandenys“	8 337,0	4 463,7	2 668,7	4 750,3	865,1	52,9
10.	UAB „Druskininkų vandenys“	101,5	-	76,1	22,6	-	2,9
11.	UAB „Kėdainių vandenys“	903,3	59,9	607,8	255,1	10,7	29,7
12.	UAB „Palangos vandenys“	1 076,1	-	649,9	347,7	-	78,5
13.	UAB „Pasvalio vandenys“	2 834,9	1 149,7	2 105,9	675,0	-	54,0
14.	UAB „Šilutės vandenys“	1 945,2	572,3	1 465,4	325,9	65,8	88,1
15.	UAB „Kaišiadorių vandenys“	356,3	-	341,8	9,0	-	5,5
16.	UAB „Rokiškio vandenys“	1 662,0	194,1	158,5	1 474,7	1,3	27,6
17.	UAB „Ukmergės vandenys“	2 241,2	1 095,0	1 227,4	75,5	755,3	183,1
18.	UAB „Telšių vandenys“	2 811,4	235,7	825,9	1 347,7	318,4	319,5
19.	UAB „Jonavos vandenys“	1 993,9	-	756,1	197,8	979,9	60,2
20.	UAB „Giraitės vandenys“	7 093,2	500,6	2 301,5	509,2	4 078,7	203,8
21.	UAB „Plungės vandenys“	821,1	152,5	461,0	127,8	143,5	88,8
22.	UAB „Tauragės vandenys“	460,8	-	347,1	3,1	95,4	15,2
23.	UAB „Kretingos vandenys“	3 384,5	1 331,1	2 763,3	478,9	93,2	49,1
24.	UAB „Jurbarko vandenys“	462,7	313,8	368,1	84,3	-	10,3
25.	UAB „Trakų vandenys“	976,8	236,0	315,1	472,7	-	188,9
26.	UAB „Raseinių vandenys“	4 003,7	2 374,5	3 806,2	197,5	-	-
27.	UAB „Radviliškio vanduo“	933,6	242,8	745,3	136,7	13,4	38,2
28.	UAB „Šakių vandenys“	182,6	-	104,0	58,1	-	20,5

29.	UAB „Varėnos vandenys“	53,4	-	33,6	16,0	-	3,8
30.	UAB „Vilkaviškio vandenys“	557,6	-	482,9	61,1	-	13,6
31.	UAB „Prienų vandenys“	613,6	-	496,5	37,1	-	80,0
32.	UAB „Anykščių vandenys“	490,1	135,7	319,8	67,5	-	102,8
33.	UAB „Birštono vandentiekis“	14,7	-	-	12,5	-	2,2
34.	UAB „Skuodo vandenys“	178,2	-	24,1	140,5	-	13,7
35.	UAB „Šilalės vandenys“	64,5	-	25,6	36,7	-	2,2
36.	UAB „Joniščio vandenys“	1 907,2	1 017,5	554,9	1 300,6	-	51,7
37.	UAB „Kupiškio vandenys“	444,4	108,6	275,6	149,8	-	18,9
38.	UAB „Neringos vanduo“	40,9	-	4,15	9,3	-	27,5
39.	UAB „Pakruojo vandentiekis“	323,5	-	276,1	15,9	-	31,6
40.	UAB „Zarasų vandenys“	120,6	47,2	114,8	0,4	-	5,3
41.	UAB „Širvintų vandenys“	155,5	-	78,5	16,6	3,0	57,4
42.	UAB „Biržų vandenys“	117,6	-	62,5	50,5	-	4,6
43.	UAB „Molėtų vanduo“	1 141,1	370,2	971,4	162,1	-	7,6
44.	UAB „Kelmės vanduo“	934,8	-	812,1	117,4	-	5,3
45.	UAB „Akmenės vandenys“	602,8	47,2	409,8	98,2	22,2	72,6
46.	UAB „Kuršėnų vandenys“	1 771,4	1 151,3	1 692,6	75,9	-	2,9
47.	UAB „Ignalinos vanduo“	3,2	-	0,4	1,1	-	1,7
48.	UAB „Lazdijų vanduo“	281,1	-	277,6	-	-	3,5
49.	UAB „Visagino energija“	173,4	-	137,8	35,5	-	-
50.	UAB „Nemėžio komunalininkas“	3 644,6	1 800,6	2 738,8	96,2	-	809,6
51.	UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“	586,5	34,5	56,1	11,0	-	519,3
Kiti 24 ūkio subjektai		13 157,8	6 437,9	1 529,3	1 820,4	7 683,9	2 124,3
Iš viso		111 182,5	31 635,5	57 745,7	24 827,6	19 205,6	9 403,6

Šaltinis - VERT.

24 lentelė. Vandens sektoriaus vidutinių kainų / sąnaudų palyginimas (tiems ūkio subjektams, kuriems VERT suderino bazines kainas 2021 m.)

Ūkio subjektas	Galiojanti, Eur/m ³	Ū. s. projektas, Eur/m ³	VERT suderinta, Eur/m ³	Skirtumas nuo ū. s. projekto, %	Nepripažinta sąnaudų, tūkst. Eur
UAB "Zarasų vandenys"	2,39	2,73	2,68	-1,83	-11,6
UAB "Prienų vandenys"	2,84	3,58	3,30	-7,82	-71,0
UAB "Palangos vandenys"	1,84	2,08	2,08	0,00	-16,9
UAB "Širvintų vandenys"	2,40	2,70	2,38	-11,85	-80,9
UAB "Vilkaviškio vandenys"	1,73	1,98	1,89	-4,55	-56,4
Skemų socialinės globos namai	0,74	0,63	0,63	0,00	-0,10
Jotainių socialinės globos namai	1,61	1,53	1,64	7,19	2,1
UAB "Vilniaus vandenys"	1,01	1,09	1,16	6,42	2028,0
UAB "Visagino būstas"	0,29	0,26	0,26	0,00	1,21
UAB "Šilalės vandenys"	2,13	2,46	2,53	2,85	8,7
AB "Klaipėdos vanduo"	1,43	1,63	1,74	6,76	1151,7
UAB "Dzūkijos vandenys"	1,69	2,01	1,98	-1,60	-64,0
UAB "Gargždų plytų gamykla"	2,08	1,83	1,83	0,00	0,0
UAB "Tvarkyba"	1,86	1,83	2,14	16,95	23,8
UAB "Klaipėdos rajono energija"		0,34	0,33	-2,94	-2,2
UAB "Šakių vandenys"	2,18	2,44	2,48	1,64	17,6
UAB "Sūduvos vandenys"	1,75	1,97	2,16	9,64	272,4
UAB "Jurbarko vandenys"	2,51	2,90	3,01	3,87	63,6
Iš viso pripažinta daugiau sąnaudų:					3265,9

Šaltinis - VERT.